

Lena

**između tiranije
zapadnog sistema
i milosti Božijeg zakona**

Muhammed Seid Ramadan el-Buti

Muhammed Seid Ramadan el-Buti

ŽENA IZMEĐU TIRANIJE ZAPADNOG SISTEMA I MILOSTI BOŽIJEG ZAKONA

IZDAVAČ:

Haris Grabus

SARAPSKOG PREVEO:

Kenan Musić

UREDNIK:

Haris Grabus

REDAKTOR:

Hišam Hafizović

RECENZIJIA:

Sulejman ef. Kurtanović

LEKTOR:

Mensura Ćatović

Alma Ćenanović

TEHNIČKI UREDNIK I DIZAJN:

Suhejb Džemaili

ŠTAMPA:

BEMUST, SARAJEVO

Muhammed Seid Ramadan el-Buti

Žena

*između tiranije zapadnog sistema
i milosti Božijeg zakona*

Sarajevo, 2007.

PREDGOVOR

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova i neka je Njegov salavat i selam na prvaka svih poslanika našeg hazreti Muhammeda, na njegovu porodicu i na sve njegove ashabe.

Izuzetno je zadovoljstvo čitateljstvu ponuditi knjigu uvaženog alima doktora Muhammeda Seida Ramadana el-Butija koja svojim sadržajem odgovara na neka od najaktuelnijih pitanja društvene dimenzije učenja islama. Prateći rad i objavljena djela ove značajne intelektualne i duhovne pojave što dr. el-Buti sigurno jeste lahko se uočava životnost i aktuelnost koju svojim perom nastoji sačuvati u okvirima savremenih djela islamskih znanosti. Ravnoteža između duhovnosti i racionalnosti osnovna je karakteristika svih njegovih knjiga, te je od iznimnoga značaja za čitateljstvo da se upozna sa metodološkim pristupom koji se kao nezaobilazna nit provlači kroz korpus literature koju je do sada ostavio čitateljstvu. Najveća istina kojom se autor koristi je stvarnost koju žive svi ljudi, priznavali je ili ne, a to je da su bez izuzetka robovi Stvoritelja i Gospodara, Allaha, dž.š.. Jedini način da ostvare sreću i svoje istinske interese je da se svojim srcima i umovima okrenu Njemu i usklade životne stilove kojim kroče putevima vremena koje im je darovano sa onim što im On određuje i propisuje.

Polazeći od riječi Uzvišenog: **“O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji.”** (El-Hudžurat, 13); koje jasno ukazuju da se ljudi jednako tretiraju bez obzira na spolnu, rasnu i nacionalnu pripadnost, autor postavlja temelje za pravilno razumjevanje položaja žene u islamu. Činjenica da pripada malom broju istinskih stručnjaka islamskog prava usmjerila je niz misli koje se mogu prepoznati u knjizi, pa će na samom početku istaknuti odnos između prava i dužnosti kao elementarno polazište za razumjevanje kako odnosa prema ženi, tako i cjelokupnih odnosa kakve Uzvišeni Allah uspostavlja kroz islam.

Svima nam je poznato da je muslimanska zajednica izložena velikim pritiscima koji se naročito reflektuju na žensku populaciju. Oni koji žele spriječiti ekspanziju islamskog učenja i duhovnosti koriste činjenicu da žena ne samo da predstavlja pola društva, već ima presudnu ulogu u usmjeravanju druge polovice, bez obzira da li se radilo o majkama, sestrama ili kćerima, pa napadaju na vjeru zbog navodno nepravednog „tretmana“ žene u nastojanju da upravo ženu muslimanku pretvore u neprijatelja vlastitom identitetu. Bez obzira koliko se trudili da nametnu ovu pogrešnu percepciju islama među muslimankama je uvijek bilo više onih odanih svom Gospodaru i vjeri kojom je On zadovoljan koje su najbolji zaštitnici čistoće i plemenitosti islama. Autor namjenjuje knjigu upravo čestitim i istinoljubivim osobama koje žele spoznati istinu koja se manifestira u učenju islama, a prvi korak da bi se istina spoznala je odbacivanje predrasuda i nametnutih stereotipa. Pitanje koje se nazire u svim izlaganjima, bez obzira na njihovu raznolikost, je ko je pravi zaštitnik prava ljudskog roda i garant ostvarenja interesa kako pojedinca, tako i čovječanstva u cjelosti.

Dvije okvirne strategije kroz koje se muslimani nastoje oslabiti i udaljiti od vlastitog vjerskog identiteta mogu se jasno uočiti u svijetskim kretanjima prošlog i stoljeća kojeg živimo. Prva strategija je u velikoj mjeri

urodila plodom i ona se manifestira u razbijanju jedinstva muslimana kroz sijanje razdora među muslimanima, njihovim zajednicama i državama, a zatim jačanje faktora podjele i spriječavanje bilo koje pojave koja bi povratila jedinstvo biću muslimanske zajednice. Često se pojavljuju izražene i agresivne pojave podjele čak u okvirima jednog muslimanskog naroda što je dodatni razlog da se ovom problemu mora sa naše strane dati adekvatan odgovor. Stvarnost svjedoči muslimansku razjedinjenost i slabosti kojoj je navedeno rezultiralo, pa se veoma teško mogu pronaći bilo kakvi oblici saradnje i zajedničkog rada među muslimanskim zajednicama, a kamoli među državama.

Druga strategija je usmjerena na principe vjere, pravne norme i etiku islama, a njen smisao je odstraniti islam kako iz srca i umova muslimana, tako i iz njihovih međusobnih relacija i društvenih organizacija. Forme u kojim se ova strategija manifestira podložne su promjenama u pojavnosti i dinamici koju diktiraju njeni nosioci, ali sadržaj ostaje neizmjenjen i konzistentan sa željenim ciljem. Svjedoci smo sasvim nove forme koja nije zapamćena u prošlosti, a to je bezočni napad na sve vrijednosti koje islam kao takve afirmira. Porodica kao osnovna ćelija društva neće se moći formirati ukoliko jedinke ne budu pravilno poimale odnose među spolovima i nakon što svojim razumom spoznaju istinu, te je prigrle iskrenim srcima, ne budu uzele životni stil kojem nas je poučio posljednji vjerovjesnik Muhammed, s.a.v.s.. Upravo napadom na fundamentalne pretpostavke razvoja zdravog društva koji se najčešće vezuju za pitanje položaja žene ruši se unutrašnja struktura muslimanskih zajednica. Spoznaja osnovne uloge žene i njenog dostojanstvenog životnog puta u svijetlu jedini je način da se ova opasnost udalji i uticaj koji je do sada ostavila na zajednicu iskorišteni. Neznanje i nedovoljna upućenost u učenje islama predstavlja prepreku koja se nužno mora savladati na putu povratka muslimana vlastitom identitetu, a u tome izvršnu pomoć daje meritorna literatura u koju djelo koje predstavljamo spada.

S obzirom da želimo sagledati konkretne probleme sa kojima se susrećemo nezaobilazna tema je i pretjerivanje koje se izrazito intenzivno pojavljuje na sceni. U ime islama se čine stvari sa kojim vjera Allahova, dž.š., nema ništa zajedničko, a lahko se primjećuje njihova povezanost sa mentalitetom i običajima koji svoje korjene vuku iz predislamskog odnosa prema ženi. Često se običajima pojedinih naroda želi dati snaga time što će se uvesti u okvire vjere da bi im se dala snaga koja im je neophodna za opstojnost obzirom da su očito suprotstavljeni ne samo vjeri nego i zdravom razumu. Pretjerivanje se mora identificirati obzirom da često obuzima srca za koja ne sumnjamo da vole islam, te obrazuje životni stil koji odudara od upute Vjerovjesnika i daje sliku islama kojom nije zadovoljan Uzvišeni jer udaljuje ljude od vrijednosti koje slobodno možemo nazvati univerzalnim. Dužnost nam je skrenuti pažnju na ove pojave i njihove aktere pozvati da ne dozvole da se pretvore u one koji će udaljiti islam od pojedinaca i društva.

Knjiga “Žena između tiranije zapadnog sistema i milosti božijeg zakona“ pokušaj je da se obradi izuzetno značajna tema na primjeren način i u ruhu savremenih intelektualnih kretanja. Nadamo se da će pomoći čitateljstvu u pronalaženju smjernica u pravilnom razumijevanju islamskih propisa.

Molimo Allaha, dž.š., da iz neiscrpnih riznica Svoje milosti počasti sve one koji su doprinijeli realizaciji projekta objavljivanja knjige i učini nas dostojnim služenja Njegovoj vjeri.

Kenan Musić

Sarajevo, decembar 2006.

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

*Neka je hvala Allahu čijom se milošću lijepe stvari ostvaruju,
neka je salavat i selam na Vjerovjesnika Muhammeda,
na njegovu porodicu i ashabe.*

*Molim Allaha, dž.š., da me nadahne pravilnim rasuđivanjem,
da me obdari blagodatima iskrenosti koje vode ka Njegovom Plemenitom
Licu, da učini ovaj moj trud plodonosnim na ovome svijetu
i primljenim na onome svijetu.*

On je Onaj koji čuje i odaziva se.

UVOD

Propisi o ženi u Islamu stari su koliko i sam Islam. Oni nisu posljedica mijenjanja vremena, ljudskih revolucija ili reformiranih shvatanja... I pored toga nismo čuli nekoga da kritikuje ove propise ili nešto od njih u ime potpore i odbrane žene, osim u ovome vremenu. Šta je uzrok tome?!

Da li su prethodne generacije manje brinule o ženi i njenim interesima ili su manje obraćale pažnju na ono što pisci i istraživači vide danas, da Islam prema ženi ne postupa pravedno u pravima koja joj dodjeljuje i obavezama koje joj određuje?

U pitanju nije ni jedno ni drugo. Niti su prethodne generacije manje vodile brigu o ženi i njenim pravima, niti su njihovi potomci bolji u razumijevanju Šerijata (islamskog zakonodavstva)¹ i svjesniji njegovih nedostataka, ako nedostataka i praznina uopće u njemu ima, a Allah, dž.š., je sačuvao svoj Šerijat od svih tih manjkavosti.

Pravi uzrok je u tome da Zapad u prošlosti nije bio u poziciji koja mu dozvoljava da pravi spletke Islamu, jer je bio zauzet svojim stanjem, opterećen svojim problemima i razjedinjenošću koja ga je karakterizirala. Kada mu se pružila prilika da ustane iz prašine i probudi se iz svoje zaostalosti, vidio je u Islamu i muslimanima opasnost koja

¹ U daljem tekstu korist ćemo termin Šerijat (op. prev.)

prijeti njegovom usponu, vidio je u imetku kojim ih je Allah, dž.š., počastio ono što izaziva pohlepu za njihovim teritorijama. Zato je svu svoju pažnju usmjerio ne samo na proboj, već i na obaranje najjačeg i najvažnijeg bedema koji štiti muslimane od udarca bilo kojeg zla koje bi moglo da ih ugrozi. Taj bedem je Islam sa svojim naučno čvrsto utemeljenim vjerovanjem o kosmosu, čovjeku, životu i propisima morala koji muslimanima daju visoko humanu civilizaciju.

Vođe Zapada su zaključili da je područje odgoja i obrazovanja najbolji prostor za širenje spletki kojima bi se dostigao zacrtani cilj. Uvidjeli su da je uloga žene najbolje oružje s kojim bi se “željeni odgoj” nametnuo i stavio na mjesto valjanog islamskog odgoja.

Mi ovim ne otkrivamo neku tajnu niti iznosimo na vidjelo nešto skriveno. To je jasna stvar i poznata spletku koja nije skrivena ni od običnog i neobrazovanog svijeta. Džissp, jedan od najopasnijih misionara kolonijalizma u zemljama Šama, jasno je rekao: “Zaista su škole za djevojke zjenica moga oka. Uvijek sam osjećao da je budućnost Sirije u obrazovanju njenih kćeri i žena. Naša škola za djevojke u Bejrutu već je počela sa radom. Nažalost, još uvijek ne posjeduje vlastitu zgradu, ali već privlači veliku pažnju u krugovima misionarskih udruženja.”²

NA KOJI NAČIN SE KORISTI OVO ORUŽJE?

Njegova primjena je u zapadnom huškanju žene protiv Islama i njegovih moralnih normi, što se argumentuje neravnopravnošću žene, nebrigom o njenoj ljudskoj prirodi i uskraćivanjem nekih od njenih prava. Zapad zatim nastoji u srce žene muslimanke unijeti ljubav prema svom sistemu, tako da ga ona počne smatrati jedinim sistemom koji čuva njena prava, štiti njeno dostojanstvo i potvrđuje njenu jednakost

² “Pokršćavanje i kolonijalizam”, Mustafa el-Halidi i Omer Ferruh, str. 39

sa muškarcima u svim stvarima i situacijama. Na ovaj način žena muslimanka preuzima ulogu opozicije Islamu da bi istovremeno postala pokorno sredstvo u rukama Zapada i izaslanik koji poziva njegovim principima i mislima. S obzirom da je žena, gdje god se nalazila, prvi izvor u odgoju svoje djece, žena muslimanka će postati najbolji izvor za širenje zapadnog odgoja među islamskim podmlatkom. Na ovaj način se autoritet Islama odvaja od islamskog društva direktnim naporima samih muslimana.

Ovo je pravi razlog što nisi mogao čuti iz usta ili iz djela ranijih istraživača muslimana ili nemuslimana ono što se danas naveliko govori o nepažnji Islama prema pravima žene.

* * *

Nema sumnje da ovo gore rečeno sa sobom nosi nesreću.

Međutim, najveća nesreća nisu izmišljotine koje se iznose na račun Islama, niti lažno sažaljenju koje se pokazuje nad stanjem žene muslimanke u islamskim društvima

Nesreća je stav pojedinih muslimana prema iznesenim izmišljotinama i lažnim sažaljenjem koje se pokazuje nad stanjem žene muslimanke.

Muslimani, osim onih kojima se Gospodar smilovao, u odnosu na ovo licemjerstvo i laži svrstavaju se u dvije skupine:

Prva skupina je ona koja nema nikakvu vezu sa Islamom osim formalne pripadnosti ili pripadnosti imenom. Oni su privrženi Zapadu, njegovom sistemu i običajima. Oni su tako stalni podržavaoci ovoga licemjerstva.

Druga skupina je ona koja je iskrena u svojoj pripadnosti Islamu, čvrsto uvjerena u pravednost njegovog sistema i propisa, ali pred najezdom licemjerstva stoji poput optuženika, braneći sebe pognute glave sa optuženičke klupe! Ona načinom svoje odbrane prije izaziva sažaljenje nego li uvjerava razum.

Oba ova stava su dva dijela jedne te iste nesreće, koja se ogleda u udaljavanju Islama od društva, potiskivanju njegovih istina koje su dominirale dušama i vodila umove, bilo da je navedeno posljedica ostavljanja Islama ili posljedica nepravilnog tumačenja i odbrane islamskih učenja.

Ono što čini gorčinu ove tragedije većom jeste mišljenje koje se stvara kod pojedinih ljudi da žena u zapadnim društvima, koja plače nad stanjem žene muslimanke, živi sretno uživajući u svojim ljudskim pravima i zaštićenom dostojanstvu. Kada posmatraš njenu situaciju izbliza naći ćeš da je upravo zapadna žena ta kojoj je zgaženo dostojanstvo, te da živi u tminama obmane u kojoj dobija krivu predodžbu o sebi služeći, osjećala to ili ne, kao prosto sredstvo uživanja muškaraca i pribježište za zadovoljavanje njegovih strasti.

Oni koji "plaču" nad ženom muslimankom ovdje, isti su oni koji su bacili zapadnu ženu u more površnog posmatranja stvari, uskratili joj pravo na smisao i značenje života.

Upravo to kod nas čini tragediju općinjenosti formalnih muslimana zapadnim sistemom i njegovim licemjerstvom prema ženi gorčom i bolnijom. Nakon toga gorčina se pojačava i povećava kada čitamo retke bijedne odbrane Islama i njegovog stava prema ženi koje su sastavili pisci koji su bez sumnje opterećeni aktuelnom općinjenošću Zapadom, njegovim spoljašnjim sjajem, običajima i sistemima.

Zato nijedan od njih, bez obzira koliko se branio i govorio, nije u stanju da sebe udalji od optuženičke klupe.

Zaista, najveća je tragedija kad se lopov pretvara da žestoko brani prava i vlasništvo, da se brine o nemoćnima. Međutim, žešća je i tegobnija tragedija kada se među ljudima nađe neko ko vjeruje ovoj odbrani lopova i na koga njegove brižne i kitnjaste riječi ostavljaju utisak, pa se stidi da odbaci licemjerstvo i licemjera i da ljudima ukaže na istinu ponoseći se njom.

Zbog svega ovoga u ovoj knjizi ćemo govoriti o položaju žene u Islamu, ali ne kroz bijednu odbranu koja se čuje sa optuženičke klupe, već kroz iskrenu zabrinutost za sudbinu zapadne žene danas. To će biti potraga za onim ko bi je mogao spasiti od tiranije zapadnog sistema.

Kad je u pitanju pojam “prava”, koliko samo ta riječ blista u svim zapadnim društvima, koliko popunjava stranice tamošnjih novina, koliko su njime prepunjene knjige i predavanja...

Međutim, suština ove riječi koja je bila i još uvijek je srž same humanosti, štaviše sam njen duh, u potpunosti je izgubljena u mnoštvu riječi, zaboravljena je i odbačena usred guste tmine koju je u potpunosti prekrilo blještavilo diplomatske terminologije i licemjernih izraza poštovanja.

Mi ćemo se u ovoj knjizi pozabaviti suštinom. Našu razboritost neće zaslijeptiti sjaj terminologije i forme. Mi za svoj razum tražimo isključivo istinu. Pravo suda nad tvrdnjama ćemo prepustiti samo mjerilima logike i pravičnosti.

Morao bih skrenuti pažnju da će moj govor u sljedećim poglavljima imati za centralnu temu “Položaj žene u Islamu”, sve u cilju istraživanja valjanosti tvrdnji pojedinaca kako Islam zanemaruje ulogu žene i kako gazi veliki broj njenih prava.

Ovdje nećemo razmatrati džahilijetske (predislamske) običaje koji se još uvijek mogu naći u pojedinim islamskim društvima i koji su nažalost često potisnuli propise i mjerila Islama, kao što je slučaj sa mnogobrojnim selima u kojima vlada neznanje. Nećemo se baviti ovom problematikom, jer nam je cilj iznijeti i pojasniti istinu, a ne učiti i saznavati o Islamu iz prijestupa neupućenih ili onih koji su se od njega udaljili.

Ipak, na kraju ove knjige pomenuću neke od tih predislamskih običaja, a zatim pojasniti koliko su oni apsurdni i daleki od upute Islama i njegovog Šerijata, ukazujući na nužnost oslobođanja od njih. Pozivam one kojima je povjerena vlast da rade na čišćenju naših islamskih

društava od takvih običaja i njihovih ostataka.

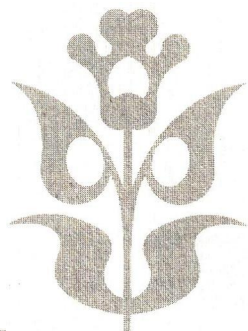
Zahvaljujem Allahu, dž.š., u čijoj je ruci svaka stvar i koji me je poživio podarivši mi uspjeh da ovo istraživanje upotpunim u pisanoj formi nakon što me je počastio i pomogao da održim seriju predavanja na Televiziji Arapske Republike Sirije u okviru poznatog sedmičnog programa Proučavanje Ku'rana koji se emituje srijedom.

Gospodaru, molim Te da me ne prepustiš samom sebi u onome što pišem i mislim.

Gospodaru, molim Te da me sačuvaš kušnje slijeđenja strasti, pokornosti ljudskim ćudima i prohtjevima.

Gospodaru, molim Te da Svoje zadovoljstvo sa mnom učiniš mojim krajnjim ciljem u svemu što govorim i radim.

* * *

**IZVOR PRAVA I DUŽNOSTI ŽENE
U ŠERIJATU I U ZAPADNIM DRUŠTVIMA**

UVOD

Svako ljudsko društvo, bez obzira na njegovu vrstu i usmjerenje mora svoje članove obavezati određenim dužnostima kao što im mora dati da uživaju određena prava. Smisao društva se ostvaruje kroz harmoničan odnos ova dva činioca - prava i dužnosti.

Međutim, ljudska društva se međusobno razlikuju u činionicima i uzrocima od kojih se prava i dužnosti sastoje. U većini slučajeva činioци i uzroci prate vjersku odrednicu društva, društvenu filozofiju ili vladajuće običaje pod čijim uticajem je društvo.

Žena, u svim ljudskim društvima, mora uživati radost posjedovanja prava kao što mora nositi teret obaveza. Ona je u tome potpuno ravnopravna sa muškarcem, bez obzira da li su njihova prava i dužnosti identični.

Dakle, šta je osnov koji određuje prava žene i njene dužnosti u mjerilima Šerijata i stvarnosti zapadnih društava?

Prije nego što odgovorimo na ovo pitanje moramo skrenuti pažnju na izraz “stvarnost zapadnih društava” koji je upotrijebljen u cilju izbjegavanja drugog izraza “sistem zapadnih društava”.

Razlog je u tome da se Zapad u svojoj dvostrukoj stvarnosti po ovom pitanju uopće ne ograničava pisanim ili objavljenim sistemom. On je pokoran uticaju strasti i materije koji u njemu vlada. Istovremeno

islamska društva su u ovom slučaju, kao i u mnogim drugim slučajevima, pokorna principima Šerijata i njegovim vrijednostima. Bez obzira na činjenicu da su se mnoga zapadnih uvjerenja i običaji “uvukli” u islamska društva, uticaj će ostati relativan, štaviše procenat zapadnog uticaja i pokoravanja njemu će ostati u većini tih društava slab u odnosu na uticaj islamskih principa i učenja.

IZVOR DUŽNOSTI I PRAVA ŽENE U ŠERIJATU

Što se tiče dužnosti koje Šerijat povjerava ženi, njihov je izvor jedan, a to je njeno robovanje Allahu, dž.š..

Čovjekovo robovanje Allahu, dž.š., je jedna od prvih istina vjere Islama, štaviše, to je jedna od prvih istina postojanja i najočitija od njih. Robovanje isključivo Allahu, dž.š., je jedna od prvih među nužnim posljedicama čvrstog vjerovanja u Allahovo, dž.š., postojanje. Nije nam ovdje cilj da raspravljamo oko ove istine niti da iznosimo dokaze koji je potvrđuju. Jasno je da po ovom pitanju ne postoji nikakva razlika između muškarca i žene obzirom da je robovanje jedna vrsta posjedovanja. Nema sumnje da su i muškarac i žena svojina Allaha, dž.š., Stvoritelja svega. Stoga je njihovo robovanje Allahu, dž.š., u svojoj suštini i razmjeru jedno, tako da nema prostora za poimanje bilo kakve razlike između muškarca i žene u njemu.

Posljedica koja iz ovoga proizlazi najbolje se ogleda u tome da su obaveze kojima Allah, dž.š., obavezuje svoje robove muškarce iste kao i one kojima obavezuje svoje robove žene.

Veoma često se ove dužnosti nazivaju Allahovim, dž.š., pravima. Primjer za to je hadis Poslanika, s.a.v.s., kojeg prenosi Muaz, r.a., u kojem se kaže:

حَقُّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ أَنْ يُعْبَدَ وَلَا يُشْرَكَ بِهِ شَيْءٌ
حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ إِذَا عَبْدُوهُ وَلَمْ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً أَنْ لَا يُعَذِّبَهُمْ

*"Pravo Allaha, dž.š., nad Njegovim robovima je da Mu robuju i ne pripisuju Mu druga, a pravo robova kod Allaha, dž.š., ukoliko Mu budu robovali i druga ne pripisivali je da ih ne kazni."*³

Ovaj hadis obuhvata ono što ovdje nazivamo pravima i dužnostima, prvo nazivajući pravima robova, a drugo Allahovim, dž.š., pravima. Svi propisi i principi koje čitaš u Šerijatu nalaze se ili u oblasti dužnosti, odnosno onoga što nazivamo Allahovim pravima ili u oblasti prava, odnosno onoga što nazivamo pravima robova.

Ukoliko razmisliš o riječima Poslanika, s.a.v.s., u spomenutom hadisu: "Pravo Allaha, dž.š., nad njegovim robovima...", shvatićeš da se riječ "robovi" ne odnosi samo na muškarce, već i na žene i na muškarce zbog same njene općenitosti. Ovo potvrđuje činjenicu da u dužnosti kojima Allah, dž.š., obavezuje Svoje robove nema razlike ni za žene ni za muškarce.

Neko će na to možda kazati: "Zašto Allah, dž.š., onda obavezuje muškarce na određene dužnosti na koje ne obavezuje žene i zašto propisuje ženama ono što ne propisuje muškarcima?" Primjer za prvo bila bi obaveza izdržavanja porodice i obavljanja džuma-namaza. Ovim su obavezani samo muškarci. Primjer za ovo drugo bila bi obaveza odgajanja djece i obaveza pokrivanja pred muškarcima koji nisu rodbina ženi. Ovim su obavezane samo žene.

Odgovor bi bio da ova razlika ne proističe iz različitosti između muškog i ženskog spola, odnosno muškarca i žene. Ona proističe iz vanjskih faktora vezanih za mudrost i interese radi kojih se ove obaveze uopće propisuju.

³ Tekst hadisa u cijelosti glasi: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je upitao: 'O Muaze, da li znaš koje je Allahovo pravo nad Njegovim robovima?' Na to on odgovori: 'Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju.' Zatim mu Poslanik reče: 'Da robuju Allahu, dž.š., i da Mu ne pripisuju druga.' Pa ga opet upita: 'Znaš li šta je njihovi pravo kod Allaha ukoliko ovako postupe?' On odgovori: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Onda reče Poslanik, s.a.v.s.: 'Da ih On ne kazni.' " (prenosi Muslim)

Džuma-namaz je, naprimjer, propisan u cilju jačanja jedinstva muslimana i njihove sloge. Vrijednost ove mudrosti ističe se samo onda kada ona nije uzrokom zapostavljanja nekog važnijeg interesa. U slučaju da se pojavi neki važniji interes kategorično prestaje dužnost obavljanja džuma-namaza utjecajem tog interesa, bez obzira da li se radi o klanjaču muškarcu ili ženi. Muškarac čije prisustvo džuma-namazu iziskuje da ostavi bolesnika o kojem se stara, ukoliko nema nikoga da ga zamijeni, nije dužan da obavi džuma-namaz radi njegovog prava. Preče mu je da ostane kod tog bolesnika da s njim razgovara i brine se o njemu.

Pošto prisustvo žene u džamiji i njeno obavljanje džuma-namaza pretpostavlja zanemarivanje interesa koji se ogleda u staranju i brizi o njenoj djeci, za nju prestaje važiti dužnost obavljanja džuma-namaza iz potpuno istog razloga zbog kojeg je ta dužnost spala sa muškarca u navedenom primjeru. Ono što je važno jeste da obilježje ženskog roda nije imalo nikakvu ulogu u prestanku dužnosti, kao što obilježje muškog roda ne igra nikakvu ulogu u njenom utvrđivanju.

Najjasniji dokaz za ovo je činjenica da ukoliko žena zajedno sa muškarcima prisustvuje obavljanju džuma-namaza njena džuma je valjana i nadoknađuje joj podne-namaz. Ona je u ovom slučaju potpuno jednaka muškarcu koji ima opravdan razlog da ne prisustvuje, ali ipak ode na džuma-namaz i obavi ga. To je nadomještanje. A pravilo u ovome je da svako čiji je podne-namaz valjan, valjan mu je i džuma-namaz.⁴

Što se tiče obaveze izdržavanja porodice, bračnog druga i djece, ona je stavljena u dužnost muškarcu, bilo ocu ili mužu, a ne nekom drugom jer on neposredno djeluje u procesu sticanja imetka i opskrbe. To je zakonitost koja će ostati do Sudnjega dana zbog društvenih mudrosti i razloga koje ćemo uz Allahovu, dž.š., pomoć pojasniti kada za to dođe vrijeme. Najvažniji razlog za postojanje ove zakonitosti je bez obzira na mijenjanje običaja i razvijanje civilizacija, taj da bi žena ukoliko bi bila zadužena da radi, u toj mjeri da zauzme mjesto muškarca ili mu

⁴ Burhanuddin el-Merginani, "El-Hidaje", prvi tom, str.59; Ed-Derdir, "Eš-Šerhu-s-Sagiru", prvi tom, str. 494; Eš-Šerbini, "Mugni-l-Muhtadž bi šerhi-l-Minhadž", prvi tom, str. 277.

u ovom zanimanju bude jednaka, njena najsvetija društvena zadaća - staranje o djeci i njihovom odgoju na pravi način - bila bi zapostavljena. Muškarac nije u stanju zamijeniti ženu u tome. Važno je da znaš da njihova pripadnost određenom polu u toj raspodjeli dužnosti nema nikakvu ulogu. Osnovni faktor je uzrok koji smo ranije naveli.

Isto možemo reći o dužnosti borbe na Allahovom, dž.š., putu - džihadu. Jedan od najbitnijih uslova ove dužnosti je da njeno obavljanje i izvršavanje ne iziskuje zanemarivanje druge dužnosti, preče ili iste u važnosti. Ukoliko džihad podrazumijeva navedeno dužnost prestaje iz tog razloga bez obzira da li se radi o borcu - mudžahidu muškarcu ili ženi.

Primjer primjene ovog propisa za muškarce nalazimo u riječima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., upućenom čovjeku koji mu dođe tražeći dozvolu da ide u džihad:

أَحْيِ وَالِدَاكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَفِيهِمَا فَجَاهِدْ

"Da li su ti roditelji živi?" čovjek odgovori: "Da." Na to mu Poslanik, s.a.v.s., kaza: *"U dobročinstvu prema njima ti je džihad."*⁵

Oslobađanje žene od dužnosti džihada je sastavni dio samog ovog propisa. Jer odlazak u džihad bi iziskivao od nje da ostavi ono što je važnije od njega - staranje i brigu o svojoj djeci. Pripadnost ženskom i muškom spolu ni u ovom slučaju ne igra nikakvu ulogu.

Dokaz naše tvrdnje je i situacija u kojoj se značaj džihada podiže na nivo sveopće odbrambene borbe koja je uzrokovana agresijom neprijatelja

⁵ Prenose Buharija i Muslim od Abdullaha b. Amra b. el-Asa. U Muslimovoj predaji stoji da je neki čovjek došao kod Poslanika, s.a.v.s., pa mu rekao: "Činim ti prisegu da ću selidbu na Allahovom, dž.š., putu hidžru činiti i u džihad ići tražeći od Allaha, dž.š., nagradu." Na to ga Poslanik, s.a.v.s., upita: "Da li ti je ijedan od roditelja živ?" On odgovori: "Da, oboje su živi;" pa ga Poslanik, s.a.v.s., opet upita: "Da li tražiš od Allaha, dž.š., nagradu?" On odgovori: "Da." Onda mu Poslanik reče: "Vrati se njima i dobročinstvo im čini."

* Radi se o Poslanikovom, s.a.v.s., slanju u vojne pohode, u takvom slučaju nisu svi muslimani dužni da se bore kao što je slučaj u sveopćem odbrambenom ratu, tj. kada na muslimane bude izvršena agresija. (op. prev.)

Islama na muslimansku zemlju i pravo. U ovom slučaju džihad je dužnost svima, jer mu je važnost iznad svih drugih interesa. U ovakvoj situaciji džihad ne može biti dužnost određenih grupa, mimo ostalih, kao što je slučaj kada se vodi izvan islamskog društva.

Isto se može kazati o staranju i brizi o djeci, dužnosti koja je povjerena ženama, a ne drugima ili o dužnosti pokrivanja koja obavezuje ženu mimo muškarca.

Kada bi muškarci bili obavezani da se staraju i vode brigu o djeci to bi od njih tražilo da ostave ono što je važnije u odnosu na njih, a to je ispunjavanje društvenih i privrednih dužnosti koje žene nisu u stanju u većini slučajeva da jednako obave.

Što se tiče dužnosti pokrivanja, kada bi ženu privlačio muškarac onoliko koliko ona privlači njega, dužnost pokrivanja bi sigurno bila upućena kako ženi tako i muškarcu. Ali je Allah, dž.š., koji je stvorio Svoje robove muškarce i žene sa onim osobinama i težnjama koje je On htio, znao da osobine i karakteristike muškarca koje potiču strast kod žene nisu jednake osobinama i karakteristikama žene koje kod muškarca pobuđuju strasti. Zbog toga se dužnost razlikuje u skladu sa osobinama i privlačnošću među njima.

Pored toga dužnost je u određenoj mjeri zajednička po ovom pitanju između muškarca i žene. I to u pokrivanju stidnog mjesta od pupka do ispod koljena. Razlog za to je jednaka privlačnost i uticaj tog dijela tijela kod njih oboje.

Ukratko, spolna razlika između muškarca i žene, sama po sebi nema uticaja na razliku u određivanju dužnosti između muškarca i žene. Ova razlika, ako je uopće ima, svodi se na potrebe i stanja vanjskih faktora kao u primjerima koje smo naveli.

U istinitost navedenih primjera i obrazloženja možemo se uvjeriti čitajući hadis kojeg prenose imami Ahmed u svom Musnedu i Nesai u svom Sunenu od Ummi Seleme, r.a., a u kojem stoji da je pitala Poslanika, s.a.v.s.: "Zbog čega se mi ne spominjemo u Kur'anu kao što

se spominju muškarci?"; što je bio povod da Allah, dž.š., objavi sljedeći ajet:

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ
الصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ
وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ
وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ
أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

"Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjernicama, i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, i poniznim muškarcima i poniznim ženama, i muškarcima koji dijele zekat i ženama koje dijele zekat, i muškarcima koji poste i ženama koje poste, i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha, - Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio." (El-Ahzab, 35)

Vidiš kako je Allah, dž.š., uvezao muškarce i žene u jedan lanac dužnosti koje ukratko obuhvataju obaveze koje On propisuje Svojim robovima bez uspostavljanja bilo kakve razlike između muškog i ženskog spola u bilo kojem od navedenih propisa i dužnosti.

Dakle, izvor dužnosti kojima Allah, dž.š., obavezuje ženu je isključivo njeno robovanje Njemu. A izvor prava koja joj Allah, dž.š., daje kroz Svoju vjeru i Šerijat isključivo je njena pripadnost ljudskom rodu. Pošto je jednakost muškarca i žene u robovanju Allahu, dž.š., bila uzrok njihove ravnopravnosti u dužnostima, kao što smo vidjeli, na isti

taj način čovjekova jednakost sa ženom u pripadnosti ljudskom rodu je uzrok njihove ravnopravnosti u pravima. Ovo će, uz Allahovu pomoć, biti detaljno objašnjeno u sljedećim poglavljima.

Ukoliko vidiš da postoji neka razlika između muškarca i žene u pravima koje je Allah, dž.š., propisao Svojim robovima, to se ne svodi na pripadnost ženskom spolu već na vanjske uticaje koji se nekad vezuju za muškarca, a nekada za ženu. Često se ti uticaji vežu za ženu zbog određenih okolnosti i razloga koje nalaže društvena situacija.

Ovo je ukratko osnova za dalje pojašnjavanje u koje ćemo se, ako Bog da, upustiti nakon ovog uvodnog dijela.

* * *

IZVOR DUŽNOSTI I PRAVA ŽENE U ZAPADNIM DRUŠTVIMA

Opet skrećemo pažnju da ne smijemo dopustiti da nas Zapad prevari zadivljujućim parolama o slobodi, demokratiji i ljudskim pravima koje nas spriječavaju da vidimo bolnu stvarnost koja je sa svim tim nespojiva, a na osnovu koje se Zapad ophodi sa slabašnim narodima i skupinama.

U slučaju da svoje poglede i svijesti zarobimo u prazninama ovih parola bićemo uvjereni da žena na Zapadu sjedi na prijestolju počasti uživajući slobode koje nemaju granica i da ostvaruje sva svoja prava bez ikakvih poteškoća.

Suprotno tome, zapadna žena pati od stvarnosti koja je s ovim parolama nespojiva. Svaki posmatrač i istraživač suštine zapadnog

života može primijetiti ovu proturječnost i njegovo srce će sigurno obuzeti tuga kada shvati činjenicu da je zapadna žena postala žrtva tiranije zapadnog sistema.

Polazeći sa ovog stanovišta postavljamo pitanje:

Koji su izvori dužnosti kojim je obavezana zapadna žena danas?

Odgovor koji nam stvarnost daje jeste da njihov izvor jeste prevlast materijalističkih interesa.

Nije potrebno pojašnjavati da su mnoge dužnosti kojima je zapadna žena obavezana i koje izvršava, u skladu sa ljudskim mjerilima i islamskim vrijednostima. Razlog za to je što materijalni faktor zaista predstavlja jedan od najvažnijih stubova koji je neophodan za održavanje ljudskog društva, radi čijeg izdizanja i čuvanja je uopće došla vjera. Saradnja žene sa muškarcem u podizanju naprednog ljudskog društva je nužnost bez alternative.

Međutim, Zapad ne pridaje značaj nijednom drugom faktoru osim materijalnom u domenu društva i brige o njemu, dok islamski principi i uopće vjerske vrijednosti gledaju na materijalni faktor kao na jedan od brojnih faktora i razvrstavaju ga po principu skale prioriteta.

Iz zapadnog pogleda na materiju i njenog stavljanja na poziciju jedinog faktora u podizanju bolje društvene zajednice proizilazi ono što ga je navelo da uskrati mnoga prava u cilju nastojanja da zaštiti ono što smatra najvažnijom dužnošću. Ovo ga je odvelo u različite vrste samo volje i nepravde koje su se u većini slučajeva sručile na ženu. Žena je, zbog uticaja ovog materijalnog činioca, obavezana da se sama stara o sebi, bez obzira da li se radi o djevojci u kući njenih roditelja ili supruzi u kući njenog bračnog druga, dokle god bude u stanju da na bilo koji način dođe do bilo kakve zarade!

Filozofija "svetosti" materije i gledanja na nju kao jedinog faktora održavanja udobnog ljudskog društva, ubacuje u srce svakog pojedinca zapadnog društva "sveto" uvjerenje čija je suština da su uživanja u životu brojna i neograničena. Sva ta uživanja traže ogromne sume novca. Zbog

toga svi moraju trčati u bespoštednoj utrci u cilju priskrbliivanja što veće sume radi plaćanja nužnog danka da bi se dostigao lanac uživanja kojem nema kraja.

Upravo tako. Na svakom pojedincu u ovoj gužvi je da požuri i pobrine se o samom sebi, nadmećući se sa drugima u skupljanju što većih suma novca. Ideja brige i podnošenja zbog drugih ili činjenja dobra drugima u ovakvom razbuktalom okruženju predstavlja naivnost za koju nema ni mjesta ni vremena.

Zbog prevlasti ove rasplamsale “materijastičke filozofije” djevojka je prinuđena čim malo stasa da izlazi svako jutro, isto kao što to čine ostali članovi porodice tražeći sredstva za život i uživanja kojima svi žure, da bi ih što više posjedovali. Smatra se najvećom glupošću da ona u tako mladim godinama očekuje blagost i izdržavanje od svoga oca, pa da ne bude prisiljena da luta u potrazi vlastitom egzistencijom.

Ista ova filozofija prisiljava ženu da izgubi svaku nadu u ono što smo nazvali dužnostima muža prema njoj, a koje on treba da ispuni u zamjenu za obaveze bračnog života koje ona podnosi pa sada treba pored tih obaveza i ona mora da izađe tražeći bilo kakav posao kojim će pokriti svoje potrebe.

Dakle, materija i ništa drugo je osnova zapadnog društva i ona je izvor ostalih dužnosti kojima se obavezuju njegovi članovi bez obzira o kome se radi.

Postavlja se pitanje: „Kakve su posljedice ove “materijalističke filozofije”?

Ovom filozofijom Zapad je osudio porodicu na uništenje i razbio sve njene osnove. Poznato je da se društveno tkivo sastoji od ćelija koju obrazuje upravo porodica. Porodica može postojati samo kroz solidarnost njenih članova, tj. preko međusobne odgovornosti odgovornosti bračnih drugova, te odgovornosti roditelja prema djeci. Ovo je zapadna filozofija osudila na propast kada je proglasila svakog pojedinca odgovornim isključivo za sebe samog. Nadalje, Zapad izlaže

ženstvenost, bitnu karakteristiku ličnosti žene, uništenju, i iznad toga udaljuje je od svake mogućnosti da se posveti staranju o svojoj djeci i izvrši obavezu njihovog odgajanja.

Što se tiče izlaganja njene ženstvenosti uništenju do toga dolazi kada je žena prisiljena da posao traži isključivo radi nužnog preživljavanja kada njena volja i izbor u potpunosti nestaju. Stoga ona nema mogućnost da bira odgovarajući posao koji bi bio u skladu sa njenom pripadnošću ženskom rodu. Pošto je njen problem vezan za nužnost preživljavanja, ona u ovakvoj situaciji mora da žrtvuje svoje dostojanstvo i ženstvenost, ukoliko je to potrebno radi opstanka i radi životnih potreba. Ako je sreća posluži pa dobije prijatan i odgovarajući posao, to je dobitak, a ako ne bude tako, nema druge nego da bude zadovoljna onim što nađe. Njena je dužnost, u skladu sa strogim pravilom društva u kojem živi, da ga obavlja i potčini se u potpunosti uslovima koji veoma često nisu nimalo lahki.

Onaj ko nakratko posjeti jedno od ovih društava vidjet će samo nježne ženske poslove i zanimanja koje marljivo obavljaju djevojke i žene u sreći i veselju. Učinit će mu se da je to što on vidi primjer za sreću koju zapadna žena uživa u poslu kojeg obavlja u svome društvu.

Međutim, stvarnost koju poznaje svako ko uroni u dubine ovih društava je ta da je ova slika obmana koja zasljepljuje samo naivne koji ne vide nesreću koja se zadesila ogromnu većinu žena i djevojaka koje žive daleko od ove blještavila kojim nam se Zapad predstavlja.

Tamo u dubinama tih društava pravilom nužde, nestaju razlike između muških i ženskih poslova. Nema niti jednog teškog i napornog posla kojeg obavljaju muškarci, štaviše najniži sloj muškaraca, u kojem nećeš naći i mnogobrojne žene koje su ih u njemu pretekle ili se sa njima nadmeću.

Svojim sam očima vidio evropske žene kako obavljaju teške i naporne poslove koje sa mukom podnose i muškarci. Priroda tih poslova je istopila njihovu ženstvenost i pretvorila ih u pokretne gromade usljed

surovosti fizičkog posla. Sjećam se da sam vidio kako ulazu jednog od aerodroma prilazi taksi. Kada je stigao do ulaza, automobil se zaustavio, a i iz njega je brzo istrčao vozač. Nosio je radnu odjeću. Uputio se prema gepeku automobila, otvorio ga i izbacio nekoliko teških kofera bacivši ih na zemlju. Za mene bi bilo nemoguće da saznam da je to žena da nije bilo njenog glasa koji je zaparao moje uši, i koji je bio sve što je ostalo od tragova ženstvenosti i ljepote.

Uprkos tome, ovaj se posao smatra otmjenim u poređenju sa drugim poslovima koje rade žene poslije pola noći u tunelima metroa i sličnim mjestima, u firmama, bolnicama i na trotoarima ulica. Sve su to poslovi od kojih se čovjek ježi.

Što se tiče udaljavanja žene od dužnosti odgoja njene djece, to predstavlja jasnu i prirodnu posljedicu. Ne mislim da je ikome skrivena. Kako i kada se ženi, koja je obavezana teretima ovih napornih poslova, od kojih smo spomenuli neke primjere i na koje odlazi većina njenog vremena, pruža prilika da se okrene svojim mališanima sa bilo kakvom brigom ili pažnjom?!...

Ono što ova posljedica neizostavno donosi jeste da svoju djecu mora ostaviti u jaslicama, obdaništima i odgojnim ustanovama od kojih se očekuje da zauzmu mjesta majki. Svima koji su razumom obdareni uz one koji su obrazovani i nešto upućeni u psihologiju odgoja, jasno je da ni jaslice, ni obdaništa ni odgojne ustanove ne mogu preuzeti majčinu ulogu niti biti adekvatna zamjena u neophodnom procesu odgoja.

Međutim, Zapad je, kada je učinio materiju i novac jezgrom svoga postojanja i konačnim ciljem svoje brige, morao žrtvovati na putu ka njima sve što bi se moglo tome suprotstaviti ne vidjevši da se time uvukao u mnoge opasnosti koje na duge staze nužno vode uništenju najvrednijih i najblistavijih ljudskih i civilizacijskih vrijednosti, jer je materija u svojoj suštini sredstvo ne cilj.

Zatim, postavlja se sljedeće pitanje:

Koji je izvor prava koja uživa žena u zapadnim društvima?

Izvor ovih prava, kako nam govori stvarnost zapadnih društava, je njena ženstvenost koja se mora potčiniti kao najskuplje sredstvo uživanja muškarca i njegove sreće.

Zapad u svakoj prilici i svim mogućim sredstvima proklamuje da žena mora uživati sva svoja prava koja se ogledaju u društvenoj, političkoj i ekonomskoj slobodi i da mora biti ravnopravna sa muškarcem u svim stvarima, okolnostima i stanjima.

Nema sumnje da je ova proklamacija koja u svim prilikama odjekuje preko svih medija, od stvari koje raduju ženu i koja u njenim emocijama pobuđuju razloge za sreću i veselje.

Međutim, praksa koja se provodi u tim društvima razbija ženine nade u ostvarenje ovih zvučnih proklamacija i baca je u poniženje u kojem sebe isključivo može vidjeti kao najobičnijeg slugu muškoj strasti. Ukoliko ona, pak, izgubi pretpostavke za takvo služenje usljed starenja, različitih okolnosti koje je mogu zadesiti pa čak usljed mrzovolje i dosade koja se često pojavljuje u prirodi muškarca, nema sumnje da će je dočekati potpuno poniženje koje će se ogledati u odricanju i nasilju nad njom, jer se tada žena isključivo posmatra kao prepreka na putu užitaka.

Razlog za to je što muško uzdizanje ženstvenosti nije ništa drugo do jedan od tragova njegove brige za sebe samog, hranjenje vlastite sebičnosti i težnja vlastitom nagonu. Ukoliko su prava data ženi samo zbog njene ženstvenosti onda ona postaju obični mito ili naknada koju žena izvlači zauzvrat muškom naslađivanju njenom ženstvenošću. Kada ženstvenosti nestane i mladalački žar iščezne, neće više biti povoda za mito i naknadu koju je dobijala, povod je, kako se čini bio ograničen samo na prestiž koji je uživala.

Neka niko ne kaže: "Ali, zakoni koji regulišu prava žene na zapadu su opći i ne obuhvataju ove detalje i ograničenja." Ovo je zbog toga što je stvarnost jedno, a tekst zakona nešto sasvim drugo.

Ukoliko tekstovi zakona zapisani na papiru usrećuju ženu i garantuju njeno dostojanstvo, onda su i nakloni muškarca njoj i ljubljenje njene ruke najpodesniji da je još više usreće i da joj ostvare dostojanstvo. Ali ko ne zna da je ovaj njegov odnos prema ženi samo obmana u cilju ostvarenja vlastitih želja u čemu muškarac isključivo misli na sebe i na vlastito uživanje.

Spomenućemo neke bolne i ponižavajuće činjenice koje najbolje opisuju stvarnost koju živi zapada žena, a koje se kriju iza ljepote izraza i obmane kojim se mogu okarakterisati tekstovi zakona. Žena se u zapadnim društvima vezuje za muškarca na jedan od dva načina. Prvi je putem konvencionalnog braka čije sklapanje obično obavlja Crkva, a drugi je uspostavljanje "ljubavne" veze koja se postiže na obostrano zadovoljstvo mladića i djevojke.

Do sada nismo mogli naći statistiku koja bi nam otkrila postotak zastupljenosti oba ova načina u tim društvima i koliko je jedan od njih brojniji od drugog... Ovo kažemo ne računajući na druge mnogobrojne i prolazne veze koje se ne ograničavaju normama braka niti obavezama ljubavne veze.

Ono što se u većini slučajeva dešava je da supruga ili djevojka samo što pređe iz mladalačkog perioda u srednje godine (a poznato je da se djevojke tamo ne udaju dok "ne zađu" u godine), muž ili momak se zasiti i od nje se okrene tražeći naslađivanje kod neke druge. Nekada se zasićenost i dosada prema njoj kod njega pojave bez ovog razloga, čak i kada je ona u cvijetu mladosti.

Ovdje dolazi do spora kada žena bude stavljena na probu koliko je u stanju da zadrži svoga muža ili momka i koliko će štititi vlastito dostojanstvo. Ali joj ova proba ne donosi ništa drugo osim gorčine i bola koje nosi u sebi zgaženo dostojanstvo. Najočitiya manifestacija poniženja žene u ovim odnosima jesu trenutci kada muškarac pribjegava čak i prijetnjama, udarcima i premlaćivanju što ženi ne ostavlja izbora osim bjega ni sama neznajući kud.

U Americi su se u posljednje vrijeme raširila pribežišta posebne vrste koja prihvataju žene koje su uspjele pobjeći od muških udaraca i premlaćivanja. Zgrade ovih centara obično okružuju ukrašeni zidovi i dekor koji ne odaju prirodu onog što se nalazi unutar njih. Zamaskirani su da bi se spriječilo prepoznavanje mjesta u kojima zaštitu traži veliki broj unesrećenih žena, da ih ne bi stigli udarci i maltretiranja muževa i momaka čak i u ovom skloništu u kojem su se sakrile!

Iz ove žestoke nesreće proširila se pošast koja je obuhvatila SAD u cijelosti, ali i u mnoge zemljem Evrope.

Ričard F. Džons (Richard F. Jones), profesor na Akademiji za akušerstvo i ginekologiju SAD napisao je članak o ovoj zastrašujućoj zaraznoj pojavi u časopisu ove akademije u izdanju od januara 1993. godine pod naslovom Domestic Violence: „Let our voices be heard“ tj. „Nasilje u porodici: Neka se naši glasovi čuju.“

Članak počinje riječima: "Pojavila se bolest koja pustoši našu zemlju... Ona je užasna. Preko nje se ne može olahko preći i prema njoj biti nemaran. Mora se zaustaviti. Ona je bolest koja izaziva zgražavanje. Nijedna civilizovana država je ne može prihvatiti."

Autor, zatim, nastavlja: "Svaki 12 sekundi u Sjedinjenim Američkim Državama žena biva izložena ovoj pošasti. Svaki 12 sekundi žena biva udarana do granice smrti ili premlaćivanja... Svaki dan vidamo posljedice i tragove ovih udaraca u našim kancelarijama... u ordinacijama hitne pomoći i ambulantama..."

Što se tiče te grupacije nemoćnih, neudatih i razvedenih žena, one provode preostale dane svoga života u nekoj vrsti potpune izolacije od društva, između jedne od njih i ovoga svijeta u kojem živi nema ništa osim potreba za hranom, pićem i stanom. Uobičajen je prizor, u Evropi i Americi, da neko od nas, ukoliko mu se pruži prilika da posjeti ta društva, primijetiti tu bijednu stvarnost od koje pati ova grupacija unesrećenih žena. Svaka od njih živi ostatak svog života usamljeno u svom malom škromnom stanu. Nema ništa što je usrećuje, osim njenog

malog i pokornog psa koji joj je jedina utjeha. Svako jutro vodi ga sa sobom kada kupuje povrće i voće. Možda će sjesti, pa se odmoriti u nekom od parkova koji su joj na putu, bilo u odlasku ili na povratku, a kada se vrati svojoj kući ući će i vrata za sobom zaključati sa više brava u potrazi za smirajem i sigurnošću.

Ako joj bude suđeno da bude od sretne manjine, posjetiće je, sin ili kćerka, običaja radi.

Ukoliko je ogrtač starosti pritisne, biće prisiljena da napusti svoj mali stan i ode u jedan od staračkih domova. U tom mjestu koje čak može biti udobno i lijepo, svako čeka čas odlaska čije vrijeme zna samo Allah, dž.š.

Nema sumnje, svaka od njih koja je u ovakvoj situaciji nema drugog izbora nego da zahvali društvu koje prema njoj nije škrtarilo kada je nju i njoj slične ugostilo u tako udobnim "čekaonicama".

Ukoliko je zadesi bolest, biće joj potrebna bolnica. Ako je siromašna i ne posjeduje dovoljno novca, a takvoj nema lijeka, osim strpljenja dok Allah, dž.š., ne da da se Njegovo određenje ostvari. A ako je bogata i ima uštedevine kojom se pomaže u ovakvim situacijama njen jedini spas je da, pored punog računa upravi bolnice, plati i najamninu osobi koja bi trebala ostati pored nje poslužujući je i brinući se o njoj. A to je dužnost koju u našim zemljama obično obavlja potomstvo ili rodbina. Što se tiče njene rodbine i djece, ukoliko djece uopće ima, od njih se ne očekuje ništa osim povremenih posjeta, običaja radi. Tada joj donose bukete prelijepih ruža i pregršt toplih želja.

Svako razuman će se upitati: "Šta je to što je uticalo na zapadno društvo da od najvećeg ispoljavanja poštovanja prema ženi, dok je bila razigrana djevojka sa puno ženstvenosti i ljepote, pređe do vrhunca nemara prema njoj i odricanja od nje kada ona pređe iz perioda mladosti i djevojaštva u period sredovječnosti te starosti i nemoći?!"

Oni razumni lahko će pronaći odgovor. Poštovanje, pohvale i naklonost bili su iz počasti njenoj ljepoti i ženstvenosti, a kada su

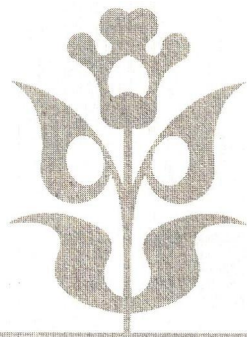
muškarci dobili ono što su od toga željeli i kada je ljepota izbljedom i čari ženstvenosti nestale u sijedim vlasima i borama, nije ostalo ništa što bi poželjeli od onog što im je preostalo, osim proste pripadnosti ljudskom rodu. Briga za голу pripadnost ljudskom rodu kod žene je cijena koja se plaća bez profita.

Ovo je odgovor, a to je filozofija društvene stvarnosti u vezi između muškarca i žene na Zapadu.

Ti znaš da u našim islamskim društvima u očima i dušama muškaraca ugled žene raste kako ona zalazi u godine i prilazi dobu starosti. Starija žena u kući je upraviteljica, bez spora. Njena se riječ provodi. Svi se prema njoj ophode sa poštovanjem, štaviše sa nekom vrstom svetosti. Svetost majčinstva se još jače i jasnije pokazuje kod starijih žena pa joj tako postaje izvorom poštovanja i svetosti u dušama svih članova porodice.

Osnova za ovo je činjenica da izvor prava žene u Islamu jeste njena pripadnost ljudskom rodu, kao što smo ranije rekli. Islamski odgoj, Allahovom milošću, još uvijek ima uticaj u našim islamskim i arapskim društvima, bez obzira koliko govorili o propustima muslimana u slijeđenju Islama i disciplinovanosti u njegovom bontonu i moralu.

Ova usporedba između izvora prava žene u islamskim i zapadnim društvima postaće, ako Allah da, jasnija kada budemo obrađivali detalje ovih prava i kada budemo govorili o pojedinačnim primjenama sa komparacijom u sljedećem poglavlju.

POLOŽAJ ŽENE U ISLAMU

UVOD

Počast koju Islam dodjeljuje ženi neodvojivi je dio počasti koju dodjeljuje i obznanjuje svim ljudima i to kroz Allahove, dž.š., riječi:

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا

"Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali: dali smo im da kopnom i morem putuju, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili." (El-Isra, 70)

Dakle, i žena i muškarac su djeca Ademova.

Islam, zatim, potvrđuje ovu počast koja isključivo počiva na osnovi same pripadnosti ljudskom rodu koja jednako obuhvata i muškarca i ženu, kada je štiti odjećom bogobojažnosti i dobrih djela, učinivši ove dvije stvari, a ne nešto drugo mjerilom razlike među ljudima u veličini i položaju kod Allaha, dž.š. To se očituje u riječima Allaha, dž.š.:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ
عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

"O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali.

Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji." (El-Hudžurat, 13)

Potvrđeno je otvorenim i jasnim ukazivanjem kojim oba ova ajeta govore da je čovjek, podjednako muškarac i žena, počašćen, u Allahovoj, dž.š., Knjizi i Njegovoj vjeri bez ikakve uloge pripadnosti muškom ili ženskom spolu u povećanju ili smanjenju ove počasti. Takođe je potvrđeno da se nakon ovoga ljudi razlikuju u ovoj počasti koju im Allah, dž.š., svima daje na uživanje, ali je razlog za tu razliku jedna stvar, a to je njihovo razlikovanje u čuvanju od Allahovih, dž.š., zabrana i samim tim njihova različitost u dobrim djelima korisnim čovječanstvu.

To zahtijeva da nagrada za ta njihova dobra djela bude jedna, u količini i vrijednosti do te mjere da pripadnost muškom ili ženskom spolu nema nikakvu ulogu u različitosti nagrada. Ovo je obznanila Allahova, dž.š., Objava u kojoj je rekao:

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ
بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ

"I Gospodar njihov im se odaziva: 'Nijednom trudbeniku između vas trud njegov neću poništiti, ni muškarcu ni ženi - vi ste jedni od drugih'." (Ali Imran, 195)

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا

"...a onaj koji čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, ući će u džennet i neće mu se učiniti ni koliko trun jedan nepravda." (En-Nisa', 124)

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili." (En-Nahl, 97)

Islamsko zakonodavstvo provodi ovaj ljudski princip pod čijim se uticajem izjednačila pripadnost muškom i ženskom spolu, kao što smo vidjeli, na način koji ćemo sažeti u sljedećem:

Islamski propisi usmjereni su ka pojednicu, liječe ga kroz obaveze, odgajajući i popravljajući ga, a brine se o njemu kroz prava štiteći ga i usređujući. Zatim se usmjeravaju na porodicu okružujući je okvirom svetosti i starajući se o njoj jačanjem rodbinske veze, širenjem osjećaja odgovornosti, i hraneći je uzajamnom ljubavlju i poštovanjem...

Zatim, usmjeravaju se na društvo, koje se temelji na porodici, a štiti sistemima vlasti, upravljanja, šure (dogovaranja) i regulisanim odnosom između vlastodržaca i građana.

Kroz ove propise u kojima je uočena briga o pojednicu, o porodici, i društvu, vide se prava muškarca i žene kao i njihove dužnosti u islamskom zakonodavstvu i njegovim odredbama kao što se pokazuje jedinstvo ovih pravila koja su došla poput neophodne hrane za jedinstvo porodice ljudskog roda.

Među najistaknutije manifestacije Allahovog, dž.š., usklađivanja ljudskih priroda koje je On stvorio i naredbi koje je On odredio (ovo kažemo bez obzira na strasti i skrivene ciljeve koji se nastoje tome pridodati) jeste postavljanje izvorne naravi kod muškarca i žene saglasnom u suštini sa sadržajem tih naredbi. Sve da ljudi ne bi podnosili muke sami zbog sebe, da bi se očitovala jednoća Stvoritelja u Njegovim stvorenjima, do izražaja došla harmonija posude kosmosa

koja se ogleda u osnovi ljudske prirode i njenih potreba, i njenog poklopca kojeg predstavljaju svi zakoni i principi koje je On objavio Svojim robovima.

Ova Allahova, dž.š., metoda zahtijeva da muškarac i žena budu jedno drugom partneri u općim ljudskim pravima bez ikakvog isticanja i razlikovanja u bilo kojem od tih općih prava. Od njih su najistaknutija pravo na život, pravo na slobodu, građanska prava i ona ekonomska, politička i društvena prava koja ih prate.

Ovo takođe zahtijeva da njih dvoje budu partneri u dužnostima koje podrazumijeva izgradnja ljudskog života u skladu sa metodama koje precizira islamsko zakonodavstvo. Neophodno je da ovaj proces započne izgradnjom pojedinca i porodice zatim društva kao cjeline. U cilju postizanja navedenog bračni drugovi će međusobno podijeliti napore shodno njihovim sposobnostima i mogućnostima noseći time odgovornost uspostavljanja društva i brige o njemu.

Sada ćemo malo detaljnije govoriti o položaju žene u Islamu pojašnjavajući koliko se Islam brine za ova prava koja je Allah, dž.š., odredio kao manifestaciju počasti i muškarcu i ženi u jednakoj mjeri.

ŽENA I PRAVO NA ŽIVOT

Ono u što nema sumnje je da je pravo na život najsvetije pravo koje je Allah, dž.š., dao čovjeku na uživanje. Ovako je zbog toga što je ono osnov i izvor svih drugih prava pa samim time pokretač svih njih, tajna njihovog postojanja i izvor djelotvornosti. Vjerovatno je najjasnije istaknuta svetost ovog prava ajetom u Allahovoj, dž.š., Knjizi u kojoj stoji:

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ
فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا

"Zbog toga smo Mi propisali sinovima Israilovim: ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga ili onoga koji na Zemlji nered ne čini - kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva, - kao da je svim ljudima život sačuvaao." (El-Maide, 32)

Primjetićeš da je izraz došao sa riječju "nekoga" da bi se izgubila razlika između muškog i ženskog spola i tako da svetost života bude i u Allahovom, dž.š., zakonu i objavi. Ovo obuhvatanje se pokazuje i u Poslanikovim, s.a.v.s., riječima na dan bitke na Hunejnu, kada je vidio ubijenu mnogoboškinju oko koje su se ljudi okupili:

مَا كَانَتْ هَذِهِ لَتُقَاتِلَ فَيَمْنُ يُقَاتِلَ فَيَمْنُ قُتِلَتْ

"Ona se nije borila sa onima koji su se borili, zbog čega je onda ubijena?"

Na ovo neki čovjek reče: "Idi kod Halid ibn Velida i reci mu da mu Poslanik, s.a.v.s., naređuje:

لَا تَقْتُلُوا ذُرِّيَّةً وَلَا عَسِيفًا

'Nemojte ubijati žene i sluge.'"⁶

Vidiš da ni osobina mnogoboštva nije povrijedila svetost života, a kamoli da to učini pripadnost ženskom spolu.

Obzirom na ovu ravnopravnost između čovjeka i žene u nepovredivosti i svetosti koju je Allah, dž.š., dao životu, kisas (kazna poravnjanja, odmazda) se provodi za ubistvo muškarca i žene podjednako. Jedan od najjasnijih dokaza za ovo su riječi Allaha, dž.š.:

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذْنَ بِالْأُذْنِ
وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَن تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَن لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ
اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُم الظَّالِمُونَ

"Mi smo im u njemu propisali: glava za glavu, i oko za oko, i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, a da rane treba uzvratiti...", sve do: "Oni koji ne sude prema onom što je Allah objavio pravi su nasilnici." (El-Maide, 45)

⁶ Ovo je tekst hadisa kako ga prenosi Ibn Madže. Takođe ga prenosi Ebu Davud od Rebaha ibn Rebi'a et-Temimija koji je brat Hanzale el-Katiba. U hadisu stoji: "... prvo pođi Halidu ibn Velidu..."

Hadis sličnog značenja prenose Buharija i Muslim od Abdullaha ibn Omera ibnu-l-Hattaba u Knjizi o džihadu, Poglavlje o ubijanju žena u ratu.(el-'asif - sluga, ez-zurrije - ovdje ima značenje žene, kako stoji u predaji Ebu Davuda)

Što se tiče hadisa: "Idite u ime Allaha, dž.š., i ne ubijajte iznemogle starce, malu djecu i ne pretjerujte...", on je daif (slab) jer je u njegovom lancu prenosilaca Halid el-Gazeri a o njemu Jahja b. Mein kaže "Nije takav"; vidi "Nasbur-raje" 3/386

Ibn Kesir u svom tefsiru (tumačenju) ovog ajeta kaže: "Svi su imami uzeli općenitost ovog ajeta za dokaz da se muškarac ubija ukoliko ubije ženu. Tako se navodi i u hadisu kojeg prenose En-Nesai i drugi da je Poslanik, s.a.v.s., naredio da se napiše u pismu Amru ibn Hazmu:

أَنَّ الرَّجُلَ يَقْتُلُ بِالْمَرْأَةِ

„Da se muškarac ubija zbog ubistva žene.“

A u drugom hadisu stoji:

الْمُسْلِمُونَ تَكَافَأَ دِمَاؤُهُمْ

„Krv svih muslimana je jednaka.“⁷

Nekima je nejasan propis kojim se regulira krvarina (dija), pa postavljaju pitanje: "Zbog čega se pravi razlika između muškarca i žene kada se kazna za ubistvo (kisas, odmazda) spusti na nivo krvarine (dije) pa je otkup žene upola manji od otkupa predviđenog za muškarca. Isto pitanje se može postaviti kada se radi o ubistvu iz nehata."

Odgovor bi bio da obaveza otkupa (krvarine) u ovoj situaciji ne predstavlja kaznu koja se određuje prema vrijednosti ljudskog života, već je ona pravno poravnanje kroz koje se želi nadoknaditi pravo porodice zbog materijalne štete od ubistva jednog njenog člana. Zbog ovoga propis o krvarini je dio dogovora za one koji su mukellef (punopravni) i one koji to nisu. U ovom slučaju se kod materijalne nadoknade mora paziti na stepen materijalnog gubitka koji dolazi kao posljedica ubistva osobe koju je porodica izgubila. Nema sumnje da je

⁷ Ibn Kesir, Tefsir, 2. tom, 61-62 str. Ukoliko kažeš: "Ali ajet govori o onom što je propisano u Tevratu", odgovor na to je: Ako smatramo da raniji propis važi i za nas osim ako nije došlo nešto što mu je suprotno, onda nema ništa nejasno. A ako smatramo ono što smatraju oni koji to tvrde da raniji propis nije propis i za nas osim ako dode nešto što ga potvrđuje; onda je došlo ono što ga potvrđuje u Kur'anu poslije ovog ajeta: "A tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da potvrdi knjige prije objavljene i da nad njima bdi. I ti im sudi prema onome što Allah objavljuje...." (El-Maide, 48)

šteta za djecu gubitkom oca koji ih je izdržavao, veća od gubitka majke s ove strane. Ista je razlika između one kojoj je nenamjerno ubijen muž i onoga kome je ubijena supruga. Odnosno, materijalna nesreća koja je zadesila onu čiji je muž ubijen veća je od nesreće onoga kome je ubijena supruga.

Ljudska vrijednost u svim ovim situacijama je ista. Ukoliko se ubistvo desi namjerno propis nalaže kisas (poravnanje) bez razlike. Međutim ukoliko najbliži rođak ubijenog odustane od poravnjanja ili se ubistvo desi iz nehata kazna predviđena za ubistvo nestaje i na njeno mjesto dolazi otkupnina, sve u cilju postizanja pravne jednakosti koja se poremetila usljed gubitka hranitelja porodice koji je vodio brigu o njoj. Ovo poravnanje podložno je promjenama.⁸

Ovo značenje ističu riječi rahmetli profesora Mustafe es-Sibaija iz njegove knjige: *Žena između fikha i zakona* :

"Naši zakoni danas otkupnini određuju gornju i donju granicu, a sucu se prepušta da odredi visinu otkupnine između ove dvije granice. Sve ovo je samo u cilju proširivanja mogućnosti procjene štete koja je zadesila porodicu gubitkom ubijenog. U mnogim slučajevima se pravi razlika između onih koji rade i zarađuju. A kako onda da se ne pravi razlika između onog ko radi i izdržava porodicu i onog ko ne radi i nije dužan nikog izdržavati."⁹

Poznato je da ovo pravo u kome su muškarac i žena ravnopravni izvire iz zajedničkog činioca, a to je ništa drugo nego pripadnost ljudskom rodu koja je izvor svih drugih prava kao što smo ranije pojasnili.

Malo je poznato da u vrijeme kada je Islam utvrdio da muškarac i žena dijele pripadnost ljudskom rodu, Francuska biva u potpunosti zaokupljena organiziranjem zasjedanja koje je održano u 6. stoljeću, da bi se došlo do istine o ženi, da li ona pripada ljudskom rodu ili je nešto drugo.¹⁰

⁸ Vidi "Hudžetullahi-l-baliga" od Ed-Dehlevija 2/113

⁹ "El-mer'etu bejne-l-fikhi ve-l-kanun", 39. str.

¹⁰ Vidi "Enciklopedija 20. stoljeća" - poglavlje "Žena"

U isto vrijeme se u Kur'anu objavljuje zabrana ukopavanja žive ženske novorođenčadi u pijesak, što su činila neka predislamska plemena. Muslimani su ponavljali Allahove, dž.š, riječi:

وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ

"i kada živa sahranjena djevojčica bude upitana zbog kakve krivice je umorena." (Et-Tekvir, 8-9)

Rimljani su se naslađivali izmišljanjem mučenja žene mada ona nije počinila nikakav zločin. Neka od njih su bila: sipanje vrelog katrana na tijelo, vezivanje nogu za konje i podbadaanje konja da trče na različite strane tako da bi se ženino tijelo rastrgalo na komade, vezivanje nekoliko njih na lomači ispod koje se loži vatra dok im meso ne počne otpadati i tako umru.

Posmatrač će se iznenaditi i začuditi zbog ove promjene čiji se povod ne vidi u rimskom društvu. Žene su u vrijeme napretka i raskoši rimske civilizacije uživale u sreći slobode, vlasti i dominacije nad muškarcima koje su im date i uživanja u natjecanju muškaraca oko dostizanja njihovog zadovoljstva i približavanja njima. Odjednom se žene dovode u situaciju najoštrije nepravde od koje se srca lede! Šta li je onda odnijelo onu prvobitnu slobodu i žigosalo ženu žigom ropstva i potčinjenosti do stepena neviđenog divljaštva?!

Ovo pitanje postavlja i autor Enciklopedije 20. stoljeća, iznenađen i začuđen nakon što je predstavio sliku raskošnog i slobodnog života u kojem je uživala žena, a zatim predstavio i drugu sliku potpuno suprotnu onoj koja dolazi umjesto nje... Na ovo pitanje on odgovara: "Kada se vlast Rimljana proširila i kada su zadobili nadmoć i prednost nad drugim narodima tako da na Zemlji nisu imali rivala, obuzela ih je ljubav prema udobnosti i raskoši koji se ispunjavaju samo miješanjem spolova. U tome su im pomogla učenja grčkih bezbožnika i njihovih sljedbenika Rimljana kojim je njihov razum postao naklonjen. Počeli

su skidati odjeću sa svojih žena i to nastavili sve dok one nisu malo po malo postale dominantne na političkom planu. U ovome miješanju su se desile mnoge sramotne i prljave stvari koje ne želim da ovo moje pero piše. Njihovih ambicija je nestalo, odlučnost je iščezla, duše su im postale podle te su zapali u svađe i krvoprolića. U međuvremenu desili su se događaji koji su promijenili razmišljanja o ženi, te je preovladavalo mišljenje da su žene uzrok tog nereda. Mržnja prema ženama se počela povećavati malo po malo, a pritisak pojačavati iz dana u dan tako da je došlo do onoga što smo opisali o stanju u srednjem vijeku i bilo je takvo sve od sedamnaestog do početka devetnaestog vijeka."

Zatim kaže: "Dakle, jedna žena je bila igračka u rukama muškaraca do te mjere da je zatvara dok je pobožan, a kada ga obuzme ljubav prema zabavi i raskoši pusti je da bi se igrao njenom slabošću. Zatim, kada je primami i uništi njen moral svim vrstama raskoši i ukrasima koje muškarac izmišlja, ona mu postaje težak teret, pa je vraća u zatvor gori nego što je bio."¹¹

Reći ćemo da je pozornica događaja na Zapadu a ona je sestra blizankinja rimske civilizacije ponavlja istu priču čiji se prvi dio primakao kraju. Klica drugoga dijela prepunog nesreća vidljiva je svakom onom ko dublje promišlja i obraća pažnju na tok događaja i njihovo ispreplitanje, te psihološke i društvene faktore koji su skriveni iza njih.

Ovo omalovažavanje prava žena na život nije bilo specifično samo za rimsko društvo, nego je preovladavalo u svim drugim društvima.

Npr., zakon Manoa u Indiji nije priznavao ženi niti jedno pravo samostalno od prava njenog oca, muža ili sina u slučaju da otac i muž umru. Ukoliko svi oni umru žena mora pripasti jednom od muških krvnih rođaka svoga muža i ne može se osamostaliti ni u jednoj situaciji. Još teže od osporavanja njenog prava u međuljudskim odnosima u životu, je osporavanja njenog prava na život samostalan od života muža, jer joj je presuđeno da mora umrijeti istog dana kada joj umre muž i da mora

¹¹ "Enciklopedija 20. stoljeća" Ferid el-Vedždi 8/622-623.

biti spaljena sa njim na istom mjestu.¹² Ovaj stari običaj je trajao od najstarijih vremena brahmanske civilizacije do sedamnaestog stoljeća.

Hamurabijev zakonik po kojem je Babilon postao poznat, ubrajao je ženu u vrstu stoke i ona nije imala nijednu značajnu vrijednost, bilo da se radi o pravu na život ili nekom drugom pravu. Često bi joj se život oduzimao kao otkup za zločin koji poćini bilo koja osoba.

Što se tiće Grćke, žena je prošla kroz različita razdoblja. Ali je u većini njih bila bez slobode i ugleda. Grćko zakonodavstvo skoro da je nije štitilo ni od kakve opasnosti koja ugrožava njeno dostojanstvo, štaviše ni od one koja ugrožava njen život. Poznato je da osporavanje ljudskih prava uopćeno gledano dostiže vrhunac surovosti upravo u robovlasničkom sistemu čije se zlo koncentriše na ženu više nego na druge kao što je bilo u Sparti. Oćevi su ubijali sedam od deset kćeri koje im se rode!

Jednom rijećju kazano, žena u starim civilizacijama je imala sreću da joj bude posvećena pažnja u razdobljima raskoš i obilja u kojima obićno i skonćaju velike civilizacije. Ali ona u tim razdobljima nije dobijala to iz poštovanja prema njenoj lićnosti, niti zbog priznavanja njene vrijednosti, već zato što je u razdoblju te raskoš i obilja smatrana jednom od potreba za uživanje i društveni ugled u životu muškarca. Zbog toga se odnos prema njoj brzo mijenjao i muškarci bi u njoj vidjeli nesreću za sebe u razdobljima oskudice i civilizacijskog nazadovanja. To znaći da joj počast nije davana zbog nje same u bilo kojoj od dvije navedene situacije.

Ovo je ta oćita razlika između Islama i drugih svjetskih civilizacija u pogledu položaja žene. Islam je ženu počastio jer je ona stvorenje koje se odlikuje svim poštovanim osobinama ljudskosti, štaviše svetosti u propisima Allaha, dž.š., shodno tome ova počast ne smije biti pod uticajem civilizacijskog napretka ili dekadencije. Što se tiće civilizacija

¹² Autor spominje dvije različite pojave koje se vezuju za dvije sekte u Indiji, dok jedna tjera ženu da oslonac traži u muškarcu u svakom pogledu, druga je nakon smrti muža spaljuje (op. prev.).

o čijim smo modelima govorili one su vidjele u ženi, a i dalje vide vrijednu materiju neophodnu za naslađivanje muškaraca i nužnu pojavu za blistavost civilizacije u kojoj isključivo muškarac uživa. Pa kada, iz nekog razloga, dođe period civilizacijskog nazatka, te se prepriječi put muškarcima do raskoši u kojoj su uživali, žena tada prestaje biti značajni i vrijedni predmet kojem su hrlili i kojeg su tražili. Veoma brzo ona se pretvara u teško breme kao dodatak drugim bremenima koja su ih zaokupila.

* * *

Na kraju, zaista se najveća vrijednost svetosti, značaja i važnosti koje je Islam dao ženinom pravu na život, ogleda i u drugim ljudskim pravima koja se izvode iz prava na život, poput građanskog prava, prava na slobodu u svim njenim vrstama i društvenog položaja kojeg žena treba da zauzima. Štaviše, dok se ova prava ubrajaju u grane prava na život, ona su istovremeno utvrda nužna za zaštitu samog ovog prava. Razlog za to je što bilo kakvo popuštanje u brizi za građanska prava i prava slobode u svim njenim vrstama koje bi žena trebala uživati izlaže vremenom samo pravo na život opasnostima i nesrećama koje mu se mogu prikrasti.

U nastavku ćemo govoriti o ovim izvedenim pravima i stavu Islama prema njima.

ŽENA I GRADANSKA PRAVA

Pod građanskim pravima podrazumijevamo civilna prava poput prava na vlasništvo, na raspolaganje imovinom, sklapanje ugovora, veza itd. Poznato je da stari narodi nisu priznavali ženi nijedno građansko pravo, tako da ona nije uživala nikakva civilna prava. Pošto su ovi narodi smatrali da je muškarac vlasnik ličnosti žene i da može sa njom raditi šta hoće bilo je sasvim prirodno da smatraju roba, odnosno onog ko je podjarmljen i sve ono što posjeduje vlasništvom gospodara. Brahmanska Indija, Kina, germanski i evropski barbari nisu davali ženi pravo na imetak i na nasljedstvo. I Grčka ih je u tome slijedila tako da su kćerke bile isključivane iz nasljedstva dokle god postoje sinovi. Što se tiče rimskog zakonodavstva, njegov odnos prema ženi se mijenjao, kao što smo ranije rekli, poput plime i oseke... Štaviše ovakav pogled na ženu dominirao je donedavno u mnogim modernim građanskim društvima.

Muhammed Džemil Bejhem u svojoj knjizi *Žena u Islamu* i zapadnoj civilizaciji kaže:

"Moderna građanska društva dugo su se držala pravila gospodarenja supruge nad imetkom i zaradom supruge, te su joj uskraćivala pravo na raspolaganje imetkom ili sklapanje bilo kakvog ugovora bez njegovog dopuštenja, štaviše žena u braku je bila više ograničena nego li kćerka.

Zakonodavac u Francuskoj, koja se smatra kolijevkom građanskog društva, propisao je da muškarac ne samo da upravlja zajedničkim imetkom bračnih drugova, već mu pripada pravo da upravlja ličnim nekretninama supruge. Supruga, čak, i u njegovoj odsutnosti nema pravo da proda bilo šta od zajedničke imovine, niti ima pravo da raspoláže vlastitom imovinom bez njegove saglasnosti. Pored toga supruga, takođe, ne smije primiti ni poklon bez muževog dopuštenja, dok on u isto vrijeme ima pravo da pokloni šta god hoće od zajedničkog imetka iz njene kuće, pa čak i njenu pokretnu imovinu. Općenito govoreći prema danas važećem francuskom zakonu supruga mora biti pokorna supruhu, stanovati sa njim gdje on želi, tražiti od njega odobrenje za sve što želi uraditi, čak i za odlazak u sudnicu gdje ide u njegovoj pratnji, osim ukoliko je optužena za neki zločin ili prekršaj kada se smije odazvati pozivu bez njegovog dopuštenja.

Osim toga ona nema pravo da daje, prodaje, pozajmljuje, kupuje, uzima ili prima poklon bez njegovog pismenog odobrenja."¹³

Nasuprot ovome, Islam koji je potvrda ranijih nebeskih objava, potvrđuje nezavisnost žene od muškarca u njenim različitim građanskim pravima tako obznanjuje njenu potpunu slobodu u raspolaganju vlastitim imetkom bez tutorstva, ako je ona mentalno zdrava i ako ne postoje razlozi za skrbništvo i tutorstvo. Islam, takođe, obznanjuje da i žena uživa sva nematerijalna prava koja uživa i muškarac poput iznajmljivanja, garantovanja i sl.

Da su muškarac i žena samostalni u okviru ovih prava i uživanja Allah, dž.š., kazuje u sljedećem ajetu:

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ
نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

¹³ "El-mer'etu fi-l-Islami ve fi-l-hadareti-l-garbijje" str. 71-72, Daru-t-Tali'a" Bejrut

Napomena: Autor je objavio ovu knjigu 1921. godine i od tada je Francuska unaprijedila ovaj zakon i Francuska žena je dobila svoje pravo na posjedovanje i raspolaganje imovinom po prvi put i to godine 1938.

"I ne poželite ono čime je Allah neke od vas odlikovao. Muškarcima pripada nagrada za ono što oni urade, a ženama nagrada za ono što one urade. I Allaha iz obilja njegova molite. - Allah, zaista, sve dobro zna!" (En-Nisa', 32)

Obznanjujući da su prava žene postojana u nasljedstvu potpuno kao i prava muškarca Allah, dž.š., kaže:

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا

"Muškarcima pripada dio onoga što ostave roditelji i rođaci, a i ženama dio onoga što ostave roditelji i rođaci, bilo toga malo ili mnogo, određeni dio." (En-Nisa', 7)

Allah, dž.š., je propisao mehr (vjenčani dar) kao poklon za nju u vrijeme njene udaje kako bi se ostvarila njena prirodna potreba za posjedovanjem i kao nadoknadu za one prilike za zaposlenje koje su je mimoišle a koje su obično pristupačnije muškarcu nego njoj i koje su glavni izvor prihoda pa kaže:

وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً

"I draga srca ženama vjenčane darove njihove podajte..." (En-Nisa', 4)

On zabranjuje muškarcu, bio on otac, amidža, djed, brat ili neko drugi, da prisvoji bilo šta od njenog vjenčanog dara, osim uz njeno dopuštenje, zato odmah nakon prve rečenice Uzvišeni kaže:

فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا

"A ako vam one od svoje volje od toga šta poklone, to s priyatnošću i ugodnošću uživajte." (En-Nisa', 4)

Zatim Zakonodavac, dž.š., brine o ovome pravu i njegovom potvrđivanju, te upozorava na ono što su mnogi muškarci radili u predislamskom periodu kada su svoje starateljstvo nad djevojkom ili ženom čiji je otac odnosno suprug umro zloupotrebljavali i gospodarili njenom budućnošću a da nju nisu ništa pitali, možda joj, čak, i zabrane udaju ne bi li se domogli onih materijalnih prava kojim ju je Allah, dž.š., počastio:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا

"O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove..." (En-Nisa', 19)

Odmah nakon ovoga upozorava na sličnu situaciju i to kada muškarac oženjen ženom koju više ne želi pored sebe, a koja ima pravo da primi mehr, prema njoj loše postupa da bi je time prisilio da se odrekne mehra samo da bi se spasila od njegovog maltretiranja i vrijeđanja. Allah dž.š. kaže:

وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبِينَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا

"I da im teškoće pričinjavate, s namjerom da nešto od onoga što ste im darovali prisvojite, osim ako budu očito zgriješile. S njima lijepo živite! A ako prema njima odvratnost osjetite, moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate Allah veliko dobro dao." (En-Nisa', 19)¹⁴

¹⁴ Vidi Ibn Kesirov tefsir ovog ajeta i povod njegove objave, 1/465

Nakon ovoga Allah, dž.š., daje objašnjenje koje potvrđuje ovo ženino pravo i upozorava na svaku lukavštinu ili nepravdu prema njemu, te kaže:

وَأَنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنْطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا
أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ
وَأَخَذَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

"Ako hoćete da jednu ženu pustite, a drugom se oženite, i jednoj od njih ste dali mnogo blaga, ne oduzimajte ništa od toga. Zar da joj to nasilno oduzmete, čineći očigledan grijeh? Kako biste mogli i oduzeti to kad ste jedno s drugim živjeli i kad su one od vas čvrstu obavezu uzele." (En-Nisa', 20-21)

Poznato je da najkarakterističnija i najbitnija stvar koja je nužna u posjedovanju jeste postojanost prava na korištenje imovine dokle god nema nekog od faktora za stavljanje pod skrbništvo u čemu su potpuno jednaki muškarac i žena. Poglavlja o međuljudskim odnosima u knjigama fikha (islamskog prava) prepuna su pojašnjenja različitih prava na korištenje imovine i od strane muškarca i od strane žena zajedno.

Jedan od primjera samostalnosti žene u odnosu na muškarca u onim građanskim pravima koje uživa je pravo koje joj je Zakonodavac, Allah, dž.š., dao, a to je pravo na izbor bračnog druga, tako da velijju (staratelju) ne preostaje ništa drugo nego da se njoj obrati za mišljenje da li je brak sa onim s kim je vjerena za nju prihvatljiv, dokle god je ona umno zdrava i punoljetna, a prosac od onih njoj ravnih.

Ovo je stav koji zastupaju malikije, hanefije, hadevije i veliki broj fakiha (pravnika) među ashabima (drugovima Poslanika, s.a.v.s.) i tabi'inima¹⁵ (generaciji poslije ashaba). Argument iz Kur'ana za ovo jesu riječi Uzvišenog Allaha, dž.š.:

¹⁵ Vidi "El-Hidaje" od El-Merginaniya 1/145; "Eš-Šerhu-s-Sagir" od Ed-Derdira 3/353; "Subulu-s-Selam" od Es-San'anija 3/187.

فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُم بِالْمَعْرُوفِ

**"Ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe,
kada se slože da lijepo žive..." (El-Bekare, 232)**

U sunnetu (praksi Allahova Poslanika, s.a.v.s.) navodi se predaja koju bilježe Imami Ahmed, Ebu Davud i Ibn Madže, od Abdullaha ibn Abbasa, r.a., u kojoj se kaže: "Da je neudavana djevojka došla kod Poslanika, s.a.v.s., pa mu rekla da ju je otac udao bez njenog pristanka. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dao njoj da odluči."¹⁶

Slična je predaja En-Nesaija od Aiše, r.a., u kojoj stoji da je neka djevojka ušla kod nje i rekla: "Otac me bez mog pristanka udao za svoga bratića koji je manje ugledan od mene", na ovo joj Aiša, r.a., odgovori: "Sjedi dok ne dođe Poslanik, s.a.v.s.". Poslanik, s.a.v.s., je došao i ona ga je obavijestila o ovome, te je on poslao nekog da pozove njenog oca i dao joj pravo da odluči. Nakon toga ona reče: "Allahov Poslanice, ja sam odobrila ono što je učinio moj otac, ali sam željela da poučim žene da u ovome očevi nemaju nikakva prava."

Pošto je potvrđeno da je posjedovanje pravo žene isto kao što je i pravo muškarca bez ikakve razlike, to zahtijeva da izvori vlasništva budu isti u odnosu na njega. Kao što je poznato izvori vlasništva su: dozvoljena zarada, imovinski ugovori, prihod od imovine, nasljedstvo (miraz), pokloni i udjeljivanja koja spadaju u njih. Ovi izvori su izvori vlasništva za muškarca i ženu podjednako.

¹⁶ Ovom hadisu nađena je skrivena mahana da je mursel (u lancu hadisa nedostaje ashab); na što je odgovoreno da ga prenosi Ejub ibn Suvejd od Es-Sevrija, a on od Ejuba kao mevsul (spojenog seneda - lanca), tako ga prenosi Ma'mer ibn Sulejman er-Rekiij od Zejda ibn Hibbana, a on od Ejuba takođe kao mevsul. Inače, kada dođe do razilaženja u tome da li je sened (lanac) spojen ili mursel uvažava se mišljenje da je spojen. (Vidi Nasbu-r-raje, 3/190). S druge strane šafije i hanbelije smatraju da otac može prisiliti neudavanu kćer na brak sa muškarcem za kojeg on smatra da ispunjava uvjete, a u njih spada i to da muž bude dostojan nje. Oni to dokazuju razumijevanjem na osnovu suprotnosti koji prenosi Ibn Abbas od Poslanika, s.a.v.s., u Muslimovoj predaji:

"Udavana žena ima prednost nad starateljem u odlučivanju o samoj sebi, a neudavana se pita, pa ako bude šutila to se smatra pristankom", a Poslanikove, s.a.v.s., riječi "a neudavana se pita" su sveli na mustehab (pohvalnu) stvar (vidi "Mugni-l-Muhtadž" od eš-Šerbinija, 3/149).

Jedna od posljedica toga je ravnopravnost muškarca i žene u plaći za isti posao. Ovo je zbog toga što je sticanje prava na plaću rezultat obavljanja posla za koji je predviđena određena plaća. Među poznate propise u Šerijatu spada propis da se plaća ili nadnica ostvaruje prema radu i njegovom kvalitetu, a ne prema radniku i tome da li je muško ili žensko. Kada se poslodavac obaveže na određenu nadnicu za onoga ko mu obavi traženi posao, osoba koja ga obavi zaslužuje nadnicu ili plaću u cijelosti samim tim što je posao obavljen u cijelosti bez obzira na vrstu radnika. Od ovoga se izuzimaju samo posebni ugovori koji se sklapaju na obostrano zadovoljstvo zainteresovanih strana...

Vjerovatno mnogima nije poznato nešto što se u Šerijatu naziva pravo zaštite ili pravo garanta osobama. O ovome pravu je Poslanik, s.a.v.s., rekao sljedeće:

ذِمَّةُ اللَّهِ وَاحِدَةٌ يُجِيرُ عَلَيْهِمْ أَدْنَاهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ بَعْضُهُمْ مَوَالِي بَعْضٍ دُونَ النَّاسِ

*"Allahova zaštita je jedna, njom štiti one najniže među ljudima, a vjernici su jedni drugima zaštitnici mimo drugih ljudi."*¹⁷

"Allahova je zaštita jedna", znači da zaštita koju je Allah, dž.š., dao Svojim robovima i koja predstavlja osnov iz kojeg izviru prava poput prava zaštite, prava garantovanja i prava starateljstva nad drugima, u odnosu na sve njih jedna bez razlike između muškarca i žene. Svako od njih ima pravo na nepovredivu zaštitu tako da može zaštititi koga hoće od ljudi i primiti koga hoće u zaštitu. Niko nema pravo, ko god da je u pitanju, da nakon ovoga prekrši zaštitu ili ignoriše nakon što je pod svoju zaštitu uzeo koga je htio. Izuzetak od ovoga je kad je zaštićena osoba osuđena neopozivom sudskom odlukom za koju je predviđena šerijatska kazna ili ukoliko je u pitanju vojnik koji se borio, u ovom

¹⁷ Ovo je pasus iz Povelje koju je Poslanik, s.a.v.s., izdiktirao nakon hidžre (preseljenja) u Medinu uređujući time odnose kako među samim muslimanima tako i između muslimana i Jevreja. Povelju prenosi Imami Ahmed u svome Musnedu i Ibn Sejjidi-n-nas od Ibn Hajseme, a prenosi je i Ibn Ishak bez lanca prenosilaca (vidi knjigu Fikhu-s-sire od autora ove knjige, str. 220, 10. izdanje).

slučaju zaštita je ništavna i nema nikakve vrijednosti bez obzira koji joj je izvor.

Žena ima potpuno pravo kao što to ima i muškarac da uzima u zaštitu koga ona hoće. Ni vlastodržac, ni sudac niti bilo ko drugi nema pravo da prekrši njenu zaštitu. Pravo na zaštitu se ne analizira dok god je na snazi izuzev ukoliko bude izrečena sudska presuda u kojoj se zaštićena osoba proglasi krivom i odredi joj se Šerijatom predviđena kazna za zločin.

Primjenjujući ovaj propis Allahov Poslanik, s.a.v.s., govori Ummi Hani', sestri Alije ibn Ebi Taliba kada je došla kod njega i požalila mu se da je njen brat po majci tj. Alija, r.a., htio da ubije jednog od mušrika (mnogobožaca) kojeg je ona uzela u zaštitu, pa je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

قَدْ أَجَرْنَا مَنْ أَجَرْتَ يَا أُمَّ هَانِي

*"Mi smo uzeli u zaštitu onoga koga si ti uzela u zaštitu, Ummi Hani'."*¹⁸

Umjesto da proučavamo prava nastala iz građanskog prava kojeg je Islam zagarantovao ženi, mi ćemo se zadržati na kur'anskom ajetu koji obuhvata sva ova nastala prava, a to su riječi Uzvišenog Allaha:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ
عَزِيزٌ حَكِيمٌ

"A vjernici i vjernice su prijatelji (zaštitnici) jedni drugima: traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćaju, i molitvu obavljaju i zekat daju, i Allahu i Poslaniku Njegovu se pokoravaju. To su oni kojima će se Allah sigurno smilovati. - Allah je doista silan i mudar."

(Et-Tevbe, 71)

¹⁸ Hadis je muttefekun alejhi (prenose ga Buharija i Muslim)

Ovaj ajet je potvrdio ono što se naziva "međusobnom zaštitom" između muškarca i žene u svim stvarima života. A ovo se ne može ostvariti dok se ne upotpune građanska prava kod njih oboje.

Koliko god studiozno pristupili razmatranju zakonodavstva i zakone postavljenih od ljudi, bilo u prošlosti ili u modernom dobu, nikada nećemo pronaći nešto što je Kur'an odredio kao princip "međusobne zaštite" između muškarca i žene. Ovome principu se vraćaju sva izvedena prava koja ulaze u građansko pravo i muškarca i žene.

Iz navedenog može se shvatiti da je Islam potvrđuje ovo pravo žene sa svim njegovim posljedicama i nužnostima od samog svog početka. Kur'an je, kao što si to i vidio, izvor ovog prava u jednakoj mjeri i za muškarca i za ženu jer je Kur'an izvorište svih islamskih pravila i propisa.

Dakle, sve primjene građanskog prava koje smo spomenuli, a posebice ona na koja smo skrenuli pažnju, a koja Šerijat potvrđuje ženi nisu modernizacija niti unapređivanje sa naše strane bilo kojeg od zakona Islama, kako bi to okarakterisali oni koji su navikli da lažu na Islam, pa samim tim im se osladilo da lažu na muslimane koji ljudima ističu njegove istine i pouzdano otkrivaju njegove sadržaje i pojedinosti.¹⁹

Sve ono što ćemo govoriti u sljedećim poglavljima biće po ovom uzoru: predstavljanje istina Šerijata koje su nepromjenjive od dana kada su došle objavljivanjem od Allaha, dž.š., daleko od onog što se zove modernizmom i unapređivanjem što je samo uljepšan izraz za omalovažavanje i spletkarenje. Naša vjera s ovim nema ništa. Prevaranti i spletkari se moraju ovoga okaniti.

* * *

¹⁹ Vidi naprimjer poglavlje "Pokret islamskog reformizma krajem 19. stoljeća i žensko pitanje" iz knjige *Arapaska žena i modernizam* marksističke autorice Luize Šajdolin u prijevodu Ševketa Jusufa.

Ovo je to što Šerijat potvrđuje u domenu građanskog prava žene i posljedica i nužnosti koje je prate. A da li Zapad priznaje zapadnoj ženi ovo pravo na polju primjene bez laži i licemjerstva?

Bez obzira na stavke ispisane u poveljama Organizacije ujedinjenih naroda i upamćene od strane mnogih koje krasi dobro pamćenje, način na koji se postupa prema ženi na Zapadu dokazuje samo suprotno onom što je zapisano i sačuvano u arhivi Organizacije ujedinjenih naroda.

Zapadna žena do dana današnjeg nije dobila pravičnu naknadu za posao kojeg obavlja kao i muškarac, ako ne i bolje i preciznije, bez obzira na uporno upućivane molbe svakom prilikom, niko, osim rijetke manjine, neće da sasluša njene molbe, a kamoli da udovolji njenom pravu.

Dr. Šarl L. Fidez, profesor i direktor na Američkom institutu za islamske studije kaže: "Mnogi su muškarci složni u tome da je žena sposobna da obavlja posao muškarca, ali odbacuju prihvatiti odredbu da ona uzima istu plaću kao muškarac za isti posao. Ovakvo razmišljanje o ravnopravnosti u sposobnosti i neravnopravnosti u nadoknadi još uvijek vlada u većini zapadnih zemalja među kojima su i Sjedinjene Američke Države. Ovakvo razmišljanje rezultiralo je velikom mržnjom."²⁰

Zapadna žena ne uživa bilo koje pravo koje joj pruža mjesto supruge i koje je štiti od dominacije, pa čak i odnosa sličnog ropstvu.

Francuska autorica gospođa Frans Kiri kaže:

"Zapadnoj ženi, zaista, nedostaje pravo na profesionalnu ravnopravnost i pravo na poštovanje u braku ili u kući."; zatim dalje nastavlja pojašnjavanje ovoga, pa kaže: "Bez obzira na jednake sposobnosti žena se nalazi u nepravednoj situaciji koja se očituje u dosadnim poslovima sa malo ovlasti i s još nižim plaćama... Ovo nasilje se pravda ženinim porodičnim obavezama koje je čine manje sposobnom za obavljanje njenog posla..."

Nakon ovoga autorica nastavlja govoriti o nedaćama zapadne žene zbog izgubljenog prava na poštovanje u bračnoj zajednici ili domu kako

²⁰ Iz predavanja pod naslovom "Korisna uloga žene u društvu danas" na 11. susretu "Islamska misao" koja se održala u Verdželi u Alžiru februara 1977. godine.

to ona smatra, pa kaže: "Zašto se mnogi muževi i žene razočaraju i u kratkom vremenu prestanu voljeti? Razlog za to je što se veza između njih svodi na odnos između nadređenog i podređenog. Muškarac naređuje, a žena se pokorava. Ništa više ne potkopava od krute vlasti... Ono što u većini slučajeva vidimo je da ovo slobodno stvorenje - žena - postaje rob, a zadaća koju obavlja pretvara se u robovanje, ova dobrovoljnost se pretvara u očaj i beznađe..."

Autorica se nakon toga pita: "Ko je kriv za navedeno?"

Zatim, daje odgovor: "Mi gledamo drugo lice civilizacije koje je milostivije i brižnije prema ženi i njenim pravima... Razlog za to jeste da joj ograničena lična primanja nisu podarila nikakva uživanja. Ona će ostati potlačena dokle god se prije ili kasnije ne preispita pogled na način našeg života i na našu kulturu."²¹

Zapadna žena, bez obzira koja, je u opasnosti da upadne u neku od mreža trgovine ženama koje su razapete širom evropskih gradova. Žena ili djevojka biva prevarena i namamljena preko raznoraznih primamljivih poslovnih ponuda koje donose velike plaće i garantuju različite privilegije. Kada se žena prevari i izađe iz svog doma slijepo vjerujući obećanjima "poslodavaca", radosna jer je na putu ostvarivanja bogatstva, dešava se neizbježna nesreća kada se žena zapliće u mrežu koja je isključivo iskorištava ili se na kraju odriče svega onoga što je čini ličnošću da bi bila prodana makroima na tržištu ženama. U posljednjem slučaju svaka njena veza sa domovinom i porodicom biva prekinuta i odjednom postaje robinja koja se prisiljava na spolni odnos užasnim vrstama pritisaka, prijetnji, fizičkog napada, pa čak i sasipanjem zuba... ukoliko je to potrebno.

Samo jedna od ovih mnogobrojnih mreža prostitucije zahvatila je područje Holandije, Belgije i Njemačke i uspjela je "uloviti" između 1985. i 1991. tri hiljade žena iz Latinske Amerike i Azije. Njihovi pasoši su oduzeti i prodane su "firmama" koje su ih prisiljavale na seksualne odnose i tretirale ih kao privatno vlasništvo.

²¹ Iz predavanja "Šta žele žene" koje je održano na istom susretu.

Izvjestaji Kongresa ženskih udruženja koji su održani 1991.g. potvrđuju da je oko trideset miliona žena prodano, postajući na taj način roblje koje se koristi za seksualna zadovoljstva u različitim krajevima svijeta. Poznato je da su "trgovačke firme" koje "love" navedene milione stacionirane širom Evrope, a osnovni izvor "sirovine" ili "robe" koju uvoze ovi mešetari je Istočna Evropa, Latinska Amerika i Jugoistočna Azija.²²

Neizbježno je pitanje u kojem se nazire čuđenje i podsmjeh o vrijednosti blistavih redova koji govore o velikoj brizi o ljudskim pravima među koja spadaju i ženina građanska prava i uživanje u slobodi i dostojanstvu koja sadrže povelje Ujedinjenih Naroda koje opet stoje u pažljivo čuvanim i dobro zaključanim vitrinama!

Spomenućemo i to da je britanski zakon do prije sto godina dozvoljavao mužu prodaju supruge kada mu dosadi, pod uslovom da cijena ne bude manja od šest penija. U Londonu postoji poznati trg koji opominje ljude na prizore mnogobrojnih žena kojima su na vratove stavljane posebne "ogrlice" koje su ih označavale kao žene ponuđene na prodaju...!

²² Članak pod nazivom "Trgovina ljudima" autorice Margot Hornbalaver, prevod Ahmed Hadr (vidi časopis "Svjetska kultura", br. 72, septembar, 1995, Kuvajt)

ŽENA I NJENA PRAVA NA SLOBODU

Većina onih koji pišu ili govore o ljudskim pravima, u prava na slobodu ubrajaju političku, ekonomsku, društvenu pa čak i slobodu vjere i uvjerenja. Mislimo da o ovome trebamo govoriti u jednom poglavlju i zato smo koristili riječ "prava" umjesto riječi "pravo" u naslovu.

Ovo je zbog toga što kada se pravilno shvati sloboda i čovjekov odnos prema njoj tada postaje jasno da ova karakteristika kojom je Allah, dž.š., odlikovao čovjeka, u određenim mjerilima i okvirima, posebnost kojom se potpuno jednako odlikuju i muškarac i žena. Postat će nam jasno da ova posebnost ne može biti dijeljena usljed različitih aktivnosti ili ljudskih interesa, tako da nema nikakve razlike između slobode u kojoj uživa čovjek bez obzira na vid u kojem se izražava, svejedno, da li je to politička, ekonomska, vjerska ili društvena sloboda.

Bitno je znati, na nivou principa, kolika je sloboda koju Zakonodavac, dž.š., garantuje čovjeku bez obzira o kome se radi. Koristimo termin "Zakonodavac, dž.š." da bi napravili razliku od običaja i sistema koje ljudi postavljaju, koji opet imaju svoje različite propise i poglede. Da bismo saznali navedeno nužno je odgovoriti na sljedeća pitanja:

Prvo: Šta podrazumijevamo pod pojmom sloboda?

Potpuno je jasno da ne mislimo na unutarnju slobodu, tj. čovjekovu sposobnost na samoodlučivanje i oslobađanje od ljudskih zakonitosti.

Ovo nije polje našeg istraživanja, bez obzira da li razmišljamo o stvarima koje čovjek može kontrolisati ili o onima koje ne može.

Ono što podrazumijevamo pod slobodom jeste "vanjska sloboda", a to su ograničenja ponašanja u odnosu na svijet koji ga okružuje, obzirom na različite sisteme i aktivnosti koje se u tom okruženju odvijaju.

Drugo: Kakav je stav Islama o ovome?

Ukoliko pažljivo posmatramo vezu čovjeka sa Allahom, dž.š., uočićemo da čovjek ne posjeduje nikakvu slobodu u odnosu na Njega, tj. nije mu dozvoljeno da uživa u bilo kakvom slobodnom ponašanju koje bi bilo izvan polja ili okvira u kojim to Allah, dž.š., dozvoljava.

Razlog za navedeno jeste to što je čovjek rob kojeg Allah, dž.š., posjeduje. Ovoga je svjestan svako ko postane apsolutno uvjeren u Njegovo postojanje. Rob koji je nečije vlasništvo ne posjeduje pravo na uživanje u bilo kojoj slobodi u odnosu na svoga gospodara i svoga vlasnika. To je značenje riječi: "Čovjek je mukellef (obavezan)", tj. odgovoran za određene zadaće i obaveze kojima ga Allah, dž.š., zadužuje. Shodno tome, čovjek se može ponašati samo u skladu sa onim što mu Allah, dž.š., dozvoljava.

Međutim, vrijednost i posljedice ove obaveze koja je odvojena od čovjekovog prakticiranja slobode u ponašanju, pokazuju se u drugom životu i to na dan kojega Allah, dž.š., naziva Sudnjim danom i Danom nagrade. Tada će ona osoba koja je sebe oslobađala tereta obaveza biti izložena raznovrsnim kaznama. Isto tako će onaj koji se drži Allahovih, dž.š., naredbi i propisa uživati u raznim vrstama ugodnih darova i nagrada.

Na ovome svijetu putevi čovjeku ostaju otvoreni što mu omogućava da radi šta hoće i ponaša se kako želi. Uprkos tome svojstvo obaveznosti ga prati u stopu dokle god je zdravoga uma i punoljetan. Na ovaj način se ostvaruje čovjekova sloboda pošto je slobodan da se u ovom životu ponaša onako kako on hoće. Allahovo, dž.š., objašnjenje ove slobode

koju je pružio čovjeku na ovom svijetu, na najjasniji način potvrđuje ovosvjetsku slobodu i onosvjetske posljedice i to sljedećim ajetima:

رُبَّمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ
ذَرَّهُمْ يَأْكُلُوا وَيَمْتَعُوا وَيُلْهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

"Zažaliće nevjernici često što nisu postali muslimani.

Pusti ih neka jedu i naslađuju se i neka ih zavara nada,

- znaće oni!" (El-Hidžr, 2-3)

Međutim, ono što predstavlja problem oko ovoga jesu kazne na ovom svijetu koje su vezane za islamske obaveze u ponašanju. One rezultiraju u tome da pojedinac gubi slobodu ponašanja i ne može donositi odluke koje on želi. Primjer za to je ubistvo koje povlači za sobom poravnanje (kisas), blud koji povlači za sobom kamenovanje (redžm) ili bičevanje, krađa zbog koje se siječe ruka, potvora koja iziskuje kaznu itd.

Rješenje ovog problema bilo bi da kazne predviđene za ove prijestupe i druge slične njima, ne bivaju provedene dok osoba koja ih počinu ne obznani svoj ulazak u okvire propisa Šerijata. Kazna postaje nužna samo kada ta osoba posvjedoči istine islamskoga vjerovanja i njegove sastavne dijelove. Što se tiče onoga ko ne obznani svoj ulazak u okvire islamskih propisa i Šerijata nad njim se ne vrše sankcije, na ovome svijetu, budući da se one vrše samo na osnovu pripadnosti vjeri.²³

Ali kada čovjek posvjedoči istinitost principa islamskoga vjerovanja i to u cjelosti, obznanjujući svoje vjerovanje i predanost tim principima, ovo postaje priznanje o ulasku u okvire propisa vezanih za ponašanje koji izviru iz svjedočenja o istinitosti svih principa islamskoga vjerovanja. U ovom slučaju sudstvo ima pravo da ga goni i traži da izvršava one

²³ Pogledaj pojašnjenje ovoga propisa u djelu "Šerhu-l-Dželali-l-Muhali ala džem'i-l-dževami" komentar El-Benanija 1/111 štampa el-Hajrije

propise vezane za ponašanje na koje se sam obavezao. Situacija je tada najbližnja odnosu između države i njenih građana koji su podložni njenim institucijama i zakonima.

Ovo sudsko ograničavanje slobode, na ovome svijetu, posljedica je nužnosti otklanjanja nepravdi i zla od drugih. Ono dolazi kao poravnanje ili pravno izjednačavanje za one kojima je nanesena nepravda ili zlo, a nije kazna za neposluh prema zapovjedima Allaha, dž.š..²⁴

Ograničavanje slobode iz ovoga razloga jeste pravo društva i zaštita građana koji su nužni da bi se ostvarila pravda među ljudima i uspostavile veze između ljudi na osnovu korisne saradnje. Ljudska društva, u prošlosti i do dana današnjeg, ograničavala su slobode ovom ravnotežom da bi postala domovina za sve, a ne plijen jačeg, bogatijeg i sposobnijeg u varanju i uskraćivanju prava.

* * *

Sada, kad smo razjasnili ova pitanja, došlo je na red da potvrdimo ono što je očito, a to je da veza čovjeka sa njegovom unutrašnjom slobodom i njegova veza sa društvenom slobodom kroz njegovu vanjsku slobodu jeste potpuno jednaka i za muškarca i ženu. Pripadnost spolu sama po sebi ne utiče na suštinu slobode ili na čovjekovo pravo da uživa u njoj.

Potpuno je jasno da se čovjek ne može osloboditi od zakona koji su posljedica njegove pripadnosti ljudskom rodu. Nema nikakve sumnje da su muškarac i žena i u ovome pogledu potpuno jednaki.

Takođe, jasno je da ljudska sloboda u društvenim vezama ne ograničava i obrazuje samo zaštitu sloboda drugih i brigu o njihovim zagarantovanim interesima. I u ovome, bez ikakve sumnje, nema razlike između muškarca i žene.

Sada ćemo govoriti o aspektima koji bi možda predstavljali osnovu za raspravu oko svega što smo naveli.

²⁴ Stav o odgovoru na ovaj problem smo razmotrili u poglavlju "Čovjek između slobode i obaveze" u knjizi "Džihad, naše razumijevanje i prakticiranje", str. 39.

PRVO: SLOBODA RADA

Svi oni poslovi koje Islam dozovoljava muškarcima su, takođe, dozvoljeni i ženama. Nedostojni poslovi koje Allah, dž.š., zabranjuje muškarcima, zabranjeni su i ženama.

Pored ovoga Allah, dž.š., je obavezao muškarce određenim pravilima (adabima) u ponašanju i društvu što je uslovilo da poslovi koje oni obavljaju budu u skladu sa tim mjerilima i pravilima. Žene su takođe obavezane određenim pravilima u ponašanju i društvu tako da u poslovima koje obavljaju ne smiju izlaziti izvan tih propisa i pravila.

Primjera radi, Allah, dž.š., je propisao ženi da se mora držati čestitosti u svome pojavljivanju pred svijetom, zabranio joj je da se osamljuje sa muškarcima koji joj nisu bližnji srodnici, tako da joj nije dozvoljeno da se bavi poslovima koji je prisiljavaju na zabranjeno osamljivanje ili je tjeraju da se odrekne propisane čestitosti. Isto tako, nije dozvoljeno muškarcu da se bavi poslovima koji ga prisiljavaju na zabranjeno osamljivanje, koji ga izlažu iskušenjima koja vrebaju kad se sastaje sa ženama koje nisu od onih koje se drže mjerila propisane čestitosti. Ukoliko ono na šta je upozoreno bude otklonjeno, žena može obavljati svaki Islamom dozvoljeni posao bez obzira da li se radi o industriji, poljoprivredi, trgovini ili o nekom drugom poslu.

Kad se poslovi i zanimanja koje žena obavlja počinju sukobljavati sa njenim porodičnim i društvenim obavezama ona nema drugog rješenja nego se vratiti skali prioriteta da bi se došlo preko manje bitnih i bitnih stvari do onih koje su nužne i neophodne. Na taj način se vodi briga o nužnim stvarima, zatim bitnim (potrebnim, ali ne nužnim) i na kraju dobrim stvarima koje su u interesu društva.

Udatu ženu koja ima svoju djecu, društvo obavezuje na mnogobrojne poslove koje ona, uglavnom, ne može sve obavljati. Ona je obavezna da se brine o svome mužu i njegovoj sreći, a u isto vrijeme se mora brinuti o svojoj djeci i njihovom odgoju. I pored ovoga ona je dužna, u skladu

sa svojim stručnom spremom i osposobljenošću, da učestvuje u služenju svojoj zajednici, na primjer kroz poučavanje u nekoj od obrazovnih institucija toga društva. Možda će zbog svojih društvenih aktivnosti biti obavezna da aktivno učestvuje u zaštiti svoga društva i da ulaže napore u rješavanju njegovih problema. U obavljanju ovih poslova i zadaća, dobrih i korisnih, vrijeme nije na njenoj strani. Koje je rješenje za ovaj problem?

Ne postoji zdravo logičko rješenje osim da se pribjegne onome što zahtjeva skala prioriteta. Većina sociologa, shodno toj skali prioriteta, kaže: "Ženina briga o vlastitom braku i pravilnom odgoju djece jeste nužnost koja je u interesu društva."

Razlog za ovakav stav jeste činjenica da je zdrava porodica prvi osnov za zdrava društvo. Ukoliko porodica nije zdrava, pa je vjetar nemara i anarhije ponese, svaka druga vrsta obrazovnih i kulturnih aktivnosti koje dolaze sa ekonomskom osnovom u drugom planu nikad ne mogu uzeti mjesto koje zauzima porodica u formiranju društva na pravilan način. Situacija u društvu prati situaciju u porodici, bila ona dobra ili loša. Nikada dosad nije zabilježeno kretanje suprotno ovome.

Polazeći od ove stvarnosti, ukoliko supruga i majka ne budu u mogućnosti da spoje svoje obaveze u porodici sa drugim društvenim i kulturnim aktivnostima, onda joj ne preostaje ništa drugo nego da slijedeći skalu prioriteta dobije na vremenu za nužno staranje o porodici, makar je to koštalo žrtvovanja nekih drugih poslova i zadaća.

Istina o kojoj govorimo postaje nam još jasnija kad žena shvati da je njen motiv za posao pohlepa za društvenim ugledom ili prosto želja za uživanjem u dodatnim sumama novca. U ovakvoj situaciji ona se bez sumnje upušta u avanturu koja je može koštati braka ili sreće koja bi trebala postojati između nje i njenog supruga. U ovakvoj situaciji ona se upušta u avanturu koja je može koštati nečeg još važnijeg, a to je staranje o njenoj djeci i posvećivanje pažnje njihovom pravilnom odgoju, a sve to zbog prolaznih strasti i uživanja koja za sobom bez izuzetka nose težak teret posljedica.

Da bi se ženi olakšao rad u skladu sa skalom prioriteta, te da ne bi imala teškoća u njihovom provođenju, Šerijat joj garantuje izdržavanje kako nje tako i njene djece. Na ovaj način štedi njenu snagu koju bi trebala uložiti da bi to sama obezbjedila, tako što je suprug taj koji je dužan da izdržava i nju i djecu.

Da razmislimo o sljedećem kur'anskom ajetu, koji vezuje ovu svetu zadaću, kojoj se treba posvetiti svaka majka, i izdržavanje koje joj garantuje i na koje je obavezao muža. Muž je dužan da je izdržava i da joj pruži sve što je potrebno za njen dostojanstven život. Kaže Uzvišeni Allah:

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنَمِّمَ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ

„Majke neka doje djecu svoju svoju pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude. Otac djeteta je dužan da ih prema svojoj mogućnosti hrani i odijeva. Niko neka se ne zadužuje iznad mogućnosti svojih: majka ne smije da trpi štetu zbog djeteta svoga, a ni otac zbog svoga djeteta. I nasljednik je dužan sve to..." (El-Bekare, 233)

Ono na šta Zakonodavac, dž.š., ukazuje jeste da je u svim situacijama supruga odgovorna za staranje o porodici i brigu da se porodica ne pokvari i ne raspadne. Bez obzira na činjenicu da je ova odgovornost nešto što supružnici dijele postoje mnoge opasne i osjetljive zadaće koje ne može obavljati niko osim majke. S obzirom da je stanje opskrbe i rad na tom planu najveći kamen spoticanja supruzi - majci u njenom obavljanju svojih obaveza, kao što je slučaj sa zapadnim društvima Zakonodavac, dž.š., je otklonio ovaj kamen spoticanja i udaljio ga sa ženinog puta kad je obavezao muža da joj obezbjedi sve što joj je potrebno za život i to na nivou koji njoj priliči i koji je dostojanstven.

Trebamo znati da ovo olakšanje koje je Zakonodavac, dž.š., podario ženi, u cilju slijeđenja onoga što zahtjeva skala prioriteta, ne znači da joj je zabranjeno obavljanje drugih poslova i zadaća van kuće. Šta više, vrata za obavljanje različitih poslova i zadaća ostaju otvorena pred njom potpuno jednako kao i pred muškarcem. Nužnost je početi sa najbitnijim, pa onda sa onim što je manje bitno, redom; to je nešto što zahtijeva logika uma i društva, za muškarca i za ženu podjednako.

Primjera radi, ukoliko supružnici dođu do zaključka da kućni poslovi zahtijevaju od supruge manje vremena nego li ona posjeduje, tada nema šerijatske zapreke da ona svoje slobodno vrijeme provede u dobrom poslu kojeg će obavljati van kuće. Pri tome ona mora imati u vidu pravila i mjerila koja mora primjeniti. U slučaju da supružnici uvide da taj njen posao šteti obavezama koje su bitnije, staranju o porodici i njenoj zaštiti od različitih nedaća koje je vrebaju, na njima je da donesu odluku koja će biti u skladu sa principom skale društvenih interesa.

Pogledajmo koliko se zapadna društva danas žale na nestanak porodice na Zapadu. Kuće koje su nekada bile svete ćelije kompaktnih porodica pretvaraju se u motele u kojima smiraj traže samci kojima više ni porodica ni bližnji ništa ne znače. Takve kuće su postale isključivo prenoćišta. Zatim, zajedno se upitajmo šta je razlog da se porodične veze, nakon što su postojale, prekinu?

Ono što je pokidalo veze jeste individualnost svih članova porodice u podnošenju vlastitih odgovornosti. Supruga - majka, punoljetna kćerka i suprug - otac, svi su oni odgovorni sami za sebe tako da je svako od njih dužan da traži uvjete za život o kojem sanja i to mora ostvariti samo svojim vlastitim naporima.

Njihovo razilaženje zbog trke za vlastitom potrebom, koja je odvojena od drugih, pokidalo je rodbinske odnose među njima. Nakon toga nestaje toplota rodbinskih odnosa čija je uloga da prožme članove jedne porodice čineći je tako obrascom skladne cjeline u kojoj se ostvaruje društveno jedinstvo i saradnja na ovoj razini. Sve ovo uvjetovalo je raspad i nestanak porodice.

Ova žalosna stvarnost od koje pati Zapad današnjice ima svoje lice i naličje koji su potpuno različiti. Lice ove stvarnosti jeste ekonomska neovisnost u kojoj uživa zapadna žena, a time se zavarava veliki broj muškaraca i žena u društvima Trećeg svijeta. Naličje, naprotiv, jeste prisiljavne žene da radi van kuće da bi tako pokrila svoje potrebe, čak i ukoliko to zahtjeva da svoju ženstvenost baci u tegobe surovih i iscrpljujućih poslova, nakon što je prisili da legne u bračnu postelju. Zatim je prisiljava da se odrekne uloge majčinstva i spriječava je da se posveti staranju o svojoj djeci i kući. Ukoliko se ona, slučajno, požali na ovu nepravdu koja joj je učinjena uključuje se u veliku skupinu razvedenih žena, ali samo nakon što dobije "zasluženi tretman" maltretiranja i batina. Ta skupina je izuzetno velika, čak i u Americi i predstavlja najnesrećniju zajednicu koja postoji na Zapadu danas.

Suprotno ovome, Šerijat štiti ženu i čini je sigurnom i zadovoljnom u kraljevstvu njene ženstvenosti. Šerijat čini lahkim najbolji put za njeno djelovanje kao vrijedan član sretne i čestite porodice tako da se može posvetiti njenom unapređivanju i zaštiti od svakog zla i bolesti. U isto vrijeme pred njom su otvorena vrata ukoliko želi da se bavi bilo kojom od društvenih aktivnosti, da radi bilo koji koristan posao, bilo da time upražnjava hobi ili ostvaruje svoje ambicije, ali da na to nije prinuđena zbog nužnih stvari koje su joj potrebne. Ukoliko i dalje postoje sumnje da se ovim odnosom kojeg je odredio Zakonodavac, dž.š., uskraćuje ženi njena ekonomsku samostalnost ili se udaljuje od onoga što nazivamo ličnim dostignućima, pogledajmo šta veli poznata njemačka autorica Ester Filer u jednoj od svojih najpoznatijih knjiga: "Pokušaj da se žena gurne u poslove izvan kuće, tj. da joj se 'unaprijedi' pamet, dolazi samo od onih koji 'promovišu' prava žene. Tako oni govore: 'Prava žena treba da se emancipuje.' To joj neće biti moguće dok ne napusti krug kuće tražeći posao isto kao što je uradio i muškarac."

Samo što na ovu slabu varku žene neće nasjesti, jer njihova razumska ograničenost, bez sumnje, nije ni blizu ograničenosti boraca

za ženska prava. Izlazak iz kuće radi posla, kao što to čini muškarac, za ženu znači da ona mora raditi apsolutno sve što je potrebno za svoju porodicu. Pored toga što je polje rada za ženu otvoreno u većini radnih djelatnosti već pola stoljeća, do dana današnjeg nismo čuli, pa makar i za jedan slučaj, da je žena tokom svog života radila zato što je to ona htjela, bez potrebe za prehranjivanjem porodice."²⁵

DRUGO: POLITIČKA SLOBODA

Ono što smo kazali o vanjskoj slobodi, tj. o slobodi koju čovjek posjeduje u društvenim odnosima, kao što smo vidjeli u primjeni kod prava žene na rad, vidjećemo da se primjenjuje i kod političkih aktivnosti koje je žena u stanju da obavlja.

Ukoliko se izuzme mjesto predsjednika države, koje se često spominje kao funkcija halife Allahova Poslanika, s.a.v.s., druge položaje i političke aktivnosti, koje postoje u Šerijatu mogu obavljati i žena i muškarac.

Počecemo od stava Šerijata po pitanju povjeravanja ženi mjesta predsjednika države, te pojasniti mudrost u navedenom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže u hadisu kojeg prenosi Ebu Bekreh, a bilježe ga Buharija, Ahmed, Tirmizija i Nesa'ija:

لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمَرَهُمْ إِمْرَأَةٌ

"Neće uspjeti narod koji svoje vođstvo prepusti ženi."

Poznato je da je Poslanik, s.a.v.s., ovo rekao kada je Širokejh, jedan od poznatih perzijskih vladara, umro i u vlasti ga naslijedila kćerka Buran. Većina uleme (učenjaka) Šerijata uzima ovaj sahih (vjerodostojan) hadis kao dokaz kojim se zabranjuje obavljanje zadaće halife, ili onoga što se

²⁵ "Pravo muškarca na višeženstvo" str. 22; prijevod el-Hadi Sulejman.

danas zove predsjednik države, od strane žene, svejedno ko je ona, i da prisega (bejat) njoj nije valjana.²⁶

Međutim, koja je mudrost u tome što je zabrana preuzimanja funkcije predsjednika države koja dolazi jasnim tekstom hadisa vezana isključivo za ženu? Mudrost je u tome da veliki dio zadaća koje halifa, odnosno onaj koji je na njegovoj funkciji, obavlja spadaju u čisto vjerske zadaće, a ne u čisto političke obaveze. Od zadaća halife jeste da okuplja ljude na džuma-namazu i drži im hutbu (govor) što je čisto vjerska dužnost, što je svima jasno. Poznato je takođe da žena nije dužna klanjati džumu niti prisustvovati hutbi zbog razloga koje smo ranije naveli. Kako da onda ona vodi muškarce i nadzire ih u poslu koji se od nje traži? Ako bi neko upitao, zbog čega je neko od muškaraca ne zamijeni u izvršavanju te zadaće, onda bi u pitanje došlo pravilo iz islamskoga prava koje kaže: Zamjenu može obavljati samo onaj ko je jednako obavezan u tne operacije u kojima nije dužna da uopće učestvuje? Sličan je slučaj sa objavom primirja, mira i sl. što se smatra posljedicama ratnog stanja. Poznato je da onaj ko nije dužan da obavi osnovu nečega ne može biti dužan da obavlja ono što je u sastavu toga, niti je odgovoran za rezultate.

U zadaće halife spada izlazak sa ljudima na bajram namaz, namaze za kišu, te držanje prigodnih hutbi. Žena veoma često nije u mogućnosti da ove i slične zadaće obavlja.

To znači da se žena ne dovodi u ove teškoće bez postojanja nužde koja to iziskuje, jer u stvarnosti ne postoji, ama baš, nikakva nužda da se žena optereti ovim teškoćama.

Bez obzira na ove navedene razloge koji bi se mogli sažeti u činjenici da mnoge zadaće halife ili onoga koji obavlja dužnost, predsjednika zemlje, sa gledišta Šerijata, jesu strogo vjerskoga tipa. Historijska zbilja, od najranijih vremena ljudske civilizacije je u skladu sa onim što je Šerijat precizirao.

²⁶ Pogledaj "Rewdatut-talibine" imama en-Nevevija 10/42; "el-Mugni" ibn Kudame 8:525; "Fethul-Bari" 13/43.

Pogledaj imena onih koji su bili kraljevi ili predsjednici u svojim zemljama od najranijih vremena pa do dana današnjeg, izvan islamskih društava, pa ćeš shvatiti da su ogromna većina njih muškarci. Štaviše, jedva da ćeš naći više imena žena koje su bile kraljice ili predsjednice nego što ima prstiju na dvije ruke. Ovo jasno ukazuje da su ta društva, odnosno muškarci i žene, uvjerena u ono što je Islam odredio. Da nije tako, postotak žena predsjednika i vladara bi dostigao polovinu, četvrtinu ili barem desetinu u odnosu na muškarce. Zbog čega nismo čuli da je žena preuzela ulogu predsjednika Amerike od njenog nastanka pa do danas? Štaviše, nismo čuli da se ikada žena kandidovala za predsjednika? A to je država koja ženama u arapskom i islamskom svijetu preporučuje borbu da bi se dočepale tog prava!!!

Nakon što s funkcije halife ili predsjednika države pređemo na druge političke zadaće i poslove gotovo da nestane ikakva razlika između spolova o ovom pitanju. Sada ćemo spomenuti ove zadaće i poslove. Prva i najniža od svih zadaća jeste prisega na vjernost (bejat) vladaru u koju ulazi prisega onima koji su izabrani za predstavnike ummeta (zajednice muslimana) ili naroda u dogovornom vijeću (parlamentu). Poznato je da zakonita vladavina predsjednika²⁷ ili halife počiva na saglasnosti onih kojima je ukazano povjerenje od naroda. Od ovoga je izuzeto stanje u kojem vlast biva preuzeta silom od strane nekoga vladara. U ovome slučaju bejat (prisega) postaje isključivo obaveza koja pada na pleća svih ljudi; njen značaj i vrijednost nestaju u odnosu na vlast vladara koji je na taj način preuzeo vlast i dobio prisegu.

Ova prisega, kao što je poznato, politička je, a ne vjerska obaveza. Primjer za to su oni koji primiše Islam na dan oslobođenja Meke; oni su postali muslimani oglašavanjem svoje pokornosti principima Islama vezanim za vjerovanje i ponašanje, a bejat (prisega) Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., nije bila uvjet za valjanost njihovog Islama. Pored toga

²⁷ Radi se o parlamentarnom sistemu u kojem parlament bira predsjednika države i on je odgovoran parlamentu. Za razliku od ovog sistema postoji i predsjednički sistem u kojem se predsjednik bira direktno od glasača (op.prev.).

kao što je poznato svi oni su pohrlili da daju bejat (prisegu) Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Postavlja se pitanje zbog čega je došlo do toga?

Razlog za to jeste nužnost priznavanja političke vlasti koju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., imao. Nema nikakve sumnje da je Poslanik, s.a.v.s., nakon što je učinio hidžru (preseljenje) u Medinu, nastanio se u njoj i učinio prvom domovinom Islama (daru-l-Islam), pored toga što je bio Vjerovjesnik, Poslanik i Donositelj Allahove objave, bio je i vođa odgovoran za interese ummeta. Veza muslimana sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., Vjerovjesnikom i Dostaviteljem Objave počiva na pravilnom odnosu koji se ogleda u predanosti (Islamu) i vjerovanju (Imanu) u ono sa čime je on došao. Što se tiče veze muslimana sa Poslanikom, s.a.v.s., kao imamom i vođom ummeta ona se u ogleda u bejatu (prisezi) na poslušnost i pokornost u dobru i teškoćama s obzirom da je on imam i vođa svih muslimana.

Dakle, bejat (prisega) pojedinca iz ummeta ili naroda predsjedniku države jeste bitan politički angažman, koji vjera naređuje, počevši od prisege koja je data Poslaniku, s.a.v.s., na dan oslobođenja Meke, preko bejata drugim halifama i vladarima poslije njih do dana današnjeg. Ova politička prisega (bejat) koju Islam naređuje, potpuno je jednaka obaveza i dužnost muškarca i žene bez ikakve razlike. Buharija i Muslim u svojim Sahihima od Majke pravovjernih Aiše, r.a., prenose da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prihvatao bejat (prisegu) žena riječima bez rukovanja.²⁸

Ovo su detaljnije opisali Ibn Hišam u svojoj Siri (Životopis Poslanika, s.a.v.s.) i Taberi u svom Tarihu (Historiji) u poglavlju o bejatu (prisezi) koju su žene dale Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na dan oslobođenja Meke.

Kada ovo postane jasno, onda treba znati da je isti slučaj sa ukazivanjem povjerenja ili izbora žene za članstvo u savjetodavno vijeće šure (parlamenta), jer je izvor i okruženje vlasti identično u oba slučaja. Tačno je da savjetodavno vijeće (medžlisi-šura) nije u prošlosti birano izborom i ukazivanjem povjerenja nego direktnim ukazom države. Ali kada država

²⁸ Buharija 8/135, štampa Istambul; Muslim, ista štampa, 6/29.

prepusti ovaj izbor narodu, što je u Šerijatu potvrđeno i opravdano, nužno je da muškarac i žena budu ravnopravni jer je pravo izbora predstavnika u parlamentu prenešeno sa onih kojim je ukazano povjerenje na narod da vrše direktan izbor tih predstavnika. Ovo je u skladu sa datim pravom koje je zagarantovala država i Šerijatskim pravom koje garantuje Zakonodavac, dž.š., i muškarcu i ženi u još važnije i odgovornije pravo na izbor, a to je pravo na izbor imama (vođe) i bejat (prisegu) njemu.

* * *

Druga zadaća jeste učešće u radu savjetodavnoga vijeća (medžlisi-šure) koji može biti različitih vrsta i stepena.

Bez obzira na različite oblike i forme koje ovo vijeće poprima tokom vremena, ili može poprimiti u budućnosti, princip oslanjanja države na dogovaranje u svim odlukama i propisima koji nastaju na idžtihadskoj (naporima islamskih pravnika, fakiha) osnovi, tj. u situacijama kada rješenje ne postoji u Šerijatu, jeste dužnost u Islamu koji ulazi u srž vjere i njegovu čvrstu osnovu. Svi smo čitali i razumijevali riječi Allaha, dž.š., u kojima se obraća Poslaniku, s.a.v.s., kao prvom vođi (imamu) zajednice:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

"Samo Allahovom milošću ti si blag prema njima; a da si osoran i grub, pobjegli bi iz tvoje blizine. Zato im praštaj i moli se da im bude oprošteno i dogovaraj se s njima. A kada se odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha, jer Allah, zaista, voli one koji se uzdaju u Njega." (Ali Imran, 159)

Nakon toga svi smo čitali i razumijevali Njegove, dž.š., riječi kojima opisuje islamska društva koja će poslije doći i biti na stazi prvih generacija, te kao i oni izvršavati Njegova naređenja i biti na Njegovoj uputi:

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

"Za one koji se Gospodaru svome odazivaju, i koji molitvu obavljaju, i koji se o poslovima svojim dogovaraju, a dio od onoga čime smo ih opskrbili udjeljuju..." (Eš-Šura, 38)

Ova dužnost na koju Allah, dž.š., obavezuje imama ummeta ili predsjednika države je u isto vrijeme pravo koje ima ummet. To znači da je to dužnost koju izvršava država, a potražuje kao pravo ummet.

S obzirom da se ummet, podanici ili narod, shodno terminologiji koja se stalno mijenja, sastoji od dvije skupine - muškaraca i žena, pravo na učešće u šuri (dogovaranju, parlamentu) Allahovom, dž.š., odredbom jeste potvrđeno objema skupinama. Ovaj se propis u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., primjenjivao u potpuno jasnom obliku, koji ne ostavlja prostor za ikakvo razmimoilaženje.

Zabilježeno je i to u vjerodostojnoj predaji od Poslanika, s.a.v.s., na dan mirovnoga sporazume na Hudejbiji da je ušao kod Umme Seleme i požalio se kako je naredio svojim drugovima (ashabima) da zakolju svoje kurbane i obriju svoje glave, pa su se ražalostili i nisu učinili. Tada mu reče Umme Seleme: "Allahov Poslaniče, je li ti drago to što čine? Izadi i ne govori ni sa jednim od njih riječi jedne dok ne zakolješ devu (kurban) i pozoveš svoga bricu da ti obrije glavu." - nakon toga Poslanik, s.a.v.s., izađe i učini baš onako kako mu kaza Umme Seleme, r.a."²⁹

Tako mi Allaha, zaista je Allahov Poslanik, s.a.v.s., iznad toga, sa ovim što mu je Allah, dž.š., podario od pronicljivosti i mudrosti u govoru i radu, da on traži savjet od Umme Saleme, r.a., ali je želio i

²⁹ Prenosi imami Šafi'a u svome djelu el-Umm od Hasana el-Basrija da je kazao: "Zaista Poslaniku nije trebao savjet žena, ali je želio da pokaže kako se trebaju ponašati vladari poslije njega."

volio, kao što navodi Hasan el-Bastri i drugi učenjaci, da ga ljudi u tome slijede, te da ne osjećaju sramotu u tome što se savjetuju sa ženama, čak i kad misle da od njih više znaju, razumiju i da su pronicljiviji.

Drugovi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., (ashabi) takođe su tražili savjete od žena, a među prvima od njih bio je Omer, r.a. Prenosi Ibnu-l-Dževzi od Jusufa ibnu-l-Madžešuna da je njemu, bratu njegovom i amidžiću Ibn Šihab rekao, a tada su bili momci: "Nemojte misliti da ste iznad toga da popričate sa ženama, jer Omer ibn el-Hatab, r.a., je kada bi ga nešto teško pritislo pozivao momke, pa bi tražio savjet zbog bistrine njihovih umova, a savjet bi tražio, takođe, i od žena."³⁰

Ibn Hadžer u svome djelu "El-Isabe" prenosi od Ebu Berde, a on prenosi od svoga oca (ashaba Allahovog Poslanika, s.a.v.s.) da je rekao: "Nikada nam se ne bi nešto isprijecilo, pa bi pitali Aišu, r.a., o tome, a da ne bi kod nje našli o tome znanje." Ata' ibn ebi Rebah kaže: "Aiša, r.a., je bila najbolja od svih ljudi u razumijevanju vjere i najvjешtija u mišljenju."³¹

Omer, r.a., je uvijek tražio savjet od Aiše, r.a., o stvarima koje se tiču žena i situacijama vezanim za porodični život³² Allahovog Poslanika, s.a.v.s., isto kao što je savjet tražio kod drugih žena. Pitao je za mišljenja svoju kćerku Hafsu, r.a., o periodu koji žena treba da čeka u slučaju da joj se muž udalji zbog nekoga zadatka u džihadu (borbi na Allahovm putu) i sličnim situacijama, pa je ona kazala da najduže odsustvo može da traje četiri mjeseca. Omer, r.a., je prihvatio ovaj savjet i učinio ovaj period rokom u kojem se pohodi u koje se šalju muškarci moraju završiti.³³

Ebu Bekr, Osman i Alija, r.a., su takođe, tražili savjete od žena. Knjige životopisa i historije nisu zabilježile da se neko od četverice pravednih halifa (hulefai - rašidina) ili neko od ashaba ustručavao da

³⁰ "Tarihu Umer ibnu-l-Hattab" ibni-l-Dževzija, str. 101.

³¹ "El-'Isabe" ibn Hadžera el-Askalanija, 4/392.

³² "Aiša ves-sijase" Seida el-Afganija, str. 22.

³³ "Tarihu Umer ibnu-l-Hattab" ibni-l-Dževzija, str. 101.

iskoristi ženino pravo da daje savjet, i da su o tim njihovim savjetima uvijek razmišljali.

Pored ovoga nismo našli niti jedan vjerodostojan hadis (predaju) od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., niti u njegovom sunnetu (praksi) što bi ukazivalo, direktno ili indirektno, da žena nema pravo da učestvuje u šuri (dogovornom vijeću), kao što nismo našli da je Poslanik, s.a.v.s., ikada namjerno izostavljao žene u traženju savjeta za neku stvar o kojoj je tražio savjet od muškaraca.

Čudna je priča koja kruži među pojedinim ljudima i koju pojedini ljudi iz neobrazovanog svijeta prihvataju kao hadis (predaju) Allahovog Poslanika, s.a.v.s., poput: *"Savjetujte se sa ženama, pa onda suprotno radite, u kuće ih pozatvarajte i suru Nur ih poučavajte."* Nikoga nisam našao da je prenio ovaj "hadis" od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dakle, on nema seneda (lanca prenosilaca) vjerodostojna, slaba ili barem izmišljena. Možda su neki i prenosili nešto slično od Omera, r.a., ali i to nije vjerodostojno. Ono što je poznato od njega jeste ono što smo već spomenuli, a to je sušta suprotnost od ovoga što navode. On je tražio savjet od žena i te savjete je prihvatao.³⁴

Oslanjajući se na čvrste dokaze iz prakse Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i prakse njegovih drugova (ashaba), većina fakiha (islamskih pravnika) smatra da se šura (savjetovanje) poklapa sa fetvom (mišljenjem u pravnim normama) u jednu cjelinu. Svako onaj ko ima uvjete da daje fetvu dozvoljeno mu je da daje savjete tako da imam i kadija (sudija) mogu tražiti savjet od te osobe i uzeti njeno mišljenje. Poznato je da pripadnost muškom spolu nije uvjet za valjanost fetve kao što nije uvjet za preuzimanje te funkcije.

El-Maverdi u svome djelu Edebu-l-kadi kaže:

*"Svako ko može davati fetve u Šerijatu može mu biti traženo mišljenje od strane kadije (sudije) u presudama. Tako je dozvoljeno da mišljenje izlažu i slijepac, rob i žena."*³⁵

³⁴ Pogledaj "el-Mekasidu-l-Hasene" od es-Sehavija, str.248; "Kešfu-l-Hafa" od el-Adželunija, 2/4; "Et-Teratibu-l-Idarije" od el-Ketanija, 2/102.

³⁵ "Edebu-l-Kadi" od el-Maverdija, 1/264.

Ovo je mišljenje većine fakiha (islamskih pravnika). Svi oni potvrđuju da je na kadiji (sudiji) da uzme mišljenje prije nego li donese presudu, kao što potvrđuju da su u mišljenjima muškarac i žena jednaki. Nećemo naći tekst ili predaju koja sputava ženu u savjetovanju kao njenom pravu niti kod jednog pravnika (fakiha).

Ovaj jasan propis koji smo vidjeli u riječima prvih generacija fakiha (islamskih pravnika), praksi Allahova Poslanika, s.a.v.s., i njegovih ashaba (drugova) poprimio je određenu dozu kontradiktornosti, što je posljedica pisanja pojedinih modernih fakiha (islamskih pravnika) koje predvodi šejh Ebu el -A'la el Mevdudi koji jasno kaže u svome djelu "Islamski pogled i uputa u politici, zakonu i ustavu", da je pripadnost muškome spolu jedan od uvjeta da bi se moglo učestvovati u radu savjetodavnoga vijeća (parlamenta). Ovom izjavom on je prekršio praksu Poslanika, s.a.v.s., njegovih ashaba (drugova) i konsenzus većine fakiha (islamskih pravnika). Dokaz za svoj idžtihad koji je u suprotnosti sa ovim što smo naveli, nalazi u tome što je praktikovanje savjetovanja jedan od oblika "vođenja brige" (el-kavame). Allah, dž.š., kaže:

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ

"Muškarci vode brigu o ženama..." (En-Nisa', 34)³⁶

Bez obzira na ono što ćemo kazati oko "vođenja brige" i značenja koje ovaj pojam ima u Kur'anu čudimo se i pitamo: Kakva je veza između "vođenja brige" i šure (dogovaranja)? U kakvom su oni to odnosu?

Od principa suđenja jeste da kadija (sudac) posluša savjete, čak i onih koji su možda manje učenici od njega, manje obrazovani ili čak ukoliko on dublje razumije stvar od njih. Ovo je stav islamskih pravnika (fakiha) kojima je oslonac činjenica da kod onoga ko je nadmašen u nečemu može biti nešto što nema onaj ko ga je nadmašio. Dakle, da li

³⁶ "Nazretu-l-Islam ve hedjuhu", str. 295.

je posljedica traženja savjeta (šure) da ona osoba od koje se traži savjet postaje time osoba koja "vodi brigu" o onome koji je upitao,³⁷ te da time nadmaši upitanog? Dalje, kakva je vrijednost ovoga argumenta nakon što smo vidjeli postupke Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i njegovih drugova (ashaba)?

Savjetovanje bez obzira na oblik koji može poprimiti, dimenzije i metode u organizacijskom pogledu, uvijek će ostati jedna od glavnih odlika saradnje u cilju poznavanja i preporučivanja istine. Muslimani i muslimanke, svi zajedno trebaju preuzeti ovu odgovornost koja je na prvi pogled čisto politička, ali je veoma često vjerska, društvena i ekonomska po svom sadržaju.

Dakle, savjetodavno vijeće (medžlisi-šura - parlament) nije ovlašteno, shodno principima Islama, da donosi propise koji bi bili u suprotnosti sa onim što Allah, dž.š., propisuje u svom zakonodavstvu. Ova zabrana nema nikakve veze sa spolom osoba koje takve propise donose, već se odnosi na muškarce i žene potpuno jednako. Ovo je druga oblast o kojoj nećemo sada govoriti, već kada dođe vrijeme za nju.

* * *

Treća od ovih zadaća jesu drugi politički poslovi različiti po svojim osobinama i stepenima odgovornosti. Najznačajniji od ovih poslova jeste mjesto ministra ili ono što je na tome nivou. Ona žena koja je u stanju da obavlja neki od ovih poslova i stručna je u njemu, s tim da je spremna da se drži propisa vjere u svom ponašanju, tj. da postupa onako kako joj Allah, dž.š., propisuje kao što smo to ranije spomenuli, u ovom slučaju Šerijat ne brani da se ona bavi tim poslom, dakle njen spol nema nikakvu ulogu u tome.

Drugim riječima, možda će biti jasnije, kada kažemo da je zabrana koju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izrazio u svojim riječima: "Neće uspjeti

³⁷ Pogledaj "Nihajetu -I - Muhtadž " od er - Remlija 8/242.

onaj narod koji svoje stvari povjeri ženi", posebna (has), kao što smo to ranije kazali i odnosi se samo na halifu ili predsjednika države. Hadis se odnosi na Buran koja je postavljena na prijesto perzijske carevine. Ovaj propis se odnosi samo na slične stvari koje bi se mogle pojaviti u islamskim društvima.

Ostali poslovi i političke zadaće koje su ispod ove funkcije i koje bi mogla preuzeti žena uopće se ne spominju. Poznato je pravilo u Šerijatu da su sve stvari u osnovi dozvoljene dokle god ne dođe suprotno, tj. zabrana. Ovo znači da su druge političke funkcije koje bi žena mogla da obavlja, dakle mimo predsjedništva države, unutar sveobuhvatnosti pravila kojeg smo spomenuli. Uvjeti koji se postavljaju su jedino njena stručnost i držanje islamskih propisa i normi (edeba).

Čudno je to što El-Maverdi u svome djelu El-Ahkamu-s-Sultanije navodi kao uvjet pripadnost muškom spolu za obnašanje ministarskih funkcija, bez obzira da li se radi o pravnom ili izvršnom aspektu,³⁸ a da istovremeno ne uvjetuje za prvog vođu (imama - halifu) ili za osobu koja se danas naziva predsjednikom.³⁹

Siguran sam da je neuvjetovanje u drugom slučaju previd, zbog jasnog hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o tome, isto kao što je uvjetovanje u prvom slučaju (funkcije ministara), takođe, previd, jer ono što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio ne odnosi se na navedeno.

Dakle, ministarstvo je halife jer je to određena vrsta zamjenjivanja halife u određenim zadaćama. Onaj ko ovu funkciju obnaša danas nije ministar već potpresjednik države. Prihvatljivo je da neko na osnovu idžtihada uvjetuje za ovu funkciju iste uvjete kao i za predsjednika. Isti je slučaj za namjesnika (velija) koji na određenoj teritoriji mijenja halifu muslimana ili predsjednika države.

Jedna od zadaća koje ulaze u okvir političkih aktivnosti je i sudstvo. Bez obzira što je zadatak sudstva provođenje Šerijata između parničara, sudstvo, ipak, predstavlja dio sistema vlasti u Islamu i dio političke građevine države.

³⁸ "el-Ahkam es-Sultanije " od el-Maverdija str. 6-27

³⁹ Ibid. str. 27

Islamski učenjaci su se razili o pitanju povjeravanja ženi zadaće kadije (sudije). Većina je stava da je od uvjeta za obavljanje ove zadaće pripadnost muškom rodu. Hanefijski mezheb je stava da to nije uvjet u poslovima građanskih parnica, obzirom da je svjedočenje žene prihvaćeno u svim građanskim sporovima. Što se tiče kaznenih mjera (hududa) i odmazde (kisasa) hanefije se slažu sa većinom i uvjetuju pripadnost muškom spolu, obzirom da se svjedočenje žene prihvata, ali ne provodi u kaznenom postupku - pravu (džinajat).⁴⁰

O ovim stvarima detaljno ćemo govoriti pojašnjavajući mudrost u propisima u sljedećim poglavljima.

Ibn Džerir et-Taberi je stava da se ženi funkcija kadije (sudije) može povjeriti u svim oblastima i uporište nalazi u činjenici da je sudstvo poput fetve. Kako je fetva dozvoljena ženi, u čemu su se svi učenjaci složili, to je povod da joj se funkcija sudije (kadije) također može povjeriti, te njene odluke bivaju u tim poslovima pravosnažne.

Ibn Hadžer el-Askalani prenosi u svom komentaru Buharije *Fethu-l-Bari* stav pojedinih Malikija da su oni također dozvolili da se ženi povjeri zadaća sudije (kadije), dakle u krivičnom i svim drugim pogledima.⁴¹ Nismo našli u glavnim knjigama i izvorima malikijskog fikha (prava) nešto što bi potvrdilo ovu predaju.

Na kraju govora o ovom aspektu prava na slobodu žene koju garantuje Zakonodavac, dž.š., moramo se vratiti činjenici da se osnova ovih propisa koje smo naveli ogleda u dvije stvari. Kao prvo, žena koja se želi kandidovati za neku od funkcija koju smo naveli mora se odlikovati sposobnošću i stručnošću koja garantuje njeno uspješno podnošenje tereta te funkcije, ostvarujući dobro koje se očekuje od te funkcije za čitavo društvo. Dakle, ovaj uvjet je isti za muškarca i za ženu.

Druga stvar jeste da tereti te funkcije ne ugrožavaju norme i propise vjere kojih se žena mora pridržavati. U stvarnosti navedene zadaće ne sadržavaju u sebi ono što bi ženu prisililo na odricanje od

⁴⁰ "Bedaiu-s-Sana'i" 7; "Hašijetu ibn Abidin", 4/392; "Bidajetu-l-Mudžtehid", 2/449.

⁴¹ "Fethu-l-Bari" od Ibn Hadžera 13/44.

nekih principa vjere kojih se ona mora držati. Ono što ženu prisiljava jeste uređenje društva i njegovi običaji koji je primoravaju da se odriče tih principa prilikom obavljanja tih zadaća.

Nemojmo zaboraviti da je uvjet za primjenu prava žene u Islamu zdravo islamsko okruženje. Islam snosi odgovornost brige o pravima i njihovim nosiocima samo u onom društvu u kojem je on dominantan. Što se tiče društava koja su se udaljila od učenja i uputa Islama, nema nikakve logike optuživati Islam za neuspjeh društva u staranju o manje bitnim detaljima njegovih principa i propisa.

ŽENA I NJENA DRUŠTVENA PRAVA

Pod društvenim pravima mislimo na ženino pravo da učestvuje u raznim aktivnostima, zanimanjima i zanatima koji donose dobro društvu, bilo da se radi o njegovoj vjerskoj ili ovosvjetskoj strani u različitim poznatim oblicima.

Kada u obzir uzmemo ženinu obavezu da se drži propisa i normi (edeba) koje propisuje Zakonodavac, dž.š., ne možemo naći da je Zakonodavac, dž.š., napravio razliku između muškarca i žene. Poznato je da je vrijeme ashaba (drugova Allahovog Poslanika Muhammeda, s.a.v.s.) mjerilo koje nam daje prikaz sa stanovišta Šerijata ispravnosti ili neispravnosti onoga što smo ranije kazali, jer ovaj period uključuje boravak Allahovog Poslanika, s.a.v.s., među njima. Sada ćemo spomenuti različite društvene aktivnosti iz vremena Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i pritome objasniti ulogu koju su žene imale u njima.

PRVO: PRISUSTVOVANJE ŽENE NAMAZIMA ZAJEDNO SA MUŠKARCIMA U DŽAMIJI

Ovo je jedna od najistaknutijih društvenih aktivnosti koja donosi vjersko i ovosvjetsko dobro društvu.

Vjerodostojna je predaja da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِذَا اسْتَأْذَنْكُمْ نِسَاؤُكُمْ بِاللَّيْلِ إِلَى الْمَسْجِدِ فَأَذْنُوا لَهُنَّ

*"Kada vam žene vaše zatraže dozvolu da po noći u džamiju odu vi im dopuštenje dajte."*¹⁴²

Prenosi se od Aiše, r.a., da je rekla:

إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُصَلِّيَ الصُّبْحَ فَيَنْصَرِفُ النِّسَاءُ مُتَلَفَعَاتٍ بِمِرْوَطِهِنَّ مَا يَعْرِفْنَ مِنَ الْغَلَسِ

*"Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao sabah namaz žene bi odlazile umotane u svoje vunene ogrtače. Nisu se raspoznavale od tmine sabahske."*¹⁴³

Šta više žena bi sa sobom povelu djecu i niko joj to ne bi branio. Vjerodostojna je predaja da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنِّي لَأَقُومُ إِلَى الصَّلَاةِ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُطَوِّلَ فِيهَا، فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَأَتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِي كَرَاهِيَةً أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمِّهِ

*"Stanem na namaz pa poželim da odužim, pa čujem plač djeteta pa pobitim. Ne volim da majci otežam."*¹⁴⁴

Lahko ćeš se uvjeriti, kada razmisliš o ovim i sličnim hadisima, da džamije u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nisu bile mjesta samo za muškarce, kao što to neki ljudi danas misle, već su bila zajednička mjesta muškaraca i žena. Džamije su bile prepune ženskih i muških redova (safova).

¹⁴² Hadis bilježe Buharija, Muslim, Ebu Davud, Tirmizi i Ahmed od Abdullaha ibn Omera r.a.

¹⁴³ Hadis bilježe Buharija, Muslim, Ebu Davud, Tirmizi, En - Nesai i Ahmed svi od Aiše r.a.

¹⁴⁴ Hadis bilježe Buharija, Ebu Davud, et - Tirmizi, en - Nesai, Ibn Madže, Ahmed svi od ebu Katade Ensarije od njegova oca.

Poznato je da okupljanje muslimana na namazima koje obavljaju skupno (džematile), predstavlja osnovu za druge različite društvene aktivnosti. Možda upravo zbog ovog Allahov Poslanik, s.a.v.s., potvrđuje da je namaz u džematu (skupno) vredniji od namaza koji se obavlja pojedinačno za dvadeset pet puta.⁴⁵

DRUGO: ŽENINO DJELOVANJE I BRIGA O NAUČNIM I KULTURNIM AKTIVNOSTIMA

Halke (predavanja) u kojima se izučavala nauka i medžlisi (sastanci) na kojima se upoznavao sa propisima vjere i njenim principima nisu bili posebnost samo muškaraca u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., već su i žene u tome imale veliki udio.

Žena se mogla vidjeti kako se natječe sa muškarcima u prisustvovanju halkama (predavanjima) nauke, viđena je kako sjedi na medžlisima (sastancima) u kojima se izučava hadis, poučava se Islam i njemu se upućuje, tokom čitavog života Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a Buharija prenosi od Ebu Seida el-Hudrija, r.a., da je neka žena došla kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa mu kazala: "Allahov Poslaniče muškarci odnesoše tvoj govor (hadise), pa i ti nama odredi dan kada ćeš nas učiti onome čemu te Allah poučio." Na to Poslanik, s.a.v.s., reče: "Sakupite se na dan taj i taj, na tom i tom mjestu!" Žene su se okupile, pa im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dolazio i učio ih onome čemu ga je Allah poučio.

Buharija prenosi od Ebu Muse el-Eš'arija, r.a., da je Esma bint Umejs došla kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa mu je rekla: "Allahov vjerovjesniče Omer kaže: 'Mi smo vas pretekli sa hidžrom (preseljenjem na Allahovom putu) tako da mi imamo više prava na Allahovog Poslanika, s.a.v.s., od vas.' " Upita je Poslanik, s.a.v.s.: "A što si mu ti

⁴⁵ Muslimov Sahih, poglavlje o džamijama.

rekla?" "Rekla sam", kaže ona: "Nije tako mi Allaha, dž.š., bili ste sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., hranio je od vas one koji su gladni i govorio je (vazio) onima koji su neznalice (džahili) bili. Mi smo bili u zemlji dalekih i mrskih u Abesiniji (Habeše) sve zbog Allaha, dž.š., i Njegovog Poslanika, s.a.v.s., a nas su uznemiravali i bojali smo se..." Na ovo Poslanik, s.a.v.s., reče:

لَيْسَ بِأَحَقَّ بِي مِنْكُمْ وَلَهُ وَلِأَصْحَابِهِ هِجْرَةٌ وَاحِدَةٌ وَلَكُمْ أَنْتُمْ أَهْلُ السَّفِينَةِ هِجْرَتَانِ
*"Nema on više prava na mene od vas, on i njegovi drugovi
 imaju jednu hidžru (preseljenje), a vi koji ste lađama putovali dvije
 hidžre."*

Kazala je (Esmā bint Umejs): "Dolazili su mi Ebu Musa (el-Eš'ari) i drugi koji su lađom Hidžru učinili, mnogi od njih, pitali su me za ovaj hadis. Ništa im na ovom svijetu nije bilo draže i veće u dušama od ovih riječi Allahovog vjerovjesnika, s.a.v.s."

Muslim prenosi od Amira ibn Šerhabila da je pitao Fatimu bint Kajs, a ona je bila od prvih muhadžirki (žena koje su učinile hidžru): "Pričaj nam od hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koje si čula od njega, nemoj da od nekog drugog prenosiš. Počela nam je kazivati dug hadis u kome je bilo: 'Čula sam nekoga kako doziva: Namaz, sakupite se; nakon čega sam izašla do džamije i klanjala za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Bila sam u ženskim redovima (safovima) iza muškaraca. Kada je Poslanik, s.a.v.s., završio namaz sjeo je na mimber smijući se. Reče nam: "Neka svako ostane na mjestu na kojem je klanjao." Zatim upita: "Znate li zašto sam vas okupio?" Odgovoriše: "Allah i Njegov Poslanik, s.a.v.s., najbolje znaju." Na ovo on im reče: "Nisam vas okupio da vas na nešto podstičem niti na nešto da upozorim, već sam vas okupio jer je Temim ed-Dari, jedan od kršćana došao mi i dao prisegu (bejat) te na Islam prešao. Pričao mi je o Dedždžalu, pa je bilo u skladu sa onim što sam vam pričao. Pričao mi je da se ukrcao na lađu sa trideset ljudi..." do kraja hadisa.

Vidimo iz ovih vjerodostojnih hadisa da je žena u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prisustvovala halkama (predavanjima) znanja i učestvovala zajedno sa muškarcima u učenju i podučavanju drugih. Žena je učila hadise i prenosila ih, tako da je bila veoma aktivna u tome, isto kao i muškarci. U svemu tome imala je punu podršku Muhammeda, s.a.v.s..

TREĆE: ŽENINO UČESTVOVANJE U SASTANCIMA, VESELJIMA I GOZBAMA

Kada čuju o propisima i normama Islama na koje je Allah, dž.š., obavezao ženu, poput hidžaba (pokrivanja),⁴⁶ ograničenog mješanja, zabrane osamljivanja i sl. mnogima se možda učini da je žena muslimanka u vrijeme Poslanika, s.a.v.s., bila isključivo u kući, te da su sastanci i javni susreti isključivo privilegija muškarca. Ukoliko ovaj stav zagovara čovjek koji je svojim razumom uvjeren u istinitost vjere i sretan što je praktikuje, onda će nastojati na svaki način da spriječi svoju porodicu i kćerke da se kreću u društvu, šta više sve će granice u tome preći. Ako, pak, osoba sa ovim viđenjem bude daleko od vjere i njenih principa ta osoba će uporno napadati Islam zbog "nepravde" koju čini ženi i "ukopavanja" žene u kabur (grob) bez trunke svjetlosti zbog okova uskraćivanja. Ovakva osoba prelazi svaku granicu u udaljavanju porodice i kćerke od ostalih principa i normi vjere i zdravog razuma.

Međutim ovim Islam i njegov Šerijat su daleko i od lažnih vizija. Žena je u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pored njenog držanja islamskih propisa i poznatih normi, bila prisutna zajedno sa muškarcima na sastancima, veseljima i drugim prigodama. Ona je uvijek imala svoju značajnu ulogu u svemu tome dokle god je to bilo u okvirima korisnih poslova i dozvoljenog doprinosa. Čak ukoliko su ti sastanci i

⁴⁶ Hidžab - u islamskom pravu - Šerijatu se odnosi na propis pokrivanja žene cijeloga tijela sa izuzetkom lica i šaka (op.prev.).

prigode prilika isključivo za uživanje ili za dozvoljenu zabavu. Žena je učestvovala zajedno sa muškarcem u svemu ovome bez ikakve rezerve ili činjenja bilo kakvog grijeha.

Buharija i Muslim prenose od Sehl ibn Sa'd es-Saidija da kada je Ebu Esjed es-Saidi pravio vjenčanje i pozvao Poslanika, s.a.v.s., i njegove ashabe (drugove) te da im je hranu tom prilikom napravila i iznijela njegova supruga Ummu Esjed. Potopila je hurme u jednu posudu čitavu noć, pa kada je Poslanik, s.a.v.s., završio sa jelom počastila ga tim. Ovaj hadis bilježi Buharija u poglavlju "Ženino služenje muškaraca na svadbama i njeno posluživanje muškaraca".

Nema nikakve sumnje da se ovo primjenjuje kada nema opasnosti od iskušenja i u slučaju kada se žena drži čestitosti i pokrivanja u svome oblačenju.

Buharija i Muslim prenose od Aiše, r.a., da je rekla: "Ušao je kod nas Ebu Bekr, r.a., a kod mene su bile dvije djevojke od Ensarija koje su pjevale ono što se pjevalo kao podsjećanje na dan Biasa⁴⁷ a nisu bile od pjevačica (onih djevojaka koje su se time bavile profesionalno), pljeskale su i udarale u def; pa je na to Ebu Bekr rekao: 'Zar šejtanove frule u kući Allahovog Poslanika, s.a.v.s.!?' To se desilo na bajram, pa mu Poslanik, s.a.v.s., reče:

يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيدًا وَهَذَا عِيدُنَا

'Ebu Bekre, svaki narod ima svoj bajram, a ovo je naš bajram.'"

Prenosi Muslim od Enesa, r.a., da je komšija Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je bio Perzijanac na dobrom glasu, napravio hranu i došao da pozove Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa mu je on, s.a.v.s., rekao: "A ova?" - pokazujući na Aišu, r.a. Ovaj odgovori: "Ne". Poslanik, s.a.v.s., ga upita još dva puta i tek treći put ovaj pozitivno odgovori, te krenuše prema njegovoj kući. Možda je sada prilika da spomenemo komentar

⁴⁷ Dan Biasa je poznat dan u historiji Arapa na koji je rat koji je bjesnio između dva plemena Medine Evsa i Hazredža završio u korist Evsa.

koji smo dali na ovaj hadis u knjizi „*Svakoj djevojci koja vjeruje u Allaha*“, tako da se otkloni pregonjenje onih koji pregone te da se zatvore putevi pred onim koji žele da se poigravaju ili ponize vjeru. Ovaj hadis isključivo ukazuje na jednu stvar, a to je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., poveo Aišu, r.a., u goste kod Perzijanaca. Na ovo ukazuju drugi vjerodostojni hadisi koji govore o sličnim postupcima ashaba (drugova Allahovog Poslanika, s.a.v.s.) kada su vodili svoje supruge u džamiju. Takođe postoje drugi hadisi koji ukazuju na česte posjete ashaba (drugova Allahovog Poslanika, s.a.v.s.) ženama Poslanikovim, s.a.v.s., posebice Aiši, r.a., da bi uzimali od nje hadise, fetve ili da bi pitali o nekim stvarima Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Pitanje je da li postoji ikakva kontradikcija između ovoga na što ukazuje hadis, oko čega nema spora ili dileme, i propisa Uzvišenog Allaha kojima se ženama Vjerovjesnika naređuje da se u potpunosti moraju pokriti pred muškarcima, te kada ih muškarci trebaju nešto upitati, da to učine iza perde?

Što se tiče Poslanikovog, s.a.v.s., odbijanja poziva Perzijanaca, osim ukoliko je i Aiša, r.a., pozvana, to je potvrđen događaj koji nije predmet spora niti predstavlja neku mahanu. Šta više, ovaj prizor nam pokazuje ljepotu ahlaka (morala) Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koja se ogleda u njegovom odnosu prema porodici, milosti i blagosti kojom se ophodio prema njima. Prolazili su dani, a da u kući Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ne bude naložena vatra da bi se jelo pripremilo, jer je hrana, njegova i porodice mu bila, kao što to Aiša, r.a., kaže: "Dvije crne stvari" - hurme i voda. Da li da Allahov Poslanik, s.a.v.s., ostavi Aišu, r.a., koja je zadovoljna takvim načinom života samo zato jer joj je on uzor, a zatim da sjedne za prepunu i raskošnu trpezu svoga komšije Perzijanaca?! Takvo ponašanje nije nešto na šta moral (ahlak) Allahovog Poslanika, s.a.v.s., može pristati! Ovim ponašanjem Poslanik, s.a.v.s., nije bio zadovoljan ni kada ga je Džabir, r.a., pozvao i manju grupu njegovih ashaba kada su kopali hendek (rov oko Medine za odbranu od napada), a glad je morila čitavu Medinu da jede od pečenog jareta malehnog poput posude. Poslanik,

s.a.v.s., se odazvao ali je došao sa svim ashabima (drugovima), pa ih je stavio ispred sebe, poslužio meso stavivši ga ispred njih, stao je ispred posude i posluživao ih. Nije Allahov Poslanik, s.a.v.s., počeo jesti dok nije bio siguran da su svi siti, a kamen je povezao za svoj prazan stomak da ne osjeti glad.

Ovaj hadis koji smo naveli ne ukazuje da je Aiša, r.a., otišla sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., otkrivena, sjedila pred Perzijancem nepokrivena, te su se porodice pomiješale onako kako se to odvija u muslimanskim porodicama u kojima vjera dominira. Ovo se nikako ne može zaključiti iz hadisa i onoga na šta on upućuje. Tumačiti hadis ovako je poput stavljanja planine na pleća čovjeka.⁴⁸

Ovo što smo naveli u tumačenju hadisa je u slučaju da hidžab u to vrijeme već biva naređen, ali ukoliko uzmemo mišljenje onih koji kažu da hidžab nije bio naređen u to vrijeme onda je čitav problem riješen u osnovi.

Isto tako poznato da je žena učestvovala u vojnim pohodima zajedno sa muškarcima, liječila je bolesne i radila je humanitarne poslove u toku borbe. Ukoliko bi bilo nužno, žena bi se borila i branila sebe od neprijatelja.

Prenosi Muslim u svome Sahihu od Umme Atije koja kaže: "Zajedno sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., išla sam u sedam vojnih pohoda, čuvala im opremu i spremala im hranu." Prenosi Ibn Ishak i Ibn Sa'd sa vjerodostojnim senedom (lancem prenosilaca) da se Allahov Poslanik, s.a.v.s., okrenuo na bici na Hunejnu i ugledao Ummu Sulejm bint Melhana koja je bila sa svojim mužem Ebu Talhom, pa joj je rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s.: "Umme Sulejm!"; ona odgovori: "Da, ti koji si mi poput oca i majke, Allahov Poslaniče, ubijam one koji hoće da se povuku i ostave te isto onako kao što se ti boriš protiv onih koji se protiv tebe bore". U njenoj ruci je bio handžar (kratak nož), pa je Ebu Talha upita: "Kakav ti je to handžar, Umme Sulejm?" Ona mu

⁴⁸ Pogledaj autorovo djelo "Ebhas fil-kime" (značajna istraživanja) prvi dio str. 325 - 353

odgovori: "Handžar kojeg sam ponijela, ukoliko mi se približi neko od mnogobožaca (mušrika) da ga njime ranim."⁴⁹

Spominje Hafiz ibn Hadžer u svome djelu Fethul - Bari da je žena po imenu Refida el-Eslemija bila veoma upućena u liječenje ranjenika te da je podigla šator koji je poznat po njenom imenu na dan bitke na Hendeku. U tom šatoru ona je liječila bolesnike, pa kada je ashab S'ad bio ranjen, Allahov Poslanik je naredio:

اجْعَلُوهُ فِي خِيَمَتِهَا لِأَعُوذَهُ مِنْ قَرِيبٍ

*"Odnosite ga u njen (Refidin) šator, pa ću ga ubrzo posjetiti."*⁵⁰

ČETVRTO: ŽENINO UČESTVOVANJE U ZANIMANJIMA, PROFESIJAMA I ZANATIMA

Različita zanimanja, zanati i profesije u svim stoljećima dominacije Islama nisu bili isključivo u rukama muškaraca, već je i žena muslimanka imala učešća u svemu navedenom.

Prodavala je i kupovala, radila je sve poslove koje je htjela i izučavala je zanate koji su je interesovali. Obrađivala je zemlju i sadila ono što je htjela. Učestvovala je u priozvodnji, posebno ručnih radova ili je sve to nadzirala.

Prenosi Buharija u svome Sahihu od Sehla ibn Sa'da, r.a., koji veli: "Došla je neka žena sa ogrtačem (burdom), pa upita Sehl: 'Znate li kakav je ovo ogrtač?' pa su odgovorili prisutni da znaju te da je to odjevni predmet sa postavom. Ta žena reče: 'Allahov Poslaniče, ovo sam svojom rukom napravila, tebi na poklon.' Vjerovjesnik, s.a.v.s., prihvati ovaj poklon koji mu je bio potreban. Nakon toga izađe u njemu među nas pa mu jedan od prisutnih reče: 'Allahov Poslaniče, pokloni mi taj ogrtač (burdu)!' Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Dobro', zatim malo

⁴⁹ Hadis prenosi i Muslim u skraćenom obliku u poglavlju o džihadu pod naslovom "Rami pohodii žena sa muškarcima"

⁵⁰ "Fethul - Bari" 8/419.

posjedi i vrati se kući. Nakon toga posla ogrtač onome koji ga je tražio. Neki mu prigovoriše: 'Nisi dobro učinio, pitao si ga da ti dadne ogrtač, a dobro znaš da Poslanik, s.a.v.s., kada se upita ne odbija molbe.' Čovjek odgovori: 'Allaha mi, nisam ga pitao ni za šta drugo, nego da mi bude ćefin (kefin - odjeća preminulog) na dan kada umrem.' Sehl reče:

'I bio mu je (ogrtač) ćefin kada je umro.' "

Prenosi Buharija, takođe, od Džabira, r.a., da jedna od Ensarijki (stanovnica Medine) kazala Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: "Allahov Poslaniče, šta misliš da ti napravim nešto da sa toga govoriš, moj je sin stolar." Poslanik, s.a.v.s., odgovori: "Ukoliko ti hoćeš", pa je ona napravila mimber. Kada je došao petak i džuma namaz Poslanik, s.a.v.s., je sjeo na napravljeni mimber kad u istom momentu vrisak prolomi zrak od panja hurme na kojem je inače hutbu (govor) držao, gotovo se raspolovio od toga zvuka, pa Poslanik, s.a.v.s., siđe sa minbera i zagrlji taj panj. Panj je nastavio jecati poput malog djeteta kada je tužno sve dok se ne smiri u naručju Vjerovjesnika, s.a.v.s..

Prenosi Ibn Madže u svome Sunenu i Ibn Sa'd u Tabekatima da je Zejneb, supruga Abdullaha ibn Mesuda, bila izuzetno vješta u ručnoj proizvodnji. "Allahov Poslaniče," upita ona: "ja sam žena vješta u proizvodnji i te svoje proizvode prodajem. Moja djeca, muž i ja nemamo ništa drugo." Pitala ga je o trošenju na njih od toga posla, na šta joj je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لَكَ أَجْرٌ مَا أَنْفَقْتَ عَلَيْهِمْ

"Ti imaš od toga posla nagradu dokle trošiš na njih."

Prenosi Ibn Sa'd, takođe, da je Abdullah ibn Rebije slao svojoj majci er - Rubeji bint Muaviz mirise iz Jemena, u vrijeme hilafeta Omera ibn el - Hattaba, te da je ona prodavala na rokove, tj. dok se novac ne isplati onima kojima je ona prodala od onih kojima oni prodaju, tek tada bi im ona uzimala novac. Ovo je bilo njeno zanimanje.

Poznata sahabijka (žena ashab - drug Allahovog Poslanika, s.a.v.s.)

Ummi Šerik, je otvarala svoju kuću za goste (musafire), pa su tu odsjedali muhadžiri (oni koji sele na Allahovom putu) i drugi ljudi. Ona se bavila tim poslom: pripremala je svoju kuću i izdavala je onima kojima je bilo potrebno.⁵¹

Često su žene dolazile u Medinu sa robom koju su želile prodati. Kada bi to učinile i preuzele novac onda bi kupovale na pijaci ono što je potrebno njima i njihovim porodicama. Ponekad bi kupovale nešto što bi mogle prodavati u svojim mjestima i svome narodu.

Prenosi Ibn Hišam i Ibn Sejjidi-n-nas vijest o ženi koja je došla u Medinu da proda neku robu, pa je to uradila na pijaci Benu Kajnuka (jevrejsko pleme), zatim je stala kod nekog od zanatlija na pijaci želeći nešto da kupi itd. Ovaj događaj je bio jedan od glavnih razloga protjerivanja Jevreja iz plemena Kajnuka.⁵²

Dakle, Islam u svojim obrascima primjene otvara vrata za društvene aktivnosti i put za prakticiranje zanimanja i proizvodnje pred muškarcem i ženom potpuno jednako. Nikakvih prepreka nema za ženu, a da te prepreke ne postoje za muškarca. Možda će neko kazati da se Šerijat slaže sa zapadnim sistemom po ovom pitanju. Moraš znati da je priča o jednakosti u ovome slučaju laž i obmana u kojoj se laže na Islam i Šerijat. Zapadni sistem primorava ženu na rad zato da bi osigurala za sebe nužne i potrebne stvari. Ona u ovome nema nikakvog izbora niti neke druge mogućnosti. Zapadnu ženu vidimo kako uništava svoju ženstvenost samo da bi nešto zaradila, odvaja se od svoje djece samo da bi im priuštila zalogaj koji im treba za život. Ovo je tužno značenje parole koja dominira u zapadnim društvima: "ekonomsko osamostaljivanje", kojim se varaju naivni muškarci i žene.

Suprotno ovome islamski sistem najprije garantuje ženi njene potrebe, zatim joj olakšava put da se bavi različitim aktivnostima i društvenim poslovima. Razlog za ovakav red jeste da se ženi dadne

⁵¹ "El - Isabe" 3 tom 445 str. Od nje Ibn Madže prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., naredio njoj عَلَيْهَا uči mrtvima Fatihu.

⁵² "Sira" ibn Hišama 2/47, et - Taberi 2/480; "Et-Tabekat" ibn Sa'd 3/67.

izbor da radi ili ne, nakon toga da bude u stanju da izabere onaj posao koji joj odgovara. Na kraju, kao treći izbor, jeste da ona može izabrati, posao kojim će pomoći i nastojati popraviti društvo u kojem živi. Ovo je časno značenje principa Islama: "Odgovoran je muškarac, otac ili suprug, da osigura sve što je potrebno ženi."

* * *

Možemo postaviti pitanje, da li postoji nešto, u ovome što smo do sada govorili, što bi se moglo nazvati "modernizacijom" ili "unapređivanjem" Islama?

Mnogi pisci i istraživači, kada im se danas spomenu slike predislamskog (džahilijetskog) ponašanja optužuju Islam. Nikakvu odgovornost nema Islam za to zastranjivanje, ali oni ga, ipak, optužuju da nije zasnovan na razumu i nije u skladu sa osnovama življenja, niti u skladu sa nužnostima života. Kada im se predstavi Islam, čist od zastranjivanja i laži kakav i jeste, oni nam govore: "To je pokušaj da 'modernizujete' i 'osavremenite' Islam."

Stanje ove skupine ljudi kao da nam govori: "pričajte nam o Islamu šta god hoćete, pokažite ga bez mahane koliko god možete, mi, ionako, imamo svoje, pa nam Islam nije potreban." Nas, barem za sada, ne interesuje rasprava sa ljudima koji imaju ovakav čudan stav. No, ipak, postavljamo pitanje da li je ovo što smo govorili i pojasnili pokušaj da "modernizujem" i 'osavremenim' Islam? Ono što se naziva "modernizacijom" Islama i njegovim osavremenjivanjem nije ništa drugo, u naučnom smislu, do pokušaj da se poigrava sa Islamom da bi se na kraju uništio. Onaj ko je iskren prema Islamu i iskren u svom pozivanju (da'wi) njemu, uvijek će se vraćati njegovim izvorima, te će uzeti vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i njegovih ashaba (drugova) za obrazac koji pokazuje Islam onakvim kakav jeste i ističe njegovu

suštinu. Nakon što smo pomenuli Kur'anske ajete i događaje iz sunneta (prakse) Allahovog Poslanika s.a.v.s., uvaženog čitaoca (čitateljku) stavili smo pred čisto ogledalo života Božijeg poslanika Muhammeda, s.a.v.s., i njegovih ashaba (drugova) koje je uzor za život svih muslimana.

Ukoliko povratak suštini Islama i njegovim izvorima čistim od primjese stranog znači "modernizaciju" ili "osavremenjivanje" Islama, to bi onda značilo da su "modernizatori" i oni koji rade na osavremenjivanju ustvari primili Islam i pokajali se (tevbu učinili) od svih drugih religija laži, niskih i ništavnih strasti koje su slijedili.

To je naša velika želja i želja svakog razumom obdarenog koji vidi istine oko sebe te nije u okovima predrasuda i egoizma.

O RAVNOPRAVNOSTI I NERAVNOPRAVNOSTI

ŠTA JE RAVNOPRAVNOST?

U ovome poglavlju, kao što možeš pretpostaviti, govorićemo o ravnopravnosti muškarca i žene u pogledu prava i dužnosti. Postavlja se pitanje šta znači ravnopravnost i šta se njome želi kod ljudi, muškaraca i žena koji su zaslijepljeni Zapadom? Ukoliko ravnopravnost koju žele podrazumijeva da se muškarci i žene stave u jednake društvene tokove, onda će se svi kretati jednoobrazno, zaustavljati se istovremeno i u jednom sistemu, njihova tijela i mase će se nadopunjavati. Dakle, svi će oni imati tačno određene dužnosti nakon kojih će uživati u pravima u kojima nema nikakvih podjela niti raznovrsnosti. U ovom slučaju nestaju razlike u sposobnostima i mogućnostima i svi moraju biti poput klesanog kamena jednake veličine i površine. Ono što možemo kazati je da ova vrsta ravnopravnosti jeste zanatska ili mašinska ravnopravnost koju mogu tražiti samo u mašinskim nacrtima (projektima) koje oni zamišljaju. Suprotno tome, u svijetu ljudi, čak sami muškarci i žene između sebe ili jedna skupina muškaraca i žena u jednome društvu ravnopravni su, obzirom na jedinstvenost njihove pripadnosti ljudskome rodu, samo u principu izvršavanja obaveze i u principu uživanja u pravima. Nakon ovoga, pojavljuju se razlike shodno različitim sposobnostima, nadarenosti, specijalizacijama ili

mogućnostima. Ravnopravnost u principu izvire iz jednakosti pripadanju ljudskome rodu svih, a razlike izvire iz mudrosti Gospodara, dž.š., koji je odredio razliku u mogućnostima i raznovrsnost u specijalizacijama i nadarenosti.

Kada kažemo da je žena sposobna da uživa svoja politička prava, pa zatim izvršimo podjelu na one koje su u stanju da ih obavljaju i one koje to nisu, takođe moramo napraviti podjelu istih tih prava na ona koja je žena u stanju da obavlja i ona koja su izvan njenih mogućnosti. Ista je situacija kada kažemo da je muškarac u stanju da obavlja sva politička prava, pa zatim izdvojimo one koji mogu valjano obavljati sva ta prava, ili barem neka od njih, od muškaraca koji to ne bi valjano činili.

Kada kažemo da je žena sposobna da svjedoči nakon čega za valjanost svjedočenja odredimo uvjete koji sprečavaju ženu da svjedoči u nekim procesima ili parnicama, to je isto kao kada bismo rekli da je i muškarac sposoban da svjedoči, ali isti uvjeti učine svjedočenja velikog broja muškaraca ili svih njih bezvrijednim u određenim ili svim situacijama i parnicama. Može se primijetiti da pripadnost spolu, sama po sebi, nema nikakvu ulogu u navedenoj podjeli ili spriječavanju. Jedini faktor koji ima ulogu jesu vanjski faktori vezani za ženu ili muškarca što uzrokuje spriječavanje valjanosti prava na svjedočenje nakon što je potvrđeno. Osnova za političku sposobnost je prisutna i njeno prisustvo nikako nije vezano za vanjske faktore i oni ne utiču na njenu prisutnost ili odsutnost.

Rasprava koju danas podstiču oni koji sebe nazivaju zaštitnicima ženskih prava, kako bi opravdali svoje optužbe protiv Islama za navodno kršenje njenih prava i pogleda na ženu kao niže biće, nastaje isključivo oko osovine miješanja između pravne sposobnosti, koju imaju i muškarac i žena, i različitih i raznovrsnih vanjskih faktora kod njih. Oni zaboravljaju, ukoliko se rasprava vodi na ovoj osnovi, da se nužno mora reći da je Islam onda i prava muškaraca negirao i da je učvrstio faktore kojima se muškarci, takođe, gledaju kao niža bića.

Ovo je sažeta priprema za pojedinosti problema koji danas pokreću raspravu oko ove teme i o kojim ćemo detaljno govoriti. Ovi problemi predstavljaju dokaze koje oni koji iznose laži na Islam uzimajući kao argument tvrdnju da Šerijat nije muškarce i žene učinio ravnopravnim u pravima i dužnostima. Šerijat je po njihovim tvrdnjama uskratio ženi mnoga građanska i druga prava, a da je u isto vrijeme muškarcima dao na uživanje i olakšao put za sva ta prava bez ikakvih ograničenja.

Uz Allahovu, dž.š., pomoć pojasnit ćemo da je opću ravnopravnost koju zagovaraju zaljubljenici u zapadna društva nemoguće primijeniti u svim humanim društvima, između svih članova i na različitim nivoima. Kada bi se ova neprirodna opća ravnopravnost ostvarila, društvo bi se raspalo, a njegovi članovi bi se rasuli na širokom polju međusobnog negiranja i otuđivanja. Svi mostovi zbližavanja i saradnje između njih bili bi porušeni. Potvrdićemo da je ravnopravnost, koju je Allah dž.š. dao na uživanje ljudima na osnovu pripadnosti ljudskom rodu i mjerilima zajedničke sposobnosti i prihvaćanja, prisutna i potvrđena kako među samim ženama, tako i među muškarcima i ženama međusobno.

Dakle, govorićemo o mnogim pitanjima oko kojih se danas vode mnoge rasprave, koja su neki ljudi uzeli za osnov po kojem osuđuju islamsko zakonodavstvo i misle da je u njima dokaz preferiranja muškaraca u odnosu na ženu u mnogim pravima, te da su muškarci privilegovani u odnosu na žene u nekim dužnostima.

Zaista ćeš, uz Allahovu, dž.š., pomoć, još više biti siguran da ono što misliš da je prizor privilegije, u bilo kojem od pitanja koja ćemo odabrati, nije ništa drugo nego posljedica vanjskih i prolaznih faktora i da oni nemaju nikakvu vezu sa pripadnosti spolu u bilo kojoj situaciji.

1. VODENJE BRIGE (EL-KAVAME)

Osnova za ovaj princip jesu riječi Allaha, dž.š.:

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ

"Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje..." (En-Nisa, 34)

Među ljudima kruži priča da je ovo "vođenje brige" kojim je Allah, dž.š., izdigao muškarca potčinio ženu u sebi sadrži potiranje njenih prava. Isto tako je "vođenje brige" dokaz nedostatka ravnopravnosti za koju se tvrdi da je prisutna u propisima Šerijata u odnosu na muškarca i ženu.

Stvar u suštini nije onakva kakvom je zamišljaju. To ćemo pojasniti kroz sljedeće tačke. Prvo, "vođenje brige" koje predstavlja osnovu za ovakvo pogrešno tumačenje ne označava ništa drugo do vođenja i upravljanja. Kada kažeš da je neko "kaim" ili "kavvam ala", dakle onaj koji vodi kuću ili organizaciju, tj. da njemu pripada vođenje i uređivanje posla. Vođenje nužno traži upravljanje (uređivanje), pa kada se neko izabere za vođu skupine ili organizacije, njemu se tada prepušta upravljanje njihovim aktivnostima i olakšavanje njihovih poslova. Kada nam ovo postane jasno možemo se zapitati šta je izvor odredbe Zakonodavca da postoji zadaća "vođenja brige", tj. vođenja i upravljanja u kući, organizaciji, centrima ili unutar bilo koje skupine? Da li je to pozicija uzvišenosti ili počast koju daje Zakonodavac, dž.š.,

od Sebe onima koji imaju veću vrijednost ili istaknuto mjesto kod Njega? Da li je onda veća vrijednost muškarca kod Allaha, dž.š., pa je on dobio ovaj poklon mimo žene? Ovaj princip, očito je i jasno, nema nikakve veze sa navedenim. Velika briga Zakonodavca, dž.š., da red vlada u cijelom društvu, na svim njegovim nivoima, u svim stanjima i okolnostima, jedini je razlog za navedeno. Red u društvu može vladati samo ukoliko postoji dominacija principa odgovornosti u njemu. Prava odgovornost ne može postojati izuzev uz vođu koji je odgovoran za vođenje i upravljanje.

Možda se ova velika briga Zakonodavca, dž.š., da se red nikada ne odvoji od društva u bilo kojem vidu najbolje vidi u Poslanikovim, s.a.v.s., riječima: "Kada trojica na putu budu neka jednog sebi za vođu (emira) izaberu."⁵³

Kada znamo da se društvo sastoji od porodica kao ćelija tada je nužno da spoznamo da je pomagač društvenom sistemu, u svemu što on sadrži od duha odgovornosti i upravljanja, upravo red koji treba da vlada u porodici, jer upravo od nje počinje red u cijelome društvu.

Možemo se slobodno zakleti da je Zakonodavac, dž.š., koji se brine da trojica na neki posao ne krenu dok sebi vođu ne izaberu još više vodi brigu da ne prođe ni jedan sat u kući porodice, a da ona nema nekoga ko se brine i uređuje njene poslove i stvari.

Riječi Poslanika, s.a.v.s.: "neka sebi jednoga za vođu izaberu", ukazuju da onaj koga izaberu za vođu ne mora biti najbolji ili na najvećem stepenu (deredži) kod Allaha, dž.š. Ono što je bitno jeste da je ta osoba dorasla odgovornosti koju mora nositi, te da bude osposobljena da vodi poslove skupine na valjan način.

Dakle, "vođenje brige" u porodici u islamskom sistemu i zakonu jeste staranje i upravljanje, a nije vođenje brige kojim se dominira ili potčinjava. Zatim, ono nije drugo ime za ličnu prednost kod Allaha,

⁵³ Hadis prenosi el-Bejheki, Ahmed i ed-Darekutni od Ebu Hurejre ovim izrazom, dok kod Ebu Davuda nalazimo predaju od Ebu Hurejre i Ebu Seida el-Hudrija: *"Kad troje krene neka sebi vođu izaberu."*

dž.š., koju ima vođa ili onaj koji upravlja, već je drugo ime za sposobnost koju treba imati osoba koja nosi teret ove odgovornosti.

Drugo, zbog čega onda Zakonodavac, dž.š., "el-kavame", tj. vođenje poslova porodice unaprijed stavlja u ruke muškaraca umjesto da ostavi članovima porodice da oni izaberu za ovu zadaću koga oni hoće? Ili zbog čega se ovaj izbor pravda Njegovim, dž.š., riječima:

بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ

"... zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima..." (En-Nisa', 34), koje direktno govore o ličnoj prednosti muškaraca nad ženama, bez obzira na vanjske faktore?

Odgovor glasi da je lična prednost muškaraca nad ženama nešto što je u direktnoj i suštinskoj suprotnosti sa onim što Allahova, dž.š., Knjiga na mnogim mjestima spominje, a to je da Allah, dž.š., određuje i potvrđuje da su muškarci i žene ravnopravni u svojoj blizini Allahu, dž.š. Jedina prednost jeste i može biti u stepenima (deredžama), ona koja se može ostvariti dobrim djelima koja se čine iz traženja zadovoljstva Allaha, dž.š.

Allah, dž.š., kaže:

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ بَعْضُكُم مِّنْ بَعْضٍ

"I Gospodar njihov im se odaziva: 'Nijednom trudbeniku između vas trud njegov neću poništiti, ni muškarcu ni ženi - vi ste jedni od drugih.'" (Ali Imran, 195)

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّاهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i, doista, ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili." (En-Nahl, 97)

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا

"A onaj ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, - ući će u džennet i neće mu se učiniti nepravda." (En-Nisa', 124)

I kaže Allah, dž.š., u pojašnjenju i određenju koje ne prihvata nikakvu sumnju:

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

"Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjericama, i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, i poniznim muškarcima i poniznim ženama, i muškarcima koji dijele zekat i ženama koje dijele zekat, i muškarcima koji poste i ženama koje poste, i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha, - Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio." (El-Ahzab, 35)

Nakon toga Allah, dž.š., ponovo pojašnjava i potvrđuje ovu istinu, te joj daje preciznu formu koja liči zakonu:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

"O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa." (El-Hudžurat, 13)

Ovaj princip Allaha, dž.š., ukida spolne i plemenske razlike između različitih naroda u odnosu na mjerilo blizine i udaljenosti od Allaha, dž.š., i to preciznom rečenicom nakon što je sama ova činjenica potvrđena različitim i brojnim formama u prethodnim ajetima.

Da li je moguće nakon ovoga što smo kazali da tumačenje prednosti iz riječi Allaha, dž.š., u ajetu koji govori o "vođenju brige":

بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ

"...zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima..." (En-Nisa', 34); bude tumačenje kojima se muškarcu zato što je muškarac daje prednost nad ženom, jer je ona žena? Šta više, postoji li ikakva mogućnost, pa makar bila slaba, da ovo tumačenje bude valjano kada stoji nasuprot kur'anskih ajeta koje smo spomenuli i koje govore sasvim suprotno njemu?!

Princip koji je Allah, dž.š., postavio u Kur'anu ovaj pogled čini krivom predstavom i udaljuje ga od bilo kakve vrste pravilnog shvatanja značenja ovoga dijela ajeta o "vođenju brige".

Dakle, kakvo bi bilo pravilno razumjevanje značenje riječi Uzvišenog:

بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ

"...zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima..." (En-Nisa', 34)

Kratko i jasno odgovaramo: "Prednost u riječima Uzvišenog jeste prednost ravnoteže u odnosu na zadaću čiji tereti se moraju ponijeti."

Možemo kazati da se vođenje brige o potrebama i zaštiti porodice od svih opasnosti koje joj prijete sastoji u izdržavanju porodice, pružanju dostojanstvenog života i svega što je za to potrebno. To je jedna od najvažnijih i najsvetijih društvenih zadaća. Ova dužnost nimalo se ne razlikuje od jedne druge dužnosti, a to je dužnost dojenja i brige o djeci te pružanje sretnog bračnog života. Šta misliš ko je od bračnih drugova sposobniji da obavi prvu zadaću u većini slučajeva? Ne sumnjamo da će suprug ili otac pohrliti da stane pred lice opasnosti kojoj su članovi porodice izloženi kada u kasnoj mrkloj noći čuju kako se lopov prikrada kući ili pokušava da obije vrata. Majka ili supruga će se povući u mračni ugao sobe da bi bila bezbjedna. Isti je slučaj kada na vrata zalupa neko ko im želi zlo, u kuću provali neprijatelj ili neko ko je željan osvete. Možda ćeš naći neki izuzetak u odnosu na ovo pravilo, ali se propisi ne uspostavljaju na izuzecima.

Svi znamo da je mladić taj koji snosi odgovornost uspostavljanja porodice, nosi terete toga i materijalno izdržava njenu trajnost i napredak. Na prvom mjestu su mehr i ono što ga prati kod braka, poput kuće gdje se trebaju smjestiti i pristojnog izdržavanja kako supruge tako i djece.

Ovo je stvarnost u našim (islamskim) društvima i u svakom pogledu bez obzira na različitost mišljenja, usmjerenja ili mezheba kod ljudi. Da li "vođenje brige" o kojem obavještava Zakonodavac, dž.š., dolazi u većini slučajeva, a da nije naređeno kao princip ili propis, osim kao ponašanje koje praktikuje većina ljudi dobrovoljno i potpuno zadovoljni?

Ukoliko kažeš: "Šta nas onda spriječava da promijenimo ovakvu stvarnost?" Odgovor bi glasio da prvi dio ove stvarnosti nije ni u mojoj ni u tvojoj ruci. On je u ruci Onoga koji je čovjeka stvorio sa muškim osobinama i svim njihovim karakteristikama i odlikama i koji je stvorio ženu sa osobinama ženstvenosti sa svim karakteristikama i odlikama toga. U tome je Allahova, dž.š., mudrost, šta više ona je jasna svakom razumom obdarenom bez obzira na vjeru ili pravac kojem pripada.

Što se tiče drugoga dijela ove stvarnosti, a on je da muž bez žene snosi odgovornost građenja porodice i njene trajnosti, izvor toga je u

onim garancijama koje je Allah, dž.š., propisao i koje čuvaju ženstvenost žene i štite njeno dostojanstvo. Kada bi žena bila ta koja treba muškarcu hitati sa mehrom da ga pokloni ili pak dio poklona, nužno bi ona postala ta koja njega prosi. Time bi se ona ponizila, izložila opasnosti i povrijedila svoje dostojanstvo i to može negirati samo umišljenik ili ahmak. Ukoliko bi žena bila odgovorna u porodičnoj kući da sebe izdržava, kao što je slučaj u zapadnim društvima, možda bi je to natjeralo da prihvati ponuđeni posao koji donosi opskrbu, a da ne može birati podobniji ili onaj koji njoj bolje priliči. U ovome može biti nešto što njenu ženstvenost uništava i Allahov dar njoj-svježinu pretvara u nešto slično zelenom slabašnom stablu koje se pod stegom zime pretvara u suhi truhli štap. Nikakvu pouku ne možemo uzeti iz iskustva onih koje sreća posluži, pa nađu lahak i odgovarajući posao, već upravo obratno, pouku možemo izvući iz iskustva većine koja pati od teških i iscrpljujućih poslova. Čista je ludost da žrtvujemo ogromnu većinu koja pati u vatri teških i iscrpljujućih poslova zbog manjine koju je poslužila sreća pa su dobile lahke i odgovarajuće poslove. Ove iste riječi prenio sam od njemačke doktorice i spisateljice kao njen odgovor onima koji nastoje prevariti ženu i guraju je u nesreću pod parolom ekonomskog osamostaljivanja i emancipacije.

Zbog ovoga Islam oslobađa ženu od odgovornosti posla, ali u isto vrijeme joj ne brani da radi. Oslobađa je od odgovornosti rada da ne bi pala pod nužnost posla koji je baca u ropstvo. Ne brani joj rad, jer je to način na koji dolazi do udobnijeg života kroz odabir odgovarajućeg i njoj priličnijeg posla. U tome ona se mora držati principa skale prioriteta i onoga što to podrazumijeva od prvenstva zadaće staranja o porodici u kući nad željom za poslom i sticanjem zarade van nje. Tako da riječi Allaha, dž.š.,:

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ

"Muškarci vode brigu o ženama..." (En-Nisa', 34) više predstavlja opis stvarnosti koja se nameće, nego li propis koji određuje.

U zapadnim društvima žena se tovari odgovornošću sticanja i rada zbog svoje opskrbe. Time se ona porobljava poslom i nesnosnim naporima nakon čega ona koja plaća ovu strašnu cijenu nema pravo da uživa u "vođenju brige" koje ostaje u rukama muškaraca. Tako se i dešava. Porodica se poput trošne kuće ruši i pretvara u prah u vatri natjecanja bračnih drugova u stjecanju opskrbe i pronalaženja zalogaja za život, a muž ostaje pored toga dominantan i upravlja.

Čuđenju nema kraja kada nađeš naivne koje je opila slijepa ljubav, koji podnose da žena bude pod vatrom ovoga ropstva i da trči za nužnim poslom, dok se muž oslobodja dužnosti i odgovornosti izdržavanja nje i njene djece, tako da se porodica pretvara u ruševinu. a sve da bi se ostvario neostvariv san. Jer stvarnost "vođenja brige" nameće priroda pripadnosti muškom ili ženskom spolu kao što smo pojasnili i ova priroda neće se promijeniti čak iako bi žena posjedovala milione i milijarde, ili ukoliko bi muškarac bankrotirao, pa mu ne ostane ni zalogaj hrane.

Vraćamo se osnovu od koje smo počeli a to je pojašnjenje da "vođenje brige" o kojem nas obavještava Allahova, dž.š., objava jeste vođenje, staranje i upravljanje, a nije dominacija i tlačenje. Izvor za izbor muškarca za ovo jeste prednost u mogućnosti sa jedne strane te nošenje odgovornosti izdržavanja sa druge strane. Svjetski sistem kaže: "onaj koji izdržava, taj se i pita."

Ukoliko pokušaš, kao što si zamislio, osloboditi ženu time što ćeš osloboditi muškarca obaveze njenog izdržavanja, time si je stavio u okove ropstva koje joj donosi nužnost težačkog rada, ili bolje kazano, nesretnog po nju. Time guraš svetost porodice i njenu kompaktnost u vrtloge strašnih vjetrova koji od nje, nakon dana i mjeseci, neće ostaviti ništa do kost i kožu. Tako bi završila, a da se ne bi ostvarila tvoja nebulozna opsesija koja se ogleda u dovođenju žene u poziciju da ona vodi brigu o muškarcu, te da se stara o porodici i njoj. U većini slučajeva će se ovo vođenje brige pretvoriti iz pomoćnog upravljanja

u poraz, poniženje i potlačenost. Mnogobrojne razloge za to poznaju oni koji izbliza posmatraju stanje potlačene zapadne žene u ruševinama zapadne porodice. Međutim, želja žene da u mužu za kojim traga nađe zaštitnika i onoga koji će se o njoj brinuti prethodi želji da nađe partnera za spolni odnos. Da li je upravo "vođenje brige" koju je Allah, dž.š., odredio ono o čemu sanja žena?

Na kraju se vraćamo potvrđivanju istine sa kojim smo započeli ovaj naš govor o "vođenju brige" muškarca o porodici. Objasnili smo da se ovo vođenje brige ne ogleda u muškarčevoj prednosti i njegova zadaća je izdržavanje sa svim onim što porodica traži od brige i bdjenja nad njenim osjetljivim interesima. Ista je situacija kada se ženi povjeri zadaća brige o djeci koje se ogleda u staranju i dojenju djece i velikom dijelu odgojnog procesa u kojem žena nastupa nezavisno od muškarca. Izvor toga, takođe, nije prednost žene nad muškarcem već je to ista interesna prednost koja se ogleda u podudarnosti ženinih mogućnosti i ove zadaće.

Može se desiti da muškarac kome bude povjerena zadaća "vođenja brige" bude od najvećih grješnika i onih najudaljenijih od Allahovog, dž.š., zadovoljstva, a da žena koja živi u hladu te brige bude od najboljih ljudi u pobožnosti i od onih sa najvećim stepenima (deredžama) kod Allaha dž.š.

Oni koji su shvatili značenje ovoga sistema i njegov značaj u ljudskom životu odrasli su u hladu ovoga sistema i znaju ovu istinu sa čijim pretpostavkama usklađuju svoja daljnja djelovanja u životu.

Ostali su među ljudima oni koji bi mogli upitati: "Šta je onda suština hadisa koji veli: 'Nisam vidio da ijedna od onih kratke pameti i vjere može lakše od vas muškarcu pamet uzeti...?' " Odgovor glasi: "O tome i njemu sličnom ćemo, uz Allahovu pomoć, nezavisno od ovoga govoriti u posebnom poglavlju ove knjige."

2. NASLJEDIVANJE

Jedna od najistaknutijih tradicionalnih kritika koje se ponavljaju kada se govori o ravnopravnosti i njenoj nužnosti između muškarca i žene jeste spominjanje riječi Uzvišenog Allaha dž.š. u suri En-Nisa:

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ

"Allah vam naređuje da od djece vaše date - muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima..." (En-Nisa', 11)

Ovaj ajet je kao dokument optužbe protiv Šerijata koje se tereti da ovim govorom čini prijestup uspostavljanja neravnopravnosti između muškarca i žene, te da to čini u najbitnijoj stvari gdje trebaju biti ravnopravni, a to je nasljeđivanje.

Ma koliko postala jasna velika zabluda u ovoj tvrdnji koju pojedini iznose, i još veća zabluda u njihovom razumijevanju ovog ajeta Allahove Knjige i ma koliko se pokazalo njihovo neznanje o pitanju ispravnog naučnog značenje riječi 'ravnopravnost' koja se traži, oni ne prestaju iznositi ovakve kritike u čisto tradicionalnoj operaciji, bez ikakvog razmišljanja o onome što je rečeno i što se stalno govori u odgovoru.

Uprkos činjenici da se spominjanje ovih kritika uvijek vrti u krug i pretvara u tradicionalnu operaciju, odgovor na njih i tumačenje istine nikada ne može postati, bez obzira koliko se ponavljalo, tradicionalna operacija.

Evo i mi ponavljamo pojašnjavanje suštine ajeta koji se spominje te iznova objašnjavamo da se ne suprotstavlja, šta više ne dotiče princip istinske i potvrđene ravnopravnosti niti mu pomućuje značenje.

VELIKA ZABLUDA U RAZUMIJEVANJU AJETA

Pobornici ovih kritika razumiju riječi Uzvišenog:

لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَّ

"muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima..." (En-Nisa', 11); kao općenit zakon koji se provodi u propisima nasljeđivanja. Štaviše, ove riječi "muškima koliko dvjema ženama" ostale su, u razumijevanju onih koji šire ove kritike i mnogih neukih ljudi, opći društveni ustav koji vjera propisuje po svim pitanjima i situacijama u odnosu na sve probleme i odnose. Istovremeno ovaj ajet propisuje ovakav propis samo u pogledu nasljeđivanja djece mimo drugih nasljednika. Ostali nasljednici, muški i ženski, imaju jasne propise koji se tiču njih. U velikom broju tih propisa udio muškaraca i žena u nasljedstvu je jednak.

Evo samo nekoliko primjera:

- kada osoba koja preseli ostavi iza sebe djecu i roditelje svoje, oba roditelja nasljeđuju po šestinu ostavštine, bez razlike koja bi proizilazila iz pripadnosti spolu i bez vlasti izmišljenog općeg stava:

لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَّ

"muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima..." (En-Nisa', 11), jer se mora postupiti shodno riječima Uzvišenog:

وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ

"A roditeljima, svakom posebno - šestina od onog što je ostavio..." (En-Nisa', 11)

- kada osoba koja preseli ostavi iza sebe brata ili sestru po majci, te ne bude bližih srodnika čije ih postojanje isključuje iz nasljedstva, oboje u ovom slučaju, dakle, i brat i sestra nasljeđuju šestinu bez ikakve razlike između muških i ženskih osoba, jer se mora postupiti shodno riječima Uzvišenog:

وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ

"a budu imali brata ili sestru, onda će svako od njih dvoje dobiti - šestinu." (En-Nisa', 12)

- kada osoba koja preseli ostavi nekoliko braće po majci, dvojicu ili više, i nekoliko sestara po majci takođe dvije ili više, u ovom slučaju braća imaju trećinu u nasljedstvu koju dijele između sebe; sestre takođe imaju trećinu u kojoj podjednako kao i braća učestvuju, dakle bez ikakve razlike između muških i ženskih nasljednika, te bez gledanja na ono što neki posmatraju kao opći zakon i stav:

لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ

"muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima..." (En-Nisa', 11); jer se moraju primjeniti obavezujuće riječi Uzvišenog:

فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ

"a ako ih bude više, onda zajednički učestvuju u - trećini..." (En-Nisa', 12)

- kada žena koja preseli iza sebe ostavi supruga i kćer, njena kći nasljeđuje polovinu njenog imetka dok njen otac, suprug žene koja ja preselila, nasljeđuje četvrtinu; dakle ženska osoba nasljeđuje koliko dvije muške osobe u ovom slučaju.

- kada osoba koja preseli ostavi iza sebe suprugu, dvije kćeri i brata, njegova supruga nasljeđuje osminu imetka, kćerke nasljeđuju dvije

trećine, a što preostane pripada njihovom amidži, bratu osobe koja je preselila; time obje kćerke nasljeđuju pojedinačno više od svog amidže; udio svake od njih je 8/24, dok je udio njihovom amidže 5/24.

Ovakva je odredba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada mu je došla supruga Sa'da ibn er-Rebie sa svoje dvije kćeri i kazala: "Allahov Poslaniče, ove dvije su kćeri Sa'da er-Rebi'e koji je preselio kao šehid u bici na Uhudu. Njihov amidža im je uzeo sav imetak i nije im ostavio ništa od njega, a udati se ne mogu bez imetka." Na ovo Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: "Allah će presuditi u ovome." Nakon toga objavljen je ajet o nasljedstvu, pa Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao amidži (bratu Sa'dovom) i naredi mu:

أَعْطِ ابْنَتِي سَعْدَ الثَّلَاثِينَ وَأَعْطِ أُمَّهُمَا الثَّمَنَ وَمَا بَقِيَ فَهُوَ لَكَ

"Dadni kćerima Sa'dovim dvije trećine, majci njihovoj osminu,

a što preostane pripada tebi."⁵⁴

Dakle, postalo je jasno da riječi Uzvišenog Allaha:

لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِي

"muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima..." (En-Nisa', 11) nisu pravilo koje važi u svim situacijama kada se nađu muški i ženski nasljednici kao što neki ljudi zamišljaju. Navedeno je isključivo pravilo za situaciju koju je Allah, dž.š., spomenuo, a to je da nekoliko djece nasljeđuje jednog od roditelja. Ovo se jasno vidi u rečenici koja dolazi ispred ovog propisa:

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ

"Allah vam naređuje da vašoj djeci date..." (En-Nisa', 11), pa kada bude muške i ženske djece koja nasljeđuju muška dobijaju svoja prava kao i ženska, jer su oni od onih koji imaju pravo na nasljedstvo, ali se muškoj djeci daje koliko dvjema ženskim potomcima ili još jasnije

⁵⁴ Prenosi Tirmizi.

kazano kada se nađu brat i sestra kao djeca osobe koja je preselila, ili njegovi brat i sestra od iste majke, zajedno nasljeđuju imetak uz izuzetak, a to je da se muškom dadne dva puta više nego li dobija ženska osoba. U ovome se prije svega vodi briga od strane Zakonodavca, dž.š., o položaju nasljednika i njegovim potrebama, te o vezi koju ima sa ostavitelem bilo muškim ili ženskim.

Sin je izložen odgovornosti izdržavanja roditelja ukoliko su ušli u godine i nisu u stanju da se sami izdržavaju, pored čega je dužan da izdržava svoju suprugu i da joj dadne mehr. Njegova sestra, u isto vrijeme nije opterećena ovim odgovornostima, niti treba da ih snosi. Pravednost nalaže da nakon što su oboje, brat i sestra, dobili pravo na nasljedstvo, brat bude taj koji dobija više nakon što njegova sestra dobije svoj dio, dakle jedna trećina pripada njoj, a dvije trećine njemu.

Kada se desi suprotno da preseli sin, a roditelji ga nasljeđuju, oba roditelja su bila jednako izdržavana od strane sina ukoliko je on imao imetka, a otac njegov nije bio u stanju da može raditi, što se u većini slučajeva i dešava, shodno tome pravednost nalaže da se imetak sina koji je preselio podjednako podijeli roditeljima, jer su imali jednako pravo u njegovom imetku.

Ista je situacija kada osoba koja preseli ostavi iza sebe brata i sestru od majke, te ne bude mimo njih neko još bliži njemu, poput sina ili brata po ocu i majci, jer se niko od njih ne tereti obavezom izdržavanja toga brata kada je bio živ. Dakle, oni su u jednakoj vezi sa njim u odnosu na prava i dužnosti. Pravičnost je, dakle, ta koja nalaže da njihovi udjeli u nasljedstvu budu jednaki bez obzira da li bili skupina braće i sestara ili bude jedan brat i jedna sestra kao što je ranije objašnjeno.

Postalo ti je potpuno jasno da pripadnost spolu sama po sebi nema uticaja na različite udjele u nasljedstvu, jer da je to slučaj onda bi se propis ujednačio te bi udio svakog muškog nasljednika bio dva puta veći od udjela ženskog nasljednika.

Vidio si da je osnova propisa sasvim druga stvar, a to je stvarna potreba nasljednika i veza koja postoji iz navedenih primjera. Ukoliko

veza između njih i potreba koja pritišće nasljednika uvjetuje da udio muškarca bude veći od udjela žene u nasljedstvu takav propis bude, dok se ukoliko ove stvari budu određivale da budu jednaki u nasljeđivanju ili da žena više dobije od muškarca tako i bude. Primjeri koje smo spomenuli najbolji su dokazi onoga što tvrdimo.

DA LI JE PROPIS DRUGAČIJI KADA SE ŽENA OSAMOSTALI NALAZEĆI POSAO ILI NA NEKI DRUGI NAČIN?

Pojedini ljudi govore: "Ovo što govoriš bilo je prihvatljivo kada je žena bila daleko od poslova, tržišta i rada, ali danas kada je žena postala drug muškarcu u gotovo svim poslovima kakvo je opravdanje da ostane sin taj koji je odgovoran za izdržavanje svoga starog oca koji nije u stanju da više zarađuje? Šta sprečava da njegova sestra koja, akođe, radi i zarađuje bude njegov partner u ovoj odgovornosti? Šta više zbog čega se samo mladić tereti potrebama braka, poput mehra, stana, izdržavanja, dokle god njegova supruga učestvuje sa njim u poslu, radu i sticanju imetka? Kada žena i muškarac učestvuju, kao što je slučaj danas, u obavezama i pravima te su podjednaki u svemu tome u mnogim društvima onda razlog zbog kojeg se primjenjuje propis 'muškom koliko dvjema ženama' može smatrati neopravdanim u ovom stoljeću."

Odgovor bi glasio da Zakonodavac pravi razliku između moralnog motiva i šerijatske (islamske) dužnosti.

Kada gledamo na moralni motiv onda se otvaraju vrata ženi, bez obzira da li je kći, supruga ili sestra, da učestvuje sa svojim bratom, mužem i drugim muškarcima sa kojima je u srodstvu u svim vrstama izdržavanja. Ženu njen moral poziva da olakša terete koje mora snositi njen muž, poput mehra ili stalnog izdržavanja potreba kuće, bilo da to čini tako što će učestvovati sa njim u svemu tome ili da nastoji preći

preko onoga što njoj pripada od prava poput mehra ili izdržavanja. Isti motiv je poziva da troši na izdržavanje svojih roditelja i druge bliske rodbine koliko god je u mogućnosti.

Prenose Buharija i Muslim od Zejnebe es-Sekasije, supruge Abdullaha ibn Mesuda, da je čula Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako govori ženama:

تَصَدَّقْنَ وَلَوْ مِنْ حُلِيِّكُنَّ

"Žene dajte milostinju (sadaku) pa makar i od svog nakita..."; pa kaže da je otišla kod Abdullaha ibn Mesuda i rekla mu: "Ti si slabašan, a imaš veliku porodicu. Allahov Poslanik nam je naredio da dajemo sadaku pa mu otiđi i pitaj ga da li mi je primljeno ukoliko tebi dadnem, a ako nije daću nekome drugom." Na ovo joj je Abdullah odgovorio: "Idi ti, pa pitaj!" Nakon toga Zejneb je otišla kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i na vratima susreće još jednu ženu od ensarija (stanovnika Medine) koja je došla da isto pita. Pred njih je izašao Bilal, pa su mu rekle: "Otiđi i reci Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da ga dvije žene kod vrata pitaju da li im je primljena sadaka koju daju svojim muževima ili onoj djeci o kojoj se one staraju? Nemoj mu reći ko smo nas dvije." Bilal uđe kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa ga upita što su žene htjele, na šta Poslanik, s.a.v.s., odgovori: "Ko su njih dvije?" Bilal reče: "Neka ensarijka i Zejneb." Poslanik, s.a.v.s., upita: "Koja od Zejneba?" Bilal odgovori: "Supruga Abdullaha." Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče:

لَهُمَا أَجْرَانِ أَجْرُ الْقَرَابَةِ وَأَجْرُ الصَّدَقَةِ

"Njima pripadaju dvije nagrade, nagrada za održavanje rodbinskih veza i nagrada za sadaku."

Samo što ovaj moralni motiv dolazi do izražaja u potpunoj slobodi kao što je poznato, jer obaveza izdržavanja stavljena na teret mužu, bratu i njima sličnim ne dozvoljava da do izražaja dođe moral, poput

darežljivosti i blagonaklonosti kod supruge koji je dužan da izdržava. Što se tiče šerijatske (islamske) obaveze na izdržavanje, da je Zakonodavac opteretio suprugu obavezom izdržavanja kuće ili na isto obavezao majku ili kćerku to bi bilo obavezivanje žene na izlazak iz kuće i traženje posla radi opskrbe. Ovakva situacija dovela bi ženu u brojne probleme u koje je došla zapadna žena kada je dužna obavljati na posao van kuće, što smo ranije detaljno objasnili.

Zaštita žene od upadanja u ovakve probleme, čija ozbiljnost je poznata čitaocima, nalagala je da ona bude obezbjeđena u svakoj situaciji po pitanju opskrbe koja joj dolazi kroz dostojanstven život koji može živjeti i biti smirena, jer je otac dužan da je izdržava, dok se on stara o njoj, zatim je isto dužan suprug kada pređe u bračni život. Ukoliko žena, uprkos tome, poželi da radi i stiče opskrbu, zarađuje novac ili dadne svoj doprinos u nekim aktivnostima, naći će mnoge otvorene puteve koji su u islamu dozvoljeni netjerajući je da se bavi neprikladnim poslovima, ili da je potreba natjera na izlaženje i odsustvovanje od kuće, čime ostavlja svoje dužnosti odgoja djece i brige o svome suprugu kao što je to slučaj u zapadnim društvima.

Dakle, Šerijat je pružio ženi ekonomsku slobodu kada joj je otvorio put za dostojanstven i častan rad. Istovremeno Šerijat pruža ženi slobodu izbora da li da radi ili ne, te da može izabrati onu vrstu posla koja joj više priliči i odgovara njenom dostojanstvu, jer garantuje ženi dostojanstveno izdržavanje bilo da je kćerka ili supruge. Zapad je, pod parolom ekonomske slobode, ženu učinio radnikom koji mora obavljati sve one poslove kojima je obavezan bez obzira odgovara li joj taj posao ili ne. Nakon toga žena se pod istom ovom parolom tjera da napusti svoju kuću svako jutro ostavljajući svoju djecu i nužne poslove u kući. Pri tom joj se ne daje bilo kakva sloboda da izabere ono što je bitnije i važnije u njenom životu.

Potpuna i dvostruka sloboda koju Šerijat pruža ženi jedino se mogla ostvariti kroz obavezivanje muža, a ne nje, na mehr koji joj daje, stalno

izdržavanje koje dobija ona i njena djeca, te da ima slobodu da radi njoj odgovarajuće poslove ukoliko to želi, naravno kroz skalu prioriteta u odnosu na sve poslove i zadaće koje ona nosi. Ovo je razlog koji dovodi do nasljeđivanja muške djece onoliko koliko dvije ženske osobe, kada među djecom nasljednicima bude i jednih i drugih, da bi se pravedno odnosilo prema svima njima.

Kada pređemo preko ove određene situacije, koja se vezuje za nasljeđivanje djece, muški i ženski nasljednici u drugim situacijama imaju jednak udio u nasljedstvu za šta smo naveli brojne primjere.

Čudim se nakon ovoga onome koji zanemaruje vrijednost Šerijata u onome što propisuje ženi dajući joj time njeno dostojanstvo, slobodu i štiteći njena prava i ženstvenost. Ukoliko je potrebno, u ovom zanemarivanju, da se zaboravi ili da se pretvara da je zaboravio vrijednost Šerijata veoma lahko odglumi i predstavi se na taj način. Nakon toga zaboravi nesreću u kojoj je žena Zapada danas pod pritiskom bezobzirnih sistema kojim se žena pretvara u sluškinju i koji je tjeraju najužim putevima samo da dođe do zalogaja kojim preživljava, sa dostojanstvom ili bez njega. Ukoliko je potrebno, čak i njena ženstvenost se mora žrtvovati na tome putu. Zanemaruju zločin zapadnih sistema kojim je žena odvedena u ovu nesreću da bi ih dalje mogli hvaliti. Zanemaruju vrijednost Šerijata i onoga čime on garantuje slobodu i dostojanstvo ženi, štiti njenu ženstvenost da bi time imali bez ikakve poteškoće pravo da slijepo kritikuju i umanjuju vrijednost istog zakonodavstva. Svašta ima među Allahovim stvorenjima!

3. NEPOSLUŠNOST

PRIMJER I PROBLEMATIKA

Primjer za navedeno jeste da supruga bude neposlušna mužu, tako da izađe iz okvira njegovog zadovoljstva, bez ikakvog Islamom priznatog razloga. Problem u ovome jeste što Šerijat daje mužu pravo da liječi neposlušnost svoje supruge, dok supruzi ne daje pravo da liječi neposlušnost muža. Preciznije rečeno kada supruga izađe iz okvira zadovoljstva svoga muža, muž dobija pravo da liječi navedeno upotrebljavajući tri sredstva (načina) i to pazeći da ih upotrebljava postepeno i to sljedećim redoslijedom: najprije savjetom i govorom na blag način i umiljavanjem, zatim odvajanjem od nje u postelji, to znači da spava odvojeno od nje, a tek na kraju udarcem koji ne ozljeđuje, tj. više zastraši, nego li zaboli. Poznato je da mužu nije dozvoljeno da pređe preko prvog sredstva sve dok ga u potpunosti ne primjeni i vidi koliko ima koristi od njega, isto tako nije mu dozvoljeno da pređe preko drugog sredstva sve dok ne bude prisiljen da ga upotrijebi pa vidi da nema nikakve koristi.

Takođe je poznato da neposlušnost može doći i od muža tako što će u svom ophođenju prema ženi izaći izvan normi Šerijata, ali supruga ima pravo u takvoj situaciji da koristi prvo sredstvo protiv neposlušnosti, a to je savjet i govor. Ukoliko shvati da se ništa ne mijenja nema pravo koristiti drugo ili treće sredstvo protiv neposlušnosti svog muža.

Problem je, dakle, u tome što se ovim propisom ugrožava ravnopravnost između muškarca i žene, za koje smo kazali da ga Šerijat

potvrđuje i štiti, jer da se ravnopravnost uspostavlja i štiti onda bi oba supružnika imala pravo da liječe neposlušnost jedno prema drugom istim sredstvima između kojih je čak i udarac.

ŠTA SE DEŠAVA KADA SE "TRAŽENA" RAVNOPRAVNOST OSTVARI?

Prije nego li potvrdim ono što je jasno i očito, a to je da ravnopravnost muškarca i žene u dostojanstvu ne podrazumijeva podudarnost metoda kojim se štiti i brani dostojanstvo kako muškarca tako i žene, volio bih upitati: "Šta bi se desilo kada bi metode i sredstva kojim se štiti dostojanstvo muškarca i žene postali isti jer su u mjerilima Šerijata oni ravnopravni uživaoci ovog dostojanstva? Dakle, šta bi se desilo da je Zakonodavac, dž.š., dozvolio ženi da udari svoga muža kada on pogriješi u odnosu na nju kršeći Allahov zakon i propise, te žena u stvarnosti upotrijebi ovu 'nadležnost' kada vidi da savjetovanje i odvajanje u postelji ne daju nikakve rezultate?"

Svim ljudima je poznato, a kamoli Stvoritelju koji je u muškarce pohranio osobine muškosti, a u žene osobine ženstvenosti, da ukoliko bi žena udarila ili pokušala da udari svog neposlušnog muža u cilju odgoja u tom trenutku muškost u njegovom biću pretvorila bi se u zvijer koja želi da se sveti i naudi, a koju za razliku od zvijeri iz životinjskog svijeta ne zaustavljaju čak ni prirodni instikti. Svjetlo razuma se ugasi i muž nasrće na ženu u strašnoj srdžbi. Nekoliko trenutaka zatim žena je ili slomljena fizički ili više nije među živima. Dakle, rezultat je takav da je žena prinijela vlastiti život, u većini slučajeva, kao žrtvu za ravnopravnost, a ne za osnovu dostojanstva koju Allah, dž.š., daje potpuno ravnopravno muškarcu i ženi. Štaviše ona prinosi žrtvu radi ravnopravnosti u sredstvima kojima se dostojanstvo njih oboje štiti. Da li ovaj cilj koji je beznačajan zaslužuje da žena prinese vlastiti život kao žrtvu u njegovom ostvarivanju.

Odgovor koji je dao Šerijat jeste da neposlušan ili muž koji se loše ophodi prema supruzi mora dobiti zasluženu kaznu, ali da način na koji se to ostvaruje ne izloži njegovu suprugu bilo kakvoj opasnosti koja bi je mogla odvesti u neprijatne situacije. Jedini način koji garantuje ovakav odnos jeste da Šerijat postavi suca (kadiju) za zamjenika ženinog u ostvarivanju njenih prava i kažnjava na odgovarajući način muža za njihovo ugrožavanje. Kazna koju mu može izreći veoma često ne bude samo udaranje, već može biti različite zatvorske kazne i slično. Ovo je metod Šerijata u kažnjavanju onoga koji kaznu zaslužuje. Šerijat obavezuje sudske vlasti koje prate izvršni organi da ukoliko postoji osnovana sumnja da strana kojoj je učinjena nepravda nije u stanju da ostvari svoja prava ili je u stanju, ali bi je to odvelo u velike nevolje te bi osoba kojoj je učinjena nepravda bila prva koja se prži u vatri takvog pokušaja.

DA LI POSTOJI PROBLEM U SAMOM PROPISU UDARANJA?

Pojedini ljudi smatraju velikim to što Kur'an daje pravo mužu da udari svoju neposlušnu suprugu, iako to dolazi kao treće sredstvo, tj. nakon što se prođe kroz period savjetovanja i upućivanja, zatim kroz period u kojem se odvaja muž od supruge u postelji. Veoma često oni koji osporavaju ovo pravo, koje Kur'an daje mužu, uzimaju isto za oslonac u svojim napadima na Islam i njegov odnos prema ženi. Kakva je, dakle, istina u svemu ovome?

Moramo znati da je Šerijat odredio ovu vrstu kazne i za supruga i suprugu, ukoliko se desi ono što je valjan povod za kaznu, dakle, nije predviđena samo za suprugu. Šerijat pravi razliku jedino u načinu primjene, tako da kada daje pravo mužu da provede ovu mjeru prema supruzi, uz sve norme i uvjete koje mora ispuniti, daje pravo i sudiji (kadiji) da provede kaznu i u strožijem obliku prema mužu takođe uz norme i uvjete koji se moraju ispuniti. Razlog za ovu razliku smo ranije objasnili.

I za muža i za ženu slijedi ista kazna. Jedina je razlika u načinu na koji se ova ravnopravnost ostvaruje između njih.

Kakav je onda problem da postoje kazne koje se propisuju i za muškarca i za ženu, obzirom da se oboje izlažu određenim djelima koja kaznu iziskuju od zločina i prijestupa? Ima li na svijetu društvo koje u svojim zatvorima nema žene pored zatvora u kojim su muškarci? Štaviše ima li u čitavom svijetu država ili zemlja koja kaznene mjere izriče isključivo muškarcima a ne ženama, kada je poznato da i jedni i drugi mogu izazvati ili učiniti djela koja takve mjere iziskuju?

Zatim, moramo znati da kazna udaranjem bez obzira izvršavala se nad muškarcem ili ženom, nije usmjerena njihovom ljudskom dostojanstvu kao ponižavanje ili nepravda, već usmjerena ka nepravilnostima i prijestupima koji su ponizili ljudsko dostojanstvo neposlušnog muža ili neposlušne supruge.

Pogledaj kako Kur'an naređuje mužu da razgovara sa svojom suprugom, savjetuje se i upućuje što predstavlja najhumaniji i najbolji metod za rješavanje problema koji mogu doći sa obje strane. Zatim, pogledaj kako mu Kur'an naređuje da podstakne njenu ljudskost, kada razgovor ne dadne rezultate, odvajanjem koje je po svemu posebno jer više sliči udvaranju, nego li ljutini. Odvajanje u postelji u samoj postelji supružnika tako da se nastavlja njihovo sastajanje i razgovor uprkos svemu. Nakon toga, ukoliko se njena ljudskost ne mogne podstaknuti i prevagne uticaj prijestupa koji ugrožavaju njeno dostojanstvo, u tome trenutku dolazi udarac koji je nikako ne smije povrijediti fizički, već zaustavlja njen prijestup u nastojanju da se zaštiti njeno dostojanstvo koje je poraženo i pogaženo pred silinom prijestupa.

Onaj koji uporno nastavi pružati svoj jezik kritikujući ove postepene metode u liječenju neposlušnosti ili moralnih nepravilnosti u koje može upasti bilo koja žena, kao što može i bilo koji muškarac, dužan je da promisli o situaciji koju Kur'an liječi i to u potpunosti prije nego li uzme za cilj svojim praznim i beznačajnim kritikama.

Situacija koju Kur'an propisuje u ovim razdobljima liječenja su:

Prvo: Situacija u kojoj supruga izlazi iz okvira ljudske saradnje sa svojim suprugom koja je nužna i ostvaruje se samo kroz međusobno savjetovanje i pokornost (poslušnost). Dakle, ne radi se o prizoru slomljene supruge u vatri suprugove nepravde i nasilja, pa je prisiljena da bude neposlušna jer mora štititi svoja prava i dostojanstvo.

Drugo: Situacija je takva da žena ne samo što je neposlušna, već odbacuje i gazi metod razgovora i međusobnog savjetovanja što uporno nastavlja činiti i dok muž nastoji ustrajati u razgovoru i u savjetovanju, rješavajući tako problem.

Treće: Situacija je takva da supruga uporno odbija prihvatiti princip međusobne saradnje i zadovoljstva, iako muž pokušava pobuditi njene osjećaje i upotrijebiti snagu nagona, pa u toku dana biva ljubazan, a u noćima se odvaja od nje u postelji. U ovakvoj situaciji kada se dođe do ovakvog odnosa, Kur'an dozvoljava da se supruga liječi udarcem koji zastrašuje, a ne povređuje. Da li vidiš u ovom lijeku udar na ženino dostojanstvo ili poniženje njene ljudskosti, ili vidiš pomaganje ženinom dostojanstvu, ljudskosti i suprotstavljanje niskim prijestupima koji su ugušili njenu ljudskost. Jer je kazna podjednaka, primjenjuje se i na muškarca i na ženu kada se prijestupi pojave, a druga sredstva liječenja ne pomognu bez obzira na stranu koja je zadužena za izvršavanje.

Ali šta je sa problemom udaranja žene na Zapadu? Tamo, gdje se prijestup očituje u osobi koja udara, dok se srušeno ljudsko dostojanstvo očituje u ženi koju stižu udarci i kazna? Ono što se u našoj vjeri kažnjava u ličnosti žene jesu njeni prijestupi i ustrajnost u njima koja prelazi sve mjere, tako da se to u kućama muslimana rijetko dešava. Dok se na Zapadu u ličnosti žene kažnjava njena ljudskost koja počiva u njoj i ne traži ništa više od svoga prava, zbog toga se ovaj problem prošlosti širi i umnožava. Sjećam se izvještaja koji kaže: "U Sjedinjenim Američkim državama svakih dvanaest sekundi žena biva fizički napadnuta do te mjere da je izložena teškim tjelesnim povredama pa i smrti."

Supruga muslimanka koja živi u muslimanskoj kući sa mužem muslimanom njen Islam joj u osnovi neće dozvoliti da upadne u neposluh, pa ukoliko joj se to i desi zbog neke prolazne srdžbe i uznemirenosti brzo će se vratiti, kajući se Allahu, dž.š., već u prvom stepenu liječenja (savjetu i razgovoru). Njeno pridržavanje Islama neće joj dozvoliti da ustraje u neposluhu do drugog stepena liječenja (odvajanja u postelji) u bilo kojoj situaciji.

Muž musliman koji živi sa svojom suprugom muslimankom nikada neće načiniti prijestup u svom odnosu prema njoj, udarcem ili psovkom čak ukoliko supruga nešto pogriješi ili bude neposlušna. Njihovo pridržavanje Islama, kod supruga i supruge, čini štit koji spriječava bilo kakvu nepravdu ili prijestup koji bi mogli učiniti u odnosu na pravo drugog, iako se može desiti da na kratko vrijeme do toga i dođe. Muslimanske kuće su najbolji i najočitiji dokaz naše tvrdnje.

Što se tiče drugih kuća, posljedice prijestupa u njima one same snose. Najčudnije je to, što je svim ljudima poznato, da se oni ljudi koji se pretvaraju da ljubomorno štite ženu i njena prava tako što vrijeđaju Islam i smatraju sramotnim ajet o neposlušnosti u kojem se spominje udarac. Naravno, oni najbrže pristupaju uznemiravanju svojih supruga i najdužih su ruku kad treba udariti ili ošamariti. Na pameti su mi mnoga imena i bolne priče, ali je Allah, dž.š., naredio da se sramote pokrivaju.

4. VIŠEŽENSTVO (POLIGAMIJA)

Ovo je takođe jedno od najistaknutijih pitanja koje koriste oni koji izmišljaju laži na Islam u svome pretvaranju da su ljubomorni zaštitnici žene i njenih prava. Kod njih je ovo pitanje veliki dokaz patnje u kojoj je žena u islamskim društvima i njene neravnopravnosti u odnosu na muškarca. Da li je istina ovo što tvrde?

KORISTI I ZAKON SKALE PRIORITETA

Poznato je da osnovu svih propisa islamskog zakonodavstva predstavljaju upravo interesi ljudi i sve ono što oni podrazumijevaju. Takođe je poznato da su koristi i štete međusobno povezane ili uvjetovane, te da su koristi i štete različitih važnosti i opasnosti.

Pogledaj alkohol (opojna pića) i kocku kako ih Allah, dž.š., opisuje:

قُلْ فِيهِمَا إِتْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ

"...Reci: Oni donose veliku štetu, a i neku korist ljudima..." (El-Bekare 219), zatim zar ne misliš da je interes života važniji i opasniji od interesa potomstva ili imetka, te da se nužne stvari bez kojih život, razum ili imetak ne mogu ostvariti bitnije od samo potrebnih ili lijepih stvari (dakle koje nisu nužne), a koje prethodno spomenuti interesi iziskuju? Na toj osnovi Allah, dž.š., je odredio da čovjek ne može dobiti

na ovome svijetu od uživanja i naslađivanja, a da to ne bude pomiješano sa većim ili manjim teretom ili obavezama. Takođe je Njegova, dž.š., volja da se suština koristi razlikuje u značaju ili potrebi ljudi prema njima.

Na koji način, a situacija je ovakva, da se ljudski interesi učine osnovom za propisivanje zakona i normi. Jedini način jeste poredak koji je Allah, dž.š., propisao za koristi i štete, shodno važnosti i potrebi te u skladu sa jačinom uticaja koji interesi i štete mogu imati u uzajamnom odnosu. U Šerijatu ovakav princip naziva se skalom prioriteta. Ovo pravilo se nameće u oblasti primjene u odnosu na većinu islamskih (šerijatskih) propisa, mogli bi kazati na sve od tih propisa. Kada se Šerijatom priznata korist iz nivoa potrebnog sukobi sa Šerijatom priznatim interesom iz nivoa nužnog žrtvovati se mora potrebno da bi se ostvarilo nužno. Kada musliman vidi sebe između dva izbora, gdje trećeg nema, ili da učini prijestup koji povlači negativne posljedice u odnosu na korisno ili da učini prijestup koji povlači negativne posljedice u odnosu na potrebno ili nužno dužan je da se udalji od većeg prijestupa koji utiče na ono što je nužno čak ukoliko mora učiniti prijestup koji je manji od prvoga.

Ono što je očito i jasno jeste da Allah, dž.š., propisuje brak kao garanciju očuvanja nužnoga, a to je opstanak ljudske vrste. U obavezivanju čovjeka na odgovornost građenja porodice i podizanja mladih jeste vezivanje generacija jednih sa drugima kroz brigu generacije koja postoji za generaciju koja dolazi i nasljeđuje. Možemo kazati da se oba bračna druga trebaju posvetiti jedno drugom nastojeći unijeti sreću u vlastiti život. Ali Šerijat u obzir uzima mogućnost da postoji situacija ili razlozi koji muža sprečavaju da se zadovolji samo jednom suprugom. Nema među ljudima onih koji negiraju ili se raspravljaju o postojanju ovih razloga u mnogim situacijama, bez obzira na njihovu vrstu, što se jasno vidi na Zapadu gdje u životima mnogih muškaraca vlada mnogo više nego u islamskim društvima.

Allah, dž.š., kada je obavezao Svoje robove na pridržavanje Šerijata učinio je to s potpunim znanjem da ljudi čine greške i prijestupe, te da nikada neće postati melec koji se karakteriše negriješanjem i uzvišenošću iznad grijeha i greški.

Dakle, obzirom na mogućnost postojanja ovih uzroka muž se može naći u situaciji da bira između dvije mogućnosti gdje treće nema, ili da se strpi i ostane posvećen svojoj prvoj supruzi uprkos uzroku koji mu otežava položaj ili da posrne i poćini nevaljalštinu i blud. Obzirom da je ovaj muž ljudsko biće izložen je ćinjenju zabranjenih djela koja uvode u vatru, a nije melek koji ne griješići. Izbor koji je preovladavajućići, u odnosima stvarnosti i koji se namećiće, jeste druga mogućnost, a to znaći posrtanje u nevaljalštinu, šćtaviše, nevaljalšćtine. Ovdje nastupa primjena pravila i principa skale prioriteta u odnosu na zašćtitu interesa i udaljavanje od šćteta.

Šćerijat odrećduje u slućčaju kada se supruzi mora prikljuććiti druga žena, obzirom na situaciju u kojoj je muž, da se i druga suprug a uvede u okvire braćnog ugovora da bi od toga momenta snosio sve odgovornosti koje snosi muž u odnosu na suprug u, mehr, izdržavanje i smještaj te da se muž obaveže da ćće u potpunosti provoditi pravednost izmećđu suprug a u vremenu provedenom s njima, izdržavanju i odnosu. Takode se muž obavezuje da ćće voditi brigu o djeci druge supruge kao što vodi brigu o djeci svoje prve supruge. Dakle, Šćerijat odrećduje pravila obzirom da je druga mogućnost kojoj muž moćže pristupiti urećđena i precizirana normama i pravilima na koje se obavezuje muž. Skala prioriteta dozvoljava, u ovakvoj situaciji, da se izabere druga, a ne prva mogućnost.

Nasuprot tome, Zapad otvara muću vrata višćeženstva, ne postavljajućići odrećđene granice, niti ga obavezuje na bilo kakve norme, niti ga ograniććava u okvire mjerila pravednosti. Istovremeno Šćerijat otvara vrata višćeženstvu sa precizno odrećđenom mjerom, te obavezuje muću na teške obaveze i precizno pridržavanje mjerila pravednosti u boravljenju, izdržavanju, smještaju i odnosu.

Postoji li razumom obdaren čovjek koji se usuđuje kazati: "Ukoliko muškarac ima potrebu za još jednom ženom, neka onda zadovoljava svoje strasti onako kako želi i neka uživa i zadovoljava se ne snoseći bilo kakav teret ili obaveze, te ne preuzimajući ikakve obaveze iz te veze." Ovo je po njima naprednije i civilizovanije, nego da se ovo ograniči humanim i pravednim normama ili da se slijedi pravilo: "Snosi se manja šteta da bi se izbjegla veća šteta." i pravilo: "Nužda se mjeri prema svojoj težini."

ŠTA MISLE PRISTALICE DRUGE LOGIKE

Ovo ne razumije Zapad, a zato postoje dva razloga.

Prvi razlog je to da pogled zapadnog sistema na ono što mi zovemo "blud" jeste drugačiji, štaviše sučeljava se sa pogledom Šerijata. Seksualna potreba se kod ljudi može zadovoljiti bilo kojim putem dokle god su partneri zadovoljni, kako to kažu običaji Zapada, a samim tim i zapadni sistem, ali brak i gradnja porodice i dalje ostaju najbolji ili najpriznatiji odnos. Bez obzira koliko nevaljalština zvana "blud" donese sa sobom od posljedica i tragedija kako za društvo, tako i zdravlje i moral, uvijek instikti i nagoni ostaju preovladavajući u praktičnoj stvarnosti unatoč svemu. Shodno tome skala prioriteta i njihov uticaj gotovo u potpunosti ne postoji na Zapadu. Što se tiče Šerijata, njegovi propisi su vezani za opće ljudske interese koji se svode na: vjeru, život, razum, potomstvo i imetak. Shodno ovom poretku nije u stanju da gleda razvrat zvani "blud" kroz posljedice i tragedije koje iz nje proizilaze, izjednačavajući to sa spolnom vezom precizno uređenom pravilima braka i svega onoga što brak podrazumijeva, i da to oboje vrednuje onako kako nalaže pravilo skale prioriteta u odnosu na koristi i štete.

Drugi razlog je da sam muž, u zakonskom i društvenom značenju, nastoji u zapadnim društvima, poput američkog društva, da bračnu vezu

pretvori u neformalnu vezu između muškarca i žene, dakle zamjena za brak. Veoma lahko ćeš primijetiti da se ova veza u svome napredovanju ne širi, već štaviše dolazi na mjesto bračnog odnosa posebice među mladim generacijama. Nema sumnje da se mahana pretvara u vrlinu u očima mnogih ljudi kada se vrline spuste na njen nivo, pa tako i kod onih koji ne razumiju vrijednost stvari osim po njihovim suprotnostima.

Bilo kakva veza između mladića i djevojke kada zauzme mjesto koje pripada braku u njihovim životima, spušta svaku vezu između njih na ništavan nivo na kojem je i ta njihova veza koja je uzela mjesto braka. Kakva je razlika između prethodne veze između dvoje i one veze koja slijedi između jednog od njih dvoje, ili veze koju će njih dvoje uspostaviti nakon raskida, sa nekim drugim. Ukoliko je prva veza koja je došla na mjesto braka i uzela njegovu svetost i druga bi trebala da dobije istu vrijednost i značaj. Ovo je razlog što mnoge partnerice otkrivaju kako njihovi partneri imaju istu vezu sa drugim djevojkama, te ne osjećaju uznemirenost zbog toga niti u tome vide nešto loše. To otkriva opsežna studija o seksualnim vezama u SAD koju je proveo i objavio Centar za spolna istraživanja Kenzi prije nekoliko godina. Centar je proveo anketu među velikim brojem djevojaka, a pitanje je glasilo: "Kako bi reagovala da saznaš da tvoj momak ima spolni odnos sa drugom djevojkom?" Nekih šest procenata od njih odgovorilo je da više voli da ovu vezu okonča raskidom, deset procenata je odgovorilo da bi ostale u kontaktu, ali ne bi gledale na njihovu vezu kao nešto što postoji. Trideset tri procenta ovih anketiranih djevojaka odgovorilo je da bi ostale u vezi, ali bi ono što su čule postalo izvorom uznemiravanja, dok ostalih pedeset jedan procenat anketiranih odgovaraju: "Ostali bi u vezi i to nije nikakav problem."⁵⁵ Logičnost ovoga stava koji, kao što vidiš, predstavlja stav većine djevojaka, utemeljena je na srozavanju braka na nivo bluda koji obje strane prihvataju, a nije utemeljena na dizanju bluda na nivo svete i uređene bračne veze.

⁵⁵ Pogledaj časopis "El-Kifah-u-l-arebi" broj 776 / 14.6.1993.g.

Obzirom da Šerijat zabranjuje i odbacuje blud, zbog niza negativnosti i tragedija koji dolaze kao njegova posljedica, tako i pretvaranje bračne veze u slobodnu vezu, tj. stalni blud, ovaj stav Šerijata ne mijenja niti daje opravdanje za sve negativne posljedice ovakvih veza koje se uveliko vide.

Što se tiče Zapada, upravo Amerika predstavlja najbolji obrazac njegovog metoda i stvarnosti, na dodatne veze tj. seksualne avanture u koje ulazi muž izvan bračne ili partnerske postelje se gleda kao na nešto što ima ista opravdanja kao i bračna veza ili stalna partnerska veza koja dolazi na mjesto bračne veze.

Posljedice ovakvog pogleda se očituju u muškarčevom prelaženju svih granica u samozadovoljavanju i uništavanje svega što se zove dostojanstvo, red i bezbjednost pa čak i društvena čistoća, sve u cilju vlastitih prohtjeva. Sve što bi se moglo nazvati pravima žene u društvu, počevši od sigurnosti njenog života preko njenog uživanja u slobodi i staranju o njenoj ljudskosti pa sve do zaštite njenog zdravlja biva uništeno.

Zapadni sistem ne zadovoljava se time da veza između para zauzme mjesto bračne zajednice, već su svi ostali seksualni prijestupi dignuti na nivo veze para koja je već zauzela mjesto bračne zajednice. Takođe direktno je objavio da u zapadnom sistemu ostale vrste seksualnih avantura koje se mogu desiti u društvu imaju isti status kao i onaj odnos koji postoji između muža i supruge u braku.

Od posljedica ove objave, koju su pozdravili zagovornici "slobodnih" seksualnih veza, bile su mnoge tragedije kao proizvod nasilja, otmica, silovanja i različitih bolesti naročito zaraznih. Sve ovo se posebice obrušilo na žene i djevojke, jer oni koji se u većini slučajeva upuštaju u ovakve avanture su upravo muškarci.

Studije i analize koje provode institucije, štampa, zavodi za zdravstvo, kulturu i društvo u Americi govore o strašnim nesrećama koje su posljedice onoga što se naziva danas "seksualna poremećenost"

na različitim nivoima i mjestima počev od radnog mjesta, firmi, univerziteta i sl.

Mnoge žene u ovim studijama govore o svojim uništenim budućnostima na radnim mjestima samo zato što su odbile da se odazovu pozivima na spolni odnos njihovih pretpostavljenih i šefova jer su bile izložene poniženju i osveti jer su pružile otpor. Neke od njih često su razmišljale o samoubistvu.

Postalo je poznato nakon ovih studija da veliki broj djevojaka napušta visoko obrazovanje iz straha od silovanja koje doživi ili se uspije spasiti blizu dvadeset pet procenata od studentica.

U posljednjem periodu američka vlada je objavila da je nacionalni centar za bolesti zabilježio porast broja oboljelih od spolnih bolesti te da se broj povećava svake godine u prosjeku 15 miliona slučajeva. Sida ne predstavlja jedinu spolnu bolest već je samo jedna od mnogih spolnih bolesti.⁵⁶

Čudno je da među autorima i istraživačima na Zapadu postoje oni koji se pitaju o razlogu upadanja u seksualnu groznicu te o razlogu velikog rasta procenta silovanja, drugih seksualnih prijestupa i nasilja. Oni smatraju da bi mješovita, slobodna i otvorena društva poput zapadnih trebala biti daleko od bolesti koje vladaju u njima.

Što se tiče nas koji vezujemo rezultate za uzroke, ne možemo se nikako čuditi ovoj pojavi koja nas zaprepašćuje. Ipak, vidimo je kao razumom očekivanu reakciju na uništavanje svetosti braka i njegovo zamjenjivanje "stalnim vezama". Zatim zbog posmatranja seksualnih prijestupa koji se šire izvan kuće u kojoj postoji "stalna veza" kao da su na nivou i potpuno jednaki "stalnoj vezi".

Štiteći ljudsko društvo da ne upadne u ovu vrstu uništavajuće seksualne groznice, Šerijat je odlučno odredio da brak bude jedino gdje je spolni odnos dozvoljen i da društvo ne smije zažmiriti pred ovom istinom, niti ikada smije učiniti ono što se naziva "stalna veza" zamjenom za brak. Ne smije to učiniti jer bi takav odnos mogao

⁵⁶ Pogledaj analizu koju je objavio časopis "El-Kifahu-l-arebi" br. 776 pod naslovom „Seks, američki problem broj jedan“.

nadmašiti bračnu vezu pa da se kao posljedice toga pojave druge vrste seksualnih prijestupa koje će onda uzeti mjesto onih "stalnih veza" ili će isti prijestupi biti tretirani kao nešto jednako tim "stalnim vezama".

Ukoliko više od pedeset procenata anketiranih djevojaka i žena odgovara na pitanje: "Kako bi reagovala da saznaš da tvoj momak ima spolni odnos sa drugom djevojkom"; "Ostali bi u vezi i to nije nikakav problem..." Ovakav odgovor daje najveće razumno opravdanje Šerijatu kada uvjerava suprugu, kroz obavezivanje na norme i odgovornosti te kroz metod pravednosti, kojeg muž mora poštovati, da i ona kaže za svoga muža koji se želi oženiti: "Ostaćemo u braku i to nije problem."

Razlika između dva stava jeste, ta da je izjednačavanje "stalne veze" unutar jedne kuće sa seksualnim prijestupima izvan nje doveo do strašnih tragedija koje su obuhvatile zapadna društva i odvela ih na put uništenja, dok u istovremeno izjednačavanjem između prvog braka i drugog u okvirima primjernog, normiranog i bračnog života, štiti se društvo od upadanja u tragedije i zaustavlja se pojava koja se na Zapadu naziva "seksualna poremećenost" ili "groznica".

Uprkos velikoj razlici koja je očita između ova dva izjednačavanja, među ljudima ima onih koji smišljeno opravdavaju "stalne veze" i prilježnice sa stotinama opravdanja, dok izjednačavanju kojeg propisuje Allah, dž.š., između prve i druge supruge, uz sve norme i propise ne daju nijedno opravdanje.

Neka znaju oni koji tako rade da svako opravdanje onih koji izjednačavaju "stalnu vezu" i spolni odnos izvan te veze isključivo žele i traže zabavu i uživanje za jednu noć, štaviše jedan sat. Nakon toga će nastupiti tragedije i uništenje. Opravdanje Šerijata jeste to da ne želi da društvo postane puno odbačenih žena i djece. Ne želi da se prijatna i slaba žena pod nepravdom i nasiljem muškarca, pokvarenjaka i tragaoca isključivo za vlastitim zadovoljstvom pretvori u objekat njegovog zadovoljavanja vlastitih strasti. Ne želi da spolni čin kojim je Allah, dž.š., dao svetost kroz brak spusti na nivo bolesti koja truje okolinu šireći smrt i uništenje.

O ovoj temi čitao sam tekst svoga prijatelja, rahmetli šejha Muhameda el-Gazalija u njegovoj divnoj knjizi: "Umjetnost zikra (spominjanja Allaha, dž.š.) i dove kod Pečata vjerovjesnika" što ne želim pomutiti bilo kakvim skraćivanjem ili obradom, pa prenosim tekst koji nosi autorove intelektualne i duhovne kvalitete: "Islam dozvoljava brak, čini ga jednostavnim i daje mu status djela kojim se približava Allahu, dž.š." Kada su muškarčeve moralne vrijednosti dovoljno jake da su garant spokojnosti, Islam dozvoljava takvom muškarcu višeženstvo, u suprotnosti mu zabranjuje.

Čudno je da zapadni svijet diže buku oko učenja Islama i vatrenim jezicima nastoji ih osuditi, ali je čudnije da isti ovaj svijet gradi odnose između spolova na zastrašujućem neredu i anarhiji. Djeca koja se začnu na vanbračnim posteljama gotovo su postala jednaka onoj djeci čije se porijeklo zna, naročito u pojedinim dijelovima zapadnog svijeta. Što se tiče višeženstva, muškarčevo prelaženje granica toleriše se iako se radi o velikom broju žena. Supruga bivšeg američkog predsjednika Kenedija je izjavila kako je njen suprug imao preko stotinu ljubavnica prilježnica. Vođe na Zapadu, a ne kraljevi čednost mogu pogaziti na stotine puta.

Zaista, čudno je da muškarac može imati vojsku prilježnica bez problema, a kada ima nekoliko supruga, unutar čvrstih moralnih bedema, odmah biva doveden na optuženičku klupu. Istovremeno vođe na Zapadu i poznati političari mogu u bludničenju pregaziti sve norme. Uz svu njihovu pokvarenost i nepovjerljivost, ipak, ostaju velikani čiju veličinu niko ne smije napasti.

Profesor Enis Mensur u jednom svom članku⁵⁷ piše: "Nije čudno da se u Francuskoj objavi knjiga o lavu francuske političke scene, Džordžu Klemenson (1841-1929) koji je vodio strahovite političke bitke, uspjevši da pobijedi društvo. Bio je u stanju da vodi razgovor sa dvadeset ljudi o dvadeset različitih tema istovremeno. Niko nije mogao zamisliti da je ovaj čovjek imao blizu osam stotina prilježnica ili ljubavnica, od kojih je četrdeset sa njim imalo potomstvo. Šta misliš koliko je komunista od

⁵⁷ "Al-Ahram" 13/9/1979 g., (poznata egipatska novina op.prev.).

djece ovog vuka i njegovog potomstva?!" Dalje autor veli: "Ali kada je saznao da ga je njegova supruga, inače Amerikanka prevarila, izbacio ju je iz kuće u spavaćici u pola noći! Čudimo se i pitamo: 'Kako može muškarac zabraniti drugima ono što je dozvolio sam sebi?' "

Autor završava komentarom: "Klemenso, poput drugih vukova u ljudskom obliku, najviše ponižava i nipodaštava ženu. Niko nikada nije rekao o ženi gore nego što je on govorio, kako na bludničkoj postelji tako i na bolesničkoj postelji pred svoju smrt. Uprkos tome, pomoćnik ministra odbrane Francuske objavljuje knjigu o njemu. Vođe zapadnog svijeta smatraju ga vrhunskim političarem i vođom. Zbog čega? Zato što je bludničio, a nije se ženio!"

Poslanik Islama, s.a.v.s., uzdigao je brak na uzvišeno mjesto. Brak u Islamu nije zloupotrebljivanje slabe ženske osobe, već je slobodni ugovor koji počinje i traje uz Allahovu, dž.š., dozvolu i zaštitu. Na oprosnom hadžu, kada se Allahov Poslanik s.a.v.s. posljednji put obratio muslimanima i muslimankama njegove riječi bile su:

اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا فَإِنَّهُنَّ عَوَانٌ عِنْدَكُمْ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانٍ وَاللَّهُ وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ
بِكَلِمَةِ اللَّهِ إِنَّ لَكُمْ عَلَيْهِنَّ حَقًّا وَلَهُنَّ عَلَيْكُمْ حَقًّا

"Bojte se Allaha u ophođenju prema ženama, uzeli ste ih za supruge kao povjerenu stvar (emanet) od Allaha, dž.š., njihova stidna mjesta postala su vam dozvoljena jer ste ih Allahovom riječju ojenčavali."

Ovaj ugovor ima svoju materijalnu i duhovnu prirodu, ovosvjetsku i dimenziju budućeg svijeta, te kuća koja se na ovoj osnovi gradi mora biti ispunjena smirenošću, ljubavlju i samilošu. Ovaj ugovor je društvene prirode tako da pruža ljudskom napretku čistoću i upućenost.⁵⁸

* * *

⁵⁸ Umjetnost zikra i dove kod Pečata vjerovjesnika, str. 49-51.

KADA SE PROPIS VIŠEŽENSTVA PROVODI

Pored ovoga Zakonodavac, dž.š., ograničava propisano ili dozvoljeno višeženstvo velikim brojem teških uvjeta od kojih smo neke spominjali. Jedan od uvjeta jeste da muž ima zasebni smještaj za obje supruge koji mora biti odgovarajući, zatim je dužan da potpuno jednako izdržava obje supruge, te da podjednako boravi sa svakom od njih. Muž je, takođe, dužan jednako se ophoditi prema suprugama u šta ulazi razgovor, vedrost i različita ponašanja kojim se život pretvara u radost. Mudrost u navedenom jeste da pravednost prevagne u vezi muža i njegovih dviju suprugama u odnosu na ljubomoru koja bi trebala rasti između njih, te da se suprugama uputi na pozitivno natjecanje u pridobijanju ljubavi muža tako da se u obje kuće širi sreća. Druga mudrost jeste da višeženstvu ne pristupi osim onaj kojeg na to navede nužda. Može se desiti da muž pati od okolnosti i povoda koji ga navode na činjenje bluda ili na razvod od prve žene i uništavanje porodične kuće i same porodice ukoliko ne uzme zamjenu koja se nema čime zamijeniti, a to je brak sa drugom suprugom.

Onaj koji želi da iskoristi višeženstvo, iz čiste strasti i raskoši bez ikakve stvarne potrebe, naći će se opterećen teškim teretom uvjeta izdržavanja i ophođenja tako da će svaka korist njegovoj raskoši nestati te će se probuditi iz snova koje je mislio ostvariti kroz "širenje" za koje nije bilo stvarne potrebe. Što se tiče onoga kojeg, nužda i želja da pobjegne od postupaka kojim se izaziva Allahova, dž.š., srdžba i kazna, navede na višeženstvo, taj muškarac će u stvarnoj potrebi postići ono što će mu olakšati uvjete koje treba ispuniti. On će se osjećati da mu je ispunjavanje ovih uvjeta mnogo lakše i bliže od nesreće u koju bi došao da je počinio nevaljalštinu i blud ili da je uništio porodičnu kuću i pokidao sve porodične veze.

Zbog ovoga procenat višeženstva u većini arapskih zemalja u posljednjih deset godina ne prelazi, prema statistici Organizacije arapskih zemalja, između sedam i deset na hiljadu brakova.

Nije potrebno objašnjavati da se ovdje govori o propisanom i dozvoljenom višeženstvu kojeg dozvoljava i opravdava zakonodavstvo Allaha, dž.š., te da se ne govori o prijestupima kojim se krše granice koje je Allah, dž.š., postavio iako se i to ponekad naziva višeženstvom.

Ovim želimo reći da Islam ne snosi odgovornost za tragedije koje neki izazovu kroz višeženstvo i koje se po svojoj opasnosti mogu porediti, u mjerilima Islama, sa činjenjem sramnih djela ili namjernim razvodom, poput onih koji se kroz višeženstvo nastoje udaljiti od svojih supruge koje su im dosadile. Odgovornost za ove nesreće jedino može snositi islamsko sudstvo čija je zadaća da takve zločince i prijestupnike kazni, a ne Islam koji dozvoljava višeženstvo kao štit i preventivu ovim nesrećama.

ZAŠTO ONDA NIJE DOZVOLJEN BRAK JEDNE ŽENE SA VIŠE MUŠKARACA

Među ljudima danas ima onih koji kada se suoče sa ovim jasnim razumskim dokazima koje smo spomenuli nastoje ili negirati i zanemariti govoreći: "Dobro, zbog čega Zakonodavac nije dozvolio, obzirom na istu nuždu koja je ranije bila razlogom dozvoljavanja poligamije (višeženstva), i poliandriju (brak jedne žene sa više muškaraca) takođe? Zar se žena poput muškarca ne izlaže nužnim potrebama koje se ne mogu, poput seksualnih potreba, zadovoljiti njenog muža?"

Pitamo se: "Da li je uživanje, u sistemu Šerijata u službi interesa ili je interes u službi uživanja?" Nema među nama onoga koji ne zna da je Allah, dž.š., ljudsko uživanje stavio u službu ljudskom interesu, a ne suprotno. Uživanje koje se dobije kroz bračni život u službi je

građenja porodice, užitak jedenja i pijenja je u službi zdravlja. Užitak koji daje spavanje jeste u službi nužnog obnavljanja snage potrebne za dalje aktivnosti. Da Allah, dž.š., nije u ove aktivnosti stavio užitak one bi se pretvorile u teške i naporene zadaće pa bi čovjeku brzo dosadile i nastojao bi pobjeći od njih. U tom trenutku se prekidaju sve veze između čovjeka i njegovih interesa. Porodica se ruši, zdravlje i snaga nestaju dok se nervi tope pod strašnim psihološkim pritiskom tako da se okreće od stvari nužnih za život i njegovo održavanje.

Dakle, uživanje u Allahovom, dž.š., zakonodavstvu mora podrediti interesu i svemu što on podrazumijeva, a nije interes taj koji se mora potčiniti uživanju i onome što podrazumijeva.

Na osnovu ovoga kažemo da ono što može trebati muškarcu od višeženstva, sa svim normama i pravilima koje smo spomenuli, nikako ne ugrožava interes porodice niti pravi pometnju u osnovi potomstva. Što se tiče onoga zbog čega bi ženi bilo potrebno da ima više muževa, ukoliko bi se to primijenilo u istom trenutku nestala bi porodica, a porodično stablo po kojem se poznaju potomci bilo bi uništeno, pored čega bi se raširile razne bolesti i psihološka poremećenja koja bi obuhvatila potomstvo i pokvarila veze između njih u ozbiljnoj mjeri.

Zamisli da stojiš ispred grupe djece koju pitaš o njihovim očevima, pa ti svako dijete odgovara ponosno i spokojno o vlastitom ocu, pa zatim pitaš njihove drugove koji se zbunjuju i ne znaju šta da odgovore. Na njihova lica dolazi izraz potištenosti, jer oni znaju samo majke koje su ih rodile. Zatim pomisli da se ovakva pojava raširi u društvu, te da psihička potištenost ostavi svoj utisak na veze između mladih pojedinaca jednih sa drugima. Zatim nemoj zaboraviti da ovaj opasni društveni nered dolazi kao posljedica dodatnog uživanja koje je bilo potrebno ženil!

Šerijat nije mogao prihvatiti ovaj obrnuti metod, niti može logika, na kojoj počiva, priznati da interesi ljudskog društva moraju biti žrtva uživanja pojedinaca. Sasvim suprotno mora zastupati, ponosno i

odlučno, drugi metod koji kaže da je uživanje žrtva i kurban koji se prinosi u cilju zaštite ljudskih interesa.

Filozofija Šerijata kaže sa punim pravom: "Štićenje ljudskih interesa imaće za plod uživanje kako pojedinca tako i društva uprkos nužnog žrtvovanja istog uživanja na početku jer bi briga o ljudskom uživanju bez pridavanja pažnje interesima dovela na kraju do uništavanja samog uživanja te bi se interesi i uživanja zajedno izgubili iz ljudskog života."⁵⁹ Pored toga Šerijat liječi nužnu potrebu žene u ovakvoj situaciji bez ikakvih neželjenih posljedica po društvo i njegove interese. Supruga koja se nađe u situaciji da se mora udati za drugog muškarca, a to će biti samo onda kada joj bude uskraćeno njeno prirodno pravo na spolno zadovoljstvo, ima pravo da traži razvod braka od muža koji joj nije mogao pružiti njeno prirodno pravo koje se dobija upravo kroz brak, a zatim se može udati za drugog muškarca. U svemu tome islamsko sudstvo će joj pružiti podršku i pomoć. Ovim se štiti ženi dozvoljeno pravo na uživanje a da se time ne ugrozi bilo kakav nužan interes društva. Lahko ćeš naći ovaj propis detaljno objašnjen na odgovarajućim mjestima u izvorima islamskog prava.⁶⁰

⁵⁹ Pogledaj poglavlje "Najvažnije karakteristike islamskog zakonodavstva" u autorovom djelu "Norme interesa u islamskom zakonodavstvu" str. 44.

⁶⁰ Pogledaj npr. "Nihajetu-l-muhtadž" od er-Remlija 6/305; "el-Mugni" od ibn Kudame 7/113-135 naći ćeš detalje ovog propisa.

5. RAZVOD BRAKA (ET-TALAK)

POSTOJEĆA RASPRAVA OKO RAZVODA I VJENČANOG DARA (MEHRA)

Među ljudima ima onih koji govore: "Gdje je ravnopravnost između muškarca i žene u kući u kojoj odluku o ženinom ostanku ili odlasku donosi muškarac?! Ukoliko je sretna u braku i želi nastaviti svoj život u njemu, lahko se može iznenaditi odlukom o razvodu braka iz neke muškarčeve želje ili prohtjeva koji se u njemu probudio. U takvoj situaciji ona odluku ne može promijeniti niti je odbiti. Ukoliko je, pak, nesretna u braku i želi ga iz nekog razloga okončati da bi se mogla preudati, neće naći ništa drugo ispred sebe osim strpljenja i podnošenja života u kojem nema pravo na nikakvu odluku!!" Ovo govore pojedinci koji optužuju Zakonodavca, dž.š., da je pristrasan i naklonjen muškarcu u okvirima odnosa koji postoje u bračnom životu. Propisivanje razvoda braka koji se stavlja u ruke muškarca najbolji je prikaz ove pristrasnosti. Čudna je vrsta ljudi koja razmišlja na ovaj način! Vide prizor koji tumače kao Allahovu, dž.š., pristrasnost muškarcu kada je u pitanju razvod, a ne vide prizor pristrasnosti ženi kada se radi o izdržavanju i mehru!

Osoba koja traži prizore pristrasnosti u bračnom životu, lahko će naći prizor koji će to sadržavati šta više jasno ukazivati na prisutnost pristrasnosti naročito ukoliko zastane pred sistemom izdržavanja ili razmisli o mehru. Neće biti ništa teže uočiti ovu pristrasnost od one koja se uočava u razvodu braka. Jedina razlika je u tome što je u prvom slučaju pristrasnost bila usmjerena ženi, a u drugom muškarcu. Ovo

kažemo ukoliko se može uopće upotrebljavati riječ pristrasnost koju ovdje koristimo da bi se približilo razumijevanju i poimanju.

U Šerijatu pitanje razvoda braka je u čvrstoj i direktnoj vezi sa pitanjima izdržavanja i mehra. Kada ovo primjetimo onda ćemo shvatiti da je ova direktna i čvrsta veza između njih, upravo, izvor preciznih značenja ravnopravnosti između supružnika ili između muškarca i žene.

Razvod braka, sa jedne, i izdržavanje i mehr, sa druge, predstavlja dva tasa jedne te iste vage. Da li si vidio razumom obdarenog čovjeka da gleda na vagu isključivo kroz jedan tas, zatim propisuje norme i propise kroz ovaj pogrešan pogled i predstavu?!

Pogledaj istančanu vezu koju je Allah, dž.š., uspostavio između izdržavanja i mehra u kojima prednost dobija žena i razvoda braka u kojem prednost dobija muškarac, oboje od Allaha, dž.š., kako bi to voljeli kazati oni kojima se osladila ova optužba.

Allah, dž.š., je od razvoda braka učinio dobitak podaren muškarcu i vezao ga za izdržavanje i mehr koji su muškarcu veliki teret. Nasuprot tome Allah, dž.š., određuje izdržavanje i mehr kao dobitak ženi i povezuje ih sa razvodom braka u kojem je određeni teret za nju. Smisao toga je da žena nosi teret kada je u pitanju razvod braka, ali zauzvrat dobija svoj mehr prilikom vjenčanja i drugi mehr koji se naziva "odgođeni" i daje se u slučaju razvoda braka u potpunosti. Muž snosi teret svega toga, ali zauzvrat dobija pravo na razvod braka. Gdje je, dakle, prizor neravnopravnosti ili njena suština u ovoj jednakoj vezi?

Ali među ljudima ima onih koji ovo različito posmatraju i gledaju na njih kao na dvije potpuno različite stvari! Dobro, ali zbog čega se odabire razvod braka za objekat pogleda da bi se na kraju donijela presuda kojom se osuđuje Šerijat kako preferira muškarce i uskraćuje prava ženi? Zašto ih slučajnost ne navodi da pogledaju na suprotnu stranu, a to su mehr i izdržavanje? Tada bi morali izreći presudu kojom se Šerijat optužuje za naklonost ženi i uskraćivanje prava muškarcu. Uskraćivanje se ne pojavljuje

u propisu kojeg donosi Šerijat, u kojem se ostvaruje precizna ravnoteža dva tasa. Uskraćivanje i nedosljednost su u iskrivljenom pogledu kojim se gleda isključivo jedna od dvije stvari koje su na tasovima, te se oči zatvaraju pred drugom, da bi sa na kraju kazalo kako je mjerilo nepravedno i nedosljedno napravljeno isključivo da se ženi čini nepravda i bude pristrasno muškarcu. Ali koji je logični odgovor onome koji slijedi ovaj iskrivljeni put u analizi i shvaćanju, pa pristrasno gleda jedan tas praveći se da ne vidi drugi da bi na kraju donio zaključak kako se, takođe, radi o nepravednom mjerilu, ali se, zapravo, radi o poricanju radi poricanju prava muškarca i pristrasnosti ženi?

SISTEM RAZVODA BRAKA U ISLAMU

Da kažemo nešto ukratko o potpunom sistemu razvoda braka kojeg Allah, dž.š., propisuje, te da poslušamo ono što drugi smatraju primjerenijim i boljim prijedlozima. Postoje dvije vrste razvoda braka i to:

Prva vrsta razvoda braka je ona do koje dolazi željom oba supružnika i oko te vrste nema nikakvih problema, jer se razvod desi kroz ono što se naziva sporazum.

Druga vrsta razvoda braka jeste razvod koji želi jedna strana gdje druga strana želi nastavak bračne veze. Ova vrsta razvoda braka je ona u kojoj se uočava nužnost uspostavljanja mjerila pravednosti između dvije strane. Vrsta razvoda braka gdje do razvoda dolazi iz želje jedne strane može biti od strane muža, a supruga ne želi razvod, ili od strane supruge, a muž ne želi razvod. Kada se radi o prvoj situaciji, Zakonodavac, dž.š., određuje njenu utemeljenost i način na koji se razvod braka u njoj provodi. U slučaju da se to desi, "odgođeni" mehr dobija puštena žena i muž ne smije ništa zadržati za sebe. Tome se dodaje izdržavanje koje snosi muž, a određuje islamsko sudstvo i mora trajati čitav period poslije bračnog čekanja "iddeta". Od ovog općeg propisa izuzeta je samo jedna okolnost, a to je da se dokaže da je supruga činila i uporno nastavlja

činiti neke prijestupe i odbija da ih promijeni, u ovakvim okolnostima postoji drugi propis koji joj odgovara.

Što se tiče druge situacije, a to je da supruga traži jednostavno razvod braka, u takvoj situaciji islamsko sudstvo je zaduženo da ispita motive koji stoje iza ove želje. Ukoliko je motiv muževa nepravda ili neposlušnost koju supruga trpi i sredstva koja se mogu upotrijebiti za njihovo izmirenje ne dadnu rezultate, sudija (u islamskom sudstvu) je dužan da ostvari njenu želju za razvodom braka. Ukoliko do razvoda, zaista, dođe, supruga ne gubi ništa od svoga "odgođenog" mehra niti svojih Šerijatom priznatih prava. Ako je, pak, motiv njene želje za razvod braka teško psihološko stanje poput prolazne srdžbe i sl., ili se radi o drugoj emocionalnoj vezi koja se rađa kod supruge, a muž nije odgovoran za nju i nije je prouzrokovao svojim ponašanjem i propustima u odnosu na njena prava, onda se sudac opet može odazvati njenoj želji nakon što muža upozna o čemu se radi. Muž u ovakvoj situaciji ima pravo da zadrži ili da povрати dio vjenčanog dara, tzv. "odgođenog" kojeg joj je draga srca poklonio. Dozvoljeno mu je da, čak, povрати čitav "odgođeni" mehr ukoliko ga je već dao. Ovo se naziva "odricanjem" u razvodu braka (supruga koja želi razvod iz neopravdanih razloga odriče se "odgođenog" mehra, a zauzvrat dobija razvod).

Na ovaj način razvod braka, koji se desi zbog nekih prohtjeva muža, u cjelosti se "odgođeni" mehr daje supruzi, zajedno sa svim ostalim pravima. Razvod braka koji se desi zbog prohtjeva žene dovodi do djelomičnog ili potpunog ostanka "odgođenog" mehra kod muža, kao pravo koje on dobija shodno dogovoru koji se između njih postigne.

Supruzi je dozvoljeno da upotrijebi svoje pravo na razvod braka na direktan način (unutar ovog sistema) bez ikakvog posredstva sudstva i može koristiti dozvoljen i jasan put od dana sklapanja braka i to da uvjetuje prilikom sklapanja braka da je pitanje njenog razvoda braka u njenim rukama tako da postaje jednaka mužu po pitanju upotrebe ovog prava kada to zaželi i bez posredništva sudstva. Uvjet je da snosi posljedice koje dolaze nakon toga.

KAKVA JE PREDLOŽENA ZAMJENA

Ranije navedeno jeste sažet opis sistema razvoda braka u Šerijatu koji je, kao što smo ranije kazali, optužen za neravnopravnost muškarca i žene. Pretpostavlja se da oni koji optužuju imaju drugi način kojim se uređuje pitanje razvoda braka, a neće imati u sebi elemente zbog kojeg su optuživali Šerijat te da se unutar tog njihovog sistema štiti ravnopravnost muškarca i žene. Kakav bi bio njihov način uređenja ovih odnosa?

Uprkos tome do dana današnjeg nismo se sreli sa zamjenom i isključivo se radi o nezadovoljstvu sa islamskim sistemom kojeg propisuje Allah, dž.š., i zaslijepljenosti stvarnosti zapadnog svijeta. Radi se o šutnji kojom se ne izražava zadovoljstvo niti kritika.

Kakva je onda stvarnost razvoda braka u stvarnosti Zapada?

Poznato je svima da ženidba muškarca na Zapadu ne traži od njega nešto što se kod nas zove "mehr" niti bilo šta od onoga što ga prati. Isto tako muškarčeva veza sa ženom (djevojkom) od njega ne iziskuje bilo kakvo obavezno izdržavanje te njihove veze. 57 Od posljedica navedenog jeste da razvod braka koji dolazi kao izraz želje jedne strane, dakle muževe, ne košta nešto niti predstavlja nekakav teret.

Da, ukoliko muž pusti svoju suprugu, zakon u Americi određuje da supruga ukoliko je razvod braka muževa želja, dobija polovinu njegovog cjelokupnog imetka, ali niti jedan od supružnika koji su u razvodnoj parnici nikada ne može provesti ovaj zakon ili sistem u stvarnosti jer razvod braka na Zapadu nije ništa drugo do neobjavljenog rastanka kojeg u većini slučajeva provede muž. Zbog toga je razvod braka u odnosu na muža veoma lahka i jednostavna stvar, jer ga ništa ne košta. Istovremeno sve nesreće, tragedije i odgovornost sruče se na život puštene žene, koja je razvedena, ali se to još ne objavljuje.

Ovo objašnjava stalni porast procenta razvoda braka u Americi, čak neke statistike pokazuju da je procenat razvoda braka prešao pedeset procenata u 1994. godini.

Možda se može kazati da je ostatak bračnih zajednica koje još uvijek postoje uglavnom zasnovan na starim bračnim parovima koji su ušli u duboku starost tako da muž nije više sposoban da pronađe zamjenu nakon razvoda. Tako da je prinuđen da ostane u bračnoj zajednici te da provede ostatak svog života sa ženom koja se o njemu brine, tako da nalazi razonodu i zabavu zajedno sa njom.

Kakvo je tvoje mišljenje, da li se radi o najboljem sistemu razvoda braka kada se nametne? Da li je ovo put zaštite prava žene i štice njenih ravnopravnosti u mjerilima pravednosti u odnosu na muškarca? Može li se govor o tome nazvati ikako drugačije do podsmjehivanjem i izrugivanjem?!

Kazao sam u prethodnim poglavljima da je problem nasilja nad ženama postao najveći zločin koji se dešava u porodici na Zapadu, naročito u Americi. Prenio sam podatak koji objavljuju časopisi u Americi kako se žena napastvuje udarcima tako da je u smrtnoj opasnosti svakih dvanaest sekundi, ali se nikada nismo upitali šta je razlog ovakvog stanja.

Razlog se može naći upravo u navodima časopisa koji objavljuju iste podatke, a koji kažu da muškarcu dosadi veza sa suprugom ili djevojkom i život ne želi nastaviti sa njom pa je ostavi tražeći druge ljepše i atraktivnije od "bivše" supruge ili djevojke. Supruga ili djevojka dolazi u bezizlaznu situaciju nakon što se obavezala zajedno sa "bivšim" mužem ili momkom na zajednički život, prinuđena je da pokuša moliti i tražiti samilost od njega ne bi li se stvar izgladila, pa čak njena situacija prelazi iz moljenja u prijetnje. U tom trenutku između njih dolazi do svađe nakon koje se muž ili momak obrušava na suprugu ili djevojku udarcima ili nasiljem pokazujući joj time da je postala smetnja u njegovom životu. Nakon toga serija strašnih tragedija u napravljenom nesretnom

društvu se širi poput tmine iako lažna svjetla civilizacije nastoje prevariti posmatrača. Društvo sastavljeno od miliona razvedenih i neudatih žena koje su "momci" ili "prijatelji" otjerali zajedno sa žalosnim prizorom miliona djece koja će jedinu blagodat dobiti od sirotišta.

Američko društvo danas govori o posebnoj vrsti skloništa koje je namijenjeno isključivo ženama koje su nastojeći spasiti vlastiti život pobjegle pred nasiljem i smrtonosnim udarcima koji ih prate čak i izvan kuće. S obzirom da su muževi i "momci" uporni u svome zlostavljanju tih napaćenih žena, bilo je nužno da se ovakvi jedinstveni objekti prave u okruženju drugih objekata, unutar poslovnih prostora ili bilo koje druge maske kojom će se spriječiti poznavanje suštine namjene objekta da bi se one koje dolaze zaštitile od opasnosti koje ih neprestano prate čak unutar tog skloništa gdje bi trebale naći spokoj i utočište!

Ovo je, dakle, ponuđena alternativa koju vidimo na civilizacijskoj pozornici današnjice. Ne mislim da postoji treće rješenje.

Misliš li da među razumom obdarenim postoji osoba koja će reći: "Izbor zapadnog svijeta je bolji kada se radi o ostvarivanju pravde i idealan je za ravnopravnost žene u svim pravima?!"

Da li je bolje za ženu da procenat razvoda braka pređe 50%, kada je procenat u islamskom svijetu između 5 i 10%? Da li je bolje da razvedena žena izgubi i muža i novac zajedno jer na dan sklapanja njihovog braka muž se nije obavezao na bilo kakvu materijalnu garanciju prema njoj? Dakle, lijek koji bi se trebao koristiti kod nas, shodno receptu Zapada, da bi se prema razvedenoj ženi pravedno postupilo jeste da joj se uskrate sva prava koja joj je Allah, dž.š., dao i kojima je materijalno obavezao muža ili se, možda, skine kazna sa njegovih leđa. Ovo je veoma lahko učiniti. A kako lahko će ovo zaslužiti pljesak mnogih muškaraca.

FILOZOFIJA MEHRA NJEGOVA ULOGA U USPJEHU BRAČNE ZAJEDNICE

Mehr koji propisuje Allah, dž.š., kao obavezu prilikom sklapanja braka tako da ovaj propis prožima čitav bračni ugovor, čak ukoliko supružnici zaborave odrediti mehr prilikom samog sklapanja braka onda se mehr određuje naknadno. Posebnu pažnju Kur'an usmjerava na obavezu i značaj, veoma preciznim i jasnim riječima, davanja mehra dragim srcem, pa kaže Uzvišeni:

وَأْتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً

"I draga srca ženama vjenčane darove njihove podajte..." (En-Nisa', 4) i

وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قَنَاطَرًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا
أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ
وَأَخَذَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

"Ako hoćete da jednu ženu pustite, a drugom se oženite, i jednoj od njih ste dali mnogo blaga, ne oduzimajte ništa od toga. Zar da joj to nasilno oduzmete, čineći očigledan grijeh? Kako biste mogli i oduzeti to kad ste jedno s drugim živjeli i kad su one od vas čvrstu obavezu uzele." (En-Nisa', 20-21).

Značaj koji Zakonodavac daje mehru ne zasniva se isključivo na činjenici da se radi o imovinskom odnosu kojeg muž mora imati prema svojoj supruzi poput bilo koje vrste poklona koju muž može pokloniti supruzi u različitim prilikama.

Prije svega mehr je osnova koja ima dalekosežan uticaj na učvršćivanje bračnog ugovora i šticeenje bračnog života od svih opasnosti

koje mogu ugroziti njegovu opstojnost. Štaviše, mehr pruža garanciju opstojnosti bračnog života, tako da traje što je moguće duže.

Razlog za to jeste da mladić, koji želi ući u brak sa djevojkom koja mu se svidjela i koju je zavolio, ulazi u brak i zajednički život sa njom dok je njegova veza i ljubav prema njoj velika. Zbog toga kada se desi da ova ljubav postane nezadovoljstvo, a veza čisto trpljenje, lahko se može odreći iste djevojke kojoj je "poklonio" svoje srce jučer, dok danas traži drugu djevojku koja će povratiti žar njegove ljubavi koja se ugasila, pa da opet njegovo srce obuzme plamen voljenja. U ovom bračnom odnosu muža muslimana u odnosu na njegovu prvu suprugu vode dvije stvari: Kao prvo, odgoj zasnovan na vjerovanju u Allaha, dž.š., i savjesti koji čine da on u svom ophođenju više gleda interes drugih, nego što u međusobnim odnosima nastupa sa stanovišta vlastitih osjećaja što ga obavezuje da više brine o osjećanjima svoje supruge, nego o vlastitom užitku. Ovo dolazi samo kao posljedica pridržavanja ispravne vjere. Druga stvar jeste mehr kojim se potvrđuje ugovor o braku shodno metodi kojeg Allah, dž.š., propisuje, tako da postoji osiguranje, kako se to kaže u modernoj terminologiji, čime se jača brak, te se žena približava spokojnosti i spoznaji da muškarac sa kojim ulazi u brak nema namjeru da njihovu bračnu vezu pretvori u avanturu koja traje nekoliko sedmica, nakon čega će nastaviti i tražiti drugu ženu i zadovoljstvo. Muškarac koji bude razmišljao na ovaj način na putu će naći propis i zakon Allaha, dž.š., koji mu kaže:

وَأِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قَنْطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا
أَتَأْخُذُونَهُ بِهَتَانَا وَبِهَتَانَا وَإِنَّمَا مِثْلُ

"Ako hoćete da jednu ženu pustite, a drugom se oženite, i jednoj od njih ste dali mnogo blaga, ne oduzimajte ništa od toga. Zar da joj to nasilno oduzmete, čineći očigledan grijeh?" (En-Nisa, 20)

Ovakva odredba Allaha, dž.š., Mudrog i Silnog, primorava muškarca da pored motiva ljubavi i zabave uzme u obzir interes i posljedice. Možda se u njemu probudi savjest koja ga uputi uzvišenim značenjima ovog potpunog ajeta koji mu govori: "Ako si ti ustrajan u želji da ovu ženu kazniš time što je napuštaš, Allahov, dž.š., zakon je ustrajan u tome da tebe kazni materijalnim izdacima na koje si se sam obavezao (mehr) bez obzira koliki iznos bio. Trebaš znati da to nije kazna koja je predviđena za tebe onoliko koliko je to poravnanje u pravima u korist supruge koja je oštećena zbog razvoda od tebe. Kada se njena rana liječi ovom nadoknadom treba se podsjetiti na riječi Allaha, dž.š.:

وَأِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كِلَا مِّنْ سَعَتِهِ

"A ako se njih dvoje, ipak, rastave, Allah će ih, iz obilja Svoga, neovisnim učiniti..." (En-Nisa', 130)

Bitno je da znaš da je jedina osoba koja precizira iznos mehra ("odgođenog" i poklona prilikom vjenčanja) jeste supruge. Isključivo ona ima pravo da odredi iznos mehra bez obzira radilo se o velikom ili malom iznosu, jer je Zakonodavac, dž.š., od mehra učinio garant stabilnosti njenog života i ne dozvoljava da bude zabava u rukama onoga koji joj danas kazuje ljubavne stihove. Zbog toga je bilo nužno da, upravo, žena bude ta koja određuje mehr i raspolaže istim.

Moraš biti svjestan da garancija koju pruža mehr dolazi nakon prve garancije koja se ogleda u moralnim i duhovnim vrlinama koje mogu postojati samo kao plodovi ispravnog vjerovanja u Allaha, dž.š., što će razviti kod muškarca strah od Allaha, dž.š., i podstaknuti ga na pridržavanje Njegovih uputa i učenja. Ova vrsta garancije ne primjenjuje se sve dok se bračni ugovor ne potvrdi i upiše kod islamskog sudstva, jer je to uvjet da bi se brak sudski priznao. Na toj osnovi se muž može, po potrebi, sudski goniti i tražiti da sva prava koja se vezuju za razvod braka mora pružiti svojoj bivšoj supruzi.

Što se tiče braka koji se sklapa samo šerijatskim vjenčanjem, tj. daleko od islamskog sudstva i njegovih instrumenata, ženino dobijanje vlastitih prava u ovakvoj situaciji vezano je za iskrenost i povjerljivost muža kao i za strah od Allaha, dž.š., kod njega. Nažalost, ove osobine u stoljeću u kojem živimo postale su rijetkost.

Ovom prilikom preporučujem djevojkama koje dolaze da prose, kako njima tako i njihovim porodicama, da se ne oslanjaju samo na šerijatsko vjenčanje, te da sklapanje braka odmah bez ikakvog odgađanja prijave i ovjere kod sudskih organa. Naša društva prepuna su djevojkama koje su bile žrtve prevare i laži zbog ove sramotne obmane koja se ne može ničim opravdati.

Pored toga upozoravam da postoje ljudi koji dolaze iz stranih zemalja i prose djevojke koje im se na prvi pogled svide nudeći mehr kakav bi djevojka mogla samo poželjeti tako da se želja javi kod porodice i kod same djevojke što ih navede da zaborave nužnu opreznost i postavljanje mogućih situacija. Odazovu se želji prosca da bude brzo provedeno samo vjenčanje, tj. sklapanje braka (kako sam kaže: "zbog halala (dozvoljenog) i harama (zabranjenog)"), daleko od znanja sudstva. Muškarac od ove djevojke uzme vlastito zadovoljstvo tokom nekoliko sljedećih dana poklanjajući joj beznačajne poklone i sl.

Nakon toga "mladoženja" se pozdravlja sa svojom "mladom" jer se namjerava vratiti u svoj grad i zemlju i daje joj čvrsto obećanje da će joj poslati ulaznu vizu koja joj je neophodna pružajući joj otmjen smještaj. U tom trenutku zavjesa se spušta nad tim brakom da bi se priča pretvorila u složenu tragediju koja nema rješenja. Djevojka koja je ušla u ovakvu bračnu zajednicu postaje žrtva muškarca koji je isključivo želio udovoljiti vlastitim prohtjevima i poigrao se sa njom i njenom porodicom koristeći za opojno sredstvo izmišljene cifre ogromnih svota novca. Prevara ovog muškarca, podlaca i životinje, ne bi se mogla ostvariti da su kojim slučajem zabilježili brak kod suda i u sudskim dokumentima. Ovu grešku snose djevojka i njena porodica više nego što snosi podla životinja od muškarca.

PROBLEM POIGRAVANJA SA RAZVODOM BRAKA

Pored navedenog postoji još jedan problem kojeg bi oni koji napadaju na Islam željeli pripisati Šerijatu te ga prikazati kao primjer nepravde koju Šerijat čini ženi. Problem se u kratkim crtama sastoji od ružnog običaja mnogih ljudi kojeg se nikako ne mogu osloboditi, a to je da njihova najveća i najčvršća zakletva kada nešto odlučuju ili obavještavaju bude razvod braka. Često od razvoda braka prave štap kojim se straše i prepadaju žene. Nužna posljedica ovoga jeste da supruga i njena djeca postanu žrtva njegovog laganja u zaklinjanju ili postaju žrtva jer je razvod braka vezao za beznačajnu i nepotrebnu stvar.

Kakvo je šerijatsko rješenje ovog problema? Pojedini ljudi vide rješenje u izuzimanju izraza "razvod" u ovoj situaciji od šerijatske vrijednosti u pogledu zakletve, te da se zakletva razvodom posmatra kao prazna priča ili riječi odvojene od vlastitog značenja. Ovim rješenjem riječi zakletve gube svoju vrijednost i težinu tako da njihovo korištenje u potvrđivanju govora i prijetnjama supruzi nema nikakav smisao.

Spomenuto rješenje samo po sebi jeste problem kojeg treba riješiti, jer što nam dozvoljava da riječima uzmemo njihovu težinu u šerijatskom smislu kojeg ove riječi, zaista, imaju? Da smo mi dali ovim riječima značenje koje one imaju bilo bi logično da im to značenje oduzmemo, ali značenje u Šerijatu daje Zakonodavac, dž.š. Koje je naše opravdanje i na kojoj osnovi možemo mijenjati ono što Allah, dž.š., određuje? Koji bi nam bio argument da razdvajamo, ono što je Allah, dž.š., odredio, od veze između izraza i značenja?

Dakle, nema rješenja koje bi bilo prihvatljivo, a izraz se odvaja od njegovog priznatog značenja u islamskom zakonodavstvu nakon riječi Poslanika, s.a.v.s.;

ثَلَاثُ جُذُوهٍ جَدٌّ وَهَزْلُهُنَّ جِدُّ النِّكَاحِ وَالطَّلَاقِ وَالرَّجْعَةِ

"Tri stvari su ozbiljne i u šali: brak, razvod i povratak (supruge nakon razvoda)." ⁶¹

Pored toga problem nepravde koja se čini ženi i dalje traje jer nepravda ne počiva isključivo u situaciji kada se žena nađe pred razvodom zbog riječi svoga supruga, već počiva i u najvećoj nepravdi koju čini suprug uzimajući svoju ženu i njihovu zajedničku sudbinu za sredstvo potvrde vlastitog govora među ljudima ili kao sredstvo prinude na ono što on želi. Problem nepravde prema ženi ne može se promijeniti oduzimanjem riječima, kojima se dolazi do razvoda, njihovog značenja jer se time nepravda ne otklanja. Sasvim suprotno, kada muž postane svjestan da te riječi više nemaju snagu kojom će ga razdvojiti od supruge, još će ih više koristiti sada smiren jer one više nemaju svoje značenje. Možda će čak naći među islamskim učenjacima i starijim nekoga ko će mu odati poštovanje dajući mu fetvu koja će mu olakšati i podstići na nastavak započetog.

Rješenje je, kako ja shvatam, u kazni koja će se za ovakav prijestup propisati i njome kazniti svako ko upotrijebi ovu riječ izvan okvira u kojim ona jeste i nemajući za namjeru značenje koje ova riječ ima u Šerijatu. Muškarac koji ne može naći nikakvu drugu vrstu potvrde vlastitih riječi do zakletve kojom se razvodi od svoje žene ukoliko nije istina ono što govori čini veliki grijeh i prijestup prema Allahovom, dž.š., zakonodavstvu i prema samoj supruzi i shodno tome treba biti žestoko kažnjen. Isti je slučaj sa muškarcem koji svoju odlučnost i ustrajnost u nečemu nema ničim drugim poduprijeti do sudbinom svoje bračne veze koju čini zalogom svega toga.

Kada se odgovorni ljudi počnu ozbiljno suprotstavljati ovoj strašnoj nepravdi učinjenoj prije svega Allahovom, dž.š., zakonu, zatim svetosti braka i dostojanstvu žene, mislim da će problem nestati ili se makar u velikoj mjeri umanjiti.

⁶¹ Hadis prenose Ebu Davud, Tirmizi i Ibn Madže od Ebu Hurejre r.a..

6. SVJEDOČENJE

Svjedočenje žene, po mišljenju mnogih ljudi, bilo je i ostalo još jedan dokaz neravnopravnosti muškarca i žene. Osnova za ovu tvrdnju su riječi Uzvišenog Allaha:

وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رَجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ

"I navedite dva svjedoka, dva muškarca vaša, a ako nema dvojice muškaraca, onda jednog muškarca i dvije žene..." (El-Bekare, 282)

Izvor ove pogrešne predstave je potpuno nepoznavanje propisa Šerijata. Ovo kažemo u nastojanju da imamo lijepo mišljenje o onima koji ovakav stav imaju i o njemu se raspravljaju. Ova vrsta neznanja potpuno je jednaka neznanju kojeg smo vidjeli kod istih ljudi kada su razumjeli istu neravnopravnost iz riječi Uzvišenog Allaha:

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ

"Allah vam naređuje da od djece vaše - muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima..." (En-Nisa', 11)

To smo ranije objasnili i pokazali da se radi o velikoj zabludi kojaje prisutna kod ovih ljudi (u njihovom razumijevanju ovoga ajeta kada su mislili da je njegov sadržaj opći propis koji obuhvata sve žene).

Ukratko ćemo kazati da uvjeti koji se traže prilikom svjedočenja nemaju nikakve veze sa spolom svjedoka, nego su u cijelosti vezani za

dvije stvari:

Prvo, pravednost i preciznost svjedoka te da između njega i optuženog ne postoji neki spor koji bi mogao biti motiv lažnom svjedočenju, niti neko srodstvo sa optuženim koje bi moglo biti motiv pristrasnosti u samom svjedočenju.

Drugo, da između svjedoka i događaja kojem je svjedok, postoji veza koja ga čini sposobnim da zna o čemu se radi te da o onome što sigurno zna i posvjedoči.

Dakle, svjedočenje osobe čija pravednost nije potvrđena ili je osporena tako što mu se ne priznaje puna svijest i preciznost se ne prihvata, bio svjedok muškarac ili žena. Ista je situacija sa onim koji se spore ili svjedočenje bližnjih bez obzira da li se radi o muškarcu ili ženi.

Kada se osobina pravednosti potvrdi kod svjedoka, te se isključi svaka mogućnost pristrasnosti zbog rodbinskih veza ili želje za osvetom prema nekome onda dolazi do potvrđivanja veze koja mora nužno postojati između ličnosti svjedoka i pitanja za koje se njegovo svjedočenje veže. Ukoliko ova veza ne bude postojala u tačno određenoj mjeri svjedočenje se odbija bilo od muškarca ili žene. Takođe, ukoliko je veza sa pitanjem o kojem treba svjedočiti različita kod različitih grupa ljudi, prednost se daje onima koji imaju više veze i dodira sa datim problemom bez obzira na spolnu pripadnost.

Polazeći od ovog pravila, Zakonodavac odbija svjedočenje žene o ubistvima i o načinu na koji je ubica izvršio određeni zločin. Razlog za to jeste da ženino susretanje sa takvom vrstom zločina, poput ubistva, biva veoma rijetko, ako ne bismo kazali da se to gotovo i ne dešava. Pretežno se desi to da ukoliko žena dođe u takvu situaciju, poput njenog prisustvovanja činu ubistva, da će nastojati da pobjegne glavom bez obzira ili će, ako ne bude mogla pobjeći, pasti u nesvijest.

Suprotno tome, ženino svjedočenje u pitanjima dojenja, brige o djeci ili rodbinskih veza je u potpunosti prihvaćeno, jer se Šerijatom

predviđa prednost svjedočenju žene jer ona bolje poznaje ova pitanja od muškarca, kao što je svima poznato i jasno. Čak se prenose riječi jednog velikog učenjaka (alima) koji spominje vrste svjedočenja gdje je isključivo priznato svjedočenje žene.⁶²

Što se tiče materijalnih odnosa i stvari vezanih za trgovinu i tome sličnog oko čega bi se mogao razviti spor i muškarac i žena imaju vezu sa tim, ali je veza i upućenost muškarca u nju veća nego ženina. Dokaz za to jeste činjenica da su većina onih koji su zaokupljeni trgovinom i nastoje da je unaprijede pa samim tim mnogo rizikuju u svim vremenima i različitim društvima upravo muškarci. Ukoliko i vidiš među njima žene, onda su one zaposlene kao službenice poput sekretarica i slično.

S obzirom na ovu činjenicu koja se nameće u svakom društvu⁶³, Allah, dž.š., je propis svjedočenja učinio ogledalom ove činjenice. Da bi ogledalo davalo čistu sliku, nužno se mora u ovakvim situacijama dati prednost svjedočenju muškarca, naravno uz prihvatanje svjedočenja žene. Ovo se može primijeniti u stvarnosti, kada se svjedočenje dvije žene u ovakvim situacijama može zamijeniti svjedočenjem jednog muškarca, kao što i određuje Allah, dž.š., u jasnim kur'anskim ajetima.

Da li je ovaj sistem organizacije po tvom mišljenju posljedica uzdizanja muškarca i ponižavanja žene? Da je tako, svjedočenje žene ne bi imalo prednost u pitanjima srodstva, dojenja i staranja o djeci ili svega sličnoga u čemu je veza žene jača od veze muškarca. Primjer za to jeste da žene imaju prednost u svjedočenju kada se radi o sporovima između žena bez obzira na povod.

Da je tako, prihvatilo bi se i svjedočenje muškarca vezano za neki zločin nakon što se utvrdi da je pretjerano osjetljiv i da to utiče na njegovo rasuđivanje. Poznato je da, kada sudac utvrdi da ova osobina postoji kod muškarca njegovo se svjedočenje ne prihvća, jer se

⁶² Pogledaj "Et-Turuku-l-hukmijje" od Ibnu-l-Kajjima str. 145, izdanje "El-Munirije".

⁶³ Jedan od najjačih dokaza moje tvrdnje jeste da prilikom moje posjete berzi u Njujorku prije tri godine, nisam vidio, dok sam promatrao gužvu, galamu i nervozu koje su prožimale prostoriju, niti jednu ženu kako se natječe u onome što je obuzelo muškarce, a što je još jedna potvrda moje tvrdnje.

pojavljuje obavezujući dokaz da je njegova veza sa zločinom i svime što se desilo u njemu veoma slaba ili ne postoji što ga čini nepodobnim i nesposobnim za svjedočenje.

Dakle, osnova svega je u uvjetu koji se treba ispuniti, a to je da između svjedoka i događaja postoji neposredna veza, bez obzira na spol svjedoka. Pripadnost spolu nema samo po sebi ulogu u neprihvatanju svjedočenja, jedina prepreka jeste nepostojanje ove veze između svjedoka i događaja o kojem treba svjedočiti.

Što se tiče broja žena koji je potreban u svjedočenju, to je vezano za vrstu i predmet spora što ulazi u okvire ulaganja napora da se dođe do mjerila kojim se broj precizira. Sufjan es-Sevri, Ebu Hanife i njegovi učenici, zatim od ibn Abbasa, hazreti Osmana, Alije, ibn Omera te Hasan el-Basri i Zuhri prenose utemeljen stav da se prihvata svjedočenje žene u stvarima u koje žene obično imaju veći uvid.

* * *

Nakon svega navedenog činjenica koju mnogi zaboravljaju jeste da se svako svjedočenje koje ispuni ranije spomenute uvjete posmatra u Šerijatu kao valjan i potpun dokaz. Kada dvojica pravednih i pouzdanih svjedoka posvjedoče da su vidjeli određenu osobu kako krađe zaštićeni imetak samim time se osoba proglašava krivom. Ukoliko četiri pravedna i pouzdana svjedoka posvjedoče da je neka osoba počinila blud, takva se osoba proglašava krivom. Zbog svega ovoga opreznost koju smo ranije pojasnili bila je, uistinu, nužna.

Što se, pak, tiče stvari vezanih za situaciju, dakle, odrednica koje pomažu sudstvu u njegovom istraživanju s tim da se ne oslanja samo na njih u presudi i osudi, svjedočenje žene ulazi u ove okvire bez razlike na prirodu problema koji se istražuju. Sudac može, štaviše dužan je, da sasluša svjedočenje žene u slučaju ubistva, krađe ili spora koji se desi

između dvije strane. Korist koja se želi uzeti iz svjedočenja žene jeste da se ono uvrsti kao bitan element u oblasti istraživanja određenog pitanja i sredstvo kojim se otkriva skriveno i rješavaju dileme.

U svojoj knjizi "Et-Turuku-l-hukmije" Ibnu-l-Kajjim opširno objašnjava pitanje svjedočenja žene i njegovog uticaja obzirom da njeno svjedočenje predstavlja valjan dokaz i pojašnjenje situacije.⁶⁴

Većina zakona koje ljudi postavljaju danas u svojim sudskim propisima se prije svega oslanjaju na samo priznanje optužene osobe ili na dokumente koji isto znače po pitanju potvrde optuženice. Tek nakon ovoga dolazi svjedočenje, muškarca ili žene, bez obzira na spor ili krivično djelo zbog kojeg se suđenje održava te se na svjedočenje gleda kao na pojašnjavanje situacije što pomaže u istrazi. Time se uže oko vrata optužene osobe steže. Razlika između svjedočenja žene i muškarca na osnovu jačine veze ili njene slabosti između svjedoka i stvari o kojoj ona svjedoči nema nikakvu ulogu. Isti je stav i Šerijata dokle god se radi o istrazi te se svjedoci i svjedočenje traže u nastojanju da se situacija rasvijetli te da se istraga nastavi.

Postalo je jasno, shodno onome što smo objasnili, da pripadnost spolu sama po sebi nema nikakvu ulogu u umanjivanju vrijednosti kao što je to slučaj, kako pojedini tvrde, kod svjedočenja žene, niti se pripadnošću spolu jača svjedočenje muškarca.

Propis se isključivo oslanja na jačinu veze ili njenu slabost izmeđučnosti svjedoka bez obzira o kome se radi i bez obzira na predmet rasprave.

Možda će neko kazati: "Društveni običaji imaju veliku ulogu u unapređivanju ovih veza i njihovom pretvaranju iz jednog u drugo stanje, da li se u ovom slučaju daje prednost svjedočenju žene nad svjedočenjem muškarca ili obratno kada se neki društveni običaji mijenjaju? Primjera radi možda će veza žena sa nekom vrstom trgovačke robe, poput ženske garderobe ili nekim zanimanjima poput

⁶⁴ Pogledaj prethodni izvor str.145-155.

farmacije, vremenom postati jača te se shodno tome značajno oslabi veza muškaraca sa tim aktivnostima ili će se veza muškaraca doktora sa porađanjem vremenom pojačati nakon što je ono u prošlosti bila u rukama žena koje su se time i bavile."

Odgovor bi glasio da ono što podrazumijeva osnova na kojoj se prima ili odbija ukoliko izuzmemo uvjete pravednosti i preciznosti svjedoka jeste da propis bude zasnovan na kretanju i promjenama društvenih običaja dokle god se oni kreću unutar Šerijatom dozvoljenog. Primjera radi svjedočenje o porodu i svemu što je s njim u vezi trebalo bi postati, zbog činjenice da se time bave doktori muškarci jer je mali broj doktorica koje su se specijalizirale u ovoj oblasti, privilegija muškaraca.

Isto tako prednost u svjedočenju po pitanju sporova oko farmacije i svega vezanog za to trebale bi imati žene, jer je farmacija postala isključivo žensko zanimanje.

Uprkos tome moramo znati da stalno nastajući društveni običaji nemaju nikakav uticaj ukoliko su oni sami po sebi suprotni propisima Šerijata, jer je takav običaj zabluda na kojoj se može jedino graditi druga zabluda.

Jedan od primjera za to jeste da se pojavi novi običaj u nekim društvima po kojem se žene zapošljavaju u policiji što podrazumijeva prihvatanje njenog svjedočenja u zločinima i prijestupima. Ova pretpostavka je odbijena jer ovaj običaj Zakonodavac u osnovi ne prihvata te se samim tim ne može odobriti ono što se na osnovu datog običaja gradi.

Na osnovu onoga što smo kazali u prethodnim poglavljima postalo je jasno da razlog odbijanja Zakonodavca da se žena zapošljava u policiji i slično jeste što takva zanimanja oduzimaju ženi njenu prirodu u velikoj nepravdi prema njoj samoj, a i prema muškarcima koji gube zadovoljstvo koje im donose žene sa kojim ih je Allah, dž.š., počastio.

Među jasnim dokazima jeste to da nećeš naći ženu zdrave pameti i potpune ženstvenosti da će prihvatiti ulazak u ovaj krug izuzev ukoliko je prinuđena. U toj situaciji ona je poput žene koja nosi uniformu i radi

od zore do kasnih noćnih sati vozeći taksi i noseći torbe.

Na kraju da dodamo svemu što smo rekli sljedeće: da je pripadnost spolu imala ikakvu ulogu u vrijednosti svjedočenja i njegovih propisa onda bi svjedočenje muškarca bilo iznad svjedočenja žene po pitanju optužbi u braku, kada se oboje zaklinju Allahom četiri puta da bi odbili optužbu, jer bi da je to istina četiri svjedočenja žene bila ravna svjedočenju muškarca dva puta.

Potvrda ovome je to da je muž kada optuži svoju suprugu za preljubu dužan da svoju optužbu potvrdi sa svjedočenjem četvorice svjedoka koji su je vidjeli u činu preljube. U slučaju da to nije u stanju, on se, shodno učenjima Islama, zaklinje četiri puta da je njegova optužba istinita jer ova vrsta zakletve u Šerijatu ima snagu svjedočenja. Supruzi koja je optužena pruža se prilika da porekne optužbu na isti način. Ona se, takođe, zaklinje četiri puta da je optužba njenog muža lažna čime se nužno spoznaje da jedno od njih dvoje laže.

Rezultat ove vrste svjedočenja jeste da se donese odluka o njihovom razvodu braka bez mogućnosti ponovnog bračnog ugovora nakon što na kraju muž prizove Allahovo prokletstvo ukoliko laže, a supruga prizove Allahovu srdžbu ukoliko njen suprug govori istinu.

Dokaz je u tome što četiri zakletve koje oba supružnika donose imaju snagu svjedočenja četiri puta kojim se potvrđuje ili odbija optužba za zločin preljube. Allah, dž.š., je učinio da vrijednost četiri svjedočenja kojima se potvrđuje preljuba bude jednaka vrijednosti četiri svjedočenja kojima se isto poriče. Ovo je potvrda činjenice da pripadnost spolu sama po sebi nema nikakvu ulogu u vrijednosti svjedočenja.

Spomenućemo kur'anski ajet koji o ovome kazuje:

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ

أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ
وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ
اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ

"A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego su samo oni svjedoci, potvrdiće svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta da, zaista govore istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo prokletstvo, ako laže! A ona će kazne biti pošteđena, ako se četiri puta Allahom zakune da on, doista, laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba, ako on govori istinu!" (En-Nur, 6-9)

7. HIDŽAB (POKRIVANJE)

Mnogi ljudi vide u propisivanju hidžaba ženi mimo muškarca najveći dokaz neravnopravnosti koja je među njima uspostavljena u Islamu. Štaviše pojedini vide u ovome propisu dokaz ponižavanja žene i velikog ograničavanja njene slobode.

Da ovi ljudi malo razmisle o uzroku propisivanja hidžaba otkrili bi da je istina upravo suprotna njihovoj predstavi o pokrivanju. Štaviše, saznali bi da ga je Zakonodavac, dž.š., učinio nužnim putem za saradnju žene sa muškarcem u izgrađivanju društva u svim njegovim vidovima i značenjima. Učinio ga je sredstvom koje olakšava njihovu saradnju u različitim poslovima na polju nauke, kulture i drugih humanih i civilizacijskih aktivnosti.

Žalosno je da ova nepoznanica koju ćemo objasniti uz Allahovu pomoć predstavlja jednu od najistaknutijih i najočitijih istina što će ovakav pogled učiniti još tragičnijim.

UZROK PROPISIVANJA HIDŽABA

Žena sa muškarcem dijeli ljudske osobine, ostale psihičke i fizičke sposobnosti te preduvjete za različite društvene i intelektualne aktivnosti. Ovo je njihova zajednička karakteristika.

Pored toga, žena se, za razliku od muškarca, odlikuje ženstvenošću i drugim faktorima privlačnosti kojim je počašćena i koje je Allah učinio putem za njihovo međusobno uživanje. Poznato je da osnova

ovog uživanja i njegovi pokretači počivaju u nagonu koji je prisutan u biću žene i muškarca, a ne počivaju u zajedničkim karakteristikama koje ih spajaju intelektualno u različitim naučnim, društvenim i kulturnim aktivnostima.

Dakle, muškarac od žene prima ono što sa njom i dijeli u intelektualnoj i djelatnoj saradnji u izgradnji društva, ali od nje prima i ono što ga njoj nagonski privlači kroz njenu ženstvenost i sve ono što je upotpunjuje kod žene.

Sada razmisli nekoliko trenutaka, ne bi li s lakoćom shvatio da postoji uvjet koji je nužan za susret muškarca i žene na putu istinske saradnje na polju različitih humanih, društvenih i civilizacijskih aktivnosti koje traže potpunu razumsku prisebnost, isto kao što mora postojati uvjet za njihovo sastajanje na vrelima uživanja i zadovoljavanja nagona što traži privlačnost i zavodljivost, tako da nijedan od ova dva posla ne pokvari čistotu i korist onoga drugoga.

Koji je uvjet nužan da bi se ostvarila saradnja u prvom vidu? Uvjet, kao što je jasno svakom posmatraču, jeste upravo prepreka koja će razdvajati prirode ova dva zajednička sastanka, tako da uticaj jednog od njih neće pokvariti ili uplesti se u drugi. Kakav bi onda trebao biti ovaj uvjet da bi obavio ovu ulogu? Ovaj uvjet ćeš naći samo u onome što je propisao Allah dž.š, a naziva se hidžab. Da te misli ne bi odvele do različitih razumijevanja značenja pokrivanja, te da te kriva predstava ne bi odvela u neugodna pretjerivanja objasniću da ono što se zove hidžab nije ništa više od logične barijere koja razdvaja ženinu saradnju sa muškarcem u humanim i društvenim aktivnostima od njenog učestvovanja sa njim u sastancima na vrelima uživanja i zadovoljavanja nagona.

Nećeš naći odrednicu u islamskom zakonodavstvu precizniju od navedene u isticanju zadaće i cilja pokrivanja, kojeg zatim možeš nazvati kojim god imenom hoćeš dokle god ima isti cilj i obavlja istu zadaću.

Sada da pređemo sa teorijskog govora na obrasce primjene koje ćemo pozajmiti ili donijeti iz mnogobrojnih događaja u društvu.

Kada žena učestvuje sa muškarcem u naučnom ili intelektualnom radu primjera radi želi popraviti situaciju u društvu ili liječiti (tražiti lijek) za neki kulturni ili naučni problem, pretpostaviti ćemo u ovakvoj situaciji njeno odazivanje želji onih koji se zgražavaju od hidžaba i njegovih okova i izlaženje otkrivenih ukrasa na takvom naučnom ili intelektualnom susretu tako da se mnoge njene čari ističu. Slično onome što "napredna ili oslobođena" žena čini danas. Šta misliš šta će se desiti kada ona stane u izazovnom izgledu pa počne razgovarati o intelektualnim pitanjima, društvenim slabostima ili čak književnim djelima?

Ono što se mora desiti jeste da u muškarcima ono što vide i čuju probudi nagone koji će istog trenutka nadvladati njihovu intelektualnu aktivnost. Udaljit će ih nagoni od njenog govora i razumskog vrijednovanja istog i približiti onome što je pokazala pred njima od čari svoga tijela. Drugačije kazano, njena priča je u jednoj dolini, dok su probuđeni nagoni odveli slušaoce u sasvim drugu dolinu. Potpuno je jasno da ovo znači da se muškarci prema njoj odnose, bez obzira na naučni ili intelektualni govor koji ona izlaže, kao prema predmetu koji ženstvenošću pokreće nagone i potstiče na uživanje. Nikakvu korist od njenog intelektualnog govora neće imati.

Sjećam se jedne prilike kada je žena ili djevojka njemica učestvovala u jednom od intelektualnih susreta koji su se održavali svake godine u Alžiru, na kojim sam prisustvovao. Kada je pozvana da održi svoj govor u za nju predviđeno vrijeme, izašla je poput svake zapadne žene otkrivenih ukrasa i čari čemu je dodavala mnoge pokrete istoga značenja.

Ispitivački sam pogledao lica prisutnih dok je ona objašnjavala svoje misli oko intelektualne teme koja je, zaista, od velike važnosti. Tako mi Allaha, nisam vidio ništa do očiju prepunih strasti i maštanja o uživanju, a da ne nađem tračak intelektualne zainteresovanosti ili naučnog razumijevanja. Jedini odjek njenog govora jesu vizit kartice

poslane u njenu sobu gdje njihovi vlasnici predstavljaju sebe i pozivaju je na koktel zabavu.

Možeš li zamisliti poniženje za intelektualku, istraživača i ljudsko biće veće od ovoga; ili poniženje koje izaziva veće podozrenje i podrugivanje od svega navedenog?

Isto poniženje možeš naći i u sljedećoj kratkoj priči.

Jedna od poznatih pjesnikinja iz arapskih zemalja kazivala je svoje stihove na jednoj velikoj književnoj večeri. Takođe je i ona bila, kao i u prošlom primjeru, otkrivenih ukrasa. Tokom izlaganja njena duga puštena kosa se talasala pokrivajući dio njenog lica nakon čega bi ona vraćala kosu izazovnim pokretima. Nakon što je završila te se prostorijom prolomio zvuk pljeska, jedan od prisutnih upita svog prijatelja: "Jesi li joj vidio kosu?"; na što mu drugi odgovori: "Pamet da ti stane!" Postoji li među ljudima neko ko u ovim rečenicama ne vidi najgoru vrstu poniženja i uvrede? Ima li iko, bez obzira ko bio, da ne razumije značenje ovih rečenica koje ruše smisao zajedničkih karakteristika žene i muškarca kao osnov za društveni život i bacaju ih u zaborav. Kao da kažu ženi: "Bez obzira koliko ti pokušavala sebe istaći među muškarcima kao naučnicu, inovatora, književnicu ili mislioca, ostaćeš ono što jesi, nježna lutka kojom se naslađuju muškarci i vide u njoj svoje uživanje i zadovoljstvo!"

Ko je onda, ili bolje rečeno, koja strana je ta koja je ljubomorno čuvala dostojanstvo žene da ne bi upala u ovakvo poniženje, te da se ne bi umanjila vrijednost njenih napora ili naučnih i inovatorskih sposobnosti, pa je shodno tome postavila čvrstu branu između ličnosti žene kao ljudskoga bića koje se odlikuje svim ljudskim i intelektualnim sposobnostima kojima se odlikuje i muškarac, i njene ličnosti koja u sebi sadrži ženstvenost kao nešto što upotpunjuje muškost muškarca, sa svim karakteristikama i pratećim pojavama koje prate ovu njenu ličnost?

Šerijat se odazvao onome što ljubomorna zaštita dostojanstva žene podrazumijeva propisujući puteve koji garantuju udaljavanje osjećaja

poniženja od nje, te zaštićuju njenu ličnost u pripadanju ljudskom rodu, što je osnova koju ona dijeli sa muškarcem, protiv svega onoga što tome prijeti ili ugrožava ga.

Navedeno se ostvaruje propisivanjem čednog pojavljivanja čime se ističe njena ličnost kao ljudskoga bića što je njena zajednička karakteristika sa muškarcem i skrivanjem izazovnih i zavodljivih prizora koji izviru iz njene ženstvenosti u svim situacijama kada je ljudska potreba za saradnjom navede da učestvuje sa muškarcem u raznovrsnim društvenim aktivnostima. Nakon toga joj prepušta, štaviše poziva je da istakne svoju izazovnost, privlačnost i sve što je mogućnost za njeno bračno drugovanje sa muškarcem kroz koje ona traži zajedno sa njim uživanje koje im je Allah, dž.š., dao za pravo. Tada se ona sa muškarcem sreće u hladu svetog islamskog braka i razmjenjuje faktore koji ostvaruju ovu sreću između njih zajedno sa svim odgovornostima koje to prate.

Muslimanka koja se pridržava Islama i kada bi došla na mjesto Njemice, koju smo ranije spomenuli, te trebala održati koristan i misaon govor ne bi istakla pred okupljenim (ljudima) ništa drugo izuzev onoga što ukazuje na njenu ljudskost što je njena zajednička karakteristika sa prisutnim muškarcima. Prikriće sve ono što ih udaljuje od ove njene ličnosti, poput ukrasa i zavodljivosti. Tada ćeš naći da su svi potpuno posvećeni razumijevanju njenog misaonog izlaganja i ona će ih dovesti do nivoa svojih spoznaja i naučnih interesovanja, umjesto da upadne, htjela to ili ne, u mulj nagona i strasti. Pored toga Šerijat ne odvaja ovu ženu od njene ženstvenosti ili njenog udjela u tome već je precizno poučava kako da provede mudrost koja veli: "Svako mjesto svoju priču traži."

Mislim da među ljudima ima onih koji kažu: "Možda si nakon navedenih primjera razuzdanih žena mogao spomenuti opis stanja kojeg si naveo. Ali u čemu je problem ukoliko žena bude otkrivena u šerijatskom smislu pokrivanja, ali se u pravilima običaja ne ponaša poput razuzdanih žena? Da li možeš i u ovome slučaju pretpostaviti iste situacije koje si ranije naveo?"

Odgovor bi bio da sve ono što ulazi u okvire i značenje isticanja ukrasa jeste relativna pojava koja ima svoje različite stupnjeve. Može početi sa otkrivanjem kose i pravljenjem frizura nakon čega se isticanje ukrasa može raširiti do krajnjih mjera golotinje. Ne postoji mjerilo kojim bi se određivale mjere u propisu dokle god sve navedeno ulazi u okvire isticanja ukrasa.

Takođe, zavođenje koje dolazi kao posljedica isticanja ovih ukrasa ima različite stupnjeve. Možda neki ukrasi kada se istaknu ne skreću tvoju pažnju, niti uzbuđuju tvoje osjećaje, ali osoba koja sjedi do tebe možda se sa istim upušta u more maštanja. Davno su Arapi rekli: "Što u mahali ispadne neko naći mora."

Isto možemo kazati za ženu koja uđe u godine pa više ne očekuje da ono što istakne od svojih ukrasa i čari ima uticaj koji si maločas spoznao.

Problem ostaje relativne prirode, jer su prirode muškaraca različite i okolnosti koje uvjetuju uticaj ili njegovo odsustvo, takođe, su raznovrsne. Žena koja ostari da ne zna da među muškarcima ima onih koje, možda, izaziva svojim ukrasima i čarima ne bi se umarala u izlaganju svega toga pred muškarcima.

Obzirom na ovu činjenicu koja se ne može poreći Šerijat postavlja propise koji uređuju stvari i dešavanja u njihovoj cjelokupnosti bez obraćanja pažnje na relativne razlike između pojedinačnih slučajeva. Takvi bi trebali biti svi zakoni. Pošto je od glavnih karakteristika i odlika Šerijata sveobuhvatnost i općenitost, nužno se moralo isto odraziti u primjeni, jer bi u suprotnosti ukazivanja i propisi izgubili smisao zakona kojih se svi moraju pridržavati.

Ovo značenje dolazi iz fikhskog (islamskog prava) pravila koje kaže: "Pretpostavljeno postaje potvrđeno", tj. u primjenama Šerijata sve ono što se pretpostavi ili postoji mogućnost da se isto dogodi postaje potvrđeno da bi se situacija obuhvatila i opreznost u njoj povećala.

Alkohol, primjera radi, je zabranjeno piti jer nužno opija. Ukoliko bi počeli razvrstavati one koje pijenje alkohola izlaže opijanju i one

kojima se to ne dešava, nakon čega bi pravili razliku između onih koje ne opija čaša ili dvije alkohola i onih koje jedan gutljaj može opiti, da bi na kraju podijelili propis u njegovoj primjeni shodno ovoj podjeli koja postoji u ljudskoj prirodi i običajima onda bi ovaj propis izgubio svako svoje zakonsko značenje te bi njegov uticaj, u zakonodavnom smislu nad ljudima nestao.

Zbog ovoga je bilo nužno da Zakonodavac postavi granice tražene čestitosti u odijevanju shodno cilju zbog kojeg se isto propisuje što je ranije pojašnjeno. Takođe, ova granica precizno određena morala je postati opći zakon, tako da se mora odnositi na sve žene u svim situacijama.

ZABLUDA POJEDINACA OKO UZROKA PROPISIVANJA HIDŽABA

Ono o čemu smo do sada govorili jeste uzrok propisivanja hidžaba koji nije ništa drugo do čestitost u odijevanju kojom žena skriva svoje draži i čari, kada surađuje sa muškarcem u društvenim ili naučnim aktivnostima i sl. To znači da hidžab nije ništa više do potvrda istinske saradnje žene sa muškarcem u ovim aktivnostima i poslovima te štiti koji brani njenu ravnopravnost sa njim od svih opasnosti koje bi je mogle ugroziti.

Međutim, među ljudima ima onih kojima je ova mudrost nepoznata, iako, upravo, ona pokazuje veliku pažnju Zakonodavca u pogledu učestvovanja žena sa muškarcem i njene ravnopravnosti sa njim u svim poslovima kojim se bavi, pa izmišljaju lažne uzroke koji po njihovom razumijevanju stoje iza hidžaba!

Oni pretpostavljaju da Zakonodavac vidi u hidžabu sredstvo za odgoj djevojke ili žene i put za uzdizanje ka moralnim vrlinama i udaljavanje od besposlica i moralnih posrtanja. Nakon toga ovu pretpostavku predstavljaju kao činjenicu koju potvrđuju i podržavaju

kao mudrost koja je iza propisa Allaha, dž.š., ubrzo zatim oni sami kritikuju ovu mudrost te opširno objašnjavaju nepostojanje ikakve veze između psihološkog odgoja koji izvire iz same ličnosti, i puta ili načina odijevanja kod čovjeka. U nastavku potvrđuju da djevojka koja bude odgajana na visokim moralnim vrlinama neće biti odvojena od toga odjećom koju nosi. Isto tako djevojka koja bude podizana na neispravan način i daleko od svih moralnih vrлина neće dobiti moralnost nošenjem pristojne odjeće koja pokriva njeno tijelo, ili maramu kojim svoju kosu pokriva ili čak nikab kojim svoje lice pokriva. Uz ovo navode neke izmišljene ili tačne primjere djevojaka pokrivenih ili čak onih koje nose nikab (pokrivaju i svoja lica), a upale su u pokvarena djela i ponašanja.

Mi kažemo da je tačno da odgoj izvire iz unutrašnjosti te se ne može obući poput odjeće. Nikada izgled odjeće ili njena vrsta nisu mogli zamijeniti ulogu odgoja i njegovih metoda..

Ali ko vam je rekao od učenjaka Šerijata da je hidžab propisan da bi bio moralno mjerilo i instrument za odgoj djevojke? Ili koji izvor od izvora islamskog prava ste našli da ovo navedeno tvrdi?

Ova lažna pretpostavka nema nikakvu osnovu te bi se mogla podvesti pod staru arapsku poslovicu: "Lažno optužio pa kaznu izvršio."

Mudrost zbog koje propisani hidžab počiva u onome što smo ranije objasnili, a u skladu je sa mjerilima razuma tako da se ne može unijeti nikakva sumnja u istinitost navedenog. O ovome Allah dž.š. kaže:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ
ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ

"O Vjerovjesniče, reci ženama svojim, i kćerima svojim, i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se. Tako će se najlakše prepoznati pa neće napastvovane biti. A Allah prašta i samilostan je." (El-Ahzab, 59)

ذَلِكَ أَذْنَىٰ أَنْ يُعْرَفَ فَلَا يُؤْذِنَ

"Tako će se najlakše prepoznati pa neće napastvovane biti." - to je mudrost. Da li ste je pročitali ili razmislili, barem na tren, o njoj?

Mudrost je u skrivanju spolnih privlačnosti i ukrasa, koji pobuđuju nagone, od pogleda i očiju muškaraca, pa im žena ničim ne pobuđuje strasti niti ih provocira, tako da u ženi ili djevojci vide isključivo partnera u ljudskim aktivnostima i ulaganju truda u različitim društvenim aktivnostima, dok je god predmet njihovog susretanja društvena aktivnost na koju su svi pozvani u cilju izgradnje društva i uspostavljanja civilizacijskih osnova.

Dakle, mudrost koja stoji iza hidžaba nije pomaganje ženi da postigne moralne vrline, već je mudrost da se pomogne muškarcima koji gledaju ženu da se pridržavaju istih tih moralnih vrlina tako da gledaju na ženu kao na ljudsko biće, poput njih samih, koje posjeduje intelektualne, kulturne i društvene sposobnosti, a ne da je gledaju kao objekat koji pobuđuje nagone.

Pretpostavljam da među onim ženama koje čine nevaljala djela ima onih koje se kriju iza čestitog oblačenja i hidžaba, ali to ne podrazumijeva, gledano razumski, da se čestitost treba odbaciti, a protiv hidžaba boriti?! Ukoliko je tako, onda se protiv razgolićavanja i zavodljivog ponašanja treba prije boriti i isto odbaciti. Jer nečestite žene koje u svojoj pokvarenosti izlažu svoje čari i ukrase mnogo su brojnije od onih žena koje svoju pokvarenost ponekad skrivaju čestitim oblačenjem ili pokrivanjem.

Pored toga čudno je da upravo čestitost pred ljudima koji ovako misle sjedi na optuženičkoj klupi, dok pokvarenost i razgolićavanje, koje samo o sebi govori, biva nevino i nedužno zbog pobuđivanja strasti kod muškaraca i slabljenja njihove moralne snage, a kamoli da se ikada ikakva optužba uputi njima!!

DA LI HIDŽAB ONEMOGUĆAVA NAPREDAK ŽENE?

Često se može čuti od onih koji se protiv Islama bore kako govore:

"Islam je ženu okovao u hidžabu! Islam je propisao ženi da mora biti zaostala čim joj propisuje hidžab! Napredak žene može se jedino postići ukoliko se ona oslobodi okova hidžaba... i sl."

Ukoliko se oslobodimo predrasuda i njihovog uticaja prije svega, kakav bi odgovor mogli dati na pitanje: Da li je istina da hidžab predstavlja prepreku za napredovanje žene i stavlja je u tamnicu neznanja i nazadovanja? Takođe, kakva je veza između ove dvije stvari ukoliko je odgovor na prethodno pitanje pozitivan? Odgovor kojem teži misao objektivna i slobodna od predrasuda, je da se ne pokazuje nikakva veza između hidžaba, kojeg je Allah propisao, i nazatka.

Nikada vrsta odjeće koju nosi žena, te način odijevanja dugih, kratkih, širih ili užih odjevnih predmeta nisu imali uticaj na intelektualne sposobnosti ili društvene aktivnosti. Još u dalekoj prošlosti pa sve do danas, ljudska društva su imala veoma različite i raznovrsne običaje vezane za "arhitekturu" odjeće i njenog izgleda kako za muškarce tako i za žene. Nikada nismo čuli da neko tvrdi da je vrsta odjeće imala ulogu u različitom napredovanju društva i zajednica u pogledu naučnih i civilizacijskih dostignuća.

Odjeća koju nose Indijci, muškarci i žene, posebne je vrste. Tradicionalana odjeća koju nose žene Japana bila je i ostala posebna i različita od svih drugih. Slično tome odjeća u kojoj se prijatno osjećaju Europljanke ili Amerikanke, takođe, posjeduje svoje karakteristike. Niko od ovih zajednica nije osjetio, uprkos svojoj raznolikosti "modela" odjeće da je to rezultiralo raznolikosti u stepenu razvoja. Civilizacije koje su dominirale svijetom poput Sasanida, Bizantije (Vizantije) ili islamske civilizacije, nikada nisu posmatrale izgled odjeće kao bilo

kakav problem, niti su o njoj raspravljale štaviše nisu ni primjećivale navedeno. Odakle onda dolazi, ili kada se "rodila" ova istina koju ne poznaje čitav svijet i njegova historija?

Dakle, moramo svrstati Zenubiju ili Ez-Zeban kraljicu Tedmura iz predislamskog perioda među neznalice i zaostale obzirom na odjeću u kojoj se pojavljivala,⁶⁵ isto kao što moramo društva golih crnaca Afrike svrstati među napredne i civilizovane narode, obzirom na njihovo apsolutno oslobađanje od bilo kakvog "okova" odjeće.

U pojedinim mjestima Zaljeva djevojke i žene potpune neznalice natječu se sa ženama Zapada i modnim kućama Pariza u golotinji i ukrašavanju. Da li su se oslobodile ovim čarobnim usponom neznanja i nazadovanja, ili su, pak, upisale svoja imena među naučnice i napredne žene?

Istovremeno u pojedinim arapskim zemljama, poput Sirije i Egipta, pokrivene žene dostižu vrhunske specijalizacije u različitim granama nauke, te doprinose koliko god mogu u različitim društvenim aktivnostima. Da li je čestitost u oblačenju kojom su se odazvale propisu Allaha, dž.š., uticala na ono što im njihova društva svjedoče, od intelektualnog nivoa kojeg su dostigle do prednosti u civilizacijskom pogledu i društvenim aktivnostima, tako da bi se u čarobnom trenu trebale pretvoriti u neznalice, nazadne i primitivne žene?!

Da, oni ljudi koji povezuju zaostalost sa hidžabom vjerovatno pod hidžabom podrazumijevaju zatvaranje žene i pritisak na nju kroz ono što se naziva zabranjivanjem ili pretjerivanjem u hidžabu kada se prelazi granica propisane čestitosti i ulazi u odvajanje žene od društva u potpunosti i njeno sprečavanje da učestvuje u nauci, poučavanju i drugim poslovima. Bilo je među ljudima onih koji su slijedili ovaj pretjerani pravac u razumijevanju čestitosti i skrivanja koje je Allah,

⁶⁵ Bila je vladarica Šama, Tedmura i el-Džezire u trećem stoljeću, Evropljani je nazivaju Zenubija, dok se u arapskoj historiji spominje kao ez-Zeba'n ili Zejneb. Uprkos njenoj izvandrednoj ljepoti više je volila čestitost i neisticanje ukrasa. Pojedini istraživači smatraju da je Zenubija različita osoba od ez-Zeba'e o kojoj se u historiji Arapa spominju događaji i avanture. Pogledaj "Krug spoznaje ..." Muhamed Ferid Vedždi.

dž.š., naredio u Kur'anu. Možda i danas postoji mala skupina ljudi ovakvog razumijevanja.

Ovakvo pretjerano razumijevanje, uistinu, može rezultirati zaostalošću, ali je ono u suprotnosti sa mjerilima Šerijata i njegovim propisima. Velika je nepravda Islam teretiti za rezultate i posljedice ovakvog razumijevanja nakon što je opterećen izmišljanjem i poigravanjem od strane onih koji su ovo razumijevanje izmislili.

Granice čestitosti koje je odredio Allah, dž.š., jasno se vide u riječima Uzvišenog:

وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا

"... i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje..." (En-Nur, 31)

Prirodno je da se u spoljašnje ubraja bez pretjerivanja lice i dlanovi (šake) kao što je stav većine islamskih učenjaka. Sve mimo toga može se pokriti bez tegobe ili poteškoće.

Očito je da ova granica čestitosti, koja je propisana, ne sprečava ženu u bilo kojim naučnim ili društvenim aktivnostima koje ona obavlja. Ono što je teško sakriti Allah, dž.š., dozvoljava da žena otkrije, a što joj naređuje da pokrije nije teško sakriti niti ima bilo kakve teškoće u tome.

Što se tiče dodavanja stega kojim se žena odvaja od društva, tj. pokrivanja od glave do pete tako da joj to otežava aktivnosti, sužava pogled i otežava kretanje, bez obzira da li je u pitanju predostrožnost i bogobojaznost ili naređivanje i pozivanje tome u cilju dodavanja i izmišljanja, principi Šerijata daleko su od toga da budu odgovorni za navedeno ili da snose posljedice toga. Bilo kako bilo, situacija u većini islamskih društava što se tiče praktične primjene razlikuje se od navedenog.

Žena kada sazna da među muškarcima ima onih koji je gledaju iz motiva strasti i uživanja, te se ne pokoravaju Allahovoj naredbi da se

pogledi obaraju, ona je dužna u tom slučaju da ih spriječi da nastave gledati na nju pogledima koji su zabranjeni. Ukoliko to nije u stanju onda je dužna kao što je stav velikog broja islamskih pravnika da sakrije svoje lice od njih na bilo koji način.

Možda je ova pretpostavka teorija koja se ne može ostvariti osim u rijetkim slučajevima. U većini slučajeva situacija ne dozvoljava ženi da jasno uoči motive ljudskih pogleda prema njoj, jer ne bi trebala pogledom proučavati ono što je u njihovim očima. Zatim joj islamski principi naređuju da uvijek ima lijepo mišljenje o ljudima i da smatra da su njihova ponašanja i stanja zasnovana na ispravnim motivima.

Dakle, kako da ona zna da neko gleda u nju zabranjenim strastvenim pogledima?

Ovo kažemo kada objašnjavamo granicu između dozvoljenog i zabranjenog, a što se tiče predostrožnosti i bogobojaznosti nema sumnje da u skladu sa njima treba pokriti lice kada god postoji opasnost da se ima loše mišljenje o onim koji gledaju.

SEBIČNOST MUŠKARACA - PRAVI RAZLOG ZA SUPROTSTAVLJANJE ČESTITOSTI U ODIJEVANJU ŽENA

Nakon svega što smo do sada rekli pitamo se: "Koji je motiv određene grupe muškaraca kada pozivaju žene da se odreknu (oslobode) normi čestitosti u odijevanju koje određuju propisi Šerijata i koje, dakle, propisuje Allah, dž.š.?"

Pretpostavka da je motiv ovog poziva iskrena i čista briga za društvo ili ženu, uistinu, je smiješna. Takođe sam mišljenja da onaj koji podržava ovu pretpostavku i uvjerenje u njenu istinitost pati od mentalne zaostalosti.

Onaj koji prisustvuje modnoj reviji i izabire od "modela" za svoje poglede one koje ga najviše uzbuđuju i ističu mu svoje čari, može li se za

takvu osobu posumnjati da kroz navedeno isključivo traži zadovoljavanje vlastitih strasti i nagona, te time izražava u najboljem obliku svoju sebičnost? Može li iko kada ga vidi kako oduševljeno aplaudira onome što ga je zadivilo, od modela i njihove ponude, pomisliti da ih on voli te brižno čuva interese tih žena da bi i život dao zbog njih? Radi se, kao što je i očito, o čistoj sebičnosti koja se manifestuje u iskorištavanju drugih.

Da navedemo primjer bliži razumijevanju. Onaj kojeg dojmi neka kuća pa je nastoji posjedovati, ili ga očara prelijep namještaj, pa ga nastoji nabaviti, jednak je onome kojem se neka žena dopadne pa nastoji pružiti mostove uživanja između sebe i nje, te radi na tome da se ona pokaže pred njim u najboljem izgledu, istaknutih ukrasa i potpune privlačnosti, svim tim izražava svoju sebičnost i zaljubljenost u sebe te želi usmjeriti, sve što mu može donijeti uživanje i ispuniti želje, isključivo ka sebi. Da li ovo u bilo kom slučaju ulazi u značenje ljudsko i istinsko koje ima ljubav? Neka Allah, dž.š., sačuva od te laži!

Ljubav je da čovjek vidi sebe u drugima, tj. da vidi u brizi za druge vlastitu sreću. Što se tiče gledanja na druge kroz sebe tj. da u njima vidi sredstva vlastitog uživanja i naslađivanja to je prava sebičnost koja se pokušava ogrnuti ogrtačem ljubavi. Veoma je važno i bitno da društvo shvati razliku između ove dvije situacije te da svaku od njih tretira kako zaslužuje.

Dakle, možemo svi znati da gromoglasne pozive koji izlaze iz grla mnogih muškaraca i podstiču žene i djevojke na "oslobađanje" od mjerila čestitosti u odijevanju i pokrivanju i da se prepuste svojim strastima pokazujući svoje čari na ulici, u klubovima i na sastancima, pokreće ista želja koja posmatrača podstiče da traži što izazovnije i privlačnije modne revije koje ga podstiču na žarljiv pljesak kada god ono što pred sobom vidi zadovolji njegov izoštrjeni ukus i strast.

Bilo kakav interes tih žena "modela", te briga za njihovu sreću i budućnost jednostavno ne nalazi vrijeme za sebe jer pozivači, ili oni koji aplaudiraju, u čarima tih djevojaka vide samo sebe i na taj način nastoje postići vlastito zadovoljstvo.

Žena koja postane žrtvom svega ovoga na kraju puta kada zavoli na način na koji je navedena pa počne tražiti onoga koji će joj posvetiti pažnju i voditi brigu o njoj kroz vezu koja se naziva "spolni drug" kako se o tome izražava njemačka autorica, Ester Feller,⁶⁶ ali u takvoj vezi pronađe samo onoga koji koristeći nju zadovoljava sebe i svoje nagone nakon čega traži zadovoljstvo u njoj sličnim ženama ili u ljepšim od nje. Nesreće koje doživljava zapadna žena su jasan primjer koji pojašnjava našu tvrdnju.

Nema sumnje da muškarac i žena u ovom poprištu traže vlastito zadovoljstvo i njihova ljubav prema sebi dolazi do izražaja. Ali muškarac pobjeđuje snagom prevare kojom dobija od žene ono što želi i potčinjava je ostvarivanju njegovih prohtjeva, dok žena biva poražena zbog svoje slabosti i iskorištena zbog svoje nježnosti, opijena je snovima koji su joj ubačeni u razum nakon čega se probudila spoznajući gorku istinu. Uzeli su od nje sve što su htjeli, a da ona od njih nije uzela ni dio onoga što ona hoće!!!

Možda među čitaocima ima onih koji misle da ovaj govor dolazi iz mašte i zablude, ali stvarnost je takva da ovaj govor nije ništa drugo do umanjena slika onoga što se dešava u društvu. Duge stranice nisu dovoljne da se sve ovo opiše i obuhvati.

Mnoge primjere mogao bih navesti, primjere iz stvarnosti, iako nisam planirao to da učinim, ali smatram da bi bilo korisno šta više nužno da čitaoca upoznam barem sa jednim od ovih primjera.

Jednog dana, prije nekoliko godina, u moju kancelariju na šerijatskom fakultetu ušla je djevojka. Na prvi pogled učinilo mi se da se pretvara u svom pokrivanju jer joj je marama pokrivala samo dio glave. Zatražila je dozvolu da sjedne i ispriča svoju nesreću u nadi da ću je uputiti na izlaz ili rješenje situacije u koju je došla. Njena priča ukratko glasi da je

⁶⁶ Njemačka naučnica, studirala medicinu na berlinskom Univerzitetu, nakon čega se posvetila pisanju; njene se knjige odlikuju dubokim psihološkim analizama veza između muškaraca i žena; od njenih najpoznatijih djela su: "Dresiran muškarac"; "Pravo muškarca na višeženstvo"; rođena je 1935. godine.

odrasla u kući koja ne poznaje Islam niti se drži bilo koje od njegovih vrijednosti, zatim je svoje obrazovanje i odgoj sticala kroz osnovnu, pa srednju školu nakon čega je upisala fakultet, a da je tokom školovanja niko nije nadzirao ili savjetovao. Kazala mi je:

"Momci su još od srednje škole oblijetali oko mene i pokazivali svoje divljenje mojoj ljepoti. Podsticali su me da budem još 'slobodnijeg' ponašanja i izgleda. Sve to sam prihvaćala tako da mi se srce pretvorilo u hotel, (kako sama djevojka kaže), u koji su dolazili gosti mladići jedan za drugim. Na fakultetu moja veza sa momcima postajala je sve jača i dublja. Svi su bili zadivljeni mojim slobodnim ponašanjem i izgledom, te su stalno vršili pritisak na mene da budem još slobodnija i da nastojim da se još više ostvarim. U tom periodu zaljubila sam se u jednog od tih mladića koji mi se pretvarao da je zaljubljen u mene i da ljubav prema meni opsjeda sve njegove osjećaje. Stalno me je uvjeravao u iskrenost njegove ljubavi i vezanost za mene. Ponudila sam mu da zaprosi od mojih roditelja te da se uzmemo. Pokazao je potpuno prihvatanje govoreći kako je upravo to plan koji on ima na pameti i da obećava da će ubrzo otići kod mojih roditelja da me zaprosi. Moje povjerenje u njega i našu vezu se zbog ovoga povećalo i osnažilo. Na jednom od naših sastanaka uspio je da mi otme ono najvrednije što posjedujem jer sam bila sigurna u njegovu ljubav i obećanja koja mi je dao. Moji snovi su se ispunili jer sam našla mladića koji će me štiti i voditi brigu o meni.

Ovo se ponovilo više puta, dobijao je od mene ono što je želio. Počela sam ga podsjećati na vjeridbu i požurivati ga da ispuni svoje obećanje. Svaki put bi mi spominjao različite isprike, za koje sam kasnije saznala da su bile laž.

Na jednom od sastanaka počela sam uporno tražiti od njega da ispuni svoje obećanje te da me zaprosi od roditelja. Pogledao me je očima punim gađenja i kazao: 'Kada se odlučim ženiti tražiti ću čestitu djevojku koja od sebe nije učinila igračku u rukama mladića.' Njegove riječi odjeknule su mi u glavi poput snažnog krika koji me budi iz dugog

i dubokog sna, da bi se našla među gomilom ljudi lažova i prevaranata koji su me zaveli. Vidjela sam samu sebe kao strankinju na ovome svijetu, čak i u odnosu na vlastitu porodicu koja me je ostavila da tumaram kuda hoću, a u slučaju da sam im se požalila na posljedice njihovog nemarnog odnosa prema meni sigurno bih se izložila najgoroj vrsti propasti."

Na kraju je rekla: "Sigurno sam spoznala da sam se kojim slučajem zaštitila principima i savjetima Islama ne bi prevarant i lažov od mene dobio ništa, i ostala bih sretna i čestita. Ne znam šta sada mogu uraditi."

Rekao sam joj: "Je li bilo nužno da isprobavaš Allahove naredbe te da uđeš u vatru ove smrtonosne probe da bi došla na kraju svega toga do sigurne spoznaje do koje si došla?"

Zar ti nije bilo dovoljno da znaš ono što nužno zna svako razumom obdaren da ova vjera (Islam) nije ništa drugo do skupine savjeta Allaha, dž.š., koji je Najmilostiviji od milostivih, kojim se on obraća Svojim počašćenim robovima da bi bili sretni kroz Njegovu brigu za njih, te da nađu u njima zaštitu od svakog zla?"

Prošlo je mnogo godina, a ti si se bila okrenula od Njega, dala si prednost lažima prevaranata nad pridržavanjem Njegovih propisa i naredbi, ali ćeš uprkos tome naći da je On Prijatelj, Iskreni i Jedini koji ti pruža radost u samoći i spašava te iz nesreće i bolova. Ovo te neće koštati ništa osim da sa Njim mir sklopiš iskrenim potčinjavanjem Njegovim naredbama i savjetima onoliko koliko je u tvojoj moći, budi sigurna i spokojna." A onda je ona rekla: "Od danas se Allahu obavezujem, žaleći i kajući se za prošlo, da ću se pridržavati Njegovih naredbi i svih Njegovih propisa. Neću se više nikada osvrtni na prevare šejtana niti ću se pokoriti strastima i iskušenjima."

Rekao sam joj: "Dodi kod mene s vremena na vrijeme, siguran sam da će ti Allah, dž.š., dati izlaz iz teške situacije u kojoj si i uputiti te na najbolje rješenje."

Od začuđujuće Allahove blagosti nije prošlo ni nekoliko dana od njenog dolaska kod mene, a u posjetu mi je došao mladić žalivši se kako se želi oženiti, ali nije u stanju da nađe odgovarajuću djevojku koja se drži Islama. Nakon razgovora sa njim spoznao sam da se on, uistinu, pridržava Islama te da ga dobro poznaje i da je savjestan.

Rekao sam mu: "Da li bi htio djevojku, izgleda koji će ti se dopasti, vjere i ponašanja sa kojim ćeš biti spokojan i siguran, a da u braku sa njom imaš veliku nagradu koju mogu dostići samo Allahovi iskreni robovi, što ti ja garantujem?"

Uzbuđen je kazao: "Hoću, ko je ona?"

Ispričao sam mu šta se desilo djevojci tako da je sve postalo poznato i njemu. Uvjeravao sam ga da sam siguran u njeno pokajanje što mu je povećalo zadovoljstvo i razumijevanje situacije. Prepustio je meni da organizujem stvar onako kako hoću. Hvala Allahu koji srca okreće kako hoće, hvala Gospodaru mome Milostivom i Blagom koji grudi raširi i olakša stvar; Svojom desnicom blagosti potra mrak žestokih bolova koji su se obušili na srce jadnice koja je bila žrtva mešetara. Mešetara koji se pozivaju na "napredak", a upozoravaju na "zaostalost".

Allah, dž.š., me počastio, pa sam ih uspio spojiti na jednom sastanku kada su se i upoznali, razgovarali, obećali se jedno drugom i svoja obećanja potvrdili. Mladić je otišao njenim roditeljima i tražio njenu ruku kao što je i uobičajeno. Allah, dž.š., ih je spojio bračnim životom, prijatnim i sretnim jer je rekao Uzvišeni Allah:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

"O vjernici odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži ono što će vam život osigurati..." (El-Enfal, 24)

Pročitao si kakve su bile posljedice savjeta spletkaroša, a ovo kazano je plod pridržavanja učenja i poruka Najmudrijeg i Najmilostivijeg Allaha, dž.š.

Ovo je samo jedan primjer od mnogobrojnih primjera koje pamtim i koji razumom obdarenog još više učvršćuju u njegovoj sigurnosti u Allahovu milost i blagodat, Njegovu mudrost i blagost, isto kao što mu povećavaju opreznost od spletki i prevara zlonamjernika i sebičnjaka.

* * *

Dakle propis kojeg je odredio Allah, dž.š., ženi koji se ogleda u pokrivanju (hidžabu) nikada nije doveo ženu u neravnopravan položaj u odnos na muškarca. Istina je sasvim suprotna, jer norme hidžaba su te koje štite učešće žene sa muškarcem da ne izgubi svoju suštinu i uticaj u različitim naučnim, društvenim, humanim i drugim aktivnostima, kao što si ranije vidio. Udaljavanje žene od normi čestitosti u oblačenju, što je prevod riječi hidžab u Islamu, je upravo dovelo zajednički rad muškarca i žene na veoma nizak nivo. Na ovom nivou žena i djevojka nije ništa drugo do instrument kojim se zabavljaju i naslađuju muškarci.

Takođe, nam je postalo jasno da hidžab u okvirima Šerijata, koji su poznati, nikada nije bio prepreka na putu napretka ili smetnja da se dostigne vrhunac u nauci i spoznaji.

Potpuno je očito da propisivanje hidžaba nema za cilj stvaranje moralnosti u ličnosti žene ili djevojke koja se pokriva, jer nema razumom obdarene osobe koja ne zna da odjeća i uniforma nikada nisu bile zamjena odgojnom procesu i moralnom odgajanju.

Hidžab je propisan u cilju zaštite muškaraca koji gledaju u žene da njihovi pobuđeni nagoni ne zaklone razum žene, njeno učestvovanje zajedno sa njima u nauci, izgradnji društva i slično. Propisan je da ne bi odlutali od njene kulture i stihova u nagone koji će im nametnuti razmišljanje o njenoj prelijepoj kosi i drugim ukrasima koje posjeduje žena, a njih privlače.

Mislim da je ovo što smo detaljno objasnili sasvim dovoljno te da se ništa više ne treba dodati.

8. TEKSTOVI HADISA KOJI SE MOGU KRIVO RAZUMJETI

Ovo je, takođe, jedna od stvari na koju se oslanjaju oni koji izmišljaju na islam i njegovo zakonodavstvo. Oni predstavljaju Šerijat kao nešto što je učvrstilo neravnopravnost između muškarca i žene te omalovažilo položaj žene čineći je manje vrijednom. Našli su u dva hadisa od govora Allahovog Poslanika, s.a.v.s., rijetku priliku da ostvare svoje nade u pogledu ogađivanja Islama ženi i nagovaranja iste da se oslobodi od njegovih propisa i pravila.

Prvi hadis je onaj koji prenose Buharija i Muslim od Ebu Seida el-Hudrija i u kojem stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u dužem govoru skupini žena između ostalog kazao:

مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلٍ وَدِينٍ أَذْهَبَ لِلْبِ الرَّجُلِ الْحَازِمِ مِنْ إِحْدَاكُنَّ

"...među onima kratke pameti i vjere nisam vidio nikog da lakše odlučnom muškarcu razum oduzme od jedne od vas..."

Drugi hadis je onaj kojeg prenose Ahmed i En-Nesa'i od Enesa ibn Malika i u kojem je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao:

لَوْ كُنْتُ أَمْرًا بَشَرًا يَسْجُدُ لِبَشَرٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِرَوْحِهَا لِعَظَمِ حَقِّهِ عَلَيْهَا

"Da sam ikada naredio čovjeku da učini sedždu čovjeku naredio bih ženi da učini sedždu svome mužu zbog veličine njegovoga prava nad njom."

Kakva je, dakle, zabluda u njihovom razumijevanju oba ova hadisa?

Ono na šta riječi prvog hadisa ukazuju jeste da je Poslanik, s.a.v.s., uputio svoj govor ženama na najjednostavniji način koji svi mi upotrebljavamo u različitim prilikama. Najbolje nam to ističe činjenica da je govor o kratkoći (nepotpunosti) njihovih pameti učinio pripremom ili predgovorom za nešto što je tome suprotno, a to je sposobnost koja im je data. Ova sposobnost se ogleda u oduzimanju pameti muškaraca i oduzimanju razuma onih najsnažnijih, najodlučnijih i najuticajnijih od muškaraca. To je kao kad jedan od nas kaže svome prijatelju: "Sitan, a možeš ono što ne mogu drugi !!!"

Dakle, hadis se ne usredotočuje na namjeru da omalovaži ženu, već se usredotočuje na čuđenje kolika je snaga njene vlasti nad muškarcima. Pa da se upitamo nakon ovoga, da li je tačno ovo što kaže Allahov Poslanik, s.a.v.s., ili ne, bez obzira na ono na šta se hadis koncentriše i bez obzira na ono na šta tok govora ukazuje?

Svi znamo iz onoga što smo učili od principa psihologije i nauke o psihologiji odgoja da je žena emotivno jača od muškarca, slabija u razmišljanju, a da je muškarac emotivno slabiji, a razmišljanjem jači od žene. Svi znamo da je ovaj međusobno nadopunjavajući odnos između njih tajna sreće muškarca i žene jednog s drugim.

Da je žena strpljiva poput muškarca u dubokim misaonim problemima, a siromašnih i prikrivenih osjećaja i ljubavi onda bi se muškarac njome samo mogao unesrećiti, dosadio bi mu život sa njom i našao bi svoju sreću u udaljenosti od nje.

Da je muškarac poput žene osjetljiv emotivno i da emotivno reagira, da je slab u promišljanju onda bi se žena njime unesrećila i u njemu ne bi vidjela zaštitu koju treba i brigu koju traži, niti bi bila ikako strpljiva da živi s njim.

Dakle, to je Gospodarova mudrost koja je nužna da bi muškarac i žena našli jedno u drugome ono što ih upotpunjuje i samim tim našli u

drugome ono što ih privlači. Posljedica govori o detaljnoj ravnopravnosti između njih u tome.

Izuzeci ovog Gospodarevog zakona mogu postojati, pa da nađeš muškarce izuzetne emotivnosti, istančanih osjećaja i da bježe od teških misaonih problema. Ovo naučnici smatraju mahanama kod muškaraca.

Možda ćeš ovo odstupanje naći kod žena, pa vidiš djevojku koju usrećuju samo filozofski problemi i istraživanje komplikovanih misaonih problema, a da u isto vrijeme njena emotivnost i osjećaji spavaju i miruju. Naučnici to vide kao odstupanje, mahanu, koja je suprotna osnovi ili pravilu. Među ljudima nema onoga ko misli da su ova odstupanja trebala da budu pravilo.

Imao sam prijatelja koji je imao suprugu koja pati od ovog odstupanja. Stalno se tužio na nesreću koja ga zadesi kod nje. Bolilo ga je što je siromah u svom porodičnom životu i nema ženske osobe da kojom će dijeliti toplinu svojih emocija. Tužio se svojim prijateljima na svoju ženu – kako je znao reći „filozofa“, te da mu je izgleda suđeno da bude žrtva filozofije i kurban takvog životnog stila!

Ukoliko promisliš o ovome iz riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., vidjećeš da on povezuje dvije stvari u ličnosti žene i njenom životu između kojih vlada sukob koji je izvor ženine sreće i sreće muškarca sa njom.

On je opisuje slabošću u razmišljanju, o kratkoći vjere govorićemo kasnije, nakon čega je opisuje kao onu koja ima vlast nad muškarcem i sposobnost da njime upravlja. Kako onda analitički objasniti ovo što smo spomenuli?

Analitički odgovor bi glasio da žena uvijek traži u muškarcu partnera za spolni odnos te traži zaštitu i brigu kod njega. Ovo podrazumijeva da ona bude slabija od njega. To je, takođe, isti uvjet koji je nužan da bi mogla nad njim dominirati. Ovo nije nikakva teška ravnoteža da shvatiš da oružje žene počiva u njenoj slabosti, te da njena vlast nad

muškarcem leži u njenom štićenju njime i u njenoj potrebi za njim. Njena potreba za njim se očituje u tome da bude tjelesno jači od nje i sposobniji u promišljanju.

Možda će neko muškarce optužiti kada oni budu ti koji ovu činjenicu iznesu. Stoga ti navodimo riječi njemačke spisateljice Ester Filer iz njene iscrpne i zanimljive knjige "Pravo muškarca na višeženstvo" koja kaže: "Kada bi tjelesna snaga i bila dovoljan faktor za pritisak i vlast na bilo kojem društvenom nivou, ona nikad ne bi mogla potčiniti jedan spol drugome. Ona osoba koja može potčiniti drugu jeste slaba ličnost kojoj je potrebna pomoć, a nije ona koja je tjelesno jača. Onaj koji voli nema vlast već je vlast u rukama voljene osobe."⁶⁷

Ona u svojoj knjizi na više mjesta potvrđuje da žena naginje isključivo muškarcu koji je pronicljiviji od nje, bez obzira što pored njega ponekad izgleda glupo i neinteligentno. Ovo što čini jeste uvjet da u njemu nađe zaštitu i ona traži od muškarca brigu i zaštitu prije nego što traži spolni odnos.

Ona kaže: "Što se tiče žena, one su u stanju da svojom vlašću obuhvate muškarce i to njihovom samokontrolom nad seksualnim nagonima što čini muškarce njihovim pratiocima. Obzirom da su žene u većini slučajeva tjelesno i razmišljanjem slabije od muškaraca, one su u mogućnosti pored njihovog seksualnog kontrolisanja da skrenu pažnju muškarca na sebe kao na nekog kome se treba posvetiti pažnja."⁶⁸

Takođe kaže: "Samo kada je žena slabija od muškarca, i pored toga manje pametna od njega, tada postaje u odnosu na njega zavodljiva i privlačna."⁶⁹ Nakon ovoga ona nastavlja potvrđivati ovu istinu oslanjajući se na riječi samih žena pa kaže: "Poznato je da žene govore: 'Muškarac kojeg tražim je onaj koji je u stanju da me zaštiti, a to neće moći ukoliko ne bude veći i snažniji od mene te ne bude pametniji od mene...', pa kaže:

⁶⁷ "Pravo muškarca na višeženstvo" str. 34., prevod El-Hadi Sulejman.

⁶⁸ Ibid. str. 17.

⁶⁹ Ibid. str. 20.

„Muškarac kojeg želim jeste onaj u čijem hladu ću biti i podizati oči da mu vidim lice.“⁷⁰

Dakle, ono što je naučno potvrđeno potvrdile su i same žene, a to je tjelesna i misaona slabost žene u odnosu na muškarca. Ženi nije nimalo nezgodno zbog toga i ona to vidi kao manifestaciju njene ženske slabosti koja je u stvarnosti nešto najvrjednije u njenom posjedu što koristi za svoju dominaciju nad muškarcem dok ga čini onim koji vodi brigu o njoj i pazi da ona bude zaštićena.

Da li je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao ženi na ovaj jednostavan način bilo šta više ili manje od ovog navedenog? Čudno je da oni koji napadaju Islam i praktikuju nisko i otkriveno zanimanje-izmišljanje na njega spominju ovaj hadis u krugovima, možda, posebice u ženskim krugovima, i pružaju svoje jezike pune kritike za njega. Kada čuju ono što govore psiholozi, ili naiđu na ovo što govori ova autorica i njoj slični čije smo neke tekstove spomenuli, svoje jezike spriječe da upute ikakvu kritiku i saslušaju šta se govori uz puno poštovanje i prihvatanje, šta više predavanje i smatranje svetim!!!

* * *

Ostalo je da se upitamo, nakon što smo vidjeli razliku u inteligenciji muškarca i žene, kakav je slučaj kada je u pitanju vjera. Šta je odredilo da žena bude nepotpune vjere, zbog čega je to moralo biti tako, i kakav je ženin izbor da bi bila odgovorna?

Odgovor bi glasio da se pod nepotpunošću vjere hoće ukazati na manjak obaveza u ponašanju iz određenog razloga i da nema nikakve sumnje da odgovornost ne snosi osoba koja je manje obavezna bez obzira na povod. Ovim izrazom se, takođe, hoće ukazati na nebrigu i nemar koju počinji osoba koja je odgovorna u pogledu neke obaveze gdje ona ima izbor.

⁷⁰ Ibid. str. 24.

Dijete ili maloljetna osoba opisuju se nepotpunošću vjere. To ne znači da je ona učinila neku grešku, propust ili bila nemarna. Štaviše, možda je obavila više dužnosti, obaveza i pohvalnih stvari brže i vrijednije u obavljanju nego li veliki broj punoljetnika. Ali se i pored toga takva osoba opisuje nepotpunošću vjere. Obzirom da nije obavezna da praktikuje principe i propise vjere osoba se opisuje njenom nepotpunošću što znači prvim od dva značenja nepotpunosti vjere.

Čovjek koji zanemaruje Allahove propise i naredbe te prelazi Njegove granice, takođe, se opisuje kao osoba nepotpune vjere. U ovom slučaju to znači nebriga o vlastitom držanju principa vjere slobodnim izborom i odlukom. Takva osoba snosi odgovornost za svoj prijestup i grešku, te je u tome zasnovana odgovornost za nepotpunost vjere. Dakle, osobe se opisuju nedostatkom vjere, shodno drugom, od značenja nepotpunosti vjere.

Kada ovo shvatimo onda postane jasno da se opis žene od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kao osobe nepotpune vjere odnosi na prvo značenje ovoga pojma. On, s.a.v.s., želi kazati da je Allah, dž.š., olakšao ženi neke vjerske obaveze, tako da ih nije dužna obavljati kao što je slučaj sa namazom u vrijeme hajza (menstruacije) i nifasa (postporodajnog krvarenja) tako da čak nije dužna da propuštene namaze naklanja! Takođe, žena nije dužna da uči Kur'an u navedenim periodima, ali da to nikako ne umanjuje njenu nagradu jer je u pitanju njeno neobavljanje koje se vraća olakšici koju joj je Allah, dž.š., dao.

Žena se u ovoj situaciji opisuje kao osoba nepotpune vjere, tj. nepotpunih vjerskih obaveza, i da Allah, dž.š., sačuva od pomisli da je značenje toga neki njen propust u vjeri jer ona nema nikakvog izbora po pitanju naredbe Allaha, dž.š.

Među najočitijim dokazima ovoga što smo naveli jeste da Allah, dž.š., u Kur'anu potvrđuje da je nagrada muškarca i žene koji se drže Allahove, dž.š., vjere jednaka i nema prednost muškarac nad ženom niti obratno u tome.

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتِي بِعَعْضِكُمْ مِّنْ بَعْضٍ

"I Gospodar njihov im se odaziva: 'Nijednom trudbeniku između vas trud njegov neću poništiti, ni muškarcu ni ženi - vi ste jedni od drugih.' " (Ali Imran, 195)

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا

"a onaj koji čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, - ući će u džennet i neće mu se učiniti ni koliko trun jedan nepravda." (En-Nisa, 124)

Ukoliko kažeš da je u ajetima naveden samo uvjet da su to dobra djela, ženi je zabranjeno da u hajzu (menstruaciji) i nifasu (postporodajnom krvarenju) obavlja neka od najvrjednijih dobrih djela - poput namaza, onda se uvjet koji je postavljen za nagradu i kod muškarca i kod žene nije ispunio.

Odgovor glasi da je odazivanje Allahovim, dž.š., naredbama, tražeći Njegovo zadovoljstvo izvor nagrade i sevapa. Odazivanje, ako biva dobrim djelima, tako biva i nečinjenju lošega. Žena koju je Allah, dž.š., zadužio da ne obavlja namaz tokom hajza nema sumnje da ona kada obavlja ovu obavezu nečinjenja ima nagradu dokle god joj je namjera da se odazove Allahovoj, dž.š., naredbi. Njeno uzdržavanje od namaza u ovome periodu jednako je obavljanju namaza drugih u istom periodu. Svi imaju nagradu i sevap dokle god podsticaj za ovakav njihov stav bude izvršavanje Allahove, dž.š., naredbe i traženje Njegovog zadovoljstva.

Koliko možeš naći žena koje priželjkiju da klanjaju u džematu teravih-namaz tokom ramazana, kako pate od žestoke žeđi za time, ali se one suzdržavaju od toga želeći da izbjegnu Allahovu, dž.š., srdžbu, slijedeći Njegove naredbe i trpeći zbog Njegovog zadovoljstva jer pate

od opravdanja zbog kojeg im Allah, dž.š., zabranjuje namaz. Nema sumnje da je ovaj njen stav ibadet (robovanje), štaviše istinsko robovanje Allahu, dž.š., zbog kojeg dobija nagradu koju ne zna niko osim Allaha, dž.š. Da nije tako kakav bi smisao imale Poslanikove, s.a.v.s., riječi:

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَىٰ

*"Djela se dijele prema namjerama, svaki čovjek će dobiti prema svojoj namjeri."*⁷¹

; ili njegovih, s.a.v.s., riječi:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ إِنَّمَا يَنْظُرُ إِلَى أَعْمَالِكُمْ وَقُلُوبِكُمْ

*"Zaista, Allah ne gleda u vaše likove niti u vaše imetke, nego gleda u srca u djela vaša."*⁷²

Dakle, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je opisao ženu onakvom kakva je u stvarnosti, a da ona u tome nema neki izbor ili da je ona manje vrijedna zbog toga i odgovara za to.

* * *

Da sada zastanemo kod drugog hadisa u kojem Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže:

لَوْ كُنْتُ أَمْرًا بَشَرًا يَسْجُدُ لِبَشَرٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِرَوْجِهَا لِعَظَمِ حَقِّهِ عَلَيْهَا

"Da sam ikada naredio čovjeku da učini sedždu čovjeku naredio bih ženi da učini sedždu svome mužu zbog veličine njegovog prava nad njom."

Prenosiocje hadisa smo ranije spomenuli.

⁷¹ Buharija i Muslim od Omera ibn el-Hattaba, r.a..

⁷² Muslim, Ibn Madže i Ahmed prenose od Ebu Hurejre, r.a..

Ono što izaziva sumnju u ovome hadisu jeste to da žena, shodno razumijevanju ovoga hadisa, nije ništa drugo do sluškinja koja mora biti vjerna do granice robovanja svom muškarcu, dakle mužu. Položaj kojim se opisuje žena u odnosu na muškarca udaljuje svako razumijevanje značenja ravnopravnosti i njenih manifestacija između muškarca i žene. Time se porodica uspostavlja na dva osnovna načela: nadređen i podređen.

Odgovor glasi da se ova sumnja koja se ne može prikrasti osim razumu onoga ko stvari shvata doslovno i brzopleto te hiti da dođe do cilja koji sebi zacrti isto kao pojedini novinari koji vijesti i događaje uhvate iz dima i odjeka samo da bi dobili novinarske honorare. Kao pojašnjenje svega ovoga možemo kazati sljedeće. Oni koji su zastali zbog ovoga hadisa, u kojem Allahov Poslanik, s.a.v.s., govori supruzi podsjećajući je na prava supruge, morali bi zastati i istražiti druge brojne hadise u kojima Allahov Poslanik, s.a.v.s., govori mužu podsjećajući njega na prava njegove supruge. Nakon toga se može uporediti i upitati se: "Koji od dva supružnika nosi teži teret prava prema drugom supružniku?"

Onaj ko bude upoređivao ova dva podsjećanja na prava iznenadiće se da je svako od njih teže od drugog. Sumnja će se pretvoriti u problem drugačije prirode. Zbog čega nakon što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., šapnuo na uho supruge podsjećanja na veličinu prava supruge, odmah zatim šapće na uho muža slično podsjećanje koje ga stavlja pred veliki sveti teret prava koji ima supruge kod njega ?!

Kao da gledamo one formaliste u čitanju i posmatranju, žestoke u pridikama i kritikama kako pitaju čudeći se i negirajući: "Zar je Allahov Poslanik preporučio mužu prema supruzi kao što je preporučio ženi prema njenom suprug ? Da li je došao do mjere po pitanju prava supruge do koje je došao u pravima supruge ?"

Kažemo: "Da, poslušaj ove savjete i naredbe koje upućuje Allahov Poslanik, s.a.v.s., muškarcu kao podsjećanje štaviše upozoravanje na prava supruge i značaj brige o njima."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže:

إِنَّمَا النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ مَا أَكْرَمَهُنَّ إِلَّا كَرِيمٌ وَلَا أَهَانَهُنَّ إِلَّا لَيْئِمٌ

"Žene su rođene sestre muškarcima, njih će počastiti samo plemenit, a ponizit će ih samo pokvarenjak." (prenosi Ahmed)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže:

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي

"Najbolji od vas su najbolji prema svojim porodicama, a ja sam najbolji prema svojoj porodici." (Ibn Madže i El-Hakim)

أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا وَأَقْرَبُهُمْ مِنِّي مَجْلِسًا أَلْطَفُهُمْ بِأَهْلِهِ

"Najpotpuniji vjernik i meni najbliži u dženetu je najblaži prema svojoj porodici." (Tirmizi i el-Hakim, hadis zadovoljava uslove Buharije i Muslima)

اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا فَإِنَّهُنَّ عَوَانٌ عِنْدَكُمْ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانِ اللَّهِ وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ إِنَّ لَكُمْ عَلَيْهِنَّ حَقًّا وَلَهُنَّ عَلَيْكُمْ حَقًّا

"Preporučujte da se sa ženama dobro postupa, one su vama pomoć, uzeli ste ih uz Allahovu dozvolu i njihova stidna mjesta dozvoljena su vam Njegovom riječju. Vi nad njima imate prava isto kao što one imaju pravo nad vama." (Ibn Madže i Tirmizi)

Pogledaj odgojni uticaj savjeta Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kod žene, da se brine o svom suprugu i obraća pažnju na njegova prava zajedno sa uticajem na muža u pogledu brige o njegovoj supruzi i njenim pravima, kada se ti savjeti shvataju i prihvataju kao nešto što dolazi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

Ovaj odgojni uticaj jeste natjecanje supružnika u međusobnoj ljubavi tako da oboje uzimaju onaj put na koji im je ukazao i naredio Allahov Poslanik, s.a.v.s.!

Supruga ne šteti truda da se umili svome mužu svime onim što posjeduje od umjetnosti uslužnosti, brige i sredstvima kojim ga očarava i usrećuje. Suprug ne šteti truda da se i on takođe umili svojoj supruzi svim onim što posjeduje od puteva usrećivanja, razveseljavanja i pružanja pomoći u različitim kućanskim poslovima i zadaćama. Prema njoj on se odnosi sa krajnjom blagošću. Oboje su u tome potaknuti provedbom uputa Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

Zamisli supružnike kako se natječu u međusobnom zadobijanju srca na svoj način, kakva će onda biti veza između njih i koliko će biti mjesto ljubavi u njihovom životu ?

Međusobna ljubav ovih supružnika na početku možda bude slaba, ali će ona vremenom rasti i jačati, nastavljajući svoju trajnost i napredak poput stabljike koja se stalno pazi i zalijeva. Medeni mjesec u životu ovakvih supružnika traje čitav život.

Potpuno suprotni će biti životi supružnika koji počinju daleko od savjeta koje im upućuje Allahov Poslanik, s.a.v.s., i daleko od primjene učenja i metoda Islama. Ljubav među njima na samom početku je velika i to zbog svoje početne vatre čestih susreta i zajedničkog života iza zida braka. Međutim, ona će se postepeno smanjivati sve dok se njena vatra ne ugasi i veza među njima se ne pretvori u monotoni rutinski život, ukoliko ne bude svađe i razdora.

Pogledaj sada razliku između veze bračnih drugova u stvarnosti zapadnog života i u stvarnosti kuće koja se drži Islama. U prvom slučaju veza počiva na seksualnoj požudi muškarca i korištenju supruge te požude da bi ga obavezala da je štiti i vodi brigu o njoj, kao što kaže E. Feler: "Oba supružnika koriste jedno drugo za vlastite interese. Nužna posljedica je prekidanje bračnog odnosa i pretvaranje ljubavnog pretvaranja u svađe i zlobu ukoliko samo jedno od njih ne bude moglo nastaviti varati da bi se iskorištavanje nastavilo."

Drugi slučaj je veza koja počiva na vlastitoj požrtvovanosti zbog interesa druge strane u nastojanju zadobijanja Allahovog, dž.š.,

zadovoljstva. Nužna posljedica je da se napune čaše ljubavi kroz jedinstveno međusobno natjecanje, i da se ostvari dovoljna garancija za stabilan život i brak i trajnost življenja bračnih drugova u ljubavi i skladu.

Ovo je zadaća dvije preporuke Allahovog Poslanika, s.a.v.s., jedne kojom savjetuje supruga, i druge kojom savjetuje suprugu, a ovo što smo maločas naveli jesu plodovi tih preporuka.

Ova istina može jedino biti nepoznata onome ko zatvori svoje oči i začepi svoje uši, pa ne čuje i ne vidi skupinu preporuka i učenja koje Allahov Poslanik, s.a.v.s., iznosi u jednom hadisu, a to je: "Da sam ikada naredio čovjeku da učini sedždu čovjeku, naredio bih ženi da učini sedždu svome mužu zbog veličine njegovog prava nad njom."

* * *

Među tekstove koji se mogu krivo razumjeti, a o čemu sada govorimo, možda spadaju i riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koje prenose Ahmed i En-Nesai:

حُبَّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا الطَّيِّبُ وَ النِّسَاءُ وَجُعِلَتْ قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ

"Od ovog vašeg dunjaluka (ovog svijeta) omiljeni su mi lijepi mirisi i žene, a radost očiju mi je data u namazu."

Oni koji su se zasitili ništavnim značenjima ljubavi, oni koji su uzeli osjećaje i veze na Zapadu kao jedino mjerilo, sigurno, obojiće ljubav Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bojama mašte koja vlada u njihovim umovima, te će mu dati osobine koje su se kod njih učvrstile.

Nasuprot ovome, među slabije obrazovanim muslimanima ima onih koji obaraju poglede kada se ovaj hadis spomene, prelazeći preko njega ili praveći se da ga ne znaju u različitim prigodama da ne bi sebe doveli u nezgodnu situaciju njime i pri tome im se čini, zbog slabog znanja, da nikada neće naći put spasa od njega!

Možda ovo pretvaranje da je hadis nepoznat, koje dolazi kao posljedica plitke kulture, u sebi sadrži i gore zlo kod svojih praktičara od prije navedene niske predstave.

Mada je činjenica koja nije skrivena onome koji razmišlja, lekcija iz životopisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., od početka do kraja o tome da nas ono što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao o sebi stavlja pred jednu od ljudskih vrlina po kojima je Poslanik, s.a.v.s., poznat, skreće nam pažnju na jedinstven prizor veličine njegove ljudskosti i čistote njegove prirodnosti. Štaviše ovo nam otkriva jednu stranu (dimenziju) poslaničke misije sa kojom je Muhammed, s.a.v.s., poslan ljudima kao odgajatelj i učitelj. Ukratko kazano, Muhammed, s.a.v.s., je poslan da usavrši plemenite ljudske čudi, kao što sam o sebi kaže.

Poznato je da čovjekov izbor kojim bira život i veze u životu može biti samo na dva načina: loš i pokvaren, ili dobar i ispravan način. Zadaća sa kojom je poslat Muhammed, s.a.v.s., jeste da ljudima izabere put u svim stvarima na najbolji mogući način, tj. na dobar i ispravan način, te da to učini savjetima, riječima i ponašanjem koje će objasniti promjenu istih.

Arap su prije poslanstva Muhammeda, s.a.v.s., poznavali značenje ljubaznosti, odvažnosti i plemenitosti, ali su ova značenja praktikovali iskrivljeno, a ne ispravno. Čast je kod njih, primjera radi, bila velika vrijednost, ali su oni čuvanje časti u većini slučajeva shvatali na loš način. Slavili su, takođe, osjećaje ljubavi prema ženi koje su izražavali u svojim ljubavnim pjesmama i stihovima ili kroz svoje veze zasnovane na spolnom odnosu. Međutim, ova ljubav je, takođe, ispoljavana na krivi način i to kroz sebičnost i nizak moral. Ljubav arapskog čovjeka prema ženi u predislamskom periodu bila je odraz njegove instinktivne potrebe za njom. Tako je dok se njegova želja za njom ne ostvari i strast ne zadovolji, tada žena postaje odbačeni komad pokućstva u čošku kuće. Neko posjeduje nju dok ona ne posjeduje ništa, naređuje joj se dok ona ne naređuje ništa, brine se o pravima muškarca dok se muškarac ne brine ni o jednom od njenih prava. Kada se instinkt opet

probudi vrati se opet svojim ljubavnim pjesmama i stihovima nastojeći zadovoljiti svoju sebičnost kroz jezik koji štiti njega i njegove osjećaje. Pa kada stigne do onoga što hoće, ponovo vrati "robu" na njeno mjesto i ponovo je ostavi kao što je učinio i prije. Žena je, zaista, kao što je opisuju njeni bliži: "Ti si lutka u čošku, u tebi uživa onaj kome trebaš."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslan je da popravi ovakvu situaciju, popravi ova ljudska ponašanja i istakne ispravan ljudski odnos u ovim iskrivljenim odnosima i poremećenim razumijevanjima. Možda je razumijevanje odnosa između muškarca i žene, čija je osnova ljubav koja treba da bude prisutna između njih, najopasnija od ovih situacija i da je upravo njoj najpotrebnija briga i popravljjanje.

Zadaća Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u ispravljanju ovakvih situacija i isticanje njihovog ispravnog humanog i društvenog izgleda nisu bili samo savjeti i teorijske upute, već i nešto što je daleko bitnije, a to je vlastitim primjerom i uzorom kroz ponašanje. To je mudrost u Allahovom, dž.š., činjenju Poslanika, s.a.v.s., najuzvišenijim uzorom u plemenitim ljudskim osobinama, zdravim društvenim odnosima i u brizi o ljudskim instiktima na ispravan način.

Dakle, bilo je nužno da Allahov Poslanik, s.a.v.s., ukoliko želi da ispravi razumijevanje ljubavi muškarca prema ženi i vrati je ispravnom ljudskom odnosu, pokaže Arapima i svim ljudima koristeći sebe da bi jasno i praktično pokazao te bio uzor u ponašanju. Tačno onako kako nam je pokazao kroz svoje humano ophođenje i odnose sa drugim na ispravan način štaviše najbolji mogući metod koji treba da bude pravac kojim će ići društveni život u svim stoljećima.

U ovome nam se pokazuje u Poslanikovom, s.a.v.s., životu najuzvišenija, humana i društvena slika odnosa uopće muškarca i žene, a posebice ljubavi muškarca prema ženi. Isto tako nam se pokazala u njegovom, s.a.v.s., životu najuzvišenija humana slika moralnosti i drugih društvenih veza. Upravo tako, naše poglede je Allahov Poslanik, s.a.v.s., usmjerio na njegovu ljubav prema ženi kroz riječi:

حُبَّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا الطَّيِّبُ وَ النَّسَاءُ وَجُعِلَتْ قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ

"*Od ovog našeg dunjaluka omiljeni su mi lijepi mirisi i žene...*"; ali kada smo pogledali našli smo da nas kroz svoju ljubav stavlja pred najuzvišeniju humanu sliku veze između muškarca i žene. Kada smo pogledali našli smo Poslanika, s.a.v.s., kako prevodi ovu ljubav u visoki društveni položaj na koji je stavio ženu. Njena prava su se u okrilju Islama potpuno ostvarila, od nje se traži savjet kao i od muškarca, pa savjet i daje. Pokorava joj se u svim ispravnim mišljenjima, sklapa ugovore sa muškarcima i spori se po potrebi shodno mjerilima pravičnosti. Nasljeđuje i ostavlja nasljedstvo, zaslužuje plaću za posao koji obavlja stručno u istom iznosu u kojem zaslužuje muškarac za isti posao, o čemu smo detaljnije ranije govorili.

Na ovaj način ljubav Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koju je on obznanio prema ženi jeste jasno i praktično sredstvo da se pokaže da na toj osnovi treba da bude odnos između muškarca i žene u okrilju prirodnoga ljudskog instikta. Poznato je da se smisao uzora kojim je Allah, dž.š., učinio Poslanika, s.a.v.s., vođom i izvorom ne može ostvariti među ljudima savjetima i riječima, nego se ostvaruje i ističe kroz ponašanja i djela.

Nakon ovoga razmisli o praktičnom tumačenju ljubavi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., gledajući njegov odnos prema vlastitim suprugama. Da li ta ljubav predstavlja neku mahanu ili nešto što spušta Poslanikovo, s.a.v.s., moralno mjesto u bilo koju vrstu ophođenja ili ponašanja koja se sukobljavaju sa bilo kojim od principa humanosti, moralnih vrijednosti i islamskih propisa?

Da je Poslanikova, s.a.v.s., ljubav bila poput strasti i uživanja onda bi se to očitovalo u vrsti života po kojem je bio poznat u kući vjerovjesništva sa njegovim suprugama, te ne bismo vidjeli Poslanikov, s.a.v.s., život sa njima zasnovan na skromnosti I povlačenju od ovosvjetskih uživanja (zuhdu). Ne bi Poslanik, s.a.v.s., da je navedeno tačno, dao suprugama pravo izbora kada su ga pitale za povećanje udobnosti života između

razvoda braka u kojem dobijaju ono što su tražile i davanja prednosti ahiretu (onome svijetu) i ostanka sa njim u skromnosti. Ono što bi u tome slučaju trebao vidjeti jeste da vidiš Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako prije svojih supruge hrli da im da na uživanje ukrase i obilje dunjaluka (ovog svijeta).

* * *

Da Islam progovori, predstavljajući se kroz govor ljudima i ističući svoje karakteristike, kazao bi: "Moje gradivno tkivo sastavljeno je od ljubavi." Kada bi ljubav progovorila, predstavljajući ljudima svoju čistu legitimaciju bez ikakvih primjesa, kazala bi: "Moja najuzvišenija legitimacija se očituje u ljubavi Allahovog Poslanika."

OSTACI PREDISLAMSKIH OBIČAJA

UVOD

Kazali su mi, kad sam obrađivao tematiku pod nazivom "Kur`anska istraživanja" na sirijskoj televiziji, a to je naziv za različite teme koje obrađujem kroz Knjigu Allaha, dž.š.: "Naša društva su prepuna događaja i običaja koji su u suprotnosti teorijskim primjerima koje navodiš." Takođe su mi kazali: "Ti kritikuješ zapadna društva i grdnjama ih obasipaš, ali gdje su ti odluke međunarodne zajednice (Ujedinjenih naroda) koje potvrđuju prava žene i na svaki mogući način štiti njena prava?"

Dobro sam promišljao prije odgovora, na ovaj smiješni sudski proces kojem me želi potčiniti ovaj brat kritičar! On od mene traži da gledam naša islamska i arapska društva pritom zaboravljajući njihove islamske sisteme i zakone koji uzdižu položaj žene na uzvišene stepene i da isključivo gledam događaje i običaje suprotne tim sistemima. Istovremeno traži od mene da kada gledam u zapadna društva zaboravim na događaje i običaje u njima koji spuštaju položaj žene na najniži stepen i da isključivo gledam odluke i zakone na papiru, sakrivene u poveljama Ujedinjenih naroda ili u mnogim drugim raznoraznim poveljama.

Zbog čega ovaj jaz i očita pristrasnost? Zbog čega se od mene traži da zaboravim islamsko zakonodavstvo i njegove sisteme sjećajući se, ne kažem događaja, nego nekih od žalosnih događaja, nakon čega se od

mene traži da tamo (u zapadnim zemljama) zaboravim, ne kažem neke događaje nego sve ili većinu žalosnih događaja, sjećajući se isključivo sistema i napisanih zakona?

Pa da pređemo preko ove čudne kontradikcije na odgovor koji sam dao ovom bratu kritičaru. Kazao sam mu da je Islam taj koji je optužen jezicima onih koji govore o ženi i njenim pravima, bilo da se radi o ljudima zapadnog društva ili njihovim slugama iz naših društava, a nikako optuženi nisu - onim što oni pišu ili govore - običaji ukorijenjeni u nekim sredinama ili neke predislamske tradicije (običaji) koje neke neznalice smatraju svetim. Čak i kad govore o nekim od ovih pogrešnih običaja, ne govore o njima osim kao posljedicama kojima vodi islam, kako žele prikazati ili zamisliti.

Postalo je sasvim uobičajeno, da oni koji omalovažavaju Islam kroz svoju prividnu odbranu žene i njenih prava, ne polaze od brige za ženu već od svoje vlastite zlobe prema Islamu, jer nam je veoma dobro poznato da među onima koji se hvališu odbranom žene i njenih prava kroz njihove napade na islam, izazivaju zgražavanje svojim metodama tretiranja žena, pa i vlastitih supruža.

Ukoliko je ovo stvarnost koju vidimo, onda je tema koju trebamo obraditi, dakle, ne ostaci predislamskih običaja, koji su uistinu prisutni, nego je tema da li je Islam spustio položaj žene i da li su ti običaji njegova krivica.

Pored ovoga metod koji slijedimo je otkrivanje izmišljotina, koje zlonamjernici pripisuju islamu i ukazivanje na to koliko je Allah, dž.š., dao dostojanstvo ženi kroz Svoj Šerijat i Njegove objavljene propise. Nakon toga pojasnićemo propuste koje čine neke neznalice i fanatičari sljedbenici pogrešnih običaja, koji su u suprotnosti Allahovom, dž.š., Šerijatu, zatim ukazati na nužnost suprotstavljanja ustajalog naslijeđa (tradicije) koje je u suprotnosti Allahovom, dž.š., Šerijatu i Njegovim propisima.

Moramo kazati da se ovi običaji razvijaju u kućama koje su daleke od upute Islama i Njegovog Šerijata - kao što ćemo vidjeti. Kada kažemo

"kuće koje su daleko od islama" mislimo na one koji ne poznaju islam, pa čak ni onoliko koliko nalaže opća kultura, ili o onima među kojima vladaju pogrešna shvatanja muževnosti ili su nasuprot tome zasljepljeni zapadnom civilizacijom. Kao što se ženi nepravda čini u prvoj skupini, isto joj se nepravda čini, još gore, u drugoj skupini kuća, bilo to nekome poznato ili ne.

Jedan sam od onih kojima su ove nepravde poznate. Bilo kako bilo, evo sada ćemo provesti ono što nalaže metoda kojom smo se obavezali, došlo je vrijeme da se okrenemo stvarnosti i zapitamo se koliko su propisi i principi koje smo objasnili u skladu sa situacijom u našim društvima i našim muslimanskim i arapskim kućama.

Naći ćemo, kako smo kazali, odstupanja od islama i običaje koje vjera istine ne podržava. Ali ćemo, takođe, naći da su odstupanja malobrojna i da takvi običaji stalno opadaju, štaviše nestaju u potpunosti. Naći ćemo da je jedini štit, koji brani društvo od ovih odstupanja dominacija islamske svijesti i iskreno slijeđenje iste, te prepuštanje presude toj svijesti.

KAKO NEKI GLEDAJU NA ŽENU

Među starim običajima, koji i danas vladaju u nekim porodicama, je gledanje na ženu kao na tajnu koja se mora kriti, te da joj javni kontakt sa muškarcem smanjuje vrijednost i spušta položaj.

Muž ne dozvoljava nikome izvan porodice da sazna ime njegove žene, isto tako treba postupati otac i brat. Ukoliko se neki od njih iznenadi time da je njeno ime dospjelo do nečijih ušiju, osjeća se kao da je pretrpio sramotu i to kakvu sramotu. On pazi da ga ona ne prati na ulici, da se ne pojavljuje pored njega na skupovima ili bilo kojem javnom mjestu. Ukoliko ga nužda natjera na nešto od navedenog, brižljivo pazi da ga ona prati samo na rastojanju tako da niko ne otkrije

sramotu njenog šetanja s njim ili njegovog s njom. Njegova druženja i sijela moraju biti s muškarcima, velika je sramota da nađe razonodu i opuštanje predajući se ženskom društvu, gluposti njihovih razgovora i beznačajnosti njihovih problema. Ukoliko, dospije do muža, brata ili oca da su njene noge posrnule, te da je upala u zavodjenje i zgriješila, to je prijestup za čiji oprost zagovarač ne može biti objavljena Knjiga, niti poslani Vjerovjesnik, niti može tome presuditi sud ili zakon mimo njih. Njena sudbina u toj situaciji je jedna jedina stvar - smrt - ili kako oni kažu sramota koju "saprati može samo krv". Pitamo se šta je s mnogobrojnim prijestupima muža, brata ili oca koji se mogu saprati nečim drugim, a ne "krvlju"; štaviše oni se opraštaju, ne spominju se i njihovi počinitelji ne osjećaju nikakvu sramotu čak ni krivicu zbog grijeha kojeg su uradili. Odgovor bi glasio da je muškarac muškarac, stvoren avanturističke prirode, želi da zadovolji sebe i svoje strasti; a žena je žena - sramotna gruda i stidna mjesta koja se moraju sakriti!!! Ovo je opis stvarnosti u nekim kućama koje su potčinjene ovim običajima.

Bez obzira na malobrojnost ovih kuća ili njihovu mnogobrojnost, naša je zadaća da ovo kritikujemo i pokažemo njihovu suprotnost islamskim principima i moralu, te da pozovemo suprotstavljanju i izbacivanju ovih stvari iz naših društava.

Nije objavljen kur'anski ajet i ne postoji sahih (vjerodostojan) hadis koji kaže da je žena tajna sramota koja se mora sakriti, niti da njena javna veza s muškarcem ponižava njega i umanjuje njegov položaj. Ono s čim je Kur'an došao i što je primjenjivao Allahov Poslanik, s.a.v.s., ukazuje na potpunu suprotnost navedenom.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izlazio sa svojim suprugama, s njima je išao istim putem i to je vjerodostojna predaja - da je išao sa Safijom, r.a., pa su prošla dva čovjeka od Ensarija. Kada su vidjeli Poslanika, s.a.v.s., požurili su, pa ih je zovnuo riječima:

عَلَى رِسْلِكَمَا إِنَّهَا صَفِيَّةُ بِنْتُ حَيٍّ

"Polabko, ovo je Safija kći Hujejja." Na ovo su oni kazali: "Subhanallah (čuđenje - hvaljen neka je Allah) Allahov Poslaniče." Onda im je kazao:

إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنْ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِّ وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْدِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَرًّا
أَوْ قَالَ شَيْئًا

Šejtan kola u sinu Ademovu poput krvi. Ja sam se prepao da vam u srca ubaci zlo."; ili je kazao "nešto".⁷³

Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije se ustručavao da hoda sa svojom suprugom niti je vidio sramotu u njenom predstavljanju i spominjanju njenog imena. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sjedio sa suprugama svojim vodeći razgovore koji njih zadovoljavaju, možda im bude prijatno da se zabave šaljivim pričama ili legendama iz razonode, pa on učestvuje u tome s njima, možda čak spominju puno navedenih stvari, a Poslanik, s.a.v.s., ne vidi u tome nikakav propust učinjen. Štaviše, Poslanik, s.a.v.s., u ovome je vidio približavanje Allahu, dž.š. Do nas je o tome došao hadis o majci Zer'ovoj koji je ispričala Aiša, r.a., Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a to je kazivanje o dosjetkama i anegdotama koje su žene prepričavale na svojim sijelima.⁷⁴ Kada je Aiša, r.a., završila priču koju je kazivala Allahov Poslanik, s.a.v.s., joj je kazao:

كُنْتُ لَكَ كَأَبِي زَرْعٍ لَأَمْ زَرْعٍ

"Ja sam tebi poput oca Zer'ova majci Zer'ovoj."⁷⁵

Uprkos hadisu Allahovog Poslanika, s.a.v.s.,: "Najbolji među vama su najbolji prema svojim porodicama", ova skupina muškaraca praktikuje

⁷³ Prenose Buharija i Muslim od hadisa hazreti Safije, r.a..

⁷⁴ Vidi Rijadu-s-salihin prevod na bosanski o detaljima ove priče (op. prev.).

⁷⁵ Buharija i Muslim od hazreti Aiše, r.a..

suprotno onome što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preporučio. Kada je jedan od njih među svojim prijateljima, poznanicima ili s ljudima na poslu pokaže im svojim licem vedrinu i blagost, govori najljepše riječi i pokazuje najbolje ponašanje. A kada se uveče vrati svojoj kući lice svoje namršti, obuče odjeću autoriteta, ograniči svoj govor na ozbiljnost i govori isključivo s mjerom. Poznato nam je da ima žena koje priželjkiju dolazak muškarca kući da bi osjetile radost koja im je uskraćena od veselja njihovih muževa i ulazanja s njima u prijatne razgovore, pa makar slušale iza zastora ili bilo ovo veselje s nekim drugim mimo njih!

Koliko smo se samo pitali: "Lijepo ponašanje je jedno, zbog čega je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odredio da primjena u kući s suprugom bude iznad primjene izvan porodice sa prijateljima i drugim ljudima?"

Upućeni smo na mudrost toga, neka je hvala Allahu, dž.š., na tome: muškarčeva primjena lijepog ponašanja izvan kuće sa ljudima posljedica je mnogih i različitih motiva. Jedan od najistaknutijih je da ostvari iz toga ovosvjetske koristi od kojih je najznačajnija da bude na dobrom glasu kod ljudi, u njihove duše usadi uvjerenje da je on najistinoljubiviji u govoru, najvedrijeg lica i najpažljiviji u ophođenju prema ljudima. Na ovaj način on priprema put za ostvarenje svojih različitih društvenih ambicija, a najskrivenija i najslabija od njih je traganje za zadovoljstvom Allaha, dž.š.

Što se tiče ponašanja u kući, kada ostane sam sa svojom ženom, težnje koje su ga tjerale da uljepša svoj govor i svoje ophođenje, ovdje konačno nestaju. Kod njega ne ostaje nijedna ambicija da nastavi to lijepo ophođenje i isticanje lijepog ponašanja, osim u slučaju da želi postići Allahovo zadovoljstvo. Zbog ovoga blagost muškarca prema njegovoj porodici u ophođenju, unutar kuće, precizno je mjerilo koje pokazuje njegovu iskrenost i nepostojanje njegovog licemjerstva, jer tada licemjerstvo ne donosi korist, osim u veoma rijetkim slučajevima.

Što se tiče greški i činjenja zabranjenog (harama) bez obzira o kakvom je riječ, Šerijat kaže da je grijeh koji počinu žena potpuno jednak

grijehu muškarca. Dakle, grijeh žene u mjerilima Allaha, dž.š., nema do istu opasnost koju ima grijeh muškarca dokle god je grijeh isti.

Jednom prilikom Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kazao:

كُلُّ ابْنِ آدَمَ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ

"Svi sinovi Ademovi (ljudi) su grješnici, a najbolji od grješnika su oni koji se stalno kaju."

Značenje "pokajnika" nije ograničeno na muškarce mimo žena. Forma množine je spomenuta kao preovladavajuća. Kako grijeh muškarca, štaviše grijeh muškarca briše iskreno pokajanje isti slučaj je i sa grijesima žene u potpunosti.

Muškarac koji pređe preko pokajanja svoje supruge ili kćerke, pa je ubije ne osvrćući se na njeno pokajanje kod Allaha, dž.š., on je učinio veće zlo od njenog prijestupa i zaslužuje da bude ubijen poravanjem za ubistvo koje počinio (kisas) prema islamu i u skladu s njegovim propisima.

Mome čuđenju nema kraja kad se porodica usudi da djevojku koja je od nje, a za koju je kazano da je obmanuta i počinila nevaljalštinu, ne nađe drugi lijek za njen prijestup osim otrova kojeg će roditelji ili otac ubaciti u njenu hranu, pa će ona to pojesti pred njima, nakon čega će se sklopčati i vikati pred njima, da bi na kraju umrla ispustivši dušu na njihove oči. A njen brat koji je počinio mnogo nevaljalština kojih su i roditelji svjesni, biva dočekan oduševljenjem i velikom radošću roditelja na dan kad odluči da objavi svoje pokajanje i oni ga podržavaju i ljubazno se odnose prema njemu. Velika nagrada koju mu daju na zaslugu je to da ga žene lijepom i moralnom djevojkom koja priliči njegovoj anđeoskoj prirodi i visokom moralu.

Sutra, pitat će Allah, dž.š., ovog oca i njemu slične: "Šta je spriječilo pravo na pokajanje djevojke koja se vratila pokornosti Allahu, dž.š., kada istovremeno ovo pravo biva omogućeno njenom bratu mladiću?"

Kojom vlašću ovaj otac uzima sebi za pravo da se poigrava sa riječima Uzvišenog Allaha:

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ

"Zar ne znaju oni da jedino Allah prima pokajanje od robova Svojih..." (Et-Tevbe,104), pa da pokajanje učini za mladiće mimo djevojaka?

* * *

Zaista, oni koji govore o pravima žene i ljubomorno, bolje rečeno pokazuju ljubomoru u čuvanju njenog dostojanstva i prava mogu osjetiti nezadovoljstvo i potištenost zbog ovih ustajalih predislamskih običaja, te imaju pravo - štaviše dužnost - da se protiv njih bore onoliko koliko su to u mogućnosti. Ali nikako nemaju pravo da islam terete odgovornošću za te ništavne običaje ili da ga povezuju s njima nekom izmišljenom i usiljenom vezom. Na njima je da se bore protiv ovakvih običaja tako da islam ne pogađaju njihovi meci.

NASLJEDSTVO I VJENČANI DAR (MEHR)

Među predislamskim običajima na koje upozorava islam i prijeti onima koji ih praktikuju je ono što je prisutno u mnogim selima, a i kod nekih porodica u gradovima - Damask je, nažalost, jedan od tih gradova - to je uskraćivanje kćerki ili ženi prava na nasljedstvo. Žena se, po mišljenju ovakvih ljudi, neće nikako okoristiti od nasljedstva ostavitelja, već će se prije ili kasnije njime okoristiti stranac i došljak, tj. njen suprug. Zatim, njoj su osigurani izdržavanje i potrepštine u kući njenog oca, zatim u kući njenog supruga. Ukoliko ovo rašireno neznanje predstavlja neku vrstu opravdanja u činjenju ovog velikog grijeha u mnogim selima kojima je nužno potrebno znanje o vjeri i njenim propisima, onda ukorijenjenost ovog grijeha u pojedinim dijelovima gradova i prisutnost u kućama i porodicama koje su upućene u kulturu i učenje vjere predstavlja odvratnu stvar i opasno upadanje u poigravanje sa Allahovom, dž.š., vjerom i omalovažavanjem njenih propisa sve na putu sticanja nedozvoljene materijalne koristi za kojom žude.

Neka znaju oni koji izmišljaju u svojim umovima razloge i mudrosti za ono što im se svidi u Allahovim, dž.š., propisima - da ženino pravo na nasljedstvo nije vezano za potrebu, jer da je tako Zakonodavac bi uskratio pravo na nasljedstvo svakom nasljedniku koji živi raskošnim životom i posjeduje od imetka više nego što je vezano za potrebu čak desetorostruko više. Ono što znam je da mnogi oni koji svojim ženskim srodnici brane njihova nasljedna prava, uživaju upravo u navedenoj raskoši i vide svoju sreću u zgričanju miliona. Uprkos tome,

oni su u stanju da uvjere svoje pameti da je razlog nasljeđivanja žene njena potreba. A razlog nasljeđivanja muškarca bi onda bila isključivo njegova želja. Upravo tako - njegova želja isključivo, da on nasljeđuje.

Mudrost u davanju ženi prava na nasljedstvo je potpuno jasna i nema potrebe za komplikovanjem, tj. filozofijom koja iziskuje ulaženje u tančine... Mudrost u njenom pravu na imetak ostavitelja, kazano jednostavno, je identično pravu muškarca i pripadnost spolu nikada nije predstavljala smetnju u njenom uzimanju vlastitog prava. Zajednička osobina u ovome je da su muškarac i žena oboje stvoreni s nagonom "ljubav za posjedovanjem". Kako je islam prirodna vjera i njegovi propisi odgovarajuća odjeća ljudskoj prirodi, bilo je nužno da islam zadovolji ovu nagonsku želju kod ljudi - muškaraca i žena bez obzira na postojanje potrebe ili nepostojanje.

Pojedini ljudi filozofiraju, pa kažu: "Kakva je vrijednost onoga što posjeduje kći kad se radi o zadovoljstvu njenih roditelja? Oba roditelja imaju pravo kod svoje djece i od tih prava djecu ne može osloboditi ni sve blago ovog svijeta. Kakav je značaj onda imetka kojeg gubi ona od svog ostavitelja, ako zauzvrat dobije roditeljsko zadovoljstvo? Zar nije Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao mladiću koji mu se žalio na oca:

أَنْتَ وَمَالُكَ لِأَبِيكَ

'Tdi, ti i tvoj imetak pripadate ocu.' "

Da je ova filozofija ispravna onda bi se negiralo nasljeđivanje i sinova i kćeri, jer nema nikakve razlike kad se govori o zadovoljstvu roditelja između muške i ženske djece. Mi ovdje govorimo o ružnom i niskom običaju, a to je nastojanje da se ženskim osobama uskrati njihovo pravo u nasljedstvu. Pravo koje je Allah, dž.š., dao sestri kada joj umre brat u njegovom imetku nema niko pravo da ga prisvoji sebi. Razlog tome je da ovo prisvajanje u suštini nije traženje ustupka od sestre nasljednice već je sprečavanje imetka kojeg joj je Allah, dž.š., poslao, Njegovom

odlukom, da dođe do njenih ruku. Onaj koji sprečava ženu da dobije svoje pravo u nasljedstvu on pokušava da spriječi Zakonodavca, dž.š., u dostavljanju ovog materijalnog prava onome kome pripada, priznao on to ili ne priznao. Ovo ne smiju činiti otac i majka u pravima svojih sinova i kćeri, niti bilo koja osoba bez obzira na kojem stupnju bila kada se radi o pravu koje je Allah, dž.š., odredio.

Što se tiče oslanjanja u oduzimanju ovog prava na hadis:

أَنْتَ وَمَالُكَ لِأَيِّكَ

"*Idi, ti i tvoj imetak pripadate ocu.*" Prije svega, hadis prenosi Et-Taberani u svom djelu "El-Mu`džem el-Evset" i lanac prenosilaca (sened) hadisa je slab (daif). Prenosi ga i El-Bezar od Hišama ibn Urve, ali je mursel (u lancu prenosilaca nedostaje ashab), kao i Ibn Madže od Amr ibn Šuajba od njegovog oca i djeda što takođe smatra slabim kad se radi o ovakvoj predaji. Ibn Me`in, kao što prenosi Es-Sadži od njega kaže: "Amr ibn Šuajb je povjerljiv prenosilac (sika), kad se radi o njemu samome, ali ono što prenosi od svog oca i djeda nije pouzdano (argument) i ne smatra se lanac prenosilaca (sened) spojenim. Hadis je slab, takođe, jer mu u lancu nedostaje prenosilac (ashab)." Upitan je Ebu Davud da li je predaja Amra ibn Šuajba od njegovog oca i djeda argument? Na što je on odgovorio: "Nije, niti pola argumenta."⁷⁶ Dakle, ovaj hadis ne može biti argument kojim bi se pravdao ovaj nedozvoljen posao.

Naša tema je bez obzira na sve navedeno, poigravanje sa propisima o nasljeđivanju koje je Allah, dž.š., odredio i nastojanje da se prava koja je Allah, dž.š., dao određenim osobama istima uskrate. Hadis koji je spomenut govori o očevom korištenju imetka sina za vlastite potrebe bez obzira o kakvim se radilo.

Muškarci koji sprečavaju svoje ženske nasljednike da dobiju svoja prava u nasljedstvu su isti oni koji to čine po prirodi stvari kad se radi

⁷⁶ Vidi "Tehzibut-tehzib" 8/53 i "Mizanu-l-Itidal" 3/26.

o njihovom pravu na mehr, iako su većina onih koji praktikuju ovo neprijateljstvo upravo očevi.

Ovo neprijateljstvo u kućama u kojima se odigrava biva na jedan od dva načina. Prvi način jeste da otac, brat ili amidža uzme mehr od osobe kojoj pripada na prećutan način, a da se o tome ne razgovara ili traži dopuštenje. Obzirom na djevočin stid ona nije u stanju da ukaže na svoje pravo, a kamoli da ga zahtijeva tako da ono odlazi u tuđe ruke u potpunoj šutnji obiju strana. Drugi način jeste onaj koji se praktikuje u pojedinim seoskim sredinama, a ogleda se u potraživanju velija (staratelja djevojke), bilo da se radi o ocu ili onome ko to obavlja umjesto njega, da traži od djevojke da se odrekne mehra u njegovu korist bilo umiljavanjem ili strašenjem (prepadanjem). Djevojka se mora odazvati, kao što je poznato, pod težinom ovog pritiska. Njen velija (staratelj) tada dobija njen mehr u cjelosti i tješi se da ga je dobio na Šerijatom dozovoljen način. Nema sumnje da su ovi ljudi, koji otimaju mehr djevojke, na bilo koji od ova dva načina, veoma daleko od Allahove, dž.š., Knjige i napustili su njene propise i principe.

Dragi Allahu, kakva je vrijednost hadža jednog od njih ili hitanja da se namazi obave u džematu i to u prvom safu, a da u isto vrijeme začepi uši da ne bi čuli riječi Allaha, dž.š.:

وَأْتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا

"I draga srca ženama vjenčane darove njihove podajte; a ako vam one od svoje volje od toga što poklone, to s prijatnošću i ugodnošću uživajte." (En-Nisa', 4)

Pogledaj Objavu Uzvišenog Allaha kako svojim iskazom ukazuje na opreznost. Nije kazano: "Ukoliko vam poklone nešto od darova svojih, jedite to ugodno i prijatno", već je kazano "ako vam one poklone dobrovoljno" nešto od tog dara, jedite to ugodno i prijatno." Koja žena se dobrovoljno odriče svog prava na mehr kada je otac ili neko od bližnjih straši i postiđuje?

Bez obzira na opravdanje bližnjih ove sirotice da mehr ide mužu koji je stranac u porodici, pa je preče da njen otac, brat ili amidža stavi svoje ruke na njega, ono što oni čine je izmišljanje lažnih opravdanja za nešto što je u svojoj suštini napad na Allahov Šerijat i Njegove propise. Kao da Allah ne zna ono što bližnji djevojke znaju od skrivenih namjera muža da otme svojoj supruzi vjenčani dar.

Zaista onaj Zakonodavac (Allah, dž.š.) koji naređuje mužu da dadne svojoj supruzi mehr i to dragovoljno, tj. dar bez ikakvih uvjeta i ograničenja, zabranjuje i njemu kao i ostalim bližnjima da uzme bilo šta od dara. Svi su dužni da provode ono što Allah, dž.š., propisuje i naređuje. Onaj koji prekrši nešto od toga izložen je kazni i osveti, bez obzira bio muž ili bližnji. Pokušaj da se oduzme ovo pravo ženi od njenih bližnjih (zaštitnika) ili muža, ukoliko on uistinu to pokušava, te da se sve opravda izmišljotinama predstavlja žestoko nadmetanje između njih u kršenju Allahovih, dž.š., naredbi i izlaganju Allahovoj, dž.š., srdžbi!

* * *

Na kraju ostaje mi, nakon što sam osudio ovu nisku i podlu otimačinu, da kažem i potvrdim da je ovaj običaj rijedak naročito kod nas u Siriji, te da se ovaj rijetki običaj u većini slučajeva vidi u pojedinim seoskim sredinama i pored toga u stalnom je opadanju.

Što se tiče gradova, ovaj se običaj može naći u pojedinim siromašnim porodicama, gdje siromaštvo oca navodi na pohlepu prema onome što dolazi djevojci od mehra i drugih poklona, pa se okrene onome što smo ranije spomenuli. Praksa, koju slijedi većina porodica, jeste da otac djevojke doda od svog vlastitog imetka mehru i poklonima koje je već dobila.

Uprkos tome, nismo htjeli izbjeći loše običaje po ovom pitanju, bez obzira koliko bili rijetki, da nam ne bi neko rekao: "Vi se ponosite

pričom o vrijednostima kao teorijama, a namjerno zaboravljate suprotnosti njima u stvarnosti, dakle, Zapad i vi ste potpuno jednaki."

Stvarnost Zapada uronjena je u zlo i nepravdu koja okružuje ženu sa svih strana. Odluke i sistemi koji su korisni i pravedni nemaju uticaja na više od 20% društvene stvarnosti. Što se tiče stvarnosti naših društava, ona su, hvala Allahu, dž.š., uronjena u praktikovanje poruka Šerijata i Njegove upute. Iskrivljeni običaji u odnosu na ove upute ne prelaze dvadeset posto bez obzira na povećanja i smanjenja u tim okvirima.

Ovo kažem kada su u pitanju kuće u kojima dominira islam i njegova učenja. Što se tiče onih kuća kojima dominiraju vjetrovi Zapada i njegovih običaja one su nerazdvojivi dio statistike zapadnih društava kad se porede i proučavaju s njima. Nema nikakvog smisla ubacivati ovakve kuće u društva koja slijede metod Islama i njegove propise.

ANARHIJA U POLIGAMIJI (VIŠEŽENSTVU)

Ranije smo objasnili propis o višeženstvu (poligamiji) i uvjete koji ga određuju, zatim koja je mudrost u propisivanju samog višeženstva i teške uvjete koje je Allah, dž.š., naredio za navedeno. Mislim da je ono što sam kazao prethodno dovoljno za svakog objektivnog posmatrača koji kao takav želi da razumije ovo pitanje i njegovu vezu s društvom. Uprkos tome, svjestan sam da i dalje mnoge ljude i njihove osjećaje muči sumnja kada gledaju stvarnost koja provodi sve ono što smo ranije kazali i bilo je u skladu s razumom.

Višeženstvo u stvarnosti, kako se ono provodi u našim društvima, nije čisto ogledalo istine na koju smo ranije ukazali i objasnili. Ovo ne znači da sve primjene ovog propisa spadaju u suprotnost onome što nalaže Šerijat i njegove norme, već znači da postoje mnoge primjene koje su u suprotnosti i nepotpune kada su u pitanju preduvjeti i uvjeti koje potvrđuje Zakonodavac. Zbog ovakvih primjena, može se navući odbojnost na ovu propisanu normu, onakvu kakva ona jeste. Razlog za to je da zastranjivanja, koja se rašire unutar čvrstih razumskih ponašanja u većini slučajeva pokvare ispravnu sliku takvih dijela bez obzira na njihovu brojnost.

Ispravno i zdravo obavljanje bilo kojeg posla obično ne skreće pažnju jer je u skladu sa općim zdravim kretanjima. Ono je usklađeno kao što je instrument usklađen sa svojom muzikom u veliki orkestar. Suprotno tome, zastranjivanje i iskrivljivanje primjene je to koje skreće pažnju jer je vrsta nesklada, a nesklad sam po sebi nužno se pokazuje.

Deset situacija u kojima se višeženstvo ne primijenjuje na pravi način i u skladu s pravilima na koja Šerijat obavezuje u gradu poput Damaska mogu izazvati takav odjek da čitava država čuje za njih. Osim toga ovo će se loše odraziti različitim glasinama koje će pogoditi mnoge odnose u društvu gdje nema ovakvih situacija i problema. U stvarnosti ovo je slučaj sa svakom lošom ili iskrivljenom slikom bilo kojeg djela ili principa. Dakle, anarhija u višeženstvu prisutna je u našim društvima, ali nije nužno preovlađujuće stanje, iako se njen obim razlikuje od države do države.

Među onima koji praktikuju ovaj propis ima onih koji to čine iz čiste strasti, a ne iz nužde koja ga na to primorava. Shodno tome, njegov motiv čiste strasti nagoni ga da bježi od primjene uvjeta i tegoba kojima ga Zakonodavac obavezuje, jer između njegovog motiva čiste strasti i podnošenja takvih teških uvjeta postoji sušta suprotnost. Njemu se teško pridržavati principa jednakosti (pravednosti) u ophođenju, teško mu je svoj boravak dijeliti sa suprugama podjednako, niti je u stanju da bude pravedan u poklonima i izdržavanju. Teškoća u svemu ovome ne dolazi iz nemogućnosti pridržavanja, već dolazi iz činjenice da je muškarac ovom djelu pristupio iz čiste strasti, a ne nužde u kojoj se našao. Onaj, koji traži zadovoljavanje strasti, uvijek će bježati od obaveza i normi, a onaj ko je prisiljen i u nuždi veoma lahko će se pridržavati svih uvjeta jer mu oni pomažu da se izbavi iz nužde u kojoj je patio.

Nemoj pomisliti da je moje razumijevanje višeženstva ograničeno na one u nuždi mimo onih koji nisu. Ne, ovaj propis je opći i obuhvata sve one koji to žele primijeniti. Ali, obzirom da je Zakonodavac, dž.š., povezoao ovaj propis sa teškim uvjetima i obavezama, njegovoj primjeni ne pristupaju osim oni koji su prinuđeni. Ovo kažem podrazumijevajući da oni koji pristupaju ovom propisu Šerijata vjeruju u Allaha, dž.š., boje se Njegove kazne, drže se Njegovih naredbi i propisa.

Oni koji ne pridaju važnost Njegovim naredbama i propisima veoma će lahko pristupiti višeženstvu bez pridržavanja preduvjeta i

uvjeta za to, te će smatrati da je ono što su sebi izabrali bolje, nego da su upali u nevaljalštine i blud, jer su se svojim prohtjevima udovoljili kroz Šerijatom dozvoljeni brak.

Necemo kazati da je nepridržavanje propisa i uvjeta u višeženstvu isto kao kad čovjek počini blud, jer Šerijatom odobren brak je takav dokle god su zadovoljeni svi uvjeti za njega.

Ali nečinjenje bluda ukoliko tako postupi i primjeni višeženstvo, ne znači da nije upao u grijeh, štaviše u mnoge prijestupe. Grijesi su mnogobrojni, a njihovi povodi su različiti. Kada se muškarac udalji od svoje prve supruge da bi se približio i uživao sa drugom suprugom, time je učinio užasnu nepravdu koja ga izlaže kazni čiju vrstu i tegobu zna samo Allah, dž.š., ta kazna, štaviše, može biti teža od kazne za nevaljalštinu (blud) za koju tvrdi da je pobjegao od nje. Onaj koji jednu od svojih supruge obaspe uživanjima i blagodatima, a drugu potisne davajući joj samo određenu mjeru, ili pokaže jednoj od njih more svoje radosti, vedrine i slatkorječivosti, a drugoj pokaže suštu suprotnost tome, mrzovolju na licu i osornost, takva osoba počinila je takvo djelo da veličinu opasnosti svega toga ne zna niko osim Allah, dž.š.

Među ljudima ima onih koji kažu: "Dao sam drugoj supruzi izbor između razvoda ili zadovoljstva sa mojim odnosom prema njoj, pa je izabrala zadovoljstvo. Time mi je, dakle, dozvolila sva svoja prava i ja joj ne mogu nanijeti štetu i biti grub prema njoj!"

Kažem onima koji ovako tumače stvari varajući druge: "Zašto ovaj izbor niste spomenuli jednoj supruzi pri sklapanju bračnog ugovora? Da ste joj to ponudili, da bira između braka u kojem joj se muž neće pridržavati normi pravednosti u dijeljenju (između supruge) ili da se ne uda za njega, pa da je ona izabrala brak a da ne traži svoja prava u pravilima dijeljenja (između supruge), takvo odricanje bilo bi ispravno, te bi muž imao opravdanje u narušavanju njenih prava."

Ali da muškarac postepeno uvede ženu u brak a da ne pokaže ikakav znak ovakvog stava, pa kad je oženi i ona se na njega navikne i veže,

iznenadi je ovim izborom između dvije stvari od kojih je lakša gorča. Iskorištava njeno bježanje od gorčeg da bi joj nametnuo zadovoljstvo s gorkim kojim ona u suštini nije zadovoljna. Ovo je čista vrsta prevare koju Allahova, dž.š., vjera i Šerijat odbacuju. Onaj ko postupi na ovaj način sa jednom od svojih supruga nameće joj odricanje od njenih prava i ne stavlja je pred izbor da bi mogla kazati da se odriče ili ne tog svog prava. Ovo je najslićnije situaciji kada otac prijeti kćerki da bi se odrekla svog mehra! Da, postoji ispravno odricanje u Šerijatu, a to je kada supruga dobrovoljno to učini i nema osjećaj da je na to primorana. Detalji navedenog jasni su u osnovnim djelima fikha (islamskog prava).

* * *

Sve ovo ukazuje da odgovornost za anarhiju u višeženstvu koju možemo naći u našim islamskim i arapskim društvima ne snosi Islam. Odgovornost treba snositi islamsko sudstvo. Sudske vlasti trebaju odbiti upis drugog braka, one osobe čija je prva supruga u bračnom odnosu, sve dok se ne utvrdi da je on u stanju materijalno izdržati drugi brak i nakon toga da se pismeno obaveže na pridržavanje uvjeta i normi koje Allah, dž.š., određuje osobi koja želi da primijeni višeženstvo. Ukoliko prekrši ono na šta se obavezao, biva žestoko kažnjen i to odmah nakon prekršaja.

Čudno je da građanski zakon (u islamskim zemljama) postavlja stroga pravila gdje ne trebaju postojati i nema nikakve koristi od njih, poput uvjetovanja muškarcu da postoji potreba, koja ga tjera na brak sa drugom suprugom, kada znamo da se ovaj uvjet ne može ispuniti u cjelosti, jer potreba koja navodi na višeženstvo možda neće biti vidljiva ili materijalna već može biti osjećaj koji počiva unutar samog muža. Zakonodavac nije pridao značaj samo materijalnim razlozima koji izviru

iz osjećaja kojim, ukoliko se ne odazove na dozvoljen način, a veže se za određenu žensku osobu, veoma lahko može pasti u nemoral. Bilo bi dobro da sudstvo uvidi ove razloge i osjeti ih onako kako ih osjeća onaj koji ima ovakav problem. Štaviše, materijalni i vidljivi razlozi često budu iz nekog interesa prikriveni, jer bi njihovo otkrivanje i govor o njima bilo povodom nepravde prema supruzi ili mužu, pa čak i njima oboma. Zbog toga strogoća koju pojedini građanski zakoni u sebi sadrže postaje forma koja se ne može primijeniti u stvarnosti. Umjesto toga, trebala bi postojati strogoća u pogledu uvjeta koje muž mora ispuniti i kojih se mora pridržavati, u tome nema nikakvog spora jer se oni nužno moraju ispuniti.

Da je sudstvo posvetilo veću pažnju ovim uvjetima i pratilo svim sredstvima situacije i stvarnost višeženstva, zatim kažnjavalo one koji potcjenjuju i krše ove uvjete žestokom kaznom, time bi se onda ostvario cilj koji je postavljen uvjetovanjem muževe nužne potrebe za višeženstvom. Jer kada bi muškarac vidio ozbiljnost u praćenju onih koji potcjenjuju uvjete višeženstva ili ih krše, kada bi vidio iste kako bivaju odvođeni i žestoko kažnjavani, tada bi se dobro zamislio i procijenio svoju potrebu da ga boli glava zbog višeženstva. Onda će, oslanjajući se na Allaha, pristupiti višeženstvu zbog nužne potrebe koja će ga natjerati da se drži uvjeta višeženstva ili će se udaljiti od svoje odluke jer zna da nije u nuždi, pa da se mora upustiti u ovakvu vrstu avanture koja ga, možda, osramoti i izloži kazni.

* * *

Takođe želim dodati da oni koji govore o ženi i gorljivo brane njena prava i dostojanstvo mogu slobodno napasti na anarhiju u višeženstvu koja se može naći tu i tamo, te da ćemo u ovoj ljubomori i osudi biti zajedno s njima. Ali nemaju pravo da terete Islam za posljedice ove

anarhije i avanturizma koji je izvan granica Šerijata i odgovornosti. Suprotno tome, dužni su da se bore protiv svega što se usmjeri na Islam po ovom pitanju.

Mi smo sa njima i žestoko negiramo nepravilnosti, ali neka budu i oni sa nama u udaljavanju Islama od odgovornosti za posljedice ove anarhije.

PRISTRASNOST U DAVANJIMA I POKLONIMA

Nagovorom djece ili, možda, željom samog oca, glave porodice, da pokloni nešto od svojih materijalnih dobara, nekretnina i slično nekoj od svoje djece odričući se toga u njihovu korist u toku svoga života, još je jedan od običaja koji su prisutni kod nas.

U većini slučajeva ove poklone dobiju muška mimo ženske djece. Opravdanje se traži u tvrdnji da mušku djecu čekaju brojna materijalna iziskivanja od kojih je najvažniji stambeni problem i troškovi braka, dok ženska djeca bivaju zbrinuta kroz brak koji joj dolazi ubrzo ili je već zbrinuta, tj. udana. Novac koji dobije sin on troši na sebe, a onaj novac koji dobije kći u većini slučajeva dobija stranac, odnosno njen muž. Ovo gledanje izvire iz pogleda koji iznosi arapski pjesnik u svome stihu: "Naša djeca su djeca naših sinova, a djeca naših kćerki su djeca dalekih nam ljudi."

Kakav je stav Šerijata prema ovakvom postupku i kakav je propis islama u odnosu na ovakvo posmatranje stvari?

Prenosi En-Nu`man ibn Bešir od svog oca da je on došao kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa kazao: "Poklonio sam ovom sinu svom, slugu koji je bio moj." Na to ga Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita:

أَكُلَّ وَلَدَكَ نَحَلْتَهُمْ مِثْلَ هَذَا

"Jesi li svoj djeci poklonio isto?" Odgovori: "Ne." Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada reče:

فَارْتَجِعْهُ

"Uzmi taj poklon nazad sebi."⁷⁷

⁷⁷ Muttefekun alejhi - prenose ga Buharija i Muslim.

U drugoj predaji od Nu`mana ibn Bešira, prenosi se da je kazao na minberu: " 'Otac mi je poklonio nešto,' pa je Amra bint Revvaha (njegova mati) rekla: 'Neću biti zadovoljna time dok ne posvjedočiš Allahovog Poslanika, s.a.v.s., (dok ga ne obavijestiš).' Pa je otac otišao kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i kazao mu: 'Dao sam svome sinu od Amre bint Revvaha poklon, pa mi je ona naredila da tebe Allahov Poslaniče u tome uzmem za svjedoka.' Poslanik, s.a.v.s., mu odgovori pitajući:

أَعْطَيْتَ سَائِرَ وَلَدِكَ مِثْلَ هَذَا

'Da li si ostaloj djeci poklonio isto?', odgovori mu otac: 'Ne.'; Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada reče:

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْدِلُوا فِي أَوْلَادِكُمْ

'Allaha se bojte i pravedni među svojom djecom budite.' Pa mi je otac uzeo poklon nazad sebi."⁷⁸

U Muslimovoj predaji stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao ocu En-Nu`mana ibn Bešira:

فَلَا تُشْهَدْنِي فَإِنِّي لَا أَشْهَدُ عَلَى جَوْرٍ

"Nemojte mene uzimati za svjedoka u tome, jer ja neću da budem svjedok u nepravdi."

Ovaj hadis ukazuje na zabranu izdvajanja pojedine djece mimo ostale u poklonima. Ovo je stav većine islamskih pravnika, dok su pojedini stava da je pokuđeno (mekruh). Značenje hadisa ukazuje na zabranu, jer je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ubrojao takav postupak u nepravdu, a nepravda je kod svih pravnika zabranjena. Ukoliko je motiv za ovakvu pristrasnost davanje prednosti muškoj nad ženskom djecom onda je bolje da ovakav postupak bude zabranjen. Običaj pojedinih ljudi danas je upravo takav da se posvećuje pažnja muškoj djeci u davanju poklona dok se ženska zanemaruju iz razloga kojeg smo ranije

⁷⁸ Muttefekun alejhi.

spomenuli. Ovo je jedan od najopasnijih običaja koji je u suprotnosti sa Šerijatom i njime se pokušava učvrstiti pogled na ženu kao na niže biće zbog pripadnosti spolu.

Obzirom da je ovaj običaj prisutan u islamskim sredinama pojedine neznalice vjere, koje su veoma brojne, naročito nemuslimani koji posvećuju pažnju posmatranju ponašanja i običaja muslimana, pripisuju ovakav običaj islamu, ubrajaju ga u njegove norme ili u najmanju ruku postave koje Šerijat ne osuđuje. Argument koji stalno ponavljaju oni koji se upuštaju u ovakav pokvaren posao je izmišljotina i laž koju Šerijat kao i razum ne podupiru. To je pogrešna predstava zasnovana na pogrešnom razumijevanju.

Kada se uda djevojka, njen muž nema pravo pružiti svoju ruku prema njenom imetku, bez obzira koliko velik bio, bez njene potpune saglasnosti i zadovoljstva. Nikakvu ulogu u tome, dakle, nema bilo kakvo bogatsvo koje ona ima, niti siromaštvo njenog muža. Shodno tome svaka pretpostavka da će ono što kći dobije od svog oca završiti u rukama muža je pogrešna. Jedino što ova pretpostavka sadrži je loše mišljenje o mužu kojeg još nisu upoznali. Ukoliko kćerka, pak, želi da dobrovoljno pokloni nešto od svog imetka svome suprugu, to je onda njena odluka. Nema u tome povoda za uskraćivanje prava kojeg ona ima ili da se otac prema njoj ophodi suprotno od plemenitosti i darežljivosti kojima obasipa njenu braću. Onaj koji se boji za svoju kćerku od pohlepnog muža ne može liječiti svoj strah uskraćivanjem ravnopravnosti kćerke u darovima i plemenitosti, već mora liječiti svoj strah kroz opreznost kad posmatra moral (ahlak) prosaca koji dolaze tražeći njenu ruku, pa i sam tražiti za nju povjerljivog i čestitog muža, za kojeg je siguran da neće ugroziti njena materijalna i druga prava. Čak pod pretpostavkom da ovaj strah ostane prisutan zbog malog broja čestitih i povjerljivih muževa, nema ni tada opravdanja za ovu pogrešnu pristrasnost umjesto pravednosti u darovanju i plemenitosti.

Razmisli o velikoj i zastrašujućoj razlici između ovoga što preporučuje Allahov Poslanik, s.a.v.s., od posebne plemenitosti prema

kćerima i onoga što praktikuje ova vrsta ljudi uskraćivanjem posebno kćerima njihovih prava. Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže:

مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا وَهُوَ الْجَنَّةُ كَهَاتَيْنِ وَأَشَارَ بِأَصْبُعَيْهِ

"Ko se bude starao (vodio brigu) o dvjema kćerima dok punoljetne ne postanu, ja i on ćemo biti na Sudnjem danu poput ova dva prsta (pokazujući kažiprstom i srednjim prstom na bliskost)." (Muslim i Tirmizi)

Takođe kaže:

مَا مِنْ مُسْلِمٍ لَهُ ابْنَتَانِ فَيُحْسِنَ إِلَيْهِمَا مَا صَحَبَتْهُ أَوْ صَحِبَهُمَا إِلَّا أَدْخَلَتْهُ الْجَنَّةَ

"Nema muslimana koji bude imao dvije kćeri pa se bude prema njima lijepo odnosio, dok budu s njim, a da ga one neće uvesti u džennet."

Hadis prenosi ibn Madže, lanac prenosilaca (sened) je vjerodostojan, prenosi ga Ibn Hibban u svome djelu "Mustedrek". Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže:

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَكُونُ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ فَيُنْفِقُ عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَبْنَى أَوْ يَمُتْنَ إِلَّا كُنَّ حِجَابًا لَهُ مِنَ النَّارِ

"Nema muslimana koji bude imao tri kćeri i bude ih izdržavao do njihove udaje ili smrti, a da mu neće biti štita od vatre (džehennema)", na ovo neka žena upita: "Da li i dvije kćeri Allahov Poslaniče (s.a.v.s.)?"; na šta joj on odgovori:

"I dvije!"

Hadis prenosi Taberani od Avfa ibn Malika a hadisi istog značenja su mnogobrojni. Takođe kaže:

Žena između tiranije zapadnog sistema i milosti božijeg zakona

مَنْ كَانَتْ لَهُ أَنْثَى فَلَمْ يَنْدِهَا وَلَمْ يُؤْثِرْ وَلَدَهُ عَلَيْهَا أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ

"Onaj ko bude imao žensko dijete pa ga ne ukoпа u pjesak (predislamski običaj kod pojedinih Arapa), niti ga ponizi i prednost muškoj djeci nad njim ne dadne, Allah, dž.š., će ga uvesti u džennet."

Hadis prenosi Ebu Davud i Hakim koji kaže da je lanac prenosilaca (sened) vjerodostojan.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ovo kazao, preporučivši i upozorivši muškarca da ne smije dati prednost muškoj nad ženskom djecom da bi danas došao neko ko tvrdi da vjeruje u Allaha i Njegova Poslanika i Sudnji dan, pa radi suprotno ovoj preporuci Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ustrajan je u davanju prednosti muškoj djeci nad ženskom i u ostavljanju preporuke Allahovog Poslanika da bi primijenio preporuku predislamskog (džahilskog) pjesnika koji kaže:

*"Naša djeca su djeca naših sinova
a djeca naših kćerki su djeca dalekih nam ljudi."*

Nemoj ni pitati o svađama i raspravama koje između muške i ženske djece postoje kao posljedica ove nepravedne pristrasnosti, a kamoli da upitaš o svađama i neprijateljstvu koja se dese između oca i njegovih zetova, ili između braće i njihovih zetova zbog svega ovoga.

Mladićima, čiji se očevi ne pridržavaju preporuke Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u dobročinstvu prema kćerkama i nečine im nepravdu, pa daju poklone njima mimo sestara koje bi trebale dobiti svoj dio prema nasljedstvu, preporučio bih da što prije pristupe popravljanju ovog nereda, odričući se onog dijela svojih poklona, koji je trebao pripasti sestrama, u njihovu korist, da bi se time popravila nepravda i ostvarila pravda. Na ovaj način oni sa sebe skidaju veliki grijeh, zaslužuju veliku nagradu i obavljaju dužnost ispravljanja nepravde.

UČEŠĆE MUŽA U IMETKU SUPRUGE

U okviru ovog nadmudrivanja zbog materijalne koristi ulaze pokušaji mnogih muževa da na bilo koji način stave svoje ruke na primanja svojih suprugica koje su zaposlene. Oni koji čine ovo nisko djelo pravdaju se tvrdnjom da su supruge koje rade u jednakom položaju u odnosu na njih kada je zarada u pitanju. Shodno tome trebaju jednako snositi i troškove života. Veoma često se rasplamsaju svađe u kojima se nazire mržnja i razilaženje između supružnika koje opet može zbog težine situacije rezultirati raspadom braka i razvodom. Ovakav odnos muža nema opravdanja u Šerijatu, jer je on taj koji je dužan izdržavati suprugu i djecu. Ovaj čvrst propis nikako na mijenja bogatstvo ili siromaštvo supruge. Ranije smo to objasnili zajedno s mudrošću koja je u tome, pa ako želiš ponovo pročitaj.

Rješenje za kojim muž može posegnuti u ovakvoj situaciji ogleda se u sljedećim mogućnostima. Kao prvo, može se dogovoriti sa suprugom tako da oboje budu zadovoljni i da dobrovoljno oboje učestvuju u izdržavanju (snošenju troškova) kuće, ili da suprugica doprinese određenom svotom od svoje plaće kao njen poklon i plemenitost prema mužu, pa čak da ona sama preuzme snošenje troškova kuće. Sve navedeno je dozvoljeno i opravdano, dokle god je dogovor bio unutar dobrovoljnosti i srčanog zadovoljstva kojeg ne smije uprljati pritisak u obliku straha ili stida.

Druga mogućnost jeste da muž spriječi svoju suprugu da radi time gubeći argument kojim brani svoj odnos prema njoj kada traži

da i ona učestvuje sa njim u izdržavanju porodice ili kada traži da se odrekne u njegovu korist dijela svojih primanja. Mužu je dozvoljeno da spriječi svoju suprugu da obavlja posao ili radi izvan kuće dokle god joj osigurava ono čime je zadužen od njenih potreba i izdržavanja, jer moguće je da postoji neki njegov interes u posvećivanju zadaćama bračnog života i da što više nastoji njega usrećiti i zadovoljiti njihovom bračnom zajednicom. Da muž kaže svojoj supruzi: "Ostavi posao izvan kuće i posveti se zadaćama bračne zajednice i kuće, a ja se obavezujem da ću ti pružiti ono što ti je potrebno"; u mjerilima Šerijata je bolje nego da joj kaže: "Radi kako hoćeš dokle god si moj partner u izdržavanju kuće i njenih odgovornosti." Ili: "da ja dobijam dio od tvojih mjesečnih prihoda..."

Treća mogućnost je da joj dozvoli da radi ukoliko to hoće, da time bude zadovoljan i nastavi snositi troškove njenih potreba i snosi teret drugih odgovornosti poput potreba djece, kuće i svega što ide uz navedeno.

Možemo primijetiti da teret izdržavanja supruge kojeg nosi muž ima svoje granice shodno njegovim mogućnostima, odnosno bogatstvu i siromaštvu. Kada muž izdržava svoju suprugu koju je dužan izdržavati u okvirima naređenih granica, nije obavezan da dodaje tome bilo šta drugo, jer ona mora postati odgovorna za svoje dodatne potrebe.

* * *

Uprkos tome neki nosioci modernih ideja pokušavaju potčiniti ovaj božanski propis, koji čitamo u Kur'anu, praznoj raspravi koja nema kraja obzirom da se nije pravilno usmjerila.

Oni kažu raspravljajući: "Sistem izdržavanja porodice i određivanje odgovorne osobe za izdržavanje prati odgovarajući ekonomski odnos koji se nužno reflektuje na ženu u odnosu na njeno učestvovanje

s muškarcem u poslu ili neučestvovanju u njemu. Dakle, propisi o izdržavanju i o određivanju izdržavatelja moraju biti unaprijeđeni. U skladu s napretkom društvenih odnosa i razvijanjem odnosa, nužno je prilagoditi propise u porodici da bi bili u skladu sa navedenim. Od najvažnijih propisa koji se treba, dakle, mijenjati jeste sistem izdržavanja i određivanja izdržavatelja." Ovakvo razumijevanje i analiza stvari traži više preciznosti, štaviše možemo kazati da je ovo vrlo površno razumijevanje.

Veza između supružnika, muža i supruge, ne zasniva se na čisto materijalističkoj suradnji, kao što to pogrešno vide ovi ljudi. Prije svega ova veza je zasnovana na šticeanju i staranju kojeg žena sebi traži, dok muškarac sebi traži u svojoj supruzi drugu sa kojom nalazi smiraj. Takođe, žena traži pored ovoga što traži i muškarac kod nje, muškarca koji će biti u stanju da je štiti i o njoj brine.

Ukoliko pitaš: "Štititi od koga i brinuti o kojim njenim potrebama?"

Odgovor je: "Treba je štiti od nepoznatog i brinuti se o njoj tako što nadoknađuje njenu fizičku slabost snagom muškarca. U bilo kojoj situaciji i okruženju žena ne osjeća da njena sigurnost dolazi iz njene snage ili odlika koje ona uživa, već dolazi od muškarca u kojem ona nalazi svoje pribježište. Isto tako ona u svakoj situaciji i okruženju osjeća da joj je potreban neko da vodi brigu o njoj te da to neće moći ostvariti osim kroz čvrst bedem potpune pažnje koju joj pruža muškarac." Ovo možeš nazvati slabošću, ali ne zaboravi da se tkivo njene snage i vlasti nad muškarcem upravo nadopunjuje tom slabošću.

Vjerovatno znaš da ovo ne izmišljam protiv žena, niti se oslanjam na ovu analizu daleko od glasova žena i njihovih mišljenja i osjećanja. Isto smo uočili u riječima poznate njemačke autorice, dr. E. Feeller, u njenoj knjizi koja se odlikuje velikom preciznošću u analizi psihologije žene: "Pravo muškarca na višeženstvo". Citirali smo mnoge odlomke iz njenog govora o ovoj temi. Knjiga je doživjela veliki uspjeh u Evropi

i Americi, poput njenih drugih knjiga. Njeno gledanje doživjelo je podršku mnogo više, negoli kritike ili prigovore. Pored toga, ono što je ova stručna autorica kazala i potvrdila jeste isto što kazuje stanje bilo koje žene koja traži muža ili živi u braku s nekim muškarcem.

Kad je ovo postalo jasno, očito je da nam isto govori stanje života svake žene, trebaš znati da žena, bez obzira dostigla ona vrhunac bogatstva ili osvojila svjetsko prvenstvo u hrvanju, ili u drugim borilačkim sportovima, neće osjetiti slast ugodnog bračnog života dokle god ne osjeti da živi u hladu onoga koji je obasipa svojom zaštitom i brigom. Dakle, nužno je da on pruži nad njom vlast svoje snage, čak i ukoliko je ona prvakinja u karateu, te da je pomogne materijalnom brigom, čak ukoliko je ona najimućnija osoba na svijetu.

Dakle, učestvovanje žene zajedno s muškarcem u različitim poslovima i zanimanjima ne predstavlja osnovu bračne veze između njih, shodno tome ono ne može opravdati promjenu odredbe Allaha, dž.š., da muž mora uvijek biti izdržavatelj. Jer Onaj koji je potvrdio ovo zakonodavstvo u Kur'anu jeste isti Onaj koji je stvorio ženu; u odnosu na njenog muža, takvom da uvijek bude šticea i da se o njoj vodi briga, a ne da bude ona ta koja štiti i vodi brigu.

Nema sumnje da kada žena vidi da ona izdržava bračnu zajednicu nužno traži da bude ta koja ima vlast i dominaciju (kontrolu) nad njom jer se onaj koji izdržava uvijek pita. Kada se ovo desi s njom i bračnom zajednicom na ovaj način prizor koji će joj pokazati njeno novo psihološko stanje jeste njen muž umjesto muškarca, dijete naraslo, ali mu još uvijek treba neko da mu se smiluje svojom zaštitom i pažnjom, te da je sama sreća dovela nju njemu da mu se smiluje i da bude prema njemu blaga, a ne da u istoj osobi nađe muškarca i muža.

Kada se ovakav pogled pojavi u osjećanjima supruge, javе se znaci odbojnosti, tjeskobe i nelagodnosti, izuzev ukoliko se uspije osloboditi svojih osjećaja žene koji traže muža, i posveti se iz čiste humanosti i dervišluka, te njene želje postanu gorivo za usrećivanje drugih.

Samo što sistem života nikako ne odgovara situaciji ovog malog broja posvećenih i predanih žena da bi usrećile druge.

Dakle, kur'anska odredba koja kaže:

وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

"Otac djeteta je dužan da ih prema svojoj mogućnosti hrani i odijeva..." (El-Bekare, 233); nije povezana sa stalno napredujućim ekonomskim stanjem, već je povezana s ljudskom prirodom koja se ne može mijenjati.

ZAKLJUČAK

MOMENTI SA SISTEMOM STVARANJA I SISTEMOM ZAKONODAVSTVA

Mislim da je tematski pristup čitanju svega što je ovdje napisano o stvarnosti u kojoj živi žena u zapadnim društvima i njene stvarnosti koju uživa u hladu islamskog sistema, mora polučiti sigurnu spoznaju činjenice da je Šerijat uvijek bio zaštitnik žene, staratelj o njenim pravima, branitelj njenog dostojanstva i brižni čuvar njene ženstvenosti.

Mislim da je postalo jasno da žena koju nose kretanja zapadnih društava ili civilizacija neće biti pošteđena. Graja bajnih noći, blještava i zasljepljujuća svjetlost, povećanje materijalnih prihoda u džepovima i otvaranje dodatnih vrata i polja do uživanja i naslađivanja. Bez obzira koliko sve to bude prisutno oko žene, to će značiti samo ubrzavanje divljačke nesreće koja slijedi i u kojoj ona gubi unutrašnje zadovoljstvo i mjerilo zadovoljstva u svojim osjećanjima, primjećivala to ona ili ne.

Mislim da više nije tajna da žestoko natjecanje muškaraca i žena u dobijanju dodatnih uživanja kroz dodatne sume novca ne predstavlja niti jedini niti najkraći put do suštine sreće (zadovoljstva) koja izbija iz dubine srca. Vjerovatno je najbolji argument za ovo porast broja samoubica, muškaraca i žena, iz godine u godinu u Americi. Žene su te koje imaju prednost u ovome pogledu!

Dakle, sve ono što si razumio i spoznao od onoga što smo objasnili i prokomentarisali od Allahovog zakona i propisa, mislim da to čini preovlađujuću većinu onoga što smo spomenuli.

Ono što je, možda, ostalo nepoznato ili nerazumljivo na pravi način, ostaje ti da se prepustiš i predaš tome, znajući da je to istina u koju nema sumnje i pravda koju ne dotiče nepravda (zulum) jasan put koji će takav biti ukoliko ga budeš slijedio do kraja.

Sve što je posrijedi jeste da odlazak na ovaj put traži od tebe pasoš koji moraš imati u desnici svoga srca, a ne u desnoj ruci. Taj dokument je vjerovanje (iman) da je Zakonodavac koji je propisao ove propise koje smo spomenuli - Allah, dž.š.

Ukoliko vjerovanje bude prisutno, iskreno i sigurno, neće biti ništa lakše od napredovanja ovim putem sve do njegovog kraja.

Evo da ti prikažem opasnost ovog kratkog puta, nakon što sam postao siguran da vjeruješ u Uzvišenog Allaha i da vjeruješ da je On Zaštitnik ovog zakonodavstva i njegovog položaja.

Svijet u kojem živimo određuju dva sistema, sistem stvaranja i sistem zakonodavstva. Osnova prvog sistema jeste izvođenje iz ništavila i stvaranje, a osnova drugog sistema jeste usmjeravanje i određivanje. Ova dva značenja iznose riječi Uzvišenog:

أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ

"Samo On stvara i upravlja..." (El-A'raf, 54)

Sistem stvaranja jeste veza između čovjeka i svijeta u kojem živi koju vidiš skladnu počevši od podjele vremenskog perioda koji se zove život

na godine i mjesece, pa dane i noći. Nakon toga, dani se produže na račun noći u ljeto kada dani traže sunčeve zrake za voće i usjeve, a noći se produže na račun dana u zimu kada njene noći donesu kišu i snijeg. Nakon toga, pogledaj Zemlju koju je Allah, dž.š., učinio prohodnom, a u njenu utrobu stavio blaga i ukrase. Iz nje izbija mnoštvo, koje se prebrojati ne može, raznolike hrane, plodova, voća, različitog bilja u koje su smješteni lijekovi za sve bolesti i boljke. Nakon toga je rasporedio različite plodove koje jedemo na vremenska razdoblja tako da odgovaraju onim godišnjim dobima u kojima uspijevaju od ljeta, jeseni, zime pa proljeća. Zar ne vidiš kako ti Zemlja daje od plodova svojih ono što je u skladu sa užarenom toplinom ljeta, u skladu sa tegobom hladnoće zime i u skladu sa onim što je između njih od proljeća i jeseni. Zastani i posmatraj vjetrove koji nose oblake i prouzrokuju kišu, pogledaj kiseonik kojim je Allah, dž.š., pokrio koru Zemlje. Razmisli o tjelesnom aparatu čovjeka i o njegovim složenim i značajnim funkcijama, štaviše razmisli o zadaći svakog dijela tog aparata koji služi čovjeka i osigurava mu uvjete za udoban život, daleko od bolesti i bolova. Razmisli o hrani i raznolikoj hranjivoj vrijednosti koja je u nju stavljena i koja je u potpunom skladu sa različitim potrebama organizma. Završi sa razmišljanjem gledajući duševnu smirenost (zadovoljstvo) koju Allah, dž.š., uspostavlja u odnosu između bračnih drugova, čežnji i blagosti srca koje je Allah, dž.š., uspostavio u odnosu između djece i roditelja, nužnom raspustu kojeg Allah određuje u danu i noći za dušu da se oporavi kroz san koji dolazi neosjetno, u njemu se odmaraju nagomilani pritisci na razum i nerve, te im se obnavlja aktivnost, rad i zadaća. I mnoge druge stvari koje nismo u mogućnosti spomenuti i objasniti ni za čitav život. Vidiš li ovaj sistem, to je sistem stvaranja koji počiva na izvođenju iz ništavila i stvaranju od strane Gospodara direktno.

Zar u cjelovitosti i detaljima ovog sistema ne vidiš prizor koji govori o blagosti Allaha, dž.š.; Njegovoj nemjerljivoj milosti, blagodatima i darovima, koje je dobio čovjek oko čijeg interesa čitav ovaj sistem

kosmosa kruži? Zar ne primjećuješ kroz ovaj sistem stvaranja kolika je vrijednost čovjeka kod Allaha, dž.š.?

Mislim da je ovo što govorim i osjećam činjenice sa kojima se slažu svi razumom obdareni jer su to vidljive naučne istine u koje se ne može sumnjati niti se oko njih može raspravljati.

Onda, zar te ova veličina Allahove, dž.š., milosti prema čovjeku u Njegovom sistemu stvaranja ne upućuje na to da je sistem zakonodavstva upravo toj istoj zadaći potčinjen i da je suština oba ova sistema ista?

Zar veza između sistema zakonodavstva koji dolazi kao posljedica Allahovih, dž.š., odredbi i sistema stvaranja koji je plod Njegovog izvođenja iz ništavila i stvaranja, jeste išta drugo do veza posude sa sadržajem ili kuće sa namještajem. Ko je taj koji nakon što vidi Allahovu, dž.š., mudrost i blagost u stvaranju i usklađivanju, posumnja u istu mudrost i blagost u onim stvarima koje je odredio i preporučio?

Šta čini dijete sigurnim da ga roditelj savjetuje i naređuje mu ono što je dobro za njega, pa iako to bude uz neku oštrinu? Dijete se oslanja na isti argument koji smo maločas spomenuli. On vidi milost svoga roditelja i njegovu ljubav prema njemu kroz ugodne stvari koje mu roditelj osigurava, kroz zaštitu koju mu pruža kroz odgoj i dom u kojem nalazi sigurnost i radost. Kako onda da ne vidi istu tu ljubav i milost u savjetima koje mu roditelj upućuje?! Dijete nema potrebu da raspravlja sa ocem u svemu što ga on savjetuje i naređuje mu da bi znao da ga otac time štiti savjetom i strahuje za njega pa mu naređuje neke stvari. Dovoljan argument za to mu je nesanica roditelja zbog njega i stalno nastojanje da se dijete usreći i udalji od opasnosti u njegovom životu.

Čudan li je čovjek koji vidi mnogostruko veću pažnju i blagost Allahovu, dž.š., prema njemu, kroz sistem stvaranja kojeg je Allah, dž.š., uspostavio da mu služi, pa onda svojom velikom pameću ne vidi ono što vidi dijete svojim malešnim i nejakim razumom, a to je da Allah, koji je potčinio ovaj kosmos i njegove sisteme da služe i blagi budu prema njemu, mora, takođe, potčiniti sistem zakonodavstva, sa

svime što se nalazi u njemu od naredbi i savjeta, dodatnom služenju i blagosti prema njemu.

Kako da razumom obdaren čovjek pomisli da Allah, koji je usrećio čovjeka Svojim sistemom stvaranja ovog kosmosa, sada želi kroz Svoj sistem zakonodavstva da ga unesreći?! Negirati postojanje Allaha kao jedinog božanstva, bez obzira koliko se to sukobljavalo sa razumom, mnogo lakše je nego progutati ovoliku kontradikciju. Štaviše, čudan li je čovjek koji sjedi za trpezom koju mu je Allah, dž.š., postavio i na njoj gleda vrste blagodati i počašćivanja, kako može Njega, dž.š., optuživati zbog normi (adaba) i uputa kako se trebaju ti darovi uzimati i kako se upoznavati sa njihovim vrstama i karakteristikama?!

* * *

Dakle, ponovo kažem bratu i sestri koji su čitali ovu knjigu razmišljajući i udubljeni u njihov sadržaj da sve, što su razumjeli i postali čvrsto uvjereni u mudrost istog, jesu propisi Allaha, dž.š., koji kazuju o ženi. Naš cilj je bilo, upravo, objašnjenje toga.

Što se tiče mogućih sumnji koje su ostale u glavama ili se nisu smirile duše zbog njih jer se nije razumjela mudrost u njima, dovoljno ti je da priznaš da je u njima suština mudrosti i krajnja briga o interesima. Sada si spoznao da sistem stvaranja u kojem ploviš nije ništa drugo nego nepresušni izvor Allahove, dž.š., blagosti, Njegove mudrosti i veličanstvene milosti.

Naučni argument, koji u tvoje srce ubacuje pokornost oslonjen je na ovo što smo maločas spomenuli i jači je od pojedinačnih (detaljnih) dokaza (argumenata) koje, možda, tražiš ili čekaš da ubace u tvoj razum umjerenost i sigurnost.

Allah, dž.š., ti u Njegovom sistemu stvaranja u koji te je stavio nije pokazao ništa drugo do krajnje granice blagosti i počasti. Zar ovo u tvoje

srce ne unosi pokornost skrivenoj blagosti kada ti On savjetuje ono što nije pokazalo svoju mudrost tebi niti ti je reklo koju korist dobijaš kroz to? Zar nije strahovita greška u razumskom mjerenju da optužiš Allaha, dž.š., za tlačjenje ili nepravdu, a da sebe ne optužiš da ne znaš: da loše shvataš? Jer kosmos u kojem živiš govori o veličini Allahove, dž.š., blagodati, milosti i poziva te na lijepo mišljenje o Njemu, dok nagomilana i povezana neznanja u tvom životu zovu da optužiš sebe i budeš oprezan u optuživanju svoga Gospodara.

Ovo kažemo bez obzira na to da nam je naš Gospodar, dž.š., pokazao veličinu svoje blagodati i milosti u Svom sistemu stvaranja i obznanio potvrđujući da je sistem Njegovog zakonodavstva isključivo dopuna prvom sistemu u daljoj milosti i blagosti.

Ili:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

"O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati..."
(El-Enfal, 24)

Zar nam nije takođe On, dž.š., rekao:

قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

"A od Allaha vam dolazi svjetlost i Knjiga jasna kojom Allah upućuje na puteve spasa one koji nastoje da steknu zadovoljstvo Njegovo i izvodi ih, po volji Svojoj, iz tmina na svjetlo i na pravi put im ukazuje." (El-Maide, 15-16)

ŠTO SE TIČE ONOGA KOJI NE VJERUJE DA STVORITELJ POSTOJI...

Što se tiče onoga koji živi utopljen u sistem, a da čvrsto ne vjeruje u postojanje Onoga koji uspostavlja taj sistem.

Što se tiče onoga koji pliva u kosmosu morem blagosti koje štite njegove interese i život a da ne spozna postojanje Blagog i Mudrog.

Što se tiče takve osobe, put do razgovora između nas i nje ne postoji. Ona živi sa svojim snovima i viđenjima u drugom svijetu, a ne u onome u kojem smo mi. Ona je sa nama sa svojim izbezumljenim pogledima i tijelom koje se miče, ali su osjećaji takve osobe pod zastorom kojim vlada duboki san tako da sa njom pričati znači užurbavati stvari.

Početak buđenja takve osobe iz vrtloga umnog je taj metodički uvod bez kojeg se ne može. Ukoliko se on izostavi, rasprava sa takvom osobom oko Allahovog, dž.š., zakonodavstva i mudrosti koje ono u sebi ima je bez svrhe.

I među onima koji poriču postojanje Stvoritelja ima onih koji su usavršili načine svoga poricanja i nastoje na svaki mogući način da odbrane svoje misli i uvjerenja.

Oni koji negiraju postojanje Uzvišenog Allaha, odustali su od svoga staroga metoda u raspravi o postojanju Allaha, dž.š., sa vjernicima i nazivanja maloumnima one koji čvrsto vjeruju da postoji Stvoritelj i Odreditelj svega, Sudac nad svim sucima i Zakonodavac nad svim zakonodavcima.

Oni se danas natječu u govoru o dokazima koji potvrđuju postojanje Allaha, dž.š., Njegovu veličanstvenu blagost i veličinu Njegovog

ŠTO SE TIČE ONOGA KOJI NE VJERUJE DA STVORITELJ POSTOJI...

Što se tiče onoga koji živi utopljen u sistem, a da čvrsto ne vjeruje u postojanje Onoga koji uspostavlja taj sistem.

Što se tiče onoga koji pliva u kosmosu morem blagosti koje štite njegove interese i život a da ne spozna postojanje Blagog i Mudrog.

Što se tiče takve osobe, put do razgovora između nas i nje ne postoji. Ona živi sa svojim snovima i viđenjima u drugom svijetu, a ne u onome u kojem smo mi. Ona je sa nama sa svojim izbezumljenim pogledima i tijelom koje se miče, ali su osjećaji takve osobe pod zastorom kojim vlada duboki san tako da sa njom pričati znači užurbavati stvari.

Početak buđenja takve osobe iz vrtloga umnog je taj metodski uvod bez kojeg se ne može. Ukoliko se on izostavi, rasprava sa takvom osobom oko Allahovog, dž.š., zakonodavstva i mudrosti koje ono u sebi ima je bez svrhe.

I među onima koji poriču postojanje Stvoritelja ima onih koji su usavršili načine svoga poricanja i nastoje na svaki mogući način da odbrane svoje misli i uvjerenja.

Oni koji negiraju postojanje Uzvišenog Allaha, odustali su od svoga staroga metoda u raspravi o postojanju Allaha, dž.š., sa vjernicima i nazivanja maloumnicima one koji čvrsto vjeruju da postoji Stvoritelj i Odreditelj svega, Sudac nad svim sucima i Zakonodavac nad svim zakonodavcima.

Oni se danas natječu u govoru o dokazima koji potvrđuju postojanje Allaha, dž.š., Njegovu veličanstvenu blagost i veličinu Njegovog

zakonodavstva. Ali njima je veoma žao što muslimani današnjice nisu okrenuti obnoviteljstvu svoga Islama i unapređivanju njegovog predivnog zakonodavstva i propisa. Problem muslimana današnjice je što nisu dovoljno ljubomorni, poput njih, u brizi i zaštiti Islama kroz mijenjanje i unapređivanje da bi bio u skladu sa drugim modernim društvima i civilizacijama!

Kada ih upitaš o načinu unapređivanja i mijenjanja Islama, radi njegove zaštite i opstanka, kažu ti: "Način je idžtihad" (ulaganje napora u nalaženju rješenja). Kada ih pitaš kakav je to idžtihad koji će sačuvati Islam kroz njegovo unapređivanje i mijenjanje kažu ti: "To je drugačije tumačenje Islama" (et-te'vil). Svaki kur'anski tekst koji ne prihvća usmjerenje moderne civilizacije veoma je lahko očuvati kroz njegovo prilagođavanje ovoj civilizaciji, izvođenjem iz njegovog pravog značenja i zamjenjivanjem drugim značenjem. Pa kada ne bude drugog puta pred tobom spomeneš drugačije tumačenje i da je sve moguće ostvariti kroz drugačije tumačenje (et-te'vil)!

Značenja i propisi ajeta koji govore o nasljedstvu (mirasu) mogu se izmijeniti kroz drugačije tumačenje. Ajeti koji propisuju mužu da izdržava svoju suprugu lahko se mogu prilagoditi potrebama novog ekonomskog sistema isto kroz drugačije tumačenje. U kur'anske tekstove koji govore o hidžabu lahko se mogu izmisliti nova značenja koja im odgovaraju kroz drugačije tumačenje. Ajeti koji govore o osnovama suživota u bračnom životu i koji se ne slažu sa blistavom zapadnom civilizacijom, mogu se pretvoriti u posude za sve što odgovara ovoj civilizaciji kroz drugačije tumačenje. Vjera, ovakva kakva je, može se zamijeniti kroz drugačije tumačenje, kako nas uvjeravaju ove varalice, jeste najbolja, čvrsta tvrđava koja osigurava opstanak vjere i njenih propisa!!!

Ti, dragi čitaоче, pokušaj sačuvati sekund prisutnosti svoga razuma i reci možeš li razumjeti ovaj govor i povjerovati u njega! Kako da se shvati teza koja kaže: "Opstanak vjere je uslovljen njenim nestankom!?" Kako

da budemo uvjereni da je popravljjanje religioznosti⁷⁵ to koje počiva na drugačijem tumačenju i u zalaženju u obnoviteljstva i unapređivanja dok se ne dođe do tačke potpune suprotnosti sa osnovom vjere i njenim korijenima, kao što oni tvrde? Kako da uništavanje "religioznosti" bude najbolji put za očuvanje "religioznosti"?! Nakon toga kakav je stav "religioznosti" prema Islamu kako u njegovim principima vjerovanja koji počivaju na nauci tako i u njegovim zakonima Šerijatu koji počivaju na osnovi stvaranja reda?!

Dakle, nema drugog načina osim izbjegavanja razgovora sa ovom braćom, o ovoj i sličnim temama, dok se ne desi blisko buđenje, uz Allahovo dopuštenje, iz ovog dubokog sna koji se dobro odužio. Kada se sretnemo sa njima u istom svijetu i između nas se izgrade mostovi logičnosti koji su nužni za bilo kakav razgovor.

A sada, na kraju svega ovoga čime me je Allah, dž.š., počastio pa sam isto objasnio, zahvaljujem Allahu, dž.š., najprije što mi je olakšao da pišem i govorim o ovoj temi, argumentujući je onim što sam htio od razumskih dokaza i dokumenata koje prezentira stvarnost, uprkos teškim uvjetima koji su me pratili tokom pisanja.

Molim Allaha dž.š. da ovo što sam pod Njegovim, dž.š., pokroviteljstvom uradio učini spisom koji vodi i osvjetljuje čitatelju i čitateljki najbolji put za spoznaju istine, nakon čega mu pomaže da na njoj bude i nje se drži.

Na kraju Allaha, dž.š., molim da oslobodi naše duše od propasti zabluda, od privlačnosti stvari koje ga vode u propast i uništenje nakon što ga bace u rijeku maglovitih poimanja i snova koji ga udaljavaju od spoznaje Istine i pravilnog odnosa prema njoj.

Posljednji savjet koji upućujem svakom čitatelju i čitatateljki, nakon što pravilno pristupe onome što sam napisao i objasnio, jeste da odluče shodno vlastitom uvjerenju. U tome trebaju sebi postaviti jedan uvjet, a to je da imaju povjerenja u vlastitu odluku, štaviše da garantuju sebi da neće promijeniti svoju odluku bez obzira kroz koje razdoblje svoga

SADRŽAJ

UVOD.....	11
NA KOJI NAČIN SE KORISTI OVO ORUŽJE?	12
IZVOR PRAVA I DUŽNOSTI ŽENE U ŠERIJATU I U ZAPADNIM DRUŠTVIMA.....	17
Uvod.....	19
Izvor dužnosti i prava žene u Šerijatu.....	20
Izvor dužnosti i prava žene u zapadnim društvima.....	26
POLOŽAJ ŽENE U ISLAMU.....	37
Uvod.....	39
Žena i pravo na život.....	43
Žena i građanska prava.....	51
Žena i njena prava na slobodu.....	63
Žena i njena društvena prava.....	85
O RAVNOPRAVNOSTI I NERAVNOPRAVNOSTI.....	99
Šta je ravnopravnost?.....	101

1. VODENJE BRIGE (EL-KAVAME)	104
2. NASLJEDIVANJE	113
3. NEPOSLUŠNOST	122
4. VIŠEŽENSTVO (POLIGAMIJA)	128
5. RAZVOD BRAKA (ET-TALAK)	142
6. SVJEDOČENJE	155
7. HIDŽAB (POKRIVANJE)	163
8. TEKSTOVI HADISA KOJI SE MOGU KRIVO RAZUMJETI	182
 OSTACI PREDISLAMSKIH OBIČAJA	 199
Uvod	201
Nasljedstvo i vjenčani dar (mehr)	209
Anarhija u poligamiji (višeženstvu)	215
Pristrasnost u davanjima i poklonima	221
Učešće muža u imetku supruge	226
 ZAKLJUČAK	 231
Momenti sa sistemom stvaranja i sistemom zakonodavstva	231
Što se tiče onoga koji ne vjeruje da Stvoritelj postoji	237